

**PS 49/22 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 13 mei 2022**

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	3
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten mw. L.M. Sjouw	9
Afscheid Statenlid de heer T.J.W. de Heer	10
30/22 Perspectiefnota 2023	11
Stemming	140
Motie M26A-2022: Actief en reëel grondbeleid om belangrijke transitie te ondersteunen.	140
30/22 Perspectiefnota 2023	142
20/22 Ontwerpbesluit I Zienswijze op ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) – ontwerpbesluit I	163
20/22 Ontwerpbesluit II Zienswijze op ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) – ontwerpbesluit II	163
39/22 Aanwijzing loco-griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant	163
35/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 13 mei 2022	163
Sluiting	164

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 112, 113
Bie, E.J. de, 14, 25, 37, 51, 52, 118, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162
Boon, M.C.H., 88
Boxel-van Gruijthuisen, mw. L.P.M. van, 125
Brouwers, drs. J.F.X.M., 54, 55, 56, 57, 72, 76, 77, 91, 121, 122, 123, 133, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 141
Dirken, mw. ir. A.M.W., 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 56, 69, 74, 75, 101, 102, 134, 135, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 161
Everling, M.J., 140, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 161
Gremmen, R.J., 63
Gruijthuisen, M.P.J.M. van, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 130, 131, 132, 133
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 14, 15, 20, 26, 32, 33, 35, 36, 45, 46, 47, 48, 55, 70, 71, 74, 79, 80, 81, 85, 86, 93, 96, 104, 105, 106, 111, 112, 113, 115, 121, 127, 128, 130, 131, 133, 136, 137, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162
Heer, drs. ing. C. de, 119
Heer, T.J.W. de, 11
Heijmans, N.G.L., 12, 13, 17, 18, 24, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 52, 73, 75, 76, 82, 83, 86, 87, 99, 100, 105, 106, 107, 122, 126, 127, 132, 135, 137
Hendriks, C.A., 95, 109, 139
Holleman, T., 99
Hoon, mw. A.J.M. de, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 56, 57, 62, 81, 82, 97, 103, 104, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161
Janssen, R.P.M., 106, 107
Kort MSc, M.V. de, 48, 141, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162
Kutlu, S., 97, 98
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 98, 99, 100, 139
Linden, mw. J.J. van der, 141
Ludwig, T.W., 16, 17, 41, 42, 43, 68, 89, 95, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 120, 122, 138, 142, 143, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161
Manders, drs. W.J., 78
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 10, 17, 35, 36, 37, 38, 39, 90, 108, 115, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162
Meuwissen, mw. C.C.R.M., 129
Nuland, J.S., 46, 50, 71
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 94, 95, 96, 97, 98, 138, 139
Philippart, M.J.A., 101, 102
Roijackers, mw. H.I., 87, 88, 89, 90, 91, 135
Rennes, H.A.G., 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 133, 134, 135
Rutjens, W.H.A., 16, 37, 39, 43, 49, 50, 51, 56, 73, 77, 89, 118, 125, 126, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161
Sjouw, mw. mr. L.M., 9

Smeulders, S.J.A.H., 92, 93, 94, 136, 137

Spierings, mw. M.J.G., 82, 83, 84, 85, 86, 87, 134, 135

Spooren, A.J.M., 85, 107, 108

Stoop, drs. J.W.P., 91

Vlasveld, mw. A.I., 18, 19, 53, 87, 90, 100, 109, 110, 118, 119, 120, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 163

Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164

Zelst, H.J. van, 27, 62, 63, 64, 68, 69, 80, 83, 84, 88, 98, 128, 129, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Bie, E.J. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.M.P van	D66	Oss
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Groep Rutjens	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Holleman, T.	VVD	Hilvarenbeek
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jansen, N.J.	PVV	Tilburg
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Riel
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kinkelder, mw. L.E. de	PvdA	Cuijk
Koopman, mw. F.W.M.	SP	Geldrop
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Leeger, mw. E.M.	CDA	Nistelrode
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meuwissen, mw. C.C.R.M.	VVD	Maarheeze
Nuland, J.S. van	VVD	Oisterwijk
Oetelaar, J.C.M. van den	Forum voor Democratie	Schijndel
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Esch
Rutjens, W.H.A.	Groep Rutjens	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.M.	D66	Geldrop
Spooren, A.J.M.	CDA	Breugel

Stoop, drs. J.W.P.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Verkade, B.E.
Vlasveld, mw. A.I.
Wel, ir. M.C. van der
Wely, L.F.A.M. van
Zelst, H.J. van
Zwart, mw. P.S.

CDA
CDA
CDA
GroenLinks
Partij voor de Dieren
Partij voor de Dieren
Groep Rutjens
ChristenUnie-SGP
VVD

Bergen op Zoom
Beers
Beek en Donk
Woudrichem
Tilburg
Rijsbergen
Oss
Sprang-Capelle
Molenschot

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 13 mei 2022

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten mw. L.M. Sjouw

Afscheid Statenlid de heer T.J.W. de Heer

II. Bespreekstukken

30/22 Perspectiefnota 2023

III. Stemming

Motie M26A-2022: Actief en reëel grondbeleid om belangrijke transitie te ondersteunen.

30/22 Perspectiefnota 2023

20/22 Zienswijze op ontwerp-begroting 2023 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

39/22 Aanwijzing loco-griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant

35/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 13 mei 2022

IV. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 13 mei 2022

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter.

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier.

Volgens de presentielijst zijn 49 leden aanwezig, te weten: mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuisen, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, mw. De Hoon, Jansen, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, De Kort, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van Wely, Van Zelst en mw. Zwart.

Afwezig mw. Scholder-Penders, Van den Oetelaar, mw. Van Kessel, Altundal.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik open de vergadering. Ik verzoek u allen uw pasje in dat kastje te stoppen, want dan kunnen wij zien in ons beeldje wie allemaal aanwezig zijn. Dat zien we zó ook wel, maar het is toch wel gemakkelijk zo meteen, ook als mensen het woord willen.

Ik ben, net als u allen denk ik, erg blij dat wij in deze Statenzaal zitten. En ja, deze Statenzaal heeft het in zich dat het gezellig is door te kletsen met elkaar, maar ik stel voor dat we dat toch niet gaan doen, want dat leidt erg af. Maar het is, denk ik, ook een teken dat iedereen blij is dat we hier weer met elkaar zitten. Ik zeg wel 'weer', maar voor mij is het de eerste keer dat ik in ieder geval in een gevulde Statenzaal zit en er zijn intussen genoeg mensen geïnstalleerd die dit ook nog nooit hebben meegemaakt. Het zal wel even wennen zijn, want ik wist in de Bois-le-duc-zaal precies waar ik naar moest kijken en nu is dat toch wel weer een heel ander perspectief, maar als we daar met elkaar een beetje geduld mee hebben, komt het vast goed. Welkom derhalve. Ik verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Scholder, de heer Van den Oetelaar en mevrouw Van Kessel. De heer De Bekker heeft aangegeven vanochtend niet aanwezig te zijn, maar wel vanmiddag.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heet niet alleen u hier allen van harte welkom, maar natuurlijk ook degenen die ons volgen via www.brabant.nl. Een speciaal woord van welkom voor onze collega Marcel Deryckere, die weer terug is in ons midden. Marcel is in de tussentijd waardig vervangen door Roel Eerden, die als blijk van waardering een bos bloemen heeft gehad.

We heten vandaag niet alleen iemand welkom, we nemen vandaag ook afscheid van iemand, want deze Statenvergadering is de laatste vergadering van loco-griffier Miriam van Kampen. Later deze vergadering zal ik daar nog bij stilstaan. Op dat andere afscheid kom ik zo meteen ook nog even terug.

Ik stel de agenda aan de orde. Ik heb daar geen nadere berichten over gekregen, dus ik ga ervan uit dat u daarmee akkoord bent. Dan is de agenda bij dezen vastgesteld.

Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst, zoals u weet, onder de Statendag van 13 mei 2022, onder agendapunt 9: ingediende moties en amendementen.

Conform ons reglement van orde mag bij de behandeling van de perspectiefnota door meerdere woordvoerders geïnterrupteerd worden. Bij een interruptie mag hier één korte vervolgvraag gesteld worden. Op 8 april jl. heb ik conform de eerder in het presidium gemaakte afspraak toen vastgehouden aan maximaal vier keer interrumperen in de eerste termijn. Dit is de perspectiefnota en daarbij mag iedereen interrumperen. Indachtig die lijn kan per fractie zes keer geïnterrupteerd worden in de eerste termijn van de behandeling van deze perspectiefnota. Dat geldt overigens niet bij het moment dat het college het woord heeft. Dan hebben we daar geen grenzen in, behalve dat ik wel de orde blijf bewaken, dus het kan zijn dat ik op een gegeven moment vind dat het wel mooi genoeg is geweest.

Dat gezegd hebbende, gaan we naar het volgende agendapunt: onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging van een nieuw lid van Provinciale Staten.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging lid van Provinciale Staten mw. L.M. Sjouw

De **voorzitter**: Voor de installatie van mevrouw Liesbeth Sjouw zijn de geloofsbrieven onderzocht door een commissie uit uw Staten, bestaande uit de heer Van Pinxteren, de heer Heijmans en mevrouw Leeger. Ik vraag de voorzitter van de commissie, de heer Van Pinxteren, verslag uit te brengen.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter.

Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van mevrouw Sjouw onderzocht en in orde bevonden. Mevrouw Sjouw voldoet aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervult volgens haar eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie adviseert de Staten dan ook om te besluiten tot toelating van mevrouw Sjouw.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Pinxteren. Ik neem aan dat uw Staten dat advies overnemen en tot toelating besluiten. Ik zie geen bezwaren, dus dan verzoek ik de bodes mevrouw Liesbeth Sjouw naar voren te begeleiden. En we gaan natuurlijk allemaal staan.

De **griffier**: Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **voorzitter**: Soms zie je elkaar nooit, soms heel vaak, want gisteren was ik in de raad van Waalre en daar kwamen we elkaar ook nog tegen.

Dat gezegd hebbende, komen we ook bij een afscheid. Dat heb je als iemand geïnstalleerd wordt, dan wordt er ook afscheid genomen. Wij gaan afscheid nemen van Thierry de Heer.

Afscheid Statenlid de heer T.J.W. de Heer

De **voorzitter**: Mijnheer De Heer, Thierry. Jij bent vorig jaar aangetreden als Statenlid, eerst tijdelijk vanwege het zwangerschapsverlof van Janneke van Kessel, in de volgende Statenvergadering werd je de opvolger van Anne-Marie Spierings. Je was woordvoerder natuur en milieu, ruimte en landbouw. Ik herinner me jouw maidenspeech nog heel erg goed, op 3 december 2021. Daarin gaf je aan wat je drijft in het leven, welke invloed jouw ziekte ook heeft gehad bij datgene wat je doet, en ik denk dat dat op eenieder, in ieder geval op mij ook, grote indruk heeft gemaakt. Intussen ben ik er ook achter dat het zijn van Statenlid best een mooie introductie is om tot het wethouderschap geroepen te worden. Dat is in jouw situatie ook aan de orde. Het is wel aardig om te vertellen dat degene die mij dat als eerste heel erg trots vertelde jouw moeder was; die kwam ik tegen op Landgoed Mattemburgh, apetrots, en terecht denk ik. Jij bent intussen wethouder in Woensdrecht. Ik weet uit eigen ervaring dat dat een prachtig vak is. Ik wil je danken voor je inzet hier in de Staten en je ongelooflijk veel succes toewensen voor het mooie Woensdrecht. Het ga je goed.

Applaus

De **voorzitter**: En er zijn ook bloemen.

Dan geef ik graag het woord aan- nee, nee, bijna, het gaat gebeuren hoor, maar zo meteen! Ik geef eerst nog even het woord aan mevrouw Meeuwis, fractievoorzitter van D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Thierry. Het waren twaalf bijzondere maanden en we moeten inderdaad alweer afscheid van je nemen, omdat je onlangs werd beëdigd als wethouder in Woensdrecht. Als eerstvolgende op de lijst was jij vorig jaar, midden in de tweede Brabantse bestuurscrisis, bereid om Janneke te vervangen tijdens haar zwangerschapsverlof. Je was toen ook fractievoorzitter in de gemeenteraad van Woensdrecht en voor ons was dat een voordeel, omdat wij jou nauwelijks hoefden bij te praten. Jij kende het politieke spel al en je was bekend met mores en dossiers. Bijzonder trouwens om juist vandaag afscheid van jou te moeten nemen, nu jij voor het eerst, en dus meteen ook weer voor het laatst, als Statenlid aanwezig bent in deze enige, echte Statenzaal. In juli, nog voordat Janneke terugkwam van het bevallingsverlof, schoof jij door als gewoon Statenlid, omdat D66 toen weer toetrad tot de coalitie en Anne-Marie gedeputeerde werd. Het tijdelijk Statenlidmaatschap werd dus omgezet in vast.

De commissaris zei het al: muisstil was het vorig jaar tijdens jouw maidenspeech, waarin jij toelichtte hoe de ziekte MS jouw gezondheid en jouw nog jonge leven beïnvloedde en beïnvloedt. Indrukwekkend hoe positief en rustig jij blijft. Je zei toen: "Het maakt niet uit wat je op je pad tegenkomt. Als je wil maar sterk genoeg is en je motivatie onuitputtelijk, dan kun je op een dag je droom realiseren." En je benadrukte hoe belangrijk een goede samenwerking is tussen gemeente en de provincie. Hoe mooi voor jou, en voor D66, is het dan dat jij, juist jij, na de gemeenteraadsverkiezingen door de andere partijen in Woensdrecht gezien werd als de gewenste wethouder. Ik hoorde ook al dat een wethouder met korte lijntjes met Den Bosch daar als een pre wordt beschouwd.

Thierry. Hakuna Matata is jouw levensmotto. In de fractie hebben we volop kunnen profiteren van jouw optimistische en proactieve instelling. Hartelijk dank daarvoor en heel veel succes in jouw nieuwe functie als wethouder in Woensdrecht met de mooie portefeuille milieu, duurzaamheid, afvalbeleid en verkeer.

Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: En nu is het dan wel zo ver! Ik geef het woord aan Thierry de Heer.

De heer **De Heer** (D66): Ik had begrepen dat jullie vandaag een hele lange zit hebben, vandaar dat ik zo snel door wilde natuurlijk, maar goed.

Dank je wel, dank voor de mooie woorden van zowel de commissaris als fractievoorzitter Ine Meeuwis. Het is ook wel bijzonder, want dit is de eerste keer dat ik hier sta en waarschijnlijk ook gelijk de laatste keer, dus de eerste keer dat ik hier iets kan zeggen en gelijk ook de laatste keer, en daar heb ik misschien een minuut de tijd voor. Dus het is toch wel bijzonder om hier te mogen staan. Even refererend aan de reclame van een bepaald merk, je mag het eigenlijk niet zeggen, maar ik ga het wel doen: Cup-a-Soup, het waren vier mooie dagen! Soms lijkt het ook wel heel kort te zijn, want het is nog net geen jaar geweest dat ik hier aanwezig ben en heb mogen zijn om mijn werk al Statenlid te mogen doen. Het waren wel ontzettend mooie tijden, want ik vind dat de provincie goed werk doet. Ik vind dat we ook zichtbaar werk doen, zeker als gemeenteraad zie je dat ook. Net werd de verbinding al aangehaald die je moet hebben tussen gemeente en provincie. Die is ontzettend belangrijk en ik vind dat we dat in Brabant ook goed doen, al kan het natuurlijk altijd beter.

Zojuist werd ook even gerefereerd aan mijn maidenspeech. Toen heb ik ook gezegd dat er soms dingen op je pad komen waar je zelf geen invloed op hebt. Op wat er nu op mijn pad is gekomen heb ik natuurlijk wel een beetje invloed, maar soms moet je de dingen ook gewoon- Ja, het zijn mooie kansen die voorbij komen en deze wilde ik echt niet voorbij laten gaan, want het is een stukje voor mezelf, maar ook voor Woensdrecht en inderdaad voor D66 een mooie kans om als wethouder aan de slag te gaan in de verst van Den Bosch af liggende gemeente. Voor deze paar minuten moet ik letterlijk een uur en een kwartier heen en een uur en een kwartier terug, maar dat doe ik graag. Ik nodig iedereen uit eens een keer naar West-Brabant te komen, want het is ontzettend mooi daar, al kost het je wel even een uur en een kwartier om erheen te rijden.

Als ik jullie iets mee mag geven is het: feiten zijn feiten en meningen zijn meningen. Iedereen heeft recht op zijn eigen mening, maar gebruik daarvoor wel feiten. De laatste jaren hebben we gezien dat die soms wel eens door elkaar heen worden gegooid, zowel landelijk als misschien wel provinciaal en gemeentelijk, en dat baart mij zorgen. Dat geef ik jullie mee: zorg dat je je mening baseert op feiten en niet op aannames.

Het ga jullie allen goed. Ik weet dat jullie het beste willen voor Brabant, allemaal, stuk voor stuk. We zijn het misschien niet allemaal met elkaar eens, maar ik denk dat deze Staten, zeker nu we weer hier in de Statenzaal zitten – althans jullie, want ik neem zo meteen echt afscheid! –, er een goede draai voor Brabant aan gaan geven.

Ik dank jullie zeer. De groetjes.

Applaus

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Dan gaan we nu door met de bespreking van Statenvoorstel 30/22, en dat is de perspectiefnota 2023.

Besprekstukken

30/22 Perspectiefnota 2023

De **voorzitter**: Ik geef als eerste het woord aan Wilma Dirken van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Het leven is goed in ons Brabantse land, omdat het daar goed wonen, werken en genieten is. En dat het leven hier goed is, is niet van de ene op de andere dag gebeurd, daar hebben we met z'n allen voor gezorgd door hard te werken en door goede besluiten te nemen. Om het leven in Brabant

ook in de toekomst goed te houden, moeten wij hier in Den Bosch goede besluiten blijven nemen en gelet op onze provinciale financiële positie betekent besluiten nemen op dit moment ook dat we keuzes moeten maken. Waarom moeten we kiezen? Omdat we als provincie Brabant moeten gaan bezuinigen. En hoewel we er financieel helemaal niet slecht voorstaan, hebben we straks niet langer overal geld voor. Onze provinciale schatkist, waar jarenlang goed door GS op gepast is, wordt kleiner. Dat betekent dat er, zoals we eerder al afgesproken hebben met elkaar, uiteindelijk 29 miljoen euro bezuinigd moet worden. Wij gaan ervan uit dat GS die afspraak nakomen, maar als ze dat in de eerste antwoordtermijn willen bevestigen, houden wij ze niet tegen.

Maar zijn we er met die eerste bezuinigingen, of 'ombuigingen' zoals het college ze noemt? Nee, want via de begroting 2022 hebben wij als Staten ermee ingestemd dat het huidige college de bestuursperiode in financiële zin schoon oplevert. Iedereen begrijpt dat ook dat betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden, want in de perspectiefnota staat het verontrustende bericht dat het totaalplaatje niet genoeg is, de beschikbare 20 miljoen, om alle taken die structureel geworden zijn te betalen. Bovendien zien wij dat de inkomsten van de provincie ook nog teruglopen. Het totaalplaatje dwingt ons dus om te kiezen wat we echt het allerbelangrijkste vinden, tenzij de gedeputeerden daar de komende tijd nog positieve veranderingen in zien aankomen. Met andere woorden: onze vraag is of er nog mee-, of misschien helaas ook tegenvallers te verwachten zijn die nog niet in de perspectiefnota verwerkt waren. Hoe dan ook, om bij de begroting op grond van een goede afweging keuzes te kunnen maken, wil de VVD graag weer even alle basisinformatie goed op een rij krijgen. We zouden daarom van GS graag de toezegging krijgen dat zij onze Staten gaan voorzien van een lijst waarop per programma wordt aangegeven wat we daarin nu eigenlijk aan wettelijke en niet-wettelijke taken uitvoeren en hoeveel geld daar per taak binnen dat programma nu mee gemoeid is per jaar en of daar de komende jaren veranderingen in te verwachten zijn, bijvoorbeeld door wetswijzigingen. Zo kan elk van de fracties die hier zit straks bij de begroting goed beoordelen of zij vindt dat wij de goede politieke keuzes maken om op te bezuinigen. En ja, keuzes maken is lastig, want we snappen allemaal zoals we hier zitten dat de ene keus maken betekent dat we ergens anders iemand teleurstellen. Maar niet kiezen vinden wij eerlijk gezegd nog kwalijker, want hoe weet de Brabander waar hij aan toe is?

Waar kiest de VVD dan voor? De VVD kiest voor beleid dat zorgt dat het goed wonen, werken en genieten blijft in Brabant, en dat kan volgens ons niet door stil te blijven staan, want als je stilstaat, ga je niet vooruit. En die oneliner bedoelen wij ook letterlijk: als je stilstaat, hoe kom je dan van je huis naar je werk, of naar de plek waar je van je vrijetijd wilt genieten? Het zal niemand verbazen dat mobiliteit voor de VVD een belangrijk randvoorwaarde is en blijft om wonen, werken en genieten mogelijk te maken.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, zoals u ziet. De primeur is voor de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Nu u voor de tweede keer aanhaalt hoe geweldig het is in Brabant voor alle Brabanders, kan ik het echt niet meer laten. Wat vindt u van de geluiden die u hoort van mensen met lagere en middeninkomens die de energierekening niet meer kunnen betalen? Wat vindt u van de geluiden van mensen die hun kinderen nog steeds in huis hebben wonen omdat er geen woning te krijgen is? Wat vindt u van al die geluiden over mensen die aan het einde van de maand nog amper een beetje geld overhouden om fatsoenlijk voedsel te kopen? Bestaan die mensen voor de VVD niet, of ziet u alleen wat u graag wilt zien?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor ons bestaan alle mensen. Een deel van de problemen die u noemt ligt niet op het bordje van de provincie, dus hoe graag ik daar ook iets van wil vinden, daar kunnen wij als provincie simpelweg niet een oplossing voor bieden. Zo reëel moeten we met elkaar ook zijn en zo reëel moeten we

met elkaar ook blijven. En ja, wij herkennen die problemen ook, maar dat wil niet zeggen dat ze allemaal op ons bordje liggen, laat staan dat wij ze kunnen oplossen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dat vind ik nou zo'n gemakkelijke manier: er zijn grote problemen en dan is het antwoord "ja, daar gaan we niet over, dat ligt niet op ons bordje". U bent gekozen door de Brabantse bevolking en alles wat de Brabantse bevolking raakt of de Brabantse bevolking in de problemen brengt, behoort u tot uw taak te nemen en te kijken of u daar iets aan kunt doen. Waarom bent u dan zo selectief in de taken die u bereid bent op u te nemen? Want u neemt het alleen maar op voor die zaken en die mensen waarmee het al goed gaat. Maar van mensen in echte problemen, die zich afvragen wat ze aan die provincie hebben, behalve dat ze hun opcenten ernaartoe mogen brengen, daarvan zegt u-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Heijmans** (SP): -wij zijn niet thuis!

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik ga straks over een aantal van de onderwerpen die u noemt nog wel iets zeggen in mijn bijdrage, maar alleen voor zover wij daar als provincie over gaan. Ik ben gekozen door de Brabander, net als u, en het zou u ook sieren als u aan die Brabander zou aangeven dat wij als provincie maar een beperkt gebied hebben waar wij over gaan. Dat betekent dat wij niet alle wereldproblemen, of alle nationale problemen, kunnen oplossen, om de simpele reden dat wij daar niet van zijn, vandaar dat wij net aan het college hebben gevraagd nog eens in beeld te brengen waar wij wel over gaan, want dan kunnen we alle problemen die u noemt, en waar we over gaan, ook meenemen.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Mevrouw Dirken zegt dat we geen keuzes kunnen maken op punten waar we niet over gaan, maar wel op punten waar we wel over gaan. De nota is heel duidelijk. Op pagina 4 staat: niet alles kan en niet alles kan overal. Dan leg ik u nu iets voor waar de VVD wel een keuze in kan maken. We hebben meer ruimte nodig voor woningbouw, we hebben meer ruimte nodig voor onze economische ontwikkeling, we willen meer ruimte voor onze natuur, we willen meer ruimte voor infrastructuur, zaken die we allemaal al met elkaar besloten hebben. Dat betekent ontegenzegglijk dat we minder ruimte overhouden voor de landbouw. Zo zwart-wit zit het door elkaar, want er komt geen vierkante meter bij.

De **voorzitter**: En uw vraag aan mevrouw Dirken is?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): De vraag aan mevrouw Dirken is: hoe wil zij de landbouw gaan compenseren voor het verlies aan die ruimte?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Zoals wij al in een, ik denk dat het een themabijeenkomst was, ooit hebben aangegeven, denkt de VVD liever niet in vierkante meters Brabant, maar in kubieke meters Brabant. Wij hebben al vaker aan het college gevraagd hoe het wil omgaan met multifunctioneel ruimtegebruik. Stop eens met als overheid altijd maar denken in alleen de vierkante meter waarop één functie past. Juist nu, omdat we al die functies kwijt moeten die u benoemt, is het belangrijker dan ooit om ervoor te zorgen dat er veel beter wordt nagedacht over welke functies te stapelen zijn en welke innovaties mogelijk zijn waardoor je op

een andere manier met die ruimte om kunt gaan. Wij hopen dat het college er op die manier ook een bijdrage aan wil leveren om juist al die functies in Brabant mogelijk te houden.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren met een korte vervolgvraag.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Een korte vervolgvraag, voorzitter. Maar hoe wilt u dan bij de huidige maatregelen die er liggen, en die verwurgend werken richting de landbouw, bij die landbouw draagvlak creëren voor juist die multimodaliteit van het gebruik van die ruimte?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Zoals ik net al zei over een ander onderwerp, namelijk mobiliteit, waar ik gebleven was: als je stilstaat, ga je niet vooruit. Dat betekent dat we in alle sectoren, dus ook in de landbouw, zullen moeten nadenken over de vraag of de manier waarop we dingen nu doen nog wel de manier is die past bij de tijd waarin we leven. Ik kom daarop straks nog wel terug in mijn bijdrage. Wij denken dat er ook innovaties zijn op dit moment die ervoor zorgen dat ook in de landbouw op een slimmere manier mogelijk toch tot eenzelfde hoeveelheid producten kan worden gekomen.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Mevrouw Dirken is heel erg begaan met de Brabander. Het gaat allemaal goed en ze ziet dat heel veel huishoudens moeite hebben om de stijgende energielasten te betalen. Die stijgende energielasten worden nu toegeschreven aan de oorlog in Oekraïne, en dat speelt zeker een rol, maar landelijk gaan we 102 miljard euro alleen al aan vertimmering van de netinfra besteden, wat allemaal moet worden terugbetaald, vanwege de energietransitie. Hoe gaat mevrouw Dirken de Brabanders daarin tegemoet komen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Als het gaat om energie, hebben wij zelf ook nog wel wat vragen aan GS, omdat wij datzelfde probleem zien. Wij vinden energiezekerheid en betaalbare energie heel erg belangrijk. Het is voor ons juist een randvoorwaarde om in Brabant goed te kunnen blijven wonen, werken en genieten. Dus daar hebben wij zeker ook vragen over.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ik ben erg benieuwd wat die vragen dan zijn, want tot nu toe heeft de VVD altijd onverkort alle energietransitiemaatregelen gesteund en tot nu toe is het alleen maar duurder geworden en is de leveringszekerheid alleen maar achteruit gegaan.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dat is geen vraag, maar voel u vrij om strakjes terug te komen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor de VVD weer in het vaste riedeltje schieten van: als er een probleem is, moeten er innovaties tegenover staan. Bij de boeren bijvoorbeeld wordt alles op het gebied van innovatie gegooid, maar die boeren krijgen niet eens meer de kans om die innovaties uit te werken, simpelweg omdat ze door het beleid van dit college om zeep worden geholpen. Hetzelfde geldt eigenlijk voor onze automobilisten. Ik hoorde de VVD net zeggen dat we door moeten rijden, maar gisteren

stond er een heel artikel in het Brabants Dagblad, waarin gedeputeerde Otters van de VVD al aankondigde fors te willen gaan bezuinigen op het Brabantse wegennet, op de infrastructuur. Gaat de VVD hierin mee? Hoe kijkt de VVD aan tegen de bezuinigingsopgave op deze primaire kerntaak van de provinciale overheid? Is dat wat de VVD verstaat onder doorrijden, of is onder de VVD de automobilist nog harder de klos?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik ga u, denk ik, helpen om niet al uw interrupties aan mij te spenderen, want dit was precies waar ik in mijn spreektekst gebleven was. Ik wilde er net wat vragen over stellen en opmerkingen maken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik kom er in mijn spreektekst ook nog op terug, kan ik alvast verklappen. Maar het punt is nu juist: had dit al niet in de perspectiefnota moeten staan, als dit de plannen van het college zijn? Hadden wij als PS niet al een vooruitkijk moeten hebben dat dit eraan zit te komen, dat dit nogal ingrijpende gevolgen heeft op onze begroting de komende jaren? Waarom zit het niet in de perspectiefnota? Hoe kijkt de VVD ertegenaan dat uw college op deze manier zo nalatig is? Bent u het met mij eens dat, als dit zo is, we nu, op dit moment, eigenlijk al zouden moeten weten wat het college in de pipeline heeft zitten om de automobilist de komende jaren gewoon keihard op de achterste plaats te zetten?

Mevrouw **Dirken** (VVD): U kent de VVD volgens mij al een heleboel jaren als een partij die goed op de centen wil passen. Ons adagium is ook: als we van tevoren weten dat dit geld gaat kosten, moet je daar niet tussendoor een keer mee aankomen, maar moet je dat opnemen in het document waarin het thuishoort op de momenten waarop we daarvoor als PS aan zet zijn. We hebben nu echter te maken met een situatie, waarvan ook wij zeggen dat je die niet had kunnen voorzien: dat er een oorlog uitbreekt waardoor kennelijk ineens de producthandel in de hele wereld er anders uitziet dan een paar maanden geleden, dat we te maken hebben met grondstofprijzen die ineens de pan uit rijzen en dat we te maken hebben met een gigantische inflatie. Ik denk dat niemand dat had kunnen voorzien. Wij snappen ook dat dat in dit geval nog niet verwerkt is in de perspectiefnota, want het is iets waar we niet van tevoren op gerekend hadden. En waar we ook niet op gerekend hadden, is dat niet elke rechtbank in Nederland altijd volgens dezelfde lijn uitspraken doet in juridische procedures die er zijn over zaken die spelen. Dat betekent dat het wel heel erg lastig anticiperen is geworden. Vandaar dat wij in dit geval zeggen: wij snappen dat dat er nog niet in staat.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. En zoals ik al zei: ik was precies bij dit punt gebleven. Hoe breng je nu al die lopende mobiliteitsprojecten tot een goed eind, als de prijzen zo hard stijgen – ik noemde het net al – door inflatie, grondstofschaarste en alles wat daarmee samenhangt? Langdurige juridische procedures, steeds veranderende lijn in de rechtspraak, het helpt allemaal niet mee, terwijl Brabant er toch op moeten kunnen vertrouwen dat we afmaken waarmee we begonnen zijn. We roepen daarom het college via een motie op om voorafgaand aan de begroting een overzicht te geven van welke lopende provinciale mobiliteitsprojecten in de knel komen door al deze prijsstijgingen, die we, zoals ik net zei, vooraf niet konden voorzien. Zo kunnen we bij het vaststellen van de begroting middelen beschikbaar stellen uit onze spaarpot vrije bestedingsruimte, of knelpuntenpot, als die middelen nodig zijn om te zorgen dat we af kunnen maken waarmee we begonnen zijn, en ja, mijnheer Van Hattem: dat we door kunnen gaan met rijden, fietsen, of welke vorm van mobiliteit dan ook.

Een Brabant waar het goed wonen is. Ja, we hadden het er net over: dan moet er natuurlijk wel voor iedereen een huis zijn.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik had nog een vraag via u aan mevrouw Dirken van de VVD over het democratisch proces, dat toch wel een beetje vreemd aan het worden is. Ik herinner me namelijk de voorganger van mevrouw Otters, die een paar maanden geleden al aan de alarmbel trok over de problemen die we mogelijk hadden met de financiering van onze infrastructuur. Dus dat was toen wel degelijk bekend. Ook toen al was bekend dat we op een gierende inflatie afstevenden, en dat was nog voordat er een inval in de Oekraïne was. Wat nu wel heel typisch is, is dat we geen stuk hier krijgen in Provinciale Staten, maar dat we wel een opiniestuk in de krant, pardon: een interview met de gedeputeerde, krijgen waarin verteld wordt dat de provincie toch maar niet meer wegen moet doen, maar dat we dat over de muur gaan donderen bij de gemeentes, of dat we bepaalde wegen gewoon maar niet gaan aanleggen. En vervolgens krijgen we het mooie opzetje hier dat er vragen worden gesteld over precies datzelfde interview. Ik bedoel: dat is toch niet hoe het hier werkt? Als er een voorstel is van de VVD, van de gedeputeerde-

De **voorzitter**: Uw vraag?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat was mijn vraag, daar kom ik nu aan: als er een voorstel zou zijn van de gedeputeerde, of van de VVD, dan zouden we dat nu toch hier en vandaag moeten bespreken en toch niet via de krant en via wat vooropgezette vraagjes?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik heb kennelijk een andere vorm van iBabs dan u, want ik heb een Statenmededeling gezien waarin wel degelijk wordt aangekondigd dat er het een en ander aan de hand is; misschien dat u daarop doelt. En als de krant een interview wil houden: ja, mijnheer Rutjens, ik heb van uw partij ook filmpjes gezien, daar kan ik dezelfde vragen over stellen. Kortom, er gebeurt wat er gebeurt in de wereld om ons heen, rond deze vergaderingen, en besluiten nemen we nog steeds in deze zaal. Dat doen we via een democratisch proces, waarbij de meerderheid beslist. Ik stel voor dat we dat in dit geval ook doen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Nou, voorzitter, het grote verschil is natuurlijk dat de partij van mevrouw Dirken al jaren en jaren hier in de coalitie en in deze toren de macht heeft, en als je dan zegt "we gaan eventjes een interview doen en op die manier kondigen we aan dat we gaan bezuinigen op al onze wegen", dat lijkt me toch voor de voormalige vroegvroempartij niet de manier om door te gaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Het staat iedereen vrij om vragen te beantwoorden waarover vervolgens in een krant, of op social media, of op tv, het een en ander naar buiten komt. Daarmee is er nog geen enkel besluit genomen over het beschikbaarstellen van welke middelen dan ook.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. We zullen de motie die is ingediend met interesse lezen. We horen heel vaak het woord 'infrastructuur', de VVD is een mobiliteitspartij en vindt dat belangrijk, maar ik

hoor zo weinig over openbaar vervoer. Wat vindt de VVD van de Brabander die geen auto heeft in Brabant en afhankelijk is van het openbaar vervoer? Wat is daarvoor het perspectief?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Als u onze motie leest, zult u zien dat die gaat over alle lopende mobiliteitsprojecten, en dat betekent dat het projecten zijn die gaan over wegen, dat betekent dat het gaat over snelfietspaden, dat betekent dat het gaat over andere modaliteiten van vervoer. Dus als we projecten hebben die in de knel komen door al die oorzaken die ik net noemde en die gaan over openbaar vervoer, dan maakt dat daar onderdeel van uit.

De heer **Ludwig** (GL): Ik ben blij met dat antwoord, want we zien bij het busvervoer dat het knelt. Lopende dit jaar krijgen we berichten dat buslijn 90 minder wordt, buslijn 104, buslijn 131, en we zien gisteren weer dat er zelfs in de stad, volgens mij in De Blaak in Tilburg, na negen uur geen openbaar vervoer meer zal zijn. We hebben al te maken met een afschaling in het openbaar vervoer. Dus ik ben heel blij met het antwoord en ik ben ook blij dat het onderdeel uitmaakt van de motie.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, ook nog eventjes een vraag aan mevrouw Dirken over die motie, maar dan over de term 'lopende mobiliteitsprojecten'. Zijn er niet meer lopende projecten waarvan we een overzicht moeten hebben, die ook belangrijk zijn?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik denk dat u daarmee doelt op andere taakvelden dan mobiliteit. Als deze motie wordt aangenomen, en het college vindt het, als het zich binnen een paar weken toch gaat voorbereiden op de begroting, verstandig om deze operatie meteen uit te zetten voor alle andere taakvelden, dan ga ik dat niet verbieden. Ik zou het zelfs verstandig vinden als ze dat doen. Maar wij willen in elk geval dat het voor mobiliteit in beeld wordt gebracht.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): U zegt "als de motie wordt aangenomen". Ik ga ervan uit dat we het via de motie ook zullen gaan hebben over alle lopende projecten, en niet alleen mobiliteit.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nogmaals: ik denk dat het college er verstandig aan doet om die oproep ter harte te nemen, maar wat ons betreft willen we dit sowieso in beeld hebben voor mobiliteit.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. In het begin van uw betoog, mevrouw Dirken, vroeg u aan het college een goed overzicht per portefeuille, omdat dan bij de begroting keuzes kunnen worden gemaakt, zei u. Maar als ik u zo hoor, hebt u uw keuze al lang gemaakt: het is mobiliteit, de portefeuille van uw eigen gedeputeerde krijgt voor u de prioriteit. U hebt die keuze al lang gemaakt. Dat waren toch gewoon vragen voor de vaak, mevrouw Dirken?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nee, dat waren zeker geen vragen voor de vaak. Dat is namelijk de kern van mijn betoog: elke partij die hier zit zal bij de begroting keiharde keuzes moeten maken. Vandaar dat ik de voorzet geef: als het aan de VVD ligt – maar zo zullen er nog een heleboel verschillende meningen zijn, neem ik aan – kiezen we voor de taakvelden wonen, werken en genieten. Daar hoort een aantal randvoorwaarden bij, waarvan mobiliteit de eerste zaak is en waar ik zo nog twee andere bij zal noemen. Als we echt moeten kiezen in alles wat de provincie nu doet, maar we moeten dingen weg gaan strepen

omdat we er geen geld voor hebben, dan moet iedereen die hier binnen zit zich uitspreken over de vraag wat hij het allerbelangrijkste vindt en wat hij daarnaast ook wel belangrijk vindt, maar waarvan moet worden geconstateerd dat we er minder geld voor hebben. Wij zeggen niet dat dingen niet belangrijk zijn, maar je moet gaan kiezen.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Daarom vond ik uw opmerkingen ook zo vreemd, want ik wilde u interrumpen, maar ja, je hebt er maar zes, dus je bent een beetje voorzichtig. Want ik had u willen zeggen: nee, mevrouw Dirken, die keuzes moeten wij vandaag maken. Wij moeten bij deze perspectiefnota aangeven wat de koers is en welke richting het college straks bij de begroting dient te gaan, en dan moet je inderdaad die keuzes maken: ben je akkoord met de op de rails staande bezuinigingen, of leg je andere accenten? Ik zal dat straks in mijn betoog ook heel duidelijk doen. Maar dan blijft het voor mij toch heel vreemd dat u in uw betoog begint met: geef ons nou een overzicht, want dan kunnen we keuzes maken. Die keuzes maakt ú, die maak ik, die maakt elke fractie hier op grond van z'n eigen politieke afweging en z'n eigen politieke overweging, afgezien van het geld dat we wel of niet hebben, want ook dan maakt u keuzes. Bent u dat in ieder geval met mij eens, dat het hier om politieke keuzes gaat: voor wie kies je? Kies je om geld uit te geven aan armoede-

De **voorzitter**: Uw punt is helder, denk ik.

De heer **Heijmans** (SP): Of kies je ervoor om geld uit te geven aan economische ontwikkeling?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik ben het met u eens dat we keuzes moeten maken en dat dat politieke afwegingen zijn. Wat denk ik daarbij nog heel belangrijk is, is dat we het over verschillende potten met geld hebben. De ene pot met geld gaat over incidentele middelen, waarvan we hebben afgesproken: als er echt iets pijnlijks optreedt, moeten we een potje hebben waaruit we dat soort tegenvallers kunnen opvangen. Dat is wat ons betreft ook aan de orde als je het hebt over die prijsstijgingen en de inflatie die je nu hebt op onder andere die mobiliteitsprojecten. Daarnaast hebben we met elkaar een behoorlijke taakstelling om met elkaar te gaan bezuinigen. Dat is een andere pot met geld en daar zullen wij met z'n allen heel erg strak in moeten gaan kiezen. Daarom willen wij ook die lijst hebben, van: waar geven we nu exact per taakveld ons geld aan uit en in hoeverre zijn we daartoe wettelijk verplicht, of niet? Want als we ergens die keuze moeten gaan maken, begint het met die basis. Dus er zijn wel degelijk verschillende potten geld waar het over gaat.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Vlasveld en ik herinner u er ook maar even aan dat we in dit gezelschap hebben afgesproken via de voorzitter te praten. Mevrouw Vlasveld heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Dirken zeggen dat de VVD kiest voor wonen, werken, genieten. Het is bekend dat heel veel Brabanders willen genieten van de natuur. Ik hoor u ook zeggen dat we echt wel zwaar moeten bezuinigen. Ik vraag me af of dat betekent dat er vanuit de VVD wel extra geld naar natuur gaat, omdat we daar met z'n allen zo van genieten.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dat ligt er maar net aan waar we dan tegen aanlopen, en dat heeft voor mij weer te maken met die basislijst waar ik net om vroeg: wat doen we nu wat wettelijke taken zijn en wat geen wettelijke taken zijn? Op het moment dat we echt zoveel geld moeten gaan bezuinigen, zullen we uit alles wat we doen keuzes moeten maken, en dat kan inderdaad ook betekenen dat we toch gaan bezuinigen op

natuur, ondanks het feit dat zoveel mensen daar wel degelijk van genieten. Dat geldt voor alle taakvelden die we hebben.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Bent u het dan ook met mij eens dat we eigenlijk op dit moment al onvoldoende middelen hebben vanuit natuur om alleen aan onze wettelijke taken te voldoen?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Nee, dat ben ik niet met u eens.

De **voorzitter**: Nou, dat is dan overzichtelijk! Mevrouw Dirken gaat verder.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Goed. Ik was aangekomen bij een Brabant waar het goed wonen is, maar ja: dan moet er wel voor iedereen een huis zijn. Omdat gemeenten de komende jaren voor 13.000 woningen per jaar moeten gaan zorgen, helpen GS ze door geld beschikbaar te stellen om woningbouwplannen te versnellen. Maar ook GS weten hopelijk dat je in beleid niet kunt wonen, en in geld kun je ook niet wonen. Kan de gedeputeerde dus hardmaken dat die woningen er komen? Welke concrete acties komen er die garanderen dat al die sleutels binnenkort echt aan nieuwe bewoners gegeven kunnen worden? En in hoeverre kan de gedeputeerde daarbij gemeenten eigenlijk sturen, niet alleen op aantallen, maar ook op soorten woningen? Stimuleert de gedeputeerde ook aantoonbaar het gebruik van innovaties in het bouwproces? Wij zien bijvoorbeeld dat fabrieksmatig geproduceerde woningbouw zorgt voor een continue woningproductie én voor minder zware arbeid op de bouwplaats en dat ook woonconcepten waarbij veel minder beton en cement wordt gebruikt zorgen voor een fijn huis, maar wel met minder uitstoot. Welke acties onderneemt de gedeputeerde hierin?

En natuurlijk moeten al die woningen ergens kunnen staan, wat al een uitdaging op zich is – daar hadden we het al over –, maar hoe worden deze nieuwe woningen gegarandeerd voorzien van energie? Liggen we eigenlijk wel voldoende op schema om een energie-infarct te voorkomen in Brabant? Welke acties onderneemt de gedeputeerde concreet om dat te gaan voorkomen? En wat kunnen we als provincie verder doen om sneller aan stabiele energiebronnen te komen, naast het geld dat recent vanuit de economiemiddelen beschikbaar is gesteld voor onderzoek naar gesmoltenzoutreactoren? Gaan GS bijvoorbeeld bij het Rijk pleiten voor een versnelling? Gelet op recente internationale ontwikkelingen hoeven wij waarschijnlijk niet verder uit te leggen waarom wij dit een belangrijk onderwerp vinden, maar toch. Om goed te kunnen wonen, werken en genieten is een stabiele en betaalbare energievoorziening voor ons een tweede belangrijke randvoorwaarde, naast mobiliteit.

En ja, na hard werken is het goed genieten. De een doet dat in het bruisende centrum van de stad of het dorp, de ander doet dat in de natuur. In beide gevallen vinden wij het erg belangrijk dat je je daar veilig voelt. Dat is voor ons een derde belangrijke voorwaarde. Lang geleden formuleerde ene meneer Maslow overigens al een andere randvoorwaarde, de basis voor ons bestaan: eten. Op onze schriftelijke vragen over verdroging van gronden kregen we als antwoord dat we ons geen zorgen hoeven te maken, maar in de afgelopen weken, en zelfs vandaag nog, lezen we verontrustende artikelen die suggereren dat de huidige droge periode tot voedselschaarste kan gaan leiden. Hoewel de VVD blij is met de ontwikkeling van bijvoorbeeld kweekvlees en vertical farming in de landbouw, zorgt dat er voorlopig nog niet voor dat we volgend jaar geen akkers meer nodig hebben. In hoeverre blijven GS bij hun eerdere standpunt en uitleg dat er geen reden tot zorg is omdat het beleid voldoende rekening houdt met de verdrogingsproblematiek? Moeten boeren al harder in gaan zetten op het kweken van nieuwe, droogteresistente gewassen, of massaal overstappen op druiven en olijven, of kunnen we de huidige Brabantse menukaart met bekende groenten de komende jaren nog gewoon blijven hanteren?

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor de VVD inmiddels alweer voorschrijven wat onze boeren allemaal moeten gaan doen en moeten gaan kweken en er wordt weer opnieuw van alles opgelegd vanuit de provincie. Maar mijn opmerking gaat eigenlijk over een andere uitspraak van de VVD zojuist, namelijk over veiligheid. Die wordt maar even terloops gedaan en we hebben een college, en ook voorgaande colleges, gezien die ook de portefeuille veiligheid actief hadden opgepakt, maar ik hoor hier verder geen enkele stap aan verbonden. Wat zou wat de VVD betreft dit college nu nog meer moeten doen aan veiligheid? Want we hebben tot nu toe heel weinig gezien op dat vlak.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik zal eerst het eerste punt rechtzetten, mijnheer Van Hattem, want kennelijk is mijn inter punctie niet helemaal goed als ik woorden uitspreek. Ik heb niks voorgeschreven aan boeren, ik heb vragen gesteld aan het college over de kant die we opgaan. En wat betreft veiligheid: dat klopt, dat was heel kort en dat heeft ermee te maken dat wij enorm veel technische vragen gesteld hebben, juist over dit onderwerp, waarop wij van de gedeputeerde als antwoord hebben gekregen dat hij daarover nog het een en ander aan het verzamelen is en dat hij er binnenkort uitgebreid met ons als Staten op terug zal komen. Dat vinden wij voor vandaag genoeg en wat we ervan vinden zullen we op dat moment zien. Maar weet – en dat weet u al jaren – dat veiligheid voor ons heel belangrijk is. Iedereen die hier in Brabant loopt, fietst, wandelt, wat dan ook, moet zich veilig kunnen voelen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Maar deze bestuursperiode is al bijna op z'n einde, we zitten nog maar minder dan een jaar voor de komende Provinciale Statenverkiezingen, en als we nu nog in de fase zitten van informatie verzamelen in plaats van al volop in de fase van uitvoering en Brabant echt veiliger aan het maken zijn, drugsdumpingen aanpakken, een veiliger buitengebied, tuig aanpakken en bijvoorbeeld ook de problemen rondom asielzoekerscentra, waar elke keer de vreselijkste incidenten zijn, en bijvoorbeeld op buslijnen, als daar nou eens werk van zou worden gemaakt vanuit de provincie, dan zouden we een stap verder zijn, maar nu is het alleen nog maar informatie verzamelen. Hoe kan de VVD hier op haar lauweren rusten, door te zeggen: nou, dit vinden wij op dit moment voldoende? Gaat er deze bestuursperiode überhaupt nog iets mee gebeuren, of kunnen we beter zeggen dat deze bestuursperiode onder leiding van de VVD op het gebied van veiligheid gewoon een complete mislukking is en dat er gewoon niks is gedaan?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Volgens mij weet u net zo goed als de VVD dat er wat de VVD betreft ook niet voldoende aan veiligheid gedaan kan worden, er kan wat ons betreft altijd nog wel een schepje bovenop. Maar dat wil niet zeggen dat er niks gebeurt. Er is wel degelijk van alles in gang gezet, er zijn groene boa's, alleen: wij hebben wel altijd de vraag of dat voldoende is om te zorgen dat wij als provincie mensen ook dat gevoel van veiligheid terug kunnen geven. Dat betekent niet dat er op dit moment niks gebeurt, want onze vragen gaan erover wat we na dit jaar gaan doen, we hebben het tenslotte over de perspectiefnota richting de begroting 2023, dus wij willen vooral weten wat er ná dit jaar allemaal gaat gebeuren. Als wij daarover heel goed geïnformeerd worden binnen een aantal weken, is dat prima, want wij willen bij de begroting kunnen vaststellen of wij het voldoende vinden, of dat er wat ons betreft nog een tandje bij moet.

De **voorzitter**: Gaat u verder en u heeft nog maximaal anderhalve minuut.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dat gaat lukken, ik ga namelijk afronden.

Samengevat wil de VVD in de begroting terugzien dat we kiezen voor een Brabant waar het goed wonen, werken en genieten is. Dat betekent dat wij ook kiezen voor invulling van de randvoorwaarden rond mobiliteit, veiligheid en betaalbare en zekere energielevering, want alleen dan blijft het goed wonen, werken en genieten. En genieten zit soms ook in hele kleine dingen. Het was mij dan ook een waar genoegen om weer eens vanaf deze plek in de vernieuwde Statenzaal het woord tot jullie allemaal te mogen richten. Ik wens de andere fractievoorzitters bij dezen ook allemaal heel veel plezier toe bij hun eerste termijn!

Motie M55-2022: Zonder mobiliteit staat alles stil

"Provinciale Staten van Noord Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022 behandelend Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- investeringen in mobiliteit belemmerd worden door het tekort aan grondstoffen en materialen en door sterk gestegen prijzen, zoals ook beschreven in de Perspectiefnota 2023;
- mobiliteitsprojecten daarnaast te maken hebben met oplopende kosten door langlopende juridische procedures en onzekerheden op het gebied van stikstof;
- de financiële ruimte voor mobiliteitsprojecten van de provincie Noord-Brabant steeds kleiner wordt;
- het daarmee steeds moeilijker wordt voor de provincie om projecten te realiseren die het Brabantse mobiliteitsnetwerk en de bereikbaarheid van onze provincie structureel versterken;

overwegende dat:

- de bereikbaarheid van Noord-Brabant onder druk staat, met dagelijks files en vertragingen voor Brabanders als gevolg, en bovendien in de nabije toekomst verder onder druk komt te staan, kijkend naar de voorspelde groei en verdere verstedelijking van onze provincie;
- goede bereikbaarheid essentieel is voor een goed woon-, werk- en leefklimaat in Noord- Brabant en de economische positie van onze provincie;
- het daarom van groot belang is om projecten te realiseren die het Brabantse mobiliteitsnetwerk en de bereikbaarheid van onze provincie structureel versterken;
- het hiervoor nodig is om financieel prioriteit te geven aan deze projecten die door forse prijsstijgingen, inflatie, oplopende kosten en andere externe factoren in de knel komen;

roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- in beeld te brengen welke geconstateerde en verder geprognosticeerde tekorten er zijn op lopende mobiliteitsprojecten waarvoor de provincie Noord-Brabant (mede) opdrachtgever is;
- hierover Provinciale Staten voor de begrotingsbehandeling te informeren, zodat er in de begroting 2023 middelen gealloceerd kunnen worden, bijvoorbeeld uit de knelpuntenbuffer, om projecten ook daadwerkelijk te realiseren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jelle van Nuland, VVD.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Leuk om weer thuis te zijn!

De wereld verandert, en snel! We bevinden ons in een revolutionaire tijd met complexe maatschappelijke opgaven. De coronacrisis heeft iedereen in meer of mindere mate beïnvloed. Met name de maatschappelijke effecten van de coronacrisis bleven lang onderbelicht. Jongeren en alleenstaande ouderen hadden het mentaal zwaar. De vraag is: wat gaat het effect op langere termijn zijn van deze crisis?

Ook afgezien van corona verandert er veel. Er woedt een oorlog in Europa, het klimaat verandert, de bevolking groeit en wordt grijzer, grondstoffen worden schaarser en dus duurder. Vier op de tien huishoudens lijdt aan energiearmoede. Technologische innovaties helpen ons aan nieuwe inzichten en mogelijkheden. De vraag is: wat doen we hiermee? Hoe zorgen we ervoor dat Brabant goed doorgegeven wordt aan onze volgende generaties? Hoe houden we ons doel van brede welvaart in het vizier? Brede welvaart gaat over

het welzijn van mensen: de kans op een goede baan en of ze voldoende inkomen krijgen, maar óók om niet-materiële zaken, zoals onderwijs, gezondheid, de balans tussen werk en privé, veiligheid, maatschappelijke betrokkenheid en het milieu, kortom: of mensen tevreden zijn met hun leven in Brabant. Als we streven naar brede welvaart, moeten we al deze aspecten in samenhang benaderen. Wat vindt het college ervan om de paragraaf Gezondheid in Statenvoorstellen te vervangen door een paragraaf Brede welvaart?

Voorzitter, het zal geen verrassing zijn: het CDA zet in op brede welvaart en vindt dat we moeten streven naar vitale steden en dorpen, niet het één boven het ander, maar naast elkaar, kansen voor stad en land, voor groei- en krimpregio's, voor jongeren en ouderen, voor wonen, werken en vrije tijd.

Voorzitter. Het CDA kijkt vanuit deze beschouwing naar de voorliggende perspectiefnota. Wat de rups het einde noemt, noemt de rest van de wereld een vlinder. Zo kijkt het CDA ook naar het perspectief dat voor ons ligt. In de afgelopen periode zijn er veel mooie en ambitieuze beleidsplannen gemaakt, en dan denk ik aan het beleidskader gezondheid, het beleidskader landbouw en voedsel en de omgevingsverordening Noord-Brabant. Deze plannen moeten wat ons betreft snel ten uitvoer worden gebracht. De perspectiefnota mag dan wel beleidsarm genoemd worden, maar ze mag niet leiden tot ambitieeloos beleid. Daarom vragen wij om een realistische, maar ook ambitieuze planning. Wat gaan we de komende periode doen? Welke stappen gaan we zetten? Wat kunnen de inwoners van Brabant van ons verwachten? Welk perspectief kunnen we ze bieden?

Als het gaat om mobiliteit, vindt het CDA het belangrijk dat er niet alleen naar innovaties gekeken wordt, maar ook naar de aanpak van huidige knelpunten die te maken hebben met bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid.

Over de N615: kan de gedeputeerde toezeggen voor de zomervakantie een besluit te nemen dat breed gedragen wordt in de regio?

De buslening. Zoals bekend, is de CDA-fractie voorstander van een buslening. Kan de gedeputeerde ons vertellen wat de status is van het onderzoek naar de buslening en hoe zij de inzet hiervan ziet om de beleidsdoelen te realiseren?

Maaslijn. De elektrificatie van de Maaslijn is een tantaluskwelling. Nu het moment van realisering nabij leek, werd het aanbestedingsproces ingetrokken. Vervelend voor de reizigers en slecht voor het milieu. Wat kan de gedeputeerde toezeggen om ervoor te zorgen dat deze nieuwe vertraging beperkt blijft en niet tot afstel leidt?

Spoorlijnen vormen barrières met risico's voor veiligheid en bereikbaarheid. Als voorbeeld de kruising van de N640 met het spoor door Etten-Leur. Wat kunnen GS zeggen over de vorderingen rondom de kruisingen met de Brabantlijn?

Voorzitter. Het CDA is van mening dat iedere woningzoekende in Brabant een passende woning zou moeten kunnen vinden. Dit draagt bij aan brede welvaart én ondersteunt onze economie. De MRE-regio groeit naar de eerste economie van Nederland. Dit brengt ongekende uitdagingen met zich mee. Hierop is door onze gedeputeerde, samen met de regio's, goed geanticipeerd door dit, soms onorthodox, groots aan te pakken. Kan de gedeputeerde toezeggen dat deze manier van aanpakken in de toekomst zal worden gecontinueerd en zo mogelijk wordt uitgebreid?

Vanuit het Rijk is een versnelling van het woonprogramma aangekondigd. Hierop is geanticipeerd door regionale investeringsagenda's op te stellen. Deze zijn nu gereed in West Brabant-West en de regio Breda-Tilburg. De groei wordt vooral binnenstedelijk vormgegeven. Deze aanpak wordt door het CDA omarmd. Tegelijkertijd moeten groeimogelijkheden gecreëerd worden in de kleinere kernen, of steden waar de binnenstedelijke opgave grotendeels is gerealiseerd. Er moet gelet worden op de leefbaarheid van die kernen, zodat het kenmerkende mozaïek van Brabant behouden blijft.

U weet dat resultaten uit het verleden geen garantie zijn voor de toekomst, daarom de vraag of de gedeputeerde kan aangeven wanneer we een nieuwe woonvisie mogen verwachten, een die onder andere uitgaat van een versnelling, als dat nodig is, en maatwerk en experimenteerruimte waar het kan. Om alvast

iets mee te geven als mogelijkheid voor versnelling, dienen we een motie over collectief particulier opdrachtgeverschap in.

Samen met bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bouwen we aan een economie waar alle Brabanders de vruchten van plukken. Iedereen doet mee en iedereen mag alle kansen, mogelijkheden en hulp aangrijpen en gebruiken. Dat betekent 'jong geleerd is oud gedaan', maar ook 'je bent nooit te oud om te leren', niemand wordt buitengesloten, niemand aan de kant, we hebben iedereen nodig! Het CDA vraagt aan de gedeputeerde de toezegging om met een gerichte aanpak de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen en zo iedereen de kans op een goed inkomen en een schuldenvrije toekomst te bieden. Dat is een aspect van de brede welvaart waar het CDA voor staat.

Voorzitter. Water is een steeds belangrijker element in onze samenleving, als drinkwater voor mens en dier of hulpstof voor de industrie, maar ook voor de boeren die voor ons voedsel zorgen en de natuur. Het CDA is van mening dat water eerlijk verdeeld moet worden en uitputting voorkomen moet worden. Kan de gedeputeerde toezeggen dat, als het nodig is grondwateronttrekking te beperken, dit voor alle Brabanders in gelijke mate geldt?

Natuur draagt bij aan brede welvaart van de Brabanders. In de perspectiefnota wordt aangegeven dat er tien miljoen bezuinigd wordt op natuur. Er kan echter een beroep gedaan worden op Rijksmiddelen vanuit het transitiefonds die ook ingezet kunnen worden om onze natuurdoelen te halen. Kunnen GS aangeven hoeveel Rijksmiddelen al verworven zijn, hoe ze worden ingezet en welk beroep nog gedaan zal worden op dit transitiefonds?

We kijken uit naar het actieprogramma bos en of agroforestry hier ook een plaats in krijgt. Hiermee kan een verdienmodel gecreëerd worden voor boeren en landeigenaren en tegelijkertijd meer natuur en biodiversiteit gerealiseerd worden.

Voorzitter. Het CDA is verheugd dat het beleidskader landbouw en voedsel is vastgesteld, een beleidskader over onze gezamenlijke voedseltoekomst, dat vraagt om structurele veranderingen en om innovatie. Dit is de basis voor vernieuwing en verduurzaming van de sector met veel goede initiatieven op het gebied van innovatie.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, mevrouw De Hoon, door de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter. Ook bij de VVD heb ik de vraag al gesteld, en die ga ik nu ook stellen bij het CDA. Niet alles kan en niet alles kan overal. U geeft net al aan dat u voor een aantal zaken extra ruimte wilt, ruimte die ten koste gaat van de landbouw. Hoe wilt u als CDA de landbouw gaan compenseren voor het verlies van die ruimte en hoe gaat u bij die agrariërs draagvlak krijgen om die ruimte af te staan ten behoeve van die andere functies?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel. Bij de behandeling van het beleidskader landbouw en voedsel hebben wij heel serieus met elkaar een motie voorgelegd om landbouwdoelen met elkaar vast te stellen, om met elkaar te kijken hoe wij hierover afspraken kunnen maken om ervoor te zorgen dat de juiste agendapunten aan de tafel bij de gebiedsgerichte aanpak besproken worden. Ruimte is schaars, dat is lastig, dat ben ik met u eens, maar als we ervan uitgaan dat we hier per jaar 10.000 woningen willen bouwen – 13.000 hebben we het afgelopen jaar al gehaald –, en landelijk is het een miljoen, dan hebben we het over ongeveer 500.000 woningen in de stad landelijk en 500.000 op het platteland. Dat gaat inderdaad een aantal hectaren aan grond kosten, maar volgens onze berekening is dat nog altijd maar 1,1 procent van het totaal aan landbouwareaal. We moeten er inderdaad kritisch met elkaar naar kijken, maar om nu te zeggen dat het direct bijt, dat durven wij nog niet aan.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Als we vanuit de bestaande beleidsnotities de hectaren optellen die daarvoor gewenst zijn, dan hebben we het over bosareaal, we hebben het over de uitbreiding van natuurgebieden en we hebben het over de benodigde grond voor ruimtelijke ordening, dan hebben we het grotendeels al over getallen tussen 5- en 7.000 hectaren, oftewel 50 tot 70 vierkante kilometer. Dat gaat pijn doen in de landbouw en daarvoor zullen we de landbouw moeten compenseren. Ik hoor het CDA er absoluut nooit over hoe ze dat willen bereiken.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat is uw perspectief. Wij hebben, juist door met elkaar te willen praten over landbouwdoelen, daarvan in die overleggen wel een gespreksonderwerp weten te maken. We hebben nog een motie liggen over grond: hoe we met elkaar omgaan met het grondgebruik en wat we daarmee willen. Dus als we sowieso op uw steun kunnen rekenen aan het einde van deze dag, dan moet het geen probleem worden.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, je mag maar twee keer, Wil! Van mij mag je trouwens veel vaker hoor-

De **voorzitter**: Totdat u op deze plek zit, dan ziet u dat heel anders! De heer Heijmans heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Ik hoor mevrouw De Hoon zeggen dat ze zo blij is met het vaststellen van het beleidskader voedsel en landbouw. Nu weet ik – en dat weet ik ook écht – dat er bij het CDA een hart zit voor boeren, dat daar een hart zit voor gezinsbedrijven, dat daar een hart zit voor de kleinere boerenbedrijven die het vaak vreselijk moeilijk hebben. En nu wil ik weten waarom u zo blij bent. Wat voor perspectief biedt dat beleidskader landbouw en voedsel nou voor dié boeren? Want het beleidskader landbouw en voedsel stelt simpelweg vast dat we van twaalfenhalfduizend naar vijfduizend boeren gaan. Dus bent u nu blij dat in feite al die boeren waar u zo'n hart voor hebt de komende tien jaar het loodje gaan leggen? Waar zit die blijdschap, mevrouw De Hoon?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij zijn niet blij met alle boeren die moeten gaan stoppen. Waar wij blij mee zijn, is dat er een beleidskader ligt waarmee we er in ieder geval voor kunnen zorgen dat het bij degenen die willen stoppen netjes gebeurt en dat we degenen die doorgaan daadwerkelijk perspectief bieden, en dat wij daarover nagedacht hebben en dat er een beleidskader ligt met ambities, met nulmetingen waar we naartoe willen, dat we handreikingen geven om biologisch, natuurinclusief, maar ook regulier, kansen te bieden en met mensen mee te gaan denken, en niet maar aan te kijken wat er gaat gebeuren. Daar zijn wij blij mee.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik schrik van de woorden van mevrouw De Hoon. Want als ik het even in simpele woorden zeg, dan bent u eigenlijk blij dat de groten, de machtigen, de sterken, het gaan overleven en dat de minder sterken, de minder machtigen, de minder groten, het loodje gaan leggen. En daar legt u zich bij neer. Ik vind dat echt jammer, want ik zie het CDA als een heel andere partij, die daar op een heel andere manier mee zou moeten omgaan en alles op alles zou moeten zetten om voor die kleineren en voor die gezinsbedrijven te proberen het hoofd boven water te houden. Ik vind het echt erg jammer dat u zich zo neerlegt, als een voldongen feit, bijna als een natuurramp, bij wat er gaat gebeuren.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou ja, laat dat dan het gevolg zijn van de keuzes die eerder gemaakt zijn door onder andere uw partij en laat het zo zijn dat wij zoeken naar de beste oplossingen en de dingen die wij kunnen redden die te redden vallen, want dat hebben we niet aan u te danken. Ik denk dat dat het enige antwoord is.

De **voorzitter**: Mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ja, voorzitter, dank. Er gaan een heleboel boerenbedrijven verdwijnen. Dat wordt eigenlijk min of meer door mevrouw De Hoon voor kennisgeving aangenomen, terwijl het natuurlijk gewoon een persoonlijk drama is. U zegt dat de zittenden, de overblijvenden, de sterken, perspectief wordt geboden. Hoe denkt mevrouw De Hoon dat zo'n opmerking wordt ervaren door de boeren die moeten stoppen, juist vanwege het feit dat hier bestuurlijk heidenatuur eigenlijk belangrijker wordt gevonden dan een gewoon bos? Met andere woorden: de heide gaat voor de mens. Hoe gaat u dat uitleggen aan die boeren?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat de cijfers zijn zoals zijn, daar hebben wij mee te dealen en daar gaan wij het beste van maken met elkaar. Wij zijn wel blij en wij zijn ook benieuwd naar de gedeputeerde- die vraag zullen we maar direct neerleggen. Wij hebben niet voor niets bij het beleidskader een motie ingediend over een plan voor jonge boeren, om die duidelijk perspectief te bieden, en als die dan doorgaan, dat dat dan op een goede wijze gebeurt, dus wij zijn heel benieuwd naar het antwoord van de gedeputeerde straks, zodat dat wel doorgaat. En dat dat dan de sterksten zijn, ja, dat is in ondernemersland inderdaad op alle gebieden en op alle vlakken waar, maar wij moeten er als politiek in ieder geval alles aan doen om te bewerkstelligen dat de sector overeind blijft en dat wij onze voedselzekerheid kunnen blijven behouden.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ja, de cijfers zijn de cijfers en ik ben ook benieuwd wat de gedeputeerde te zeggen heeft. Dat de sterksten overleven in een normale, gezonde economie is evident, het punt is hier alleen dat de boeren die moeten stoppen worden gedwongen te stoppen door wetgeving. Juist in die wetgeving maken wij het verschil en kunt u het verschil maken. U zegt dat het een gegeven is dat het zo gebeurt, nee: het is het gevolg van een politieke keuze, en daar spreek ik u op aan. Hoe gaat u die boeren die door de politiek worden gedwongen te stoppen uitleggen dat u het voortbestaan van een heideplantje belangrijker vindt dan het voortbestaan van het bedrijf dat al generaties lang wordt uitgeoefend?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou ja, mijnheer De Bie, dat is geen politieke keuze, want dat heeft te maken met alles wat gebeurt om ons heen. Dat zijn de richtlijnen die vanuit Europa op ons afkomen, dat zijn de Natura 2000-gebieden die wij hebben. We hebben gisteren in de krant kunnen lezen wat er gebeurt in de provincie Overijssel. Dat zijn de keuzes die wij met elkaar gemaakt hebben en dat zijn ook de keuzes waarover wij met elkaar gesteggeld hebben toen we samen een bestuur hadden. Dus ja, het is niet zozeer de politiek en dat wij dat bedenken. Het is de realiteit die voor ons ligt en dan moeten we met elkaar zoeken naar wat we wel willen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor het CDA hier met een verhaal komen van “we staan hier, we kunnen niet anders, het is ons overkomen”, maar dit is ons niet overkomen, dit is welbewust beleid geweest van deze provincie, van dit college, van de voorgaande colleges die dit aan onze boeren hebben opgelegd met regels die verder gaan dan de landelijke regels. Dus hoe kan het CDA hier volhouden dat dit ons overkomen is, terwijl er hier welbewust voor gekozen is om strengere stikstofregels op te leggen aan de Brabantse boeren dan elders in het land?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): In de provincie is inderdaad in 2017 door partijen een andere route gekozen. Daarvóór was met de sector en de politiek al eerder gekozen om die route in te gaan richting 2028. Wij waren er ook niet blij mee dat dat naar voren is gehaald, maar goed: u leest ook kranten en kijkt tv en landelijk zien we nu dat er ook allerlei stappen gezet moeten worden. Provincie Overijssel ondervindt nu aan den lijve dat ze niet anders kunnen. Daar hebben wij het mee te doen, mijnheer Van Hattem, en daarin zoeken wij naar alle mogelijke manieren om recht te doen aan dat wat kan en nodig is, zowel op natuur als op landbouw, want wat ons betreft gaat het hand in hand. We doen hier net altijd met elkaar alsof het twee heel verschillende zaken zijn, maar voor ons heeft het gewoon hand in hand met elkaar te maken en gaan we dat oplossen met elkaar. Daarom stellen wij ook agroforestry voor, willen wij ook weten of daar mogelijkheden liggen. En aan het einde van mijn alinea zal ik inderdaad vragen aan GS waar de stukken blijven waarop wij onze vervolgstappen in de toekomst kunnen bepalen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Wat we nu horen van het CDA is, met alle respect voor de boeren die met bijvoorbeeld agroforestry bezig zijn, gerommel in de marge, want dat zijn ook ondernemers met creatieve ideeën, maar lang niet alle boeren in Brabant kunnen zo’n stap maken naar zo’n alternatief concept. Er is gewoon bulk nodig voor productie, voor de grootschalige ontwikkelingen moet je dat gewoon onderhouden. Om dan te zeggen “we gaan op een nichemarkt inzetten als agroforestry”, allemaal leuk en aardig en goed dat het er is, maar dat is niet de oplossing. Dus ik hoor graag van het CDA wat nu echt hún perspectief is voor de Brabantse boeren, een perspectief ook dat vanuit hun college hier wordt neergelegd, want deze perspectiefnota biedt het in ieder geval niet. Dit flinterdunne stuk heeft helemaal geen duidelijk vooruitzicht van wat de boeren hier kunnen verwachten. Wat nu is gepresenteerd in het beleidskader landbouw is eigenlijk gewoon het afserveren van onze boerenstand in Brabant. Heeft het CDA nog iets concreets voor onze Brabantse boeren in petto, of is het alleen maar van: gaat u straks maar bezig met een nichemarkt in plaats van met uw boerenbestaan dat hier al eeuwenlang met hard werken-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): -met bloed, zweet en tranen is opgebouwd? Moeten die boeren het loodje leggen onder dit CDA-regime?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): We horen van de PVV natuurlijk al jaren niet anders dan wat ze níét willen en wat we níét doen, maar ze doen zelf ook helemaal niks. Wij zijn trots op het beleidskader landbouw en voedsel. Daarin hebben wij echt aangegeven met elkaar, als Staten, hoe wij die toekomst zien. Wij hebben een aantal moties ingediend die dat laten zien, we hebben bestuurders die daar gewoon heel goed mee bezig zijn, zich daarvoor elke dag druk maken en niet alleen schoppen en onderuit proberen te halen, we

geven suggesties mee in de perspectiefnota en ik ben heel benieuwd naar de suggesties die u gaat meegeven, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dank u wel. We hebben het over de perspectiefnota, waarin we perspectief willen bieden aan een hele hoop mensen, ook aan de agrarische sector, maar ik schrik eigenlijk van wat het CDA zegt: het ligt aan de politiek, we kunnen hier niks aan doen, het zijn besluiten uit 2017, dingen komen uit Den Haag en in Overijssel beslist de rechtbank dingen. Wij kunnen wel degelijk perspectief bieden, alleen: u houdt vast aan wat u in de coalitie afgesproken hebt. U moet evenwel ruimte bieden aan de agrarische sector. In 2024 krijgen we het geld vanuit Den Haag, dadelijk moeten onze boeren vóór 2024 investeren-

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ik heb een inleiding nodig, voorzitter, de vraag komt eraan.

De **voorzitter**: Ja, maar het zijn kóрте inleidingen, hè?

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Mijn vraag is: is het CDA bereid om de boeren perspectief te bieden, ruimte te bieden, om bijvoorbeeld de datum van het Veehouderijbesluit op te schuiven? Want dat kunnen wij hier beslissen, dat wordt niet vanuit Den Haag opgelegd.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u, voorzitter. Op dit moment wordt heel hard gewerkt aan 'time to market' en aan de Routekaart 2024. Daarin hebben wij het college gevraagd uiteen te zetten waar we staan, wat er op ons afkomt en wat er moet gebeuren. Daar willen wij op wachten. Ik vraag ook aan GS wanneer wij dat mogen verwachten en dán hebben wij met elkaar het goede gesprek.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Nou, ik ben blij dat we dan het goede gesprek gaan hebben, de vraag is alleen of we voldoende tijd hebben. Die vraag wil ik bij u neerleggen. Heeft de agrarische sector voldoende tijd om daarna nog een vergunning aan te vragen die stand gaat houden? Want u weet ook wat er om ons heen gebeurt op dit moment en u kent ook alle uitspraken van de rechtbank. Het gaat geen stand houden. Dus we gaan de sector in mijn ogen-

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): -de nek omdraaien. Laten we het op een goede manier doen. Hoe kijkt u daartegenaan?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, als GS kunnen aangeven dat dat vóór de zomer is, dan is dat tijdig, en als dat niet zo is, hebben we in tweede termijn een ander gesprek met elkaar.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Heijmans. En ik wil u allen er nog even aan herinneren dat een interruptie niet een eerste termijn is, dus graag een korte inleiding en snel een vraag stellen. Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, de beschuldiging van het CDA aan het adres van de SP kan ik niet onweersproken laten. Ze suggereert namelijk dat de boerenstand zo klein wordt door maatregelen van de SP. Nou, ten eerste was het niet de SP die die maatregelen nam, maar was het ook uw coalitiepartner VVD, die daarbij vooraan stond. En daarnaast is het natuurlijk onzin. Vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw zijn we van 400.000 naar 70.000 boeren gegaan. De SP bestond nog niet in de jaren vijftig en u weet net zo goed als ik dat het feit dat er zoveel boeren verdwijnen – en dat stelt het beleidskader ook vast – komt door de schaalvergroting, in combinatie met de belachelijk lage prijzen die boeren voor hun producten krijgen. Daar moet u de schuld leggen en daar hebt u als CDA tientallen jaren bij staan kijken en het allemaal laten gebeuren. Dat is wat ik u verwijt. Het is te gemakkelijk om nu een maatregel die een paar jaar geleden genomen is verantwoordelijk te maken voor het feit dat onze boerenstand zo aan het afnemen is, want dat is de geschiedenis beginnen op het moment dat het u uitkomt.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, en daarnaast jarenlang beleid daarvoor op natuur en het doordrukken op duurzaamheid en alles groter maken en “het moet minder en het moet anders”. We hebben met elkaar nooit genoeg aandacht gegeven om een goed verdienmodel te creëren. We hebben met elkaar nooit willen inzetten om ervoor te zorgen dat de retail wel ging betalen wat ze zouden moeten doen, of hoe contracten afgesloten werden. Dus ik denk inderdaad dat we gewoon allemaal in de spiegel moeten kijken.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, in de afronding.

De heer **Heijmans** (SP): Nou, voorzitter, soms heeft interrumpen zin. Het is nu niet alleen meer de SP die de schuld is aan het feit dat de boeren verdwijnen, maar we zijn het allemaal! Nou ja, en dan is gedeelde smart soms misschien een klein beetje halve smart.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw De Hoon gaat verder. U heeft nog een kleine anderhalve minuut.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Telde interrumpen ook mee?

De **voorzitter**: Nee, dat telt niet mee. U bent al gewoon 8 minuten en 37 seconden aan het woord geweest.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank, voorzitter.

Zowel in verstedelijkt als landelijk gebied zijn er uitdagingen voor natuur, water, bodem en leefomgeving. Het CDA is van mening dat, om de structuurversterking op duurzame wijze vorm te geven, een gebiedsgerichte aanpak nodig is. Kunnen GS aangeven wat de status is van het ‘time to market’-onderzoek en het opstellen van de Routekaart 2024? Wanneer kunnen we deze verwachten?

Het CDA roept het college op extra aandacht te geven aan de krapte op het net. We horen dat de wachttijden voor aansluitingen sterk zijn opgelopen, waardoor de ambities voor de energietransitie in gevaar komen. Capaciteitsuitbreiding is gewenst, maar ook het toepassen van nieuwe vormen van energieopslag in de wijken en op industriegebieden. Deze nieuwe vormen van opslag ontlasten niet alleen het net, ze kunnen meehelpen de energiearmoede te bestrijden. We dienen de motie ‘Potentie buurtbatterij’ in.

De energietransitie is in volle gang. Dat is mooi, maar mag niet ten koste gaan van alles. We willen GS herinneren aan hun toezegging om toe te zien op voorrang voor zon op dak. Hoe ver staan GS met die uitvoering?

Het CDA vraagt ook nadrukkelijk aandacht voor de tweede en derde treden van de zonneladder. Hiervoor dienen we de motie 'Benut alle treden van de zonneladder' in.

Voorzitter. We kunnen niet zonder regels. Zonder regels zou het op de weg één grote chaos zijn. Maar we zijn een beetje doorgeslagen en hebben te veel regels. We zijn veel tijd en geld kwijt aan het naleven van regels, invullen van formulieren en vergunningen. De regeldruk voor bedrijven en burgers is een rem op innovatie en economische groei en kan en moet omlaag. We roepen GS op een meldpunt 'Minder regels' in te richten. Minder regels, meer service, 'Van minder regels naar betere regels'. Wat vinden GS van deze suggestie?

Tot slot. Het CDA wil dat Brabant actief werkt aan de toekomst voor alle Brabanders. Of je nou burger bent, boer, jong of oud, man of vrouw, autochtoon of allochtoon, wij als CDA in het Brabants bestuur.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat u aan het afronden bent, hè?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): -gaan voor brede welvaart voor iedereen. We zijn trots op wat we al bereikt hebben, maar er is nog genoeg te doen.

De **voorzitter**: Kijk, dus toch! Dank u wel.

Motie M56-2022: Stimuleren collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 over de Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- er een forse woningopgave is in Brabant, met name voor senioren;
- veel mensen door middel van een collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) in eigen beheer willen gaan bouwen;
- de opstart van een CPO vaak de lastigste fase is, zo bleek uit de gesprekken die wij voerden met initiatiefnemers;

overwegende dat:

- CPO projecten in de kleine kernen bijdragen aan de leefbaarheid;
- een CPO een prima manier is om woningbouwprojecten in kleine kernen te versnellen en vraaggestuurd te bouwen;
- er vaak nog veel onzeker is in de opstartfase van een CPO;
- het tijd en geld scheelt als de opstart goed wordt vormgegeven in de vorm van procesondersteuning en/of aanbod van expertise;
- een degelijke opstart van een CPO de overheid kan ontlasten in haar ruimtelijke taak;

dragen het college op:

- te onderzoeken op welke wijze CPO-projecten vanuit provinciaal beleid ondersteund kunnen worden en dit voor de begrotingsbehandeling terug te melden aan Provinciale Staten;
- om een routekaart te ontwikkelen ten behoeve van initiatiefnemers, zodat zij goed inzicht hebben welke stappen te nemen en waar rekening mee te houden bij een CPO-project;

en gaan over tot de orde van de dag."

Ankie de Hoon, CDA

Kees de Heer, CDA.

Motie M57-2022: Potentie buurtbatterij'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 over de Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- de energierekening voor steeds meer huishoudens een (te) zware last vormt en in gevallen kan leiden tot energiearmoede;
- het stroomnet in steeds meer delen van Nederland vol raakt, terwijl de elektrificatie, met name in de vorm van zonne-energie, in hoog tempo doorgaat;
- het elektriciteitsnet regelmatig overbelast is door het grote aanbod van zonne- en windenergie op piekmomenten;

overwegende dat:

- het belangrijk is te voorkomen dat de energietransitie vertraagt door overbelasting van het elektriciteitsnet;
- huishoudens vaak overdag meer zonne-energie produceren met hun zonnepanelen dan ze zelf gebruiken;
- buurten en burgers steeds meer behoefte krijgen om stroom die opgewekt is door zonnepanelen lokaal op te slaan d.m.v. bijvoorbeeld buurtbatterijen, en later weer te verdelen;
- anticiperend op een afbouw van de salderingsregeling, deze behoefte zal toenemen in de toekomst;
- een buurt- of thuisbatterij de druk op het elektriciteitsnet vermindert;
- er steeds meer innovaties met betrekking tot energieopslag/batterijen plaatsvinden waardoor deze technologie interessanter wordt om toe te passen;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- te onderzoeken of en hoe buurtbatterijen kunnen bijdragen aan de reductie van de energierekening voor huishoudens – dit geldt ook voor huishoudens die zelf geen zonne-energie produceren.
- te onderzoeken of en hoe buurtbatterijen een effectieve veilige bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie en specifiek aan het oplossen van het tekort aan netcapaciteit en op basis van dit onderzoek aan Provinciale Staten voor te leggen hoe daar gevolg aan kan worden gegeven;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Ankie de Hoon, CDA

Kees de Heer, CDA.

Motie M58-2022: Benut alle treden van de zonneladder

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 over de Perspectiefnota 2023;

overwegende dat:

- om de ontwikkeling van zonne-energie in goede banen te leiden, de provincie de zogenaamde zonneladder hanteert; deze bestaat uit vier treden, te weten:
 - o trede 1: daken en onbenutte bebouwde locaties en op infrastructurele werken;
 - o trede 2: langs infrastructurele werken, langs industriële plassen en pauzelandenschappen;
 - o trede 3: langs stads- of dorpsranden, minder efficiënte landbouwgrond, andere plassen, buffer rondom natuurgebieden, recreatiegebieden;
 - o trede 4: productieve landbouwgrond;
- deze aanpak breed draagvlak heeft onder de bevolking en overheid (rijk, provincies, gemeentes);
- Provinciale Staten van Noord-Brabant op 13 november 2020 motie 234A heeft aangenomen waarin 'voorrang voor zon op daken' wordt bepleit;

constaterende dat:

- trede 1 algemeen bekend is, en door steeds meer particulieren/bedrijven wordt toegepast;
- trede 4 ook algemeen bekend is en vaak gerealiseerd wordt door (buitenlandse) commerciële partijen;
- de stap van trede 1 naar 4 snel gemaakt is; de oppervlakte van zonneparken (trede 4) groeit sneller dan die van zon op daken (trede 1);
- trede 2 minder aandacht krijgt van overheden en commerciële partijen en daarom minder wordt benut;

- trede 2 juist door overheden op de kaart moet worden gezet omdat ze niet of nauwelijks door particulieren te realiseren is en vaak een regionale aanpak vereist in samenwerking met andere partijen;
- de omvang van de (potentiële) toename van zonne-energie opgewekt middels trede 2 niet goed bekend is;
- trede 2 ook een belangrijke trede is die niet overgeslagen mag worden;
- door deze tweede trede goed te benutten, voorkomen wordt dat trede 4 ingezet hoeft te worden om de klimaatdoelstellingen te bereiken; dit levert een besparing op van efficiënte landbouwgrond en damt de industrialisering van het buitengebied in;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- inzichtelijk te maken voor Provinciale Staten, in lijn met de geformuleerde RES'en, waar trede 2-zonne-energie projecten gerealiseerd kunnen worden (zoekgebieden) en waar deze reeds worden benut;
- in hun hoedanigheid als lid van de stuurgroepen van de vier RES'en in Noord-Brabant, te bepleiten dat trede 2-locaties maximaal toegepast en benut blijven worden door de gemeenten;
- verbindingen met derde partijen (rijk & waterschappen) en gemeenten en RES-stuurgroepen, die nodig zijn om trede 2-locaties te benutten, te faciliteren vanuit de provincie, met oog voor ieders eigen verantwoordelijkheid;

en gaan over tot de orde van de dag."

Ankie de Hoon, CDA

Kees de Heer, CDA.

De **voorzitter**: Ik ga nu het woord geven aan de heer Heijmans van de SP. Ik stel voor dat we ná de heer Heijmans eventjes pauzeren. Dan weet u dat alvast. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik zou haast zeggen: en daar bent u dan ook wel aan toe!

Voorzitter. Ik vind het bijzonder prettig om hier weer in deze voor mij zo vertrouwde zaal te staan. Alleen één ding valt me tegen, en dat is dat die klok nog steeds niet in staat is om de juiste tijd aan te geven. Ik zal het maar zien als een soort symbool voor dit college: ze staan nog net niet stil, maar ze lopen wel behoorlijk achter! Dat is om te beginnen het compliment.

De **voorzitter**: De toon is gezet, gaat u verder!

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik begin met een heel serieuze vraag. Heel veel mensen worden geconfronteerd met een enorme inflatie, wat enorme gevolgen heeft voor mensen, maar wat zijn bijvoorbeeld de gevolgen van die inflatie op de korte termijn, maar zeker ook op de lange termijn, voor onze immunisatieportefeuille? Ik hoop dat het college daar straks op kan ingaan. Ik snap best dat het geen gemakkelijk onderwerp is, maar het is natuurlijk wel van heel erg groot belang, als je ziet dat we te maken hebben met een inflatie van 7, 8 procent.

Voorzitter. Ik was vorige week met een aantal partijgenoten in de Graafsewijk in Den Bosch. We wilden eens graag van de mensen weten waar zij zich nou druk over maken, wat hun problemen zijn, hun zorgen. De Graafsewijk is geen wijk waarin alleen maar topinkomens wonen en natuurlijk waren er mensen die best wel wat moeite hadden met de hoge huur, en we hoorden ook hier en daar wel mensen die de energiekosten eigenlijk wel een beetje hoog vonden, en natuurlijk was er ook wel iemand die vond dat de boodschappen de laatste tijd wel wat duur waren geworden, maar deze geluiden waren werkelijk compleet te verwaarlozen bij de enorme zorgen die de mensen in deze wijk zich maken over het feit dat Brabant dreigde weg te vallen uit het lijstje met de top 10 van meest innovatieve provincies. Werkelijk slapeloze nachten hadden de mensen ervan dat we als landbouwprovincie niet meer toonaangevend zouden zijn en met tranen in de ogen vertelden mensen ons hoe groot hun bezorgdheid was dat we misschien wel eens níét de meest duurzame provincie van de wereld zouden kunnen worden! En ach, dat een aantal Brabantse boeren zouden moeten

stoppen, dat was natuurlijk niet leuk, maar niet de meest duurzame provincie ter wereld zijn, dát was natuurlijk pas echt een regelrechte ramp.

Voorzitter. U zult begrijpen: enige ironie in mijn tekst is misschien wel te ontdekken, maar toch kan ik niet beter duidelijk maken hoe de wereld van de provincie verschilt met die van de dagelijkse realiteit van onze inwoners. Ik denk dat ik niet beter duidelijk kan maken hoe wij ons absoluut niét bezighouden met de dagelijkse problemen van de Brabanders. In deze perspectiefnota wordt zorg uitgesproken over het toenemend gebrek aan vertrouwen van mensen in politiek, overheid, bestuur, et cetera, maar hoe vreemd is dat als je gewoon kunt constateren dat de provincie op geen enkele manier een rol speelt in het aanpakken van de dagelijkse problemen van de mensen? Hoe kunnen mensen vertrouwen hebben in een provincie – en ik heb het al horen zeggen vandaag door mevrouw Dirken – die zo ongeveer bij elk onderwerp zegt “daar gaan wij niet over”, of “dat is onze taak niet”? Voorzitter, ik durf te zeggen dat ik dat echt onzin vind. Twee maanden geleden was het wel onze taak bijvoorbeeld om Brabants gemeenschapsgeld aan Oekraïense vluchtelingen te geven. Dan is het blijkbaar wel een taak. Diezelfde fractie stelde enige jaren geleden voor om Brabants geld te steken in extra beveiliging van een rechtbank, plotseling wel onze taak als het ons uitkomt.

Voorzitter. Wettelijk is nergens vastgelegd dat wij ons niet bezig mogen houden met de problemen van de mensen. Wij hebben wettelijke taken en waar wij ons daarnaast als provincie mee bezighouden, dat bepalen wij zelf. Een zelfbewuste volksvertegenwoordiger kan het niet over z’n kant laten gaan, als wij onszelf beperken en zeggen “het zijn wel grote problemen in Brabant, maar wij gaan ons daar niet mee bezighouden”, ondanks dat we een immunisatieportefeuille hebben die tegen de plinten klotst.

Voorzitter. Wij worden direct door de Brabantse bevolking gekozen en nogmaals: alles wat de mensen in Brabant aangaat, behoort ook ons aan te gaan. U zult de SP niet horen zeggen dat we ons niet moeten houden aan onze wettelijke taken. Natuurlijk moeten we die doen, we moeten ze zelfs heel goed doen. Zo mag bijvoorbeeld VTH van ons best een tandje beter en een tandje hoger. Maar volgens de SP hebben we maar één kerntaak: ons inzetten voor het welzijn van onze inwoners, en speciaal voor die inwoners die minder kansen hebben.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Het is natuurlijk goed te horen dat de heer Heijmans zich zorgen maakt om het welzijn van onze inwoners, maar ik hoorde hem daarstraks een opmerking maken, en ik neem aan dat die niet onder het stukje ‘cynisch’ viel, die zich strekte tot het niet behalen van de meest duurzame provincie, en dat dat eigenlijk wordt gezien als iets wat totaal niet leeft in bijvoorbeeld de Graafsewijk in Den Bosch, waaraan de heer Heijmans refereerde. Inderdaad, heel veel inwoners van Brabant zijn helemaal niet bezig met al die belachelijke duurzaamheidsambities. Is de heer Heijmans het dan ook met mij eens dat die duurzaamheidsambities van deze provincie een stuk omlaag kunnen, dat we daar voor wat de duurzaamheidsambities betreft voor een stuk afscheid van kunnen nemen omwille van de betaalbaarheid voor onze inwoners?

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, mijnheer Van Hattem, dat ben ik niet, want heel toevallig, en dat is heel mooi – ik zal het zo meteen ook nog wel aantonen –, gaat duurzaamheid gepaard met heel erg zuinig. Duurzaam is bijvoorbeeld zonnepanelen op je dak, duurzaam is geïsoleerde woningen, en dat gaat fantastisch samen met het bestrijden van armoede. Ik maak me niet druk om het feit dat wij duurzaam willen zijn, waar ik me druk over maak is die overtreffende trap in alles wat we doen: toonaangevend, meest duurzaam. Wat interesseert mij het wie de meest duurzame is op de wereld, als we maar duurzaam zijn. Want misschien zijn op andere plekken in de wereld de omstandigheden wel zo, dat het veel gemakkelijker is om maximaal

duurzaam te zijn. Het gaat mij over het enorme gehalte aan overdrijving en wensdenken over het meest toonaangevend, het top 10-lijstje van-noem-maar-op-

De **voorzitter**: Volgens mij is uw antwoord helder.

De heer **Heijmans** (SP): -iets waar de mensen in Brabant – en dat zult u toch met me eens zijn – echt niet op zitten te wachten. Ook de mensen in de Graafsewijk willen graag dat hun woning goed geïsoleerd is, ik heb zelfs iemand gesproken die zonnepanelen op z'n dak wilde leggen en dat zelf zou willen betalen, en wat krijgt hij te horen, denkt u, van zijn verhuurder: dat is prima, u krijgt toestemming van mij, maar we gaan wel uw huur opnieuw berekenen en uw huur gaat omhoog!

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, uw antwoord is volgens mij duidelijk. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. De meeste Brabanders hebben inderdaad niks aan superlatieven vanuit de provincie, maar het punt is dat de heer Heijmans nu wel zegt: we moeten die ambitie vasthouden, die superambitie op het gebied van duurzaamheid, en daar zitten dus ook al die dure investeringen in, in duurzaamheid, in die veel te dure windparken, in die zonnenvelden en al die andere maatregelen die klauwen, klauwen met geld kosten en die allemaal doorwerken in de energielasten voor onze burgers. Dan hebben we het niet alleen over wat meer isolatie, of wat zonnepanelen op het dak, nee: al die maatregelen die allemaal in die energietoeslag direct doorwerken in de energierekening. Is de heer Heijmans het dan met mij eens dat, als je dan echt af wilt van die overtreffende trap, je dan ook moet zeggen: we stoppen met deze belachelijke ambities en schakelen een tandje terug, zodat energie voor mensen gewoon betaalbaar is, dat ze het geld gewoon in hun portemonnee hebben en dat ze op een normale manier hun energierekening kunnen betalen, zonder dat er allerlei duurzaamheidsambities worden neergelegd, waar blijkbaar de SP, ondanks deze mooie woorden, toch nog achter staat?

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, mijnheer Van Hattem, want ik wil niet kortzichtig zijn. Wat u doet, is puur kortzichtig. Het investeren in wind- en zonne-energie maakt op termijn energie betaalbaar. Ik weet bijna zeker dat op dit moment elke windmolen in de energie die hij levert kan concurreren met de prijs van fossiel opgewekte energie, om nog maar niet te spreken over de prijs die je voor kernenergie betaalt, waarvan we allemaal weten dat dat een stevige prijs is. Ik ben ervan overtuigd dat, als wij investeren in die duurzame energie, niet langer afhankelijk zijn van leveranciers, waar ook overigens fossiele brandstoffen en noem-maar-op steeds schaarser gaan worden, wij op de lange termijn voor de mensen in Brabant een goede, betrouwbare energievoorziening kunnen creëren, die ook nog betaalbaar is. Want goede energie, kwalitatief duurzaam opgewekte energie, is één, maar het moet ook betaalbaar zijn. En zoals u weet: wind is er over het algemeen heel vaak en de zon is er nog vaker!

De **voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog, mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Als je ziet hoe het de mensen in Brabant gaat, als je ziet dat in veel sectoren simpelweg geen personeel te krijgen is, als je ziet dat mensen hun energierekening niet meer kunnen betalen, dat kinderen zonder ontbijt naar school moeten, dat mensen niet het geld hebben om gezond en goed voedsel te kopen, dat ze de huur niet meer kunnen opbrengen, als je dat allemaal ziet en je denkt bijvoorbeeld aan voorstellen die we hier aannemen om geld te stoppen in het Life Science Park en in het COO, geld dat we geven aan bedrijven waar de winsten de pan uit rijzen, geld dat we geven om werkgelegenheid te creëren, waarvoor we geen mensen hebben, dan is inderdaad dat provinciehuis toch die ivoren toren die echt buiten de werkelijkheid staat. Kan het anders? Ja, heel af en toe zien we wel degelijk

dat het anders kan. Het aangenomen voorstel om twee Bergeijkse woningbouwverenigingen te steunen is zo'n voorbeeld, dat laat zien dat we wel degelijk relevant kunnen zijn, dat we iets kunnen doen aan hoge huren, dat we voor extra woningen kunnen zorgen en dat we voor beter geïsoleerde woningen kunnen zorgen. En of u dat dan armoedebeloid noemt of niet, ik weet in ieder geval dat we met dit soort voorstellen echt iets doen aan armoedebestrijding en het creëren van kansen voor mensen.

En voorzitter, het is nu echt de hoogste tijd dat we als provincie de bakens gaan verzetten. In de tijd dat de SP in de coalitie mee bestuurde zijn we meer gaan investeren in economie, wij vonden dat goed en we vonden dat verantwoord, gezien de economische situatie toen en de stand van de werkgelegenheid op dat moment in Brabant, zo'n 6,5 procent werkloosheid. We hebben ons toen ook speciaal gericht op met name werkgelegenheid voor praktische scholen, door onder andere de vrijetijdseconomie te stimuleren. Het is dus absoluut niet zo dat er van de SP niet geïnvesteerd mag worden in de economische ontwikkeling van Brabant, maar je moet dat doen als dat nodig is, als bedrijven er zelf geen geld voor hebben, het zinvol is en het bijdraagt aan het oplossen van bijvoorbeeld de werkloosheid. Want ja, werkgelegenheid speelt een rol in het tegengaan van armoede en het bieden van kansen. Maar we zitten nu in een heel andere situatie, ik zei het al. VNO-NCW en LTO Nederland dringen er inmiddels bij de regering op aan om meer mensen uit Noord-Afrika en uit het Midden-Oosten naar Nederland te halen, simpelweg omdat we handen tekort komen. Met andere woorden: er is geen enkele reden om nog steeds als provincie miljoenen uit te geven om meer werkgelegenheid naar Brabant te halen. Dat lost geen problemen op, dat veroorzaakt problemen. Hoog tijd dus om de koers te wijzigen.

De SP stelt voor drastisch te snijden in het budget voor economie, kennis- en talentontwikkeling. Als je ziet dat niet de werkgelegenheid, maar het gebrek aan gekwalificeerde mensen het probleem is, zou je hier eigenlijk alleen nog moeten investeren in talentontwikkeling, en dan bedoel ik niet toptalentontwikkeling, maar de talentontwikkeling van bijvoorbeeld mbo'ers, die via om- of bijscholing hard nodig zijn in de zorg, de techniek, et cetera. En wat te denken van om- en bijscholing van al die mensen die om wat voor reden dan ook hun land hebben moeten ontvluchten, die via om- en bijscholing en met een betere taalvaardigheid een heel belangrijke rol zouden kunnen vervullen in die sectoren waarin we zitten te springen om mensen. Daar zouden we ons op moeten richten.

Voorzitter. De energielasten zijn voor veel mensen, ook met een middeninkomen horen we de laatste tijd, een gigantisch probleem aan het worden. We willen onafhankelijk worden van Russisch gas, we willen iets doen tegen armoede en we willen meer duurzaamheid. Je vraagt je dan af: waar blijven nou die fantastische initiatieven van onze energiegedeputeerde? Hebben we die eigenlijk wel? Ik vraag me wel eens af of het misschien toch een gedeputeerde van negatieve energie is. Als de tijd er ooit rijp voor is, met déze energieprijzen en de geopolitieke situatie, dan is het nu! Waarom nemen we niet het initiatief om met woningbouwverenigingen te gaan kijken hoe we collectief hun huurwoningen kunnen voorzien van zonnepanelen, via renteloze leningen, garantstellingen, desnoods-

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut!

De heer **Heijmans** (SP): Nou, dat komt redelijk uit. Met een heel beperkte rente zouden we echt iets kunnen bereiken. Waarom stellen we niet dat we serieus werk gaan maken van bijvoorbeeld het aanpakken van de vijftigduizend slechtst geïsoleerde huurwoningen van Brabant? Op 23 april 2021 is een motie van SP, D66 en ChristenUnie-SGP aangenomen die GS opdroeg een plan te maken om woningen zo snel mogelijk te isoleren, met de bereidheid hiervoor provinciale middelen te gebruiken. We zijn meer dan een jaar verder en ik heb letterlijk niks gemerkt van een actieve, initiatiefrijke provincie die hier werk van maakt. Niks meer eigenlijk dan wat woorden op papier via een Statenmededeling en een memo. Nu is het moment om te stoppen met afwachten. Kom bij de komende begrotingsbehandeling met een concreet plan om samen met woningbouwverenigingen daadwerkelijk meters te gaan maken en als provincie op die manier enige relevantie te gaan krijgen voor de Brabanders.

Slotopmerking, voorzitter. Ik heb verschillende keren zitten lezen in deze perspectiefnota en ik betrapte me erop dat ik niet 'perspectiefarm' las, maar, zo verengelt zijn we, 'perspectie-farm' las ik nogal eens-

De **voorzitter**: Wilt u nu echt afronden, want u bent ruim door uw tijd heen.

De heer **Heijmans** (SP): Mijn conclusie, voorzitter, en dan beredeneer ik dat vanuit de Brabander, is dat deze perspectiefnota niet perspectiefarm is, maar voor Brabanders perspectiefloos.

De **voorzitter**: Dank u wel. We hebben een kwartier pauze. Ik schors de vergadering.

Schorsing (11.02-11.22)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Het woord is aan mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. De begrotingsbehandeling in november rondde wij af met een waarschuwing, de waarschuwing dat in Brabant de economische indicatoren weliswaar op groen staan, maar op het gebied van gezondheid, wonen en milieu staan de seinen op rood. D66 wil andermaal benadrukken dat het bij brede welvaart niet alleen gaat om het vergroten van de materiële waarde, maar ook om het welzijn van mensen. Economische groei heeft een schaduwzijde, een negatief effect op natuur en milieu. De samenhang tussen economische groei en kwaliteit van leven moet wat ons betreft in balans zijn. Mensen beoordelen de kwaliteit van leven op meer aspecten dan alleen geld, ook op gezondheid en op duurzaamheid en op kunst en cultuur. Die zijn ook belangrijk voor een brede welvaart. Dat hangt allemaal met elkaar samen.

D66 hecht aan kunst en cultuur, in heel Brabant. Bovendien vinden wij het belangrijk dat het provinciehuis een huis voor alle Brabanders is. We dienen daarom een motie in om jonge, creatieve talenten in dit huis een kans te geven. Het gaat D66 om een inclusieve samenleving, waar iedereen moet kunnen genieten van kunst en cultuur. Dat doen we met het oog op het versterken van de leefomgeving, en dus op brede welvaart. Want wat heb je aan een veerkrachtige economie, als de tevredenheid over het woon- en leefklimaat steeds meer daalt? Gezondheid en luchtkwaliteit in Brabant scoren beneden gemiddeld. Brabant kan dan wel de groeimotor van de Nederlandse economie zijn, maar we staan tegelijkertijd voor flinke uitdagingen: de leefomgeving en de natuur staan onder druk, het klimaat verandert en de woningnood is hoog. Ook financieel is er niet voldoende ruimte om alle ambities te realiseren. En het wordt alleen maar krappere de komende tijd, omdat de prijzen ook nog stijgen.

Bij het doornemen van de perspectiefnota vroegen wij ons af: hoe duurzaam zijn de investeringen die we doen? Of gaat economische groei het toch weer winnen van welzijn? Want in dat geval zijn we Brabant aan het verkwanselen, vindt D66. Het gaat ons om een duurzame en inclusieve economie. Economische groei in Brabant is pas echte groei als die wordt vertaald in kwaliteit van leven, in een betere gezondheid, in beter wonen en in schone lucht. Ja, de coronacrisis had de afgelopen twee jaar veel impact op de gezondheid, op de economie en op de samenleving, maar er is daardoor wel extra aandacht voor de natuur gekomen en voor het beleven ervan en voor het belang van een gezondere levensstijl en schonere lucht. En we leven in onzekere tijden-

De **voorzitter**: Ik onderbreek u even, omdat u wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor D66 grote woorden gebruiken over het verkwanselen van Brabant, onder andere door die ongebreidelde economische groei, et cetera, maar daar staat tegenover dat D66 wel meewerkt aan een beleid waarbij ook sprake is van een onbeperkte groei qua bevolking. We krijgen een steeds grotere druk van migratie op Brabant. De demografische ontwikkeling gaat de komende jaren vooral bestaan uit buitenlandse migratie blijkt uit de eigen cijfers van de provincie. Hoe kijkt D66

daartegenaan? Moeten we met die ongebreidelde migratie, en ook die inzet op arbeidsmigratie, waar ook deze provincie, dit college, stevig op door blijft zetten, blijven doorgaan, of valt dat ook onder het verkwanselen van Brabant waar D66 over spreekt?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Mijnheer Van Hattem heeft mijn woorden niet goed geciteerd. Ik zeg: als we bepaalde zaken door laten gaan, als we economische groei laten winnen van welzijn, dan zou het verkwanselen zijn. Wij zeggen als D66: alles moet in balans, je moet het in samenhang met elkaar bekijken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Die economische groei wordt, als je in alle opgaven kijkt die in deze provincie worden gepresenteerd, bijvoorbeeld de verstedelijkingsopgave, gekoppeld aan bevolkingsgroei. Er wordt gezegd dat groei nodig is, omdat we anders te maken krijgen met het fenomeen van krimp. Als je dat juist in balans wilt brengen omwille van dat welzijn, moet je je toch afvragen of die onbeperkte bevolkingsgroei, die steeds grotere druk op de beperkte ruimte in Brabant, wel acceptabel is, of dat je juist moet zeggen dat daar dan ook een stop op moet komen, om dat welzijn te beperken. Ziet D66 dan misschien ook in dat, als ze wil voorkomen dat Brabant verkwanseld wordt aan zulk soort ongebreidelde ontwikkelingen, het dan ook nodig is om te zeggen: nou, we moeten misschien maar eens niet meer volop doorgaan met inzetten op bijvoorbeeld arbeidsmigratie en andere vormen van immigratie, die het alleen maar drukker en voller maken in deze provincie.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik hoop dat de PVV ook gaat voor brede welvaart in Brabant. Ik ga nu niet een heel betoog houden over wat brede welvaart allemaal is, maar het betekent in samenhang alles meenemen en dat in balans brengen. Daar hebben we het over.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer Van Pinxteren. Dat was overigens de vijfde interruptie door de heer Van Hattem. De heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Als we kijken naar de omgevingsvisie 'Brabant concurrerend', dat is wat er staat, en ik wil absoluut geen woorden gebruiken als 'verkwanselen' en dat soort dingen – dat laat ik graag over aan andere partijen –, dan zien we op dit moment een enorme economische groei, we zien tekorten op de arbeidsmarkt, we zien een enorme instroom van expats, we zien instroom van arbeidsmigranten die nodig zijn – gisteren was er nog een tv-programma over hoe dat in Limburg uiteindelijk uitpakt –, we zien een aantal effecten die heel erg negatief werken op onze, en dat zegt u terecht, brede welvaart. Zouden we met elkaar hier in de Staten niet moeten kiezen voor een meer beheerste groei van Brabant en moeten kijken waar we de meeste toegevoegde waarde voor onze eigen Brabantse bevolking kunnen creëren? Hoe kijkt D66 daartegenaan?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Want D66 was voorstander van die 'Brabant concurrerend'.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Als ik het goed begrijp, zijn we het met elkaar eens, want ik zeg ook dat economische groei een schaduwzijde heeft. Daarom moet je dat juist in balans brengen en niet ongebreideld doen, en moet je het juist vanuit brede welvaart bekijken.

De **voorzitter**: Een kort vervolgpunt, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik mag er twee stellen, heb ik net begrepen. Kunt u dat wat meer concreet maken? Welke maatregelen wilt u met het college samen gaan treffen om die groei een stuk beheerster te maken? Want op dit moment is die volledig onbeheersbaar.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): In mijn verdere betoog ga ik erop in wat er wat ons betreft nodig zou zijn om die keuzes te maken, want dat we keuzes moeten maken lijkt mij superduidelijk voor iedereen.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voorzitter. Is mevrouw Meeuwis het er dan ook mee eens dat ongebreidelde bevolkingsgroei een schaduwzijde kent en dat dat effect heeft op de brede welvaart? Zo ja, wat voor keuzes wil ze daarin dan maken?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik begrijp de vraag niet. Zonet heb ik zowel richting de heer Van Hattem als richting de heer Van Pinxteren gezegd dat alles in balans moet, dat we het vanuit de brede welvaart moeten bekijken en dat alles met alles samenhangt.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, en mijn vraag is, want u gebruikt heel veel woorden: wat betekent dat dan? Gaan we er wat aan doen? Want u wilt wel de economie afremmen, omdat dat de brede welvaart in gevaar brengt, maar wilt u ook iets doen aan de bevolkingsgroei?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dat betekent dat wij keuzes moeten maken in Brabant, vanuit het aspect van brede welvaart.

De **voorzitter**: Daar moet u het mee doen. Ik zie dat de heer De Bie wil interrumperen, en daar geef ik hem toch nog even de gelegenheid voor.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Betekent dat dan, mevrouw Meeuwis, dat D66 de keuze gaat maken dat we de massa-immigratie gaan beperken?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, er is een aantal partijen dat er kennelijk één onderwerp steeds uitlicht. Ik zeg de hele tijd dat alle onderwerpen meetellen om het totaal voor de brede welvaart bij te brengen. Economische groei moet niet ongebreideld zijn, moet het niet winnen van welzijn, omdat wij alles in balans willen voor die brede welvaart, en die gaat over meer dan economische groei, die gaat ook over gezondheid, over wonen, over milieu, dáár hebben we het over.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Het welzijn gaat ook over ruimte, de ruimte die wij hier in Brabant nodig hebben en die eigenlijk heel erg beperkt is. Dus wil je meer welzijn hebben, dan zullen we meer ruimte nodig hebben en daarvoor moeten we minder mensen in de provincie hebben. Dus ik herhaal eigenlijk mijn vraag:

bent u bereid om daar, dat dan eventueel in balans, hoe u wilt, maar om in balans iets te doen aan die massa-immigratie?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik neem de woorden van de heer De Bie zeker niet over. Ik heb het helemaal niet over dat soort woorden, die ik niet eens in mijn mond wil nemen hier in Brabant. Het gaat erom dat we een beperkte ruimte hebben en daar ga ik dadelijk in mijn betoog, als ik verder mag, op in.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik was bezig te zeggen dat we in onzekere tijden leven, door de Oekraïne-oorlog, de stijging van de gas- en brandstofprijzen en de energiearmoede onder Brabanders. Maar toch zijn onze zorgen over de toekomst, over ons klimaat en de biodiversiteit nog veel groter. Dat de stijging van de gas- en brandstofprijzen nu een boost geeft aan de energietransitie ziet D66 ook wel als een kans. En we zien gelukkig dat het college er alles aan doet om samen met gemeenten en woningcorporaties de huizen beter te isoleren.

En ja, in Brabant is er schaarste aan ruimte en aan middelen. Veel van onze doelen en ambities hebben we vastgelegd in beleidskaders. Maar niet alles kan en niet alles kan overal. Het komt dus echt aan op de uitvoering. Wordt door GS voldoende gekeken of de uitvoering bijdraagt aan de gestelde doelen in de beleidskaders? D66 is benieuwd wat de gedeputeerden hebben gedaan om bij te sturen. Kunt u wellicht alle zeven binnen uw eigen portefeuille een voorbeeld geven? Want in de uitvoering blijken we het niet overal te halen. Zo willen we graag horen van gedeputeerde Roijackers hoe het staat met de uitvoering van de bossenstrategie, juist vanwege het versterken van de natuur, het herstellen van de biodiversiteit en onze klimaatdoelstellingen. En, gedeputeerde, zou het niet een goed idee zijn om gronden te gaan bestemmen voor meer bos, een bepaald percentage bijvoorbeeld?

Ik zei het al: er moeten serieus keuzes gemaakt worden, zeker ook het komend jaar met al die stijgende prijzen. Maar het betreft wel keuzes die gevolgen hebben voor de toekomst van Brabant, voor volgende generaties, en dus moeten we ons niet te veel laten leiden door voordelen op de korte termijn, maar zoveel mogelijk duurzaam investeren voor de lange termijn, niet slechts de belangen van bepaalde groepen voor ogen hebben, maar duurzaamheid en de toekomst van heel Brabant voorop stellen. We zitten hier immers voor het algemeen belang. Ook al zijn de lobby's soms sterk, de kortetermijnbelangen groot, we moeten geen slappe knieën tonen als Brabantse politici, niet alleen naar het hier en nu kijken, maar ook naar elders en naar later, naar brede welvaart. Denk maar weer aan wat Floris Alkemade zei: wees niet bang, toon verbeeldingskracht, formuleer oplossingen, wees creatief en denk niet in bedreigingen. En onthoud waar BrabantKennis ons voor waarschuwde: als we in Brabant niet durven kiezen, dan is er straks een Brabant-tekort.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. D66 blijft zeer oppervlakkig en algemeen in haar betoog. Ik wil er toch wat dieper op ingaan. D66 zegt bijvoorbeeld dat we de bossenstrategie moeten naleven, of andere zaken. We hebben het de vorige keer bij landbouw en voedsel gehad over vijfhonderd boeren die natuurinclusief zouden moeten boeren met een afwaardering van tien hectaren per bedrijf. Dat kost minimaal 150 miljoen euro, en dan hebben we het maar over vijfduizend hectaren. Waar haalt D66 de budgetten vandaan om dit te financieren, om die afwaardering voor andere doelen binnen de landbouw gewoon mogelijk te maken? Dat het moet gebeuren, daar hebben we geen discussie over, maar hoe gaan we dit met elkaar financieren?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Zoals mijnheer Van Pinxteren wellicht net heeft gehoord, heb ik alle zeven gedeputeerden gevraagd aan te geven hoe het staat met de uitvoering van de zaken, want daar gaat het uiteindelijk om. Dus ik ben met u benieuwd hoe het staat met de uitvoering.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat is heel aardig, maar het budgetrecht ligt bij ons, als Staten, en wij moeten ook aangeven waaruit wij zaken gefinancierd willen hebben. We hebben het hier niet over een pakje boter, maar over gigantische bedragen. Onder andere bij de bossenstrategie gaat het echt om heel veel geld, als je daar de afwaardering van de gronden pakt. Daar hoor ik u niet over. Waar wilt u dat uit financieren?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. We hebben de bossenstrategie al in januari 2020 in de Staten vastgesteld. Die hebben we met z'n allen vastgesteld en op het moment dat het qua uitvoering niet gaat lukken, horen we dat graag van het college.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik moest het even tot me laten doordringen, maar mevrouw Meeuwis zei echt dat we niet moeten buigen voor lobbybelangen. Wat ik me dan echt afvraag, is: zijn er clubjes, stichtingen, belangenverenigingen waar geen D66'er bestuurder is, waar geen wethouder van D66 weer subsidiepotjes creëert, waar geen D66'er adviseur is in zo'n BV'tje om weer lekker facturen te sturen, waar geen D66'er ons belastinggeld over de balk smijt. Hoe zit dat dan eigenlijk? Zijn dat geen lobbybelangen?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik geloof niet dat ik zin heb om hier antwoord op te geven.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat is tekenend, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Concreet roepen wij gedeputeerde Ronnes op om het credo bouwen, bouwen, bouwen te wijzigen in wonen, wonen, wonen. Dat zou namelijk een veel betere en duidelijker opdracht zijn voor alle gemeenten, samen met de provincie, zodat er nog meer wordt nagedacht in welke bestaande gebouwen gewoond kan worden. En wat hebben gemeenten daarbij nodig? Gemeenten hebben het moeilijk vanwege teruglopende middelen en beperkte capaciteit. Dan wordt er misschien te snel gekozen voor de gemakkelijkste weg, bijvoorbeeld voor bouwen in het groen. Dus hoe kunnen op betere locaties belemmerende regels – denk aan parkeernormen – opgeheven worden? De provincie kan daar wellicht bij helpen door kennisdeling tussen gemeenten te faciliteren. D66 is benieuwd wat de Brabantse Week van het wonen in december 2021 in dat opzicht heeft opgeleverd, naast een hoop inspiratie uiteraard. Wat heeft de provincie met de input van gemeenten gedaan? Waarin kunnen gemeenten beter gefaciliteerd worden door de provincie om te komen tot meer woningen? En dan heb ik het dus even niet over arbeidskrachten, of over geld, maar over belemmeringen op het gebied van regels bijvoorbeeld. Over duurzaam wonen gesproken: een groen dak, oftewel sedumdak, past daar zeker ook bij. Onze fractie krijgt regelmatig vragen over groene daken. Sommige gemeenten hebben een groene daken-subsidieregeling. En wij weten ook dat de provincie mogelijkheden biedt via het Prins Bernard Cultuurfonds Brabant, beter gezegd: het Buurtnatuur- en buurtwaterfonds Brabant. Maar dat weet bijna niemand! Wat

kan de gedeputeerde daaraan doen? Ik weet even niet wie ik hierop moet aanspreken, de gedeputeerde water of de gedeputeerde cultuur.

Ook BrabantKennis en BrabantAdvies geven aan dat we nu echt moeten kiezen wat voor Brabant we wel, en ook wat we niet willen zijn, en dat moeten we doen samen met de Brabantse gemeenten. Daar hoort volgens D66 een krachtig Brabants provinciebestuur bij, dat samenwerkt en een betrouwbare partner is voor inwoners, andere overheden, maatschappelijke organisaties en voor bedrijven. We moeten er samen voor zorgen dat mensen meer vertrouwen in de politiek krijgen. En, voorzitter, dat kan ook door concrete plannen te maken, bijvoorbeeld met betrekking tot de arbeidstekorten. Kan gedeputeerde Van Gruijthuijsen een plan maken waarin hij ondernemers uitdaagt om meer jonge leerlingen geïnteresseerd te krijgen voor hun bedrijf? Want terwijl bedrijven de grootste moeite hebben om personeel te vinden, zijn er jongeren in Brabant die de weg niet kunnen vinden naar een goede opleiding en vervolgens naar een goede baan. Zij weten niet welke mogelijkheden er zijn en het lukt de opleidingen niet voldoende om hen goed voor te lichten. Bedrijven komen meestal pas veel later in beeld, als jongeren op een stageleeftijd zijn, maar dan is het voor een grote groep al te laat. De interesse om te kiezen voor de beroepen van de toekomst moet voor hen, en vooral ook voor hun ouders, al veel eerder aangewakkerd worden, al op basisschoollleeftijd. Daarnaast zijn er jongeren die wel willen, maar niet kunnen, vanwege regels of eisen van opleidingen. Onze fractie kent het voorbeeld van een destijds 15-jarige jongen die niet kon starten met de opleiding tot timmerman, omdat de toelatingseisen voor hem te hoog waren. Maar doordat een bedrijf zich dat aantrok en een tussenjaar regelde, kon de jongen worden bijgespijkerd en zo kon hij alsnog starten met de opleiding. Die jongen is nu 23 en geslaagd voor mbo-3. Helaas is dit positieve voorbeeld nog een uitzondering. Dus gedeputeerde: wees creatief! Daag bedrijven uit om creatief met de talenten van de Brabantse jeugd om te gaan, dan liggen er nog volop kansen op goed op te leiden arbeidskrachten, wat ook nog eens ten goede komt aan de zelfredzaamheid van jongeren. D66 is ervan overtuigd dat goed onderwijs, een goede opleiding en uiteindelijk een passende baan de beste manier is om armoede te voorkomen.

Ik rond af voorzitter. Als we willen investeren in de brede welvaart van Brabant, moeten we goed blijven kijken naar de onderliggende cijfers van de brede-welvaartsindicator. Rondom leefomgeving scoort Brabant minder goed dan andere provincies. Dat moeten we ons aantrekken, juist nu!

Motie M59-2022: Cultuur: podium voor jong talent in het provinciehuis.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen te 's-Hertogenbosch op 13 mei 2022, behandelend Statenvoorstel 30/22, perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- kunst in en om het provinciehuis altijd een belangrijke rol heeft gespeeld;
- in het provinciehuis iedereen van harte welkom is;
- het niet gemakkelijk is om als opkomend talent een plek te veroveren binnen de kunst- en cultuursector;
- de coronacrisis daar nog een schepje bovenop heeft gedaan;
- podia en expositieruimten vaak eerst kiezen voor de grotere namen;

overwegende dat:

- we creatief (jong) talent bij voorkeur willen behouden voor Brabant;
- er zonder creativiteit geen innovaties ontstaan;
- cultuur de basis is voor creativiteit;
- een expositie of een optreden in het provinciehuis voor jong talent een springplank kan zijn;
- een expositie of een optreden van een jong talent in het provinciehuis, bijvoorbeeld tijdens Statendagen, ervoor kan zorgen dat meer Brabanders het provinciehuis gaan bezoeken;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

te onderzoeken hoe aan jonge talenten een (regulier) podium in het provinciehuis geboden kan worden; en gaan over tot de orde van de dag."

Bettine van Boxel, D66

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Ludwig van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voorzitter. Nico Heijmans zei het al: het is fijn om hier weer te staan. Ruim twee jaar hebben we in deze zaal niet met elkaar het debat kunnen voeren. Met alle coronabeperkingen hebben we het beste ervan gemaakt, maar toch is het voor het democratisch debat goed om weer op deze manier met elkaar te spreken. Nu de coronapandemie meer onder controle is, kunnen we weer bij elkaar komen in Brabant op belangrijke momenten, zoals Koningsdag, Dag van de Arbeid, het Ramadanfeest en de Dodenherdenking, met elkaar samenzijn om te vieren, te koesteren en herdenken. Toch is het gevoel van vreugde beperkt. Dat heeft alles te maken met de oorlog zo dicht bij ons. In Oekraïne wordt met man en macht gevochten voor de vrijheid. De beelden die tot ons komen van de totale verwoesting van het land, en de talloze doden en gewonden, gaan door merg en been. Ook als Brabant hebben we de morele plicht om de Oekraïners te helpen. De bijna Statenbreed aangenomen motie voor ondersteuning van de opvang en sancties tegen Rusland vraagt ook daarom. Hoe staat het met de uitvoering van de motie? Graag een reactie. Ik wil een groot dankwoord uitspreken aan alle Brabantse gemeenten die vluchtelingen opnemen. Het vergt creativiteit, lef en doorzettingsvermogen om alle vluchtelingen snel een veilige plek te bieden. Wat GroenLinks betreft is het na deze crisis de tijd om te bekijken hoe we meer structurele opvangmogelijkheden kunnen realiseren in Brabant. Nu worden we telkens overvallen als er een vluchtelingencrisis komt, terwijl we daarop voorbereid kunnen zijn.

Voorzitter, dan de voorliggende perspectiefnota. De nota die we vandaag bespreken is beleidsarm, omdat de focus nu komt te staan op de uitvoering. Wat GroenLinks betreft is dat hoognodig. De tijd voor stilzitten is er niet. Tegelijkertijd is de vraag die we onszelf moeten stellen: bieden we voldoende perspectief? Wat is het perspectief voor onze inwoners, de natuur, de dieren? Zijn we voorbereid op de grote uitdagingen die op ons afkomen? GroenLinks wil een aantal belangrijke zaken benoemen en zorgen uiten:

Allereerst het perspectief voor onze inwoners in de dorpen. Te vaak worden we als Provinciale Staten overvallen als een buslijn onder druk komt te staan vanwege minder reizigers door de coronacrisis. We hadden er net ook al een interruptiedebat over met de VVD. De coronasteun van het Rijk loopt dit jaar helaas af. De busbedrijven vragen om voortzetting, omdat het anders niet rendabel is. Hebben GS deze oproep actief gesteund en wat was de reactie van het Rijk? En wat hebben we zelf gedaan? Hoe is de 3,6 miljoen euro besteed die vrij is gemaakt met het amendement van GroenLinks, CDA en PvdA? En hoe past de doorzettende afschaling van het openbaar vervoer met het bestuursakkoord en deze perspectiefnota, waarbij juist wordt gepleit voor een mobiliteitstransitie naar het OV?

Voorzitter. Er is perspectief en langetermijnbeleid nodig, zowel voor de bereikbaarheid als voor de werkomstandigheden van chauffeurs, waar wij als indirecte werkgever verantwoordelijk voor zijn. Graag een reactie van GS. Want we zijn als provincie verantwoordelijk dat we niet door de bodem heen zakken en vervoersarmoede optreedt. Ook zonder auto moet je in Brabant kunnen reizen.

Dan het perspectief voor de natuur. Het is nog geen zomer en we hebben alweer enorme droogte in Brabant. Zijn er voldoende maatregelen getroffen dat we niet wederom deze zomer met droge sloten en vennen te maken krijgen, met verlies van kwetsbare soorten tot gevolg? Graag een reactie.

En dan, voorzitter, de bouwopgave. We moeten snel meer huizen bouwen in Brabant. Dat moeten we wel slim en verstandig doen, zodat we leefbare, toekomstgerichte en groene steden en dorpen houden. Want woningen staan er niet voor een paar jaar, maar decennia of langer. De bouwsector ziet dit en roept zelf op om duurzaam te bouwen en rekening te houden met de natuur en het klimaat.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Ludwig, het begin van uw betoog is mij uit het hart gegrepen. U noemt mobiliteit, u noemt natuur en als we in de perspectiefnota kijken, zien we dat daar de komende jaren flink op bezuinigd wordt. Dat baart u zorgen, dat baart mij zorgen, maar we moeten keuzes maken. Wat vindt u van de keuze om geld dat we nog steeds besteden aan economische ontwikkeling – er wordt ook een beetje op bezuinigd, maar het is nog steeds een flinke berg –, gezien de stand van zaken van de economie in Brabant, gezien het gebrek aan personeel, wat vindt u van het voorstel van de SP om het zwaartepunt te verleggen: wég bij economische ontwikkeling, meer naar huur, meer naar mobiliteit, en met name mobiliteit in de vorm van openbaar vervoer?

De **voorzitter**: Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ik vond dat u een goed antwoord gaf op de vraag wanneer je moet investeren in economie. Dat moet je doen op het moment dat je ziet dat je als Brabant de kans moet pakken, of wanneer je mensen wilt helpen die op dit moment niet aan een baan komen. Daarop beoordelen we natuurlijk ook het economisch programma dat voorligt: draagt dat ook echt bij aan de welvaart van alle Brabanders, ook van de kwetsbare groepen, juist van de kwetsbare groepen? Dus nee, daar kunnen we niet in één keer mee gaan stoppen. Tegelijkertijd zien we nu, en dat stip ik ook aan in mijn bijdrage, ontwikkelingen bij het OV waar ik me ernstig zorgen over maak. Ik noemde net al een aantal buslijnen, 104, 131 en 90, en gisteren weer het bericht dat in Tilburg na 9 uur geen bus meer rijdt naar bepaalde wijken. Daar moeten we het met elkaar over hebben. Desalniettemin zullen we daarin ook lastige keuzes moeten maken en de middelen zijn beperkt. U weet wel, en u hoort ook, dat het mij aan het hart gaat, zeker het openbaar vervoer.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij dat van u te horen, mijnheer Ludwig. U weet misschien dat er een staking op komst is in het openbaar vervoer, omdat, ja, mensen toch ook een fatsoenlijke boterham moeten verdienen-

De **voorzitter**: Het is een korte vervolgvraag, hè, mijnheer Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Mag ik uw antwoord zo uitleggen, dat u bereid bent om bij de begrotingsbehandeling te kijken wat nu precies de inhoud is van dat economische programma en wat we ermee opschieten, en bent u dan eventueel ook bereid te kijken naar een shift van economie naar bijvoorbeeld openbaar vervoer?

De heer **Ludwig** (GL): In reactie daarop zou ik willen zeggen dat we dat al doen. Ik refereerde net al aan het aangenomen amendement van de heer Verkade, samen met CDA en PvdA, over het bedrag van 3,6 miljoen, en ik vroeg hoe die middelen zijn ingezet. Dus ja, daar moet je altijd naar kijken. Ook in het verleden hebben wij elk economisch programma beoordeeld op de vraag of het bijdraagt aan waar we als Brabant goed in willen zijn en wat dan ook voor de inwoners van belang is. Want dat ben ik heel erg met u eens: het gaat om de inwoners van Brabant en wij moeten ervoor zorgen dat het daar gaat landen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dat was overigens uw vijfde interruptie. De heer Ludwig gaat verder.

De heer **Ludwig** (GL): Ik was gebleven bij het bouwen van meer huizen in Brabant, maar wel verstandig. Ik vertelde net dat de bouwsector dit ook ziet en oproept om duurzaam te bouwen en rekening te houden met natuur en klimaat. Ook de Tweede Kamer heeft hiertoe opgeroepen. In Brabant zijn er al tal van goede voorbeelden waar betaalbaar én met oog voor natuur en klimaat wordt gebouwd, zoals in Waalwijk, waar woningcorporatie Casade bij renovaties meteen natuurinclusief bouwt, of in de Oude Leijoever in Tilburg,

waar woningen klimaatadaptief zijn. GroenLinks en PvdA dienen daarom een motie in om als provincie duurzaam en toekomstgericht te bouwen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens heeft het woord.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. De heer Ludwig heeft het over goedkoop bouwen, maar we kennen natuurlijk ook allemaal een heel ander punt, namelijk het omstreden Smart District-project, waar inmiddels huurwoningen worden gebouwd die zo duur zijn dat ze moeite hebben om huurders te vinden. Zo erg is het. Er worden honderden miljoenen uitgegeven aan andere dingen dan bouwen, daardoor wordt het hele project enorm duur en daardoor kunnen ze niet eens huurders vinden, en dat in deze markt, waarin een tekort is aan woningen! Het is toch vreselijk dat de overheid, de provincie nota bene, op deze manier de woningen zo duur maakt. Wat vindt u daar dan van?

De heer **Ludwig** (GL): Voorzitter, ten eerste: ik had het niet over goedkoop bouwen, maar over duurzaam en toekomstgericht bouwen. Wij hebben als fractie een aantal bezoeken gebracht aan verschillende woningbouwverenigingen om natuurinclusief en klimaatadaptief te bouwen. Ik noemde net al Casade in Waalwijk, waar gewoon een woningcorporatie ook ziet dat, als je sociale-huurwoningen wilt renoveren, dat ook kan, als je er van tevoren maar goed over nadenkt, en dat dat helemaal niet hoeft te betekenen dat zo'n woning duurder is, en dat mensen daar ook gewoon in willen blijven wonen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat voorbeeld ken ik dan niet, maar ik vroeg u specifiek naar het voorbeeld waar nota bene de provincie Brabant heel veel geld aan uitgeeft, Smart District bij Helmond, waar het dermate duur wordt dat mensen het niet meer kunnen betalen. Wat gaan we daaraan doen?

De heer **Ludwig** (GL): Ik vind het heel lastig om te reageren op een voorbeeld waarvan ik op dit moment niet weet waar u het in concreto over heeft. Maar de motie is heel duidelijk: betaalbaarheid moet het uitgangspunt zijn. We zien dat dat gewoon kan en daartoe roept deze motie ook op.

Voorzitter. Dan de omvorming naar een duurzame economie. Brabant heeft als doelstelling om in 2050 volledig circulair te zijn. Dat belang is niet alleen groot voor een leefbare aarde, maar ook voor het kunnen blijven bouwen. Nieuwe grondstoffen en materialen zijn fors duurder, of zijn überhaupt niet meer beschikbaar. De fractie van GroenLinks wil daarom al experimenteren met een grondstoffen- en materialenpaspoort in bouw- en renovatieprojecten en dient hier met de PvdA een motie over in. Zo stimuleren we efficiënt omgaan met grondstoffen en maken we hergebruik makkelijk.

Dan kom ik bij de inzet van Gedeputeerde Staten voor 'schoon opleveren'. Het is goed dat hier aandacht voor is. Gezond financieel beleid is belangrijk, om later niet met de spreekwoordelijke gebakken peren te zitten. Een nieuwe Provinciale Staten en bestuur moeten hun eigen afwegingen kunnen maken. Met de afwegingsladder zal worden gekeken of structurele taken in de meerjarenbegroting ook structureel gedekt kunnen worden. De GroenLinks-fractie heeft hier een viertal vragen bij.

Vraag 1. In de ladder staat bij punt 2 dat de omvang van een programma ook bepalend is. Dat is gek, want ook bij grote programma's – vaak de kerntaken van een provincie – kan een taak ook van groot provinciaal belang zijn. Graag een nadere uitleg.

Vraag 2. Wij vinden het vreemd dat de uitkomst van de ladder maximaal 20 miljoen per jaar mag zijn. GroenLinks ziet liever dat de afwegingsladder goed wordt doorlopen en dan wordt gekeken naar de middelen. Een maximum stellen is dan nog altijd mogelijk.

Vraag 3. GroenLinks is blij dat het college aangeeft breed te kijken of indexering van budgetten nodig is. De stijgende grondprijzen, materialen en lonen hebben invloed op alle terreinen: infra, OV, cultuur en natuur. Wij zien graag uit naar de verdere verkenning hiervan.

En dan het laatste punt, voorzitter: Er komen grote opgaven op ons af, waar het Rijk veel geld voor uittrekt. Het werd al eerder genoemd: het klimaatfonds en stikstofonds. Het is echter niet structureel, maar incidenteel geld. Tegelijkertijd is langjarige uitvoeringskracht essentieel voor succes. Zijn we hierop voorbereid, met voldoende en deskundig personeel? En hoe gaan we zorgen dat we dit personeel vasthouden door langjarige zekerheid te geven?

Tot zover in eerste termijn, voorzitter.

Motie M60-2022: Benutten kansen duurzaam en toekomstgericht bouwen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- we in Brabant een woningtekort hebben waardoor er de komende jaren veel woningen gebouwd gaan worden;
- naast het terugdringen van het woningtekort, Brabant ook andere maatschappelijke opgaven kent zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en behouden biodiversiteit;
- we integraal problemen aan willen pakken en altijd kijken naar meekoppelkansen;

overwegende dat:

- het GreenLabel-consortium, met daarin (bouw)bedrijven, wetenschappelijke instellingen, maatschappelijke organisaties, de overheid heeft opgeroepen om natuurinclusief bouwen de norm te maken¹;
- er steeds meer initiatieven zijn om woningen te bouwen met minder druk op het milieu, bijvoorbeeld door remontabel en modulair te bouwen en gebruik van duurzaam beton²;
- natuurinclusief bouwen niet hoeft te leiden tot fors hogere bouwkosten indien op tijd in het proces meegenomen, en zelfs kan leiden tot minder kosten (halfbestrating in plaats van volledige bestrating);
- er in de Tweede Kamer reeds (breed) een motie is aangenomen om de mogelijkheden en bestaande voorbeelden ter bevordering van natuur en biodiversiteit rondom nieuw te bouwen en te renoveren woonhuizen in kaart te brengen en te onderzoeken op welke wijze natuur en biodiversiteit geïncorporeerd kunnen worden in de bouw en renovatie van woningen³;

spreken uit dat bouwprojecten toekomstbestendig dienen te zijn en moeten bijdragen aan de maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en behouden biodiversiteit; verzoeken Gedeputeerde Staten bij het investeren in bouwprojecten voorwaarden te stellen aan duurzaam en toekomstgericht bouwen, met oog voor betaalbaarheid;

verzoeken Gedeputeerde Staten bij overleggen over (woning)bouwontwikkelingen met de Brabantse gemeenten de kansen voor het duurzaam bouwen te benadrukken en het belang van toekomstbestendige wijken kenbaar te maken;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.n!gebiedslabel.nl/nieuws/minister-verhef-natuurinclusief-bouwen-tot-norm/>

² <https://www.betonakkoord.nl/betonakkoord/>

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z17106&did=2021D36777>

Tom Ludwig, GroenLinks

Jade van der Linden, GroenLinks

Anne van Diemen, GroenLinks

Edith van Dijk, PvdA.

Motie M61-2022: Praktijkproeven materialen- en grondstoffenpaspoort

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- er een uitvoeringsagenda Circulaire Economie 2021-2023 'meerwaarde met kringlopen' is vastgesteld, om de juiste stappen te zetten zodat Brabant in 2050 circulair is;
- de inzet op circulariteit noodzakelijk is voor een lagere milieudruk van onze economie, maar ook om uitputting van grondstoffen tegen te gaan;
- mede door de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en sancties tegen Rusland er tekorten ontstaan in grondstoffen en materialen, en prijzen stijgen;

overwegende dat:

- een materialen- en grondstoffenpaspoort bijdraagt aan het efficiënt gebruiken van grondstoffen, het behoud en hergebruik van materialen;
- in de uitvoeringsagenda 2021- 2023 wordt aangegeven dat de provincie nu participeert in landelijk netwerk voor materialenpaspoort, maar de provincie daarop vooruitlopend zelf het goede voorbeeld kan geven door praktijkproefgewijs materialen- en grondstofpaspoort te introduceren bij nieuwe bouw- en ontwikkelingsprojecten en renovaties;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- in 2023 al te experimenteren met een materialen- en grondstoffenpaspoort in provinciale projecten, zoals bij natuurherstelprojecten, wegenbouw, dijkversterking en woningbouwprojecten waarin we participeren;
- Provinciale Staten daarover te informeren voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van 2023;

en gaat over tot de orde van de dag.

Tom Ludwig, GroenLinks

Martijn de Kort, PvdA.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Ludwig. Het woord is aan de heer Van Hattem van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Voor het derde jaar op rij presenteert het college een zogenaamd beleidsarme perspectiefnota. In 2020 presenteerden GS een perspectiefnota die "beleidsarm is opgesteld", in 2021 spraken GS over "het beleidsarme karakter van de perspectiefnota" en in de voorliggende perspectiefnota stellen GS: "De perspectiefnota is dit jaar beleidsarm, omdat het de laatste perspectiefnota van deze bestuursperiode is." Vervolgens komen ieder jaar bij de begroting in november toch weer allerlei vreselijk beleidsrijke bestuursopdrachten. Ook stellen GS dat de perspectiefnota zich bewust concentreert op "een aantal majeure ontwikkelingen" en dat dit als consequentie heeft dat "de perspectiefnota niet de volle breedte van provinciaal beleid omvat". Tegelijkertijd willen GS voor de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023 nog even vijf beleidskaders vaststellen, met een meerjarig karakter, waarvan ik inmiddels begrepen heb dat er twee over de verkiezingen heen worden getild. Daarmee willen GS dus doodleuk ver over het graf van deze bestuursperiode heen regeren. En al deze nieuwe beleidsvoornemens worden dus ook buiten de perspectiefnota gehouden, waardoor dat beleidsarme karakter louter een fopspeen is om PS te misleiden. Bovendien het is ook nog eens in strijd met de financiële verordening. Artikel 4, tweede lid, over de sturings- en verantwoordingscyclus, stelt duidelijk: "De perspectiefnota bevat de strategische en beleidsmatige koers, als startpunt van de begroting". Door wat GS nu doen, namelijk niet de volle breedte van provinciaal beleid in de perspectiefnota meenemen, wordt niet aan dit artikel voldaan. Het moet immers niet alleen gaan om de door GS geselecteerde majeure ontwikkelingen, maar om een integraal beeld van de strategische en beleidsmatige koers. Hierdoor worden PS beperkt in het doen van richtinggevende uitspraken voor de hele begroting en over alle programma's. Nu dit stuk niet aan de financiële verordening voldoet: bent u bereid om dit misleidende stuk in te trekken en alsnog een volwaardige perspectiefnota te presenteren aan PS? Graag een reactie.

Dat deze pseudo-beleidsarme perspectiefnota verstrekkende beleidsvoornemens verhult bleek gisteren duidelijk uit een artikel in het Brabants Dagblad. VVD-gedeputeerde Otters kondigt hierin aan in het najaar concrete voorstellen neer te leggen bij PS om met name te bezuinigen op onze provinciale wegen, door ze over te dragen aan gemeenten, soberder onderhoud van wegen, bestaande wegenbouwprojecten op de

tocht te zetten en niet meer te beginnen aan nieuwe wegenprojecten. Nota bene een VVD-bestuurder gaat aan kop met anti-asfaltbeleid. Met de VVD aan het roer is onze automobilist keihard de klos. Het veelvoudige van de van de automobilist afgemolken opcenten motorrijtuigenbelasting wordt nu uitgegeven aan allerlei beleid dat niets met provinciale wegen te maken heeft. Hierdoor staan Brabanders straks vaker en langer in de file, en wat nog veel erger is: versobering van wegenonderhoud gaat uiteindelijk ten koste van de verkeersveiligheid. Provinciale wegen zijn bij uitstek een provinciale kerntaak. Waarvoor hebben we deze bestuurslaag eigenlijk nog nodig als zij deze kerntaak zelf al bij het grof vuil zet? En wat blijft er zo nog over van de verkiezingsbeloftes van de VVD? Ik citeer uit haar verkiezingsprogramma over de Brabantse infrastructuur: "Er zijn echter nog veel grote projecten die we gerealiseerd willen zien. Om dat mogelijk te maken moet, net als in de vorige bestuursperiode, het Spaar- en infrafonds (SIF) opnieuw stevig worden aangevuld." In plaats daarvan doet de VVD nu het tegenovergestelde. En als ze het dan hebben over de vorige bestuursperiode: bij de begroting 2016 dienden wij als PVV een amendement in om dat Spaar- en infrafonds in stand te houden. De VVD stemde toen juist tegen. En nu wil VVD-gedeputeerde Otters zelfs "maximaal inzetten op een andere manier van reizen". Kan de gedeputeerde aangeven of het niet veel beter is om maximaal in te zetten op de belangen van onze automobilisten, door bijvoorbeeld opnieuw te zorgen voor een stevig gevuld Spaar- en infrafonds?

De **voorzitter**: Niet helemaal onverwacht wordt u geïnterrupteerd door de heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik ben eigenlijk wel blij dat ik de PVV op ons pad vind als VVD zijnde als het gaat om de infrastructuur en de bereikbaarheid van Brabant. Het is eigenlijk best een mooi verhaal, behalve dat hij onze partij aanvalt op een aantal punten die volgens mij niet terecht zijn. Wij hebben vanmorgen als fractie een concreet voorstel gedaan over hoe we toch eventueel ruimte kunnen gaan zoeken om een aantal projecten in de nabije toekomst te realiseren, om ervoor te zorgen dat Brabant inderdaad bereikbaar blijft. Kan ik erop rekenen dat de heer Van Hattem ons voorstel ook steunt? Want wij hebben wel degelijk dat voorstel gedaan als partij.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter, ten eerste: of we elkaar op ons pad vinden. Ik vind ons liever op een mooie, brede autosnelweg dan op een of ander pad of karrespoor dat niet opschiet. En het tweede punt: wij weten nog niet precies wat het voorstel gaat inhouden van de VVD. Ik heb het nog niet onder ogen gehad, dus daar kan ik nog niet op vooruit lopen. Maar het punt is en blijft dat er ontzettend veel opcenten motorrijtuigenbelasting worden opgehaald bij onze Brabantse automobilisten. Die betalen zich scheel aan allerlei projecten die door deze provincie worden uitgerold, door allerlei andere beleidskaders, van cultuur tot natuur-

De **voorzitter**: Wilt u een beetje blijven bij de beantwoording van de vraag?

De heer **Van Hattem** (PVV): En daarvan moeten we gewoon duidelijk zeggen: dit geld moet gewoon aan infrastructuur besteed blijven worden, en er niet verder op bezuinigen, zoals nu door uw eigen VVD-gedeputeerde wordt voorgesteld.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dan wacht ik even de reactie af op onze motie, want ik denk dat er van onze kant gewoon een goed voorstel ligt. Ik mis nog een beetje een concrete aanpak bij de PVV, maar ik hoop dat de heer Van Hattem mij straks zal opzoeken om aan te geven dat hij met onze motie instemt.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem gaat verder.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wat die concrete aanpak betreft, om daar nog even op te reageren: zoals ik al zei, hebben we al in 2016 voorgesteld om het Spaar- en infrafonds stevig aan te vullen en die noodzaak ligt er nog steeds. Als we de VVD voor deze gedachte ook mee kunnen krijgen, kunnen we misschien de handen nog wel ineen slaan, maar destijds liet de VVD het helaas afweten.

Voor zover de perspectiefnota wel inhoudelijk spreekt over mobiliteit, laten GS kansen liggen. Ten aanzien van Brainport worden binnenkort in het BO MIRT nadere afspraken gemaakt, waarbij volgens GS de Ruit om Eindhoven geen onderdeel uitmaakt van het pakket. Waarom grijpen GS deze kans niet aan om de Ruit opnieuw op de agenda van het Rijk te krijgen? Afgelopen dinsdag werd opnieuw duidelijk hoe door één ongeval op de A67 ook op de A2, de A58 en de A270 het verkeer stil stond en dus heel de Brainport-regio vastloopt. En gisteren was het daar opnieuw raak. De Ruit is en blijft noodzakelijk als alternatieve route.

Verder stelt de perspectiefnota dat in verband met het mogelijk in de toekomst vervallen van de opcenten motorrijtuigenbelasting vanwege het rekeningrijden GS een nieuw belastinggebied zoeken om de burger kaal te plukken. De PVV wil onze burgers niet nog verder op kosten jagen met een nieuw belastinggebied, maar we roepen GS op om juist structureel te snijden in onnodige beleidstaken, overhead en uitgaven.

En waar nu al wel bezuinigd wordt, maken GS slechte keuzes. Terwijl het nieuwe beleidskader voor levendig Brabant nog behandeld moet worden, maken GS wel al werk van de bezuinigingstaakstelling op amateurkunst en erfgoed, en dat terwijl de amateurkunst, het lokale verenigingsleven, hard getroffen is door de coronamaatregelen, met alle gevolgen voor de leefbaarheid van dien. Het culturele verenigingsleven en ons erfgoed zijn bij uitstek de basis van onze cultuur en identiteit. GS breken daarmee dus de basis van een levendig Brabant af, terwijl voor de elitaire culturele top de subsidiekraan open blijft.

In de perspectiefnota schetsen GS betrokkenheid van de provincie voor betaalbaar wonen bij bespreking aan de regionale overlegtafels, maar wat wordt de concrete insteek van GS daar? En hoe transparant zijn die overlegtafels, zijn deze openbaar? En wat is hun mandaat en doel en hoe wordt de betrokkenheid en verantwoording richting raden en Staten vormgegeven?

Ook willen GS flexwoningen financieren, die voor de provincie ook als normale woningen meetellen in de woningbouwcijfers. Dat geeft een onzuiver beeld van het woningaanbod en is onwenselijk. Daarbij wordt de tijdelijkheid steeds verder opgerekt naar vijftien en zelfs dertig jaar. Dit betekent grote rechtsonzekerheid, overlast en onduidelijkheid voor omwonenden. Vinden GS dat zorgvuldig? Graag een reactie.

En we moeten bouwen voor onze eigen Brabantse woningzoekenden en niet voor het faciliteren van de massa-immigratie. En dat is wat GS wel voor ogen hebben met bouwen voor statushouders, expats en arbeidsmigranten. Waarom zet dit college met zijn verstedelijkingsstrategie toch zo nadrukkelijk in op bevolkingsgroei via vervangingsmigratie met de onzin-redenering dat er anders een risico op krimp ontstaat? Welke kwaliteit voegt zulke overbevolking toe, nog meer XXL-blokkendozen vol uitgebuite arbeidsmigranten? Daarom de vraag aan GS hoe de inzet van de provincie op arbeidsmigratie zich verhoudt tot de recente uitspraken van de Arbeidsinspectie dat arbeidsmigranten geen oplossing vormen voor het personeelstekort en dat de instroom moet stoppen. Graag een reactie.

En wat de massa-immigratie betreft: GS moeten eindelijk de veiligheidsportefeuille eens serieus gaan nemen, en dan specifiek de veiligheid rond azc's. De situatie afgelopen week in Maarheeze, waar een asielzoeker van het azc Budel rond een winkel meerdere vrouwen heeft aangerand, is de druppel die de emmer doet overlopen. Wanneer gaan GS nu eindelijk eens veiligheid serieus nemen, en nog beter: inzetten op het sluiten van azc's?

Voorzitter tot slot. Met deze perspectiefnota hebben onze boeren nog steeds geen perspectief. Onduidelijkheid over stalaanpassingen voor met name de kalverhouders blijft, terwijl dit college volhardt in zijn dans om het gouden stikstofkalf. Het halen van stikstof- en klimaatdoelen is voor dit college het hoogste goed, terwijl burgers, boeren en bedrijven het nakijken hebben. Dan kunnen GS wel spreken over 'schoon opleveren' aan het eind van deze bestuursperiode-

De **voorzitter**: Wilt u echt afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Zeker, voorzitter. Maar buiten deze ivoren bestuurstoren heeft iedereen er vooral schoon genoeg van.

Tot zover in eerste termijn. In tweede termijn zullen we nog met enkele moties komen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Kort heeft het woord, Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Ook ik vind het bijzonder fijn om weer eens in deze zaal te staan. Het voelt toch weer een stuk vertrouwd. Ankie de Hoon zei het wel mooi: een stukje thuis komen. Zo ervaar ik het ook. Dus fijn.

Voorzitter. Van ons geen lange wensenlijstjes of een stapel moties vandaag. Dit is een beleidsarme perspectiefnota in een onzekere tijd en we zullen het nog hard te halen hebben om bestaand en aankomend beleid succesvol uit te voeren, zonder dat we vandaag met een hoop nieuwe extra wensen komen. Onze leidraad voor alles wat de komende tijd op ons pad zal komen en alle afwegingen die we moeten maken is dan ook overzichtelijk. We werken aan een gezonder en leefbaarder Brabant, waarin iedereen volwaardig mee moet kunnen doen.

Sommige partijen willen graag vol inzetten op een voor hen zeer geliefd speerpunt. Dat begrijpen we best, maar wij willen graag dat alles zorgvuldig gewogen wordt. Niet alles kan en dat betekent ook dat niet alles op één speerpunt, zoals bijvoorbeeld mobiliteit, gezet moet worden wat ons betreft. Een beleidsveld overigens – ik zeg het toch maar even – met een reserve van 264 miljoen; best begrijpelijk, maar ik wil het toch even genoemd hebben.

Om het wat breder te trekken, zonder de zeer recente bijdrage op het gebied van landbouw en natuur te herhalen – die kunt u terugzien als u een paar weken geleden terugkijkt –, willen wij op een aantal vlakken nog een paar urgente punten behandelen.

We staan achter het ingezette beleid, zoals gezegd, ook op de onderdelen waar ik op kom, maar wij zien daar wel extra urgenties. Dat betreft voornamelijk de aanpak rondom energie, nu de energiearmoede echt extreme vormen aanneemt, en betaalbare woningbouw. Daarom vragen we aan gedeputeerde Ronnes om er vanuit zijn woningbouwagenda alles aan te doen om te voorkomen dat de woningbouw in Brabant met de sterk gestegen prijzen stil valt, of niet meer tot betaalbare woningen leidt. We hebben met z'n allen nog steeds last van de vorige crisis, waarin de woningbouw bijna stil viel. Dat kan en mag niet nog een keer gebeuren.

Aan gedeputeerde Spierings vragen we om er alles aan te doen om de problemen met de netcapaciteit voortvarend aan te pakken, zodat duurzame energiebronnen aangesloten kunnen blijven worden, waardoor we versneld onafhankelijker kunnen worden van onder andere het Russisch gas, en daarmee ook een belangrijke stap kunnen zetten in het bestrijden van energiearmoede.

Tot slot verzoeken wij gedeputeerde Van Gruijthuisen ervoor te zorgen dat vanuit de arbeidsmarktagenda eindelijk echt nog veel meer vakmensen opgeleid worden voor de eerder genoemde transities, met daarbij – en ik hoorde het gelukkig in andere verhalen ook terugkomen – echt nadrukkelijk ook aandacht voor het omscholen van mensen.

Van alle drie gedeputeerden horen we graag een bespiegeling – en dat mag best een korte zijn – op wat zij vanuit hun huidige beleid specifiek hier al aan doen, of wat ze gaan doen vanuit het huidige beleid, of dat ze kansen zien om hierop te versnellen, gezien de huidige urgentie en, zo ja, wanneer we daartoe ideeën tegemoet mogen zien. Want als er dan al middelen gealloceerd moeten worden bij een volgende begrotingsbehandeling, willen wij graag alles kunnen wegen, en dus ook ideeën op deze voor ons zeer urgente opgeven.

De Brabander moet een betaalbare woning kunnen hebben en moet niet ten onder gaan aan energiearmoede. We zijn niet op alle vlakken direct aan zet als overheid – mijnheer Heijmans –, maar dit

zijn wel vlakken waar wij die burger, onder andere in de Graafsewijk, wel degelijk kunnen helpen vanuit deze ivoren toren, die overigens niet zo heel ver van die Graafsewijk af staat.

Voorzitter. Wij hebben, zoals de perspectiefnota ook al aangeeft, verder nu vooral behoefte aan uitvoering. Daarom, wat de PvdA betreft: zet vol in op voldoende uitvoeringskracht, om het goede beleid waartoe we al besloten hebben ook voortvarend uit te voeren. In die lijn sluit ik keurig op tijd af. Aan de slag!

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Rutjens. Ik stel voor dat we na de bijdrage van de heer Rutjens gaan pauzeren. De heer Rutjens heeft het woord.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Dames, mijne heren Brabanders. Een overheid die zich met steeds meer dingen bemoeit veroorzaakt problemen voor haar burgers, en dat tegen steeds hogere kosten. Er is een enig échte duurzame politieke kringloop in de politiek, en die werkt ongeveer zo. Je hebt problemen, die benoem je in een plan, een nota, of een beleidsstuk, maar zonder dat je de echte oorzaak noemt en zonder dus dat je ook een werkzame oplossing kunt bedenken. Dan worden schijnoplossingen verzonnen door fantaserende politici die alleen werken in het persbericht dat dan bij het beleid komt. Die schijnoplossingen worden dan doorgevoerd en verergeren vervolgens het probleem, veroorzaken zelfs nieuwe problemen, zodat in het volgende beleidsstuk weer een probleem kan worden genoemd waarvoor weer beleid nodig is, et cetera, et cetera. Niet alleen worden de problemen zo steeds groter, maar ook de kosten en het aantal politici met een baantje.

Twee terugkerende thema's uit de perspectiefnota, twee problemen in Brabant waar VVD66 en de combinatie GroenLinks/PvdA aan de macht zijn, zijn het woningtekort en de toenemende inflatie. Zo lezen we in de perspectiefnota dat er een schaarste is aan ruimte en middelen. Er worden weliswaar heel eventjes demografische ontwikkelingen aangestipt, maar de oorzaken worden niet expliciet, laat staan dat er oplossingen kunnen komen. Want immigratie zorgt voor bevolkingstoename, dus meer vraag naar die schaarse ruimte. En naast het enthousiasme van dit college voor de huisvesting van meer asielmigranten, nieuwe Budelnaren, worden ook nog steeds honderdduizend arbeidsmigranten verwelkomd door de provinciale bestuurders, hebben we nog steeds Natura 2000-regels voor hei en zandvlaktes voor het zelfverzonnen stikstofprobleem, en die zorgen voor belemmeringen in ruimtegebruik en bouw. Maar we krijgen schijnoplossingen daarvoor. We hebben het over expats, terwijl arbeidsmigratie toch echt merendeels gaat over de import van laagbetaalde arbeid, dus de lonen daardoor laag blijven en innovatie wordt afgeremd.

We hebben een huizentekort. De meeste mensen denken bij een huis aan stenen met een dak erbovenop, een tuintje waar de kinderen kunnen spelen en een veilige omgeving. Maar nee, we hebben het over collectieve woonvormen en zelfs 'hugohokken' worden eufemistisch omgedoopt tot een tiny house. Brabanders zuchten ook steeds meer onder prijsstijgingen. Dat heet inflatie, en dat wordt veroorzaakt door het jarenlang ongebreideld bijdrukken van geld, wat dan door overheden inefficiënt in de maatschappij wordt gepompt. En dat wordt ook nog eens steeds meer verergerd door de gigantische kosten van de energietransitie, met zwaar gesubsidieerde windparken, zonnevlaktes en boomverbranding. Voor uw portemonnee ontstaat zo een heel explosieve economische situatie, en dan is er maar een heel klein vonkje nodig om het kaartenhuis ineens te laten storten. En we kregen geen klein vonkje, we kregen coronamaatregelen en een oorlog in de Oekraïne. Zo stevenen we af op een economische crisis, ook in Brabant. En de provincie zet vol in op transitiefondsen, de provincie gaat volop meedoen aan de geldsmijterij, zogenaamd voor stikstof en klimaat. En dat alles wordt betaald met nog meer bijgedrukte euro's en nog meer belastinggeld. Met dit beleid verarmen VVD66 en de combinatie GroenLinks/PvdA actief alle Brabanders – niet allemaal trouwens: misschien degenen niet die lekker profiteren van de subsidiefeesten. Gedeputeerde Lemkes wist zelfs te melden dat voedsel te goedkoop zou zijn, een dreigement voor uw huishoudboekje. En als het leven in Brabant zo steeds onbetaalbaarder gaat worden, durf ik te wedden dat de schijnoplossing weer gaat zijn: meer overheid, meer subsidies, meer regelingen, meer organisaties, waar meer politici een baantje krijgen. En deze twee problemen, wonen en inflatie, versterken elkaar ook nog

eens. Juist door de energietransitie en de Natura 2000-stikstofproblematiek krijgen huizen / bouw een steeds hogere prijs. Zo zijn er dus niet alleen te weinig huizen in Brabant, maar worden die huizen ook nog eens steeds duurder. De duurzame politieke kringloop van probleem, schijnoplossing, groter probleem gaat zo maar door. En vooruitkijkend naar het komend jaar legt de coalitie ons eigenlijk een soort vraag voor: moeten we bezuinigen, of gaan we de lasten verhogen? Een eerste voorzetje van dit zelfgemaakte dilemma zagen we tactisch al in de krant afgelopen week. De voormalige vroegvroempartij, nu bekend dus als VVD66, hint erop om de kerntaak af te stoten, de kerntaak van infrastructuur. Omdat er namelijk heel veel geld wordt weggesmeten over de balk, met stikstof, onrealistische deugdoelen en prestigeprojecten is het geld op en kan de provincie een van haar belangrijkste kerntaken blijkbaar niet uitvoeren: de infrastructuur. En we lezen een proefballonnetje: laten we het dan maar niet uitvoeren, of misschien overhevelen naar de al onder druk staande gemeenten. Een andere schijnoplossing is alternatief vervoer. De twee problemen die daardoor zouden ontstaan is ten eerste bij de gemeentes, die toch al te weinig geld hebben, en ten tweede dat het autorijden zo onaantrekkelijk wordt gemaakt voor de gewone vrouw dat zij gedwongen wordt in het massavervoer te stappen en dat ze alleen nog maar kan zwaaien naar de voorbij zoevende elektrische limousines van politieke bestuurders en andere door de overheid geprivilegieerde subsidieslurpers. Maar ook wij, JA21, kijken uit naar het volgend jaar. Wij kijken uit naar de verkiezingen, want Brabanders die kostenstijgingen zien, huizentekorten zat zijn en snakken naar echte oplossingen, die de echte oorzaken wel willen aanpakken, dat zijn mensen die gaan JA21 stemmen, het juiste antwoord op deze door de politici veroorzaakte problemen.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie op de valreep. De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank je wel, voorzitter. Deze tekst kwam van de partij het Juiste Antwoord, maar het lijkt eerder het juiste probleem te zijn, want het is de tweede partij op rij die de VVD aanvalt op een probleem dat we gezamenlijk met elkaar hebben op basis van een verhaal dat de gedeputeerde gisteren, volgens mij een eerlijk en sterk verhaal, in de krant heeft neergezet. De VVD is tot nu toe de enige partij die met een concrete oplossing is gekomen vandaag om dat probleem op te gaan lossen. Ik hoor de heer Rutjens alleen maar problemen neerzetten, maar niet oplossingen aandragen. Wat vindt u eigenlijk van ons voorstel dat we vanmorgen hebben gedaan?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Als u doelt op de motie, die heb ik zojuist kunnen lezen, dank u wel. Dat we daarnaar gaan kijken, dan lijkt me dat een correcte motie. We zullen het nog even gaan beoordelen, we moeten dat in de fractie overleggen, maar ik vermoed dat we daar positief tegenover staan. Waarom? En dat sluit heel erg aan bij mijn verhaal: omdat infrastructuur natuurlijk wel een kerntaak is van de provincie, en niet al die deugprojectjes, en niet het steunen van Smart District, waar we het net al over hadden, en niet de stikstofproblematiek verergeren, en niet allerlei stichtinkjes met bestuurders inrichten, en niet bakken geld in allerlei fondsen stoppen-

De **voorzitter**: Ik denk dat uw antwoord helder is.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dan ben ik blij dat de heer Rutjens nu zijn woorden terugneemt en aangeeft dat de VVD wel degelijk met een oplossing voor het probleem komt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Als de VVD inderdaad de infrastructuur nog steeds een kerntaak vindt en daarop vol wil inzetten, kunnen we dat zeker begroeten, maar we hebben gemerkt dat deze coalitie dat niet wil doen en dat ze geld over de balk smijt voor een hele hoop andere dingen, en daar zijn we het natuurlijk niet mee eens.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gezien de tijd stel ik voor dat ik toch nog de heer De Bie het woord geef, want het ging iets sneller dan ik op voorhand inschatte. De heer De Bie heeft het woord, en daarna gaan we wel pauzeren, dat belooft ik.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. Er is in Nederland, en in onze provincie, duidelijk een ruimtetekort. Het college onderkent dat ook; dat lees ik in ieder geval in de stukken. Een en ander is het gevolg van de almaar stijgende bevolkingsdichtheid. Ik lees alleen nergens dat massa-immigratie daarvan de oorzaak is. Als we dat in Nederland hadden aangepakt, zouden nu een heleboel problemen niet spelen, of in ieder geval met minder intensiteit. Er wordt dus willens en wetens niet gekozen voor het voorkomen van problemen en daarmee zijn de oplossingen die het college in zijn huidige beleid zegt te hebben gevonden oplossingen voor zelf gecreëerde problemen. Helaas is massa-immigratie geen onderwerp van debat hier in dit huis, want wij gaan daar niet over, maar een oplossing van de problemen begint wel met het onderkennen van de echte oorzaak. Onze fractie constateert dat in ieder geval bij de fracties van dit college op dit punt volledig het fundamentele inzicht ontbreekt. Waarom de beperking van massa-immigratie zo'n heet politiek hangijzer is gemaakt is misschien wel het grootste politieke mysterie van deze tijd. Zo lang het taboe daarop rust zal elk beleid en elke perspectiefnota een kwestie zijn van pappen en nathouden. Zo zien wij eigenlijk om deze reden de perspectiefnota ook.

Kijken we naar de problemen en het perspectief dat het college daarover schetst, dan concludeert de fractie van BVNL dat vrijwel alles in meer of mindere mate is terug te voeren tot het gebrek aan ruimte in onze provincie. De Brabantse politiek is het product van z'n tijd: het wil alles, het accepteert geen nee, het wil maximale welvaart, maximaal welzijn, maximaal woningbouw, maximaal natuurinclusiviteit, maximaal inzetten op Brainport, maximaal innovatie, maximaal datagedreven zijn, maximaal windmolens, maximaal herstel van de natuur, maximale bescherming van erfgoed en vanzelfsprekend maximale inzet van publieke middelen, want scherpe succesnormen zien we nergens, ondanks de motie die is aangenomen in het verleden. En dat allemaal in de beperkte ruimte die wij in onze provincie hebben, en dat kan dus eigenlijk niet. Om de echte oorzaken, die, zoals gezegd, goeddeels zijn gecreëerd, en het eigen onvermogen te verbloemen, wordt de schuld gegeven aan Oekraïne en aan corona, om vervolgens driftig integraal aan te pakken, samen te werken en uiteraard weer publiek geld uit te geven en de echte oorzaken te negeren.

Voorzitter. BVNL zegt: pak de oorzaak aan, dan heb je geen oplossing nodig. Beperk de massa-immigratie en je houdt vanzelf meer ruimte over. Verruim het vergunningenbeleid en er wordt meer gebouwd. Schaf Natura 2000 af en je hebt nog steeds natuur, maar geen stikstofprobleem. En nee, de aarde vergaat heus niet als wij geen stikstofbeleid meer hebben, of een windmolentje minder wegzetten. Ik zou toch van het college wel willen weten waarom nou eigenlijk al deze echte oorzaken worden genegeerd.

Wij lezen: "De perspectiefnota is beleidsarm en laat ruimte over voor nadere invulling van de koers van de provincie voor de coalitie die ontstaat na de verkiezingen." Er is al wat gezegd over het beleidsarme karakter. Wij zeggen daarop: laat die nadere invulling zitten. Ons motto: hoe beleidsarmer, hoe beter. Laten we ons zoveel mogelijk beperken tot de kerntaken, laten we het begrip 'kerntaak' zo beperkt mogelijk houden. Daarvan is nu geen sprake. Het tegendeel is het geval. Het beleid kenmerkt zich door een centralistisch, sturend karakter. Ons ideaalbeeld, het liberale beeld, is weg, ondanks de naar eigen zeggen liberale partijen in deze coalitie. We zien ook weinig sociaaldemocratisch en christendemocratisch in dit beleid, maar dat is dan weer een ander verhaal.

De **voorzitter**: De heer Heijmans heeft besloten zijn laatste interruptie aan u te besteden. De heer Heijmans heeft het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ik ben benieuwd!

De heer **Heijmans** (SP): En terecht, want u maakt het me wel moeilijk om mijn mond te houden, mijnheer De Bie. U hebt het net nog over 'perspectiefarm' en zegt dat we alleen maar onze kerntaken moeten doen, maar ik hoor u wel een compleet pleidooi houden voor hoe dit college een einde moet maken aan de massa-immigratie. Sinds wanneer is dat een kerntaak van ons? Of bent u er ook zo eentje die iets een kerntaak vindt als hij het zelf belangrijk vindt en als hij het zelf niét belangrijk vindt: nee, dan is het geen kerntaak, dan gaan we er niet over?

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Nou, mijnheer Heijmans, ik heb gezegd dat wij daar niet over gaan. Dat heb ik letterlijk gezegd en ik heb gezegd dat het probleem oplossen begint met het onderkennen van het probleem. Dat kan ik dit college verwijten: dat probleem wordt niet onderkend, en wat er daarna moet gebeuren is een tweede, daar heb ik het nog niet eens over gehad.

De heer **Heijmans** (SP): Ik heb u tegen dit college horen zeggen, mijnheer De Bie: maak een einde aan de massa-immigratie. Dat is waar ze mee moeten beginnen volgens u. Dat was uw redenering. Maar nu zegt u zelf: ze gaan er eigenlijk helemaal niet over. Kijk, ik maak het dit college lang niet altijd makkelijk, maar ze met een onmogelijke opdracht weg te sturen waar ze echt compleet niks over te vertellen hebben, dat vind zelfs ik te ver gaan. Nou, dat zegt toch wel wat!

De **voorzitter**: Mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Nou, waar dit college over gaat is het oplossen van de problemen bijvoorbeeld op ruimtelijk gebied, en als de oorzaak ligt in massa-immigratie, is het de taak van dit college om dat allereerst te onderkennen en vervolgens dat dan maar, als ze er niet over gaan, te adresseren in Den Haag. Dat is de opdracht die we het college kunnen meegeven. Dat ze zelf niet gaan over massa-immigratie, of die niet kunnen beperken, is eigenlijk evident.

Goed, voorzitter, ik ga door. Onze visie is duidelijk. We hebben nooit een geheim gemaakt van ons liberale ideaalbeeld. In die visie past prima de goede Brabantse gewoonte om schoon op te leveren. Dat getuigt van een gezonde bestuurlijke attitude, en daar hebben wij veel waardering voor, maar het is ook meteen het enige liberale aspect aan het beleid van dit college.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Bie. Ik schors deze vergadering voor drie kwartier, zodat er gegeten kan worden. Tot straks.

Schorsing (12.24-13.18)

De **voorzitter**: Beste mensen. Het vereist nog wat nieuwe discipline om ook daadwerkelijk op tijd terug te komen in deze zaal, maar we gaan verder, want de eerste termijn van uw Staten is nog niet afgerond. Ik zou u er overigens ook op willen wijzen dat, als u hier onderling met elkaar praat, dat meer doorklinkt dan in de Bois-le-duc-zaal. Dus ik zou u willen verzoeken daar zeer terughoudend mee te zijn, want in het eerdere deel van de vergadering was het af en toe erg veel geroezemoes en of u nu als eerste spreekt, of als laatste: het is relevant dat we allemaal aandacht hebben voor degene die spreekt. Als eerste wil ik nu aandacht vragen voor mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Dromen mag, luchtfietsen niet. Toch hebben we dat de afgelopen drie jaar gedaan. Brabant fietst over gedroomde snelfietsroutes, van luchtkasteel naar luchtkasteel, sprookjes van oneindige financiële groei, in polonaise als rupsje nooitgenoeg, op weg naar meer consumeren, meer wegen, meer bouwen en meer economie. Deze perspectiefnota lijkt daarmee door te gaan. Jazeker, er wordt gesproken over bezuinigen, over ombuigen en scherpe keuzes maken, maar worden die scherpe keuzes ook daadwerkelijk gemaakt? Wat dan opvalt, is dat wordt stilgestaan bij de kansen die de doorontwikkeling van de Mainportstatus van Brainport biedt: nog meer inzet voor de maakindustrie. Maar moeten we niet eens de balans opmaken? De Partij voor de Dieren is niet naïef. We weten dat dit vanuit het Rijk komt, maar het kan onze provincie wel verder uit balans brengen. De werknemers zijn niet aan te slepen, zeker niet in de technische hoek, laat staan woonplekken voor hen. We moeten dus scherpe keuzes maken over ons ruimtegebruik. Willen we de open gebieden in onze provincie koesteren, gaan we spaarzaam om met de kostbare ruimte die we als bewoners delen met de al aanwezige ondernemers, automobilisten en natuurlijk de natuur, waar we allemaal zo van afhankelijk zijn? Of groeien we door naar drie miljoen inwoners op een vergelijkbaar oppervlak en wordt onze provincie Randstad Zuid? Scherpe keuzes moeten ook worden gemaakt op mobiliteit. We stevenen af op een jaarlijks tekort van 25 miljoen euro. Met gaten in de begroting komen gaten in het wegenonderhoud. Met een gat in de hand is decennialang onverantwoord veel neergelegd, waardoor we nu niet het geld hebben om de gaten in de wegen te dichten. Wat ons betreft is er een duidelijk plan A. Zet een aantal prestigeprojecten in de ijskast, de rondweg Helmond, de N629 tussen Dongen en Oosterhout en natuurlijk de financiële bodemloze put van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, de GOL, waarvan de kostenindicatie al ver boven het in eerste instantie afgesproken bedrag ligt. En halt, geef ons de tijd om orde op zaken te stellen met een bezuiniging van misschien wel 200 miljoen euro in het verschiet. Daar kun je scherpe keuzes mee maken.

Voorzitter. Het college wil de boel financieel schoon opleveren, zodat er in de volgende bestuursperiode wat begrotingsruimte is. Nou, het volgende college zal dat hard nodig hebben, want buiten het financiële aspect wordt de provincie niet bepaald schoon opgeleverd. Wat de Partij voor de Dieren betreft verdient een gezonde leefomgeving de aller-, allerhoogste prioriteit. Het volgende college zal keihard aan de bak moeten om een schone bodem, schone lucht en schoon water op te leveren.

Het is goed te zien dat ondertussen erkend wordt dat niet alles overal kan. In de perspectiefnota staat terecht dat het water- en bodemsysteem een cruciale factor is en dat dit ook leidend wordt voor de ruimtelijke inrichting. Bedoelt het college hiermee dat we het landgebruik zullen moeten aanpassen aan de beperkende factor die water nu vormt en dat we dus onder meer het principe 'functie volgt peil' gaan hanteren? Graag een reactie van de gedeputeerde.

In dit kader nog twee wat specifiekere vragen aan het college. Als provincie hebben wij al besloten geen glyfosaat toe te staan op onze langdurige pachtgronden. Twee van de drie Brabantse waterschappen hebben daartoe ook besloten, maar de Brabantse Delta lijkt daar nu niet aan te willen. Gaat de gedeputeerde hierover het gesprek aan met het Waterschap Brabantse Delta? Het mag duidelijk zijn dat we nu alles op alles moeten zetten om de KRW-doelen te behalen. Graag een reactie.

Een ander punt over onze waterkwaliteit gaat over het schone kwelwater dat vanaf de Brabantse Wal ongebruikt via het Schelderiool naar zee stroomt. GS zijn een tijd geleden ter plekke geweest, maar het is niet duidelijk wie hieraan iets gaat doen. Graag horen wij van het college wat zij eraan gaan doen, of moeten wij eventueel met een motie komen bij de begroting?

Om niet alleen onze opbouwende kritiek op de perspectiefnota te benoemen en om mijn bijdrage toch extra positief te beëindigen, heb ik een mooie, constructieve motie in de aanbieding, eentje maar dit keer, een motie over autochtoon plantmateriaal. Door onduidelijkheden redde deze motie het de vorige keer, op 11 maart, net niet. Die onduidelijkheden hebben we glad gestreken en daarom dienen we de motie wederom in. Ik verwacht dan ook dat het college het positieve advies van de vorige keer wil behouden en dat de partijen die de vorige keer voorstonden dat nu weer doen. Op die manier kunnen we met alle partijen de kwetsbare natuur van Brabant op een simpele manier versterken.

Tot slot nog een oproep aan de andere partijen en het college in de richting van de begroting. Kom op voor wat kwetsbaar is, durf te dromen en hou vast aan je idealen, want idealisme is het nieuwe realisme. Dank u wel.

Motie M62-2022: Autochtoon plantmateriaal

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat

- plantmateriaal van inheemse soorten die aangepast zijn aan het Nederlandse klimaat een grote bijdrage kan leveren aan de biodiversiteit;
- de ambities van de bossenstrategie een enorme plantopgave met zich meebrengen;
- naar schatting 161 miljoen bomen en struiken nodig zijn voor de uitvoering van de bossenstrategie¹;

constaterende dat

- vanwege de doorwerking van de vastgestelde Brabantse bossenstrategie, ter behoud van het areaal bos, altijd compensatie nodig is middels nieuwe aanplant of spontane bosontwikkeling;
- niet-autochtoon plantmateriaal genetisch minder goed is aangepast aan de lokale biodiversiteit;
- het planten van niet-autochtoon plantmateriaal kan leiden tot een mismatch en tot gevolg kan hebben dat bomen en struiken in bloei staan terwijl de insecten nog niet actief op zoek zijn naar voedsel en al uitgebloeid zijn wanneer er wel voedsel nodig is;
- de bossenstrategie ook in de omgevingsverordening wordt genoemd;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- bij de beplanting en herplanting in het kader van de bossenstrategie, nadrukkelijk de voorkeur te geven aan autochtoon plantmateriaal;
- Provinciale Staten hierover periodiek te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/rapport-planten-voor-de-toekomst-meer-aandacht-voor-genenbronnen-bomen-en-struiken.htm>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Willem Rutjens, Groep Rutjens.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Dan ga ik naar de heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank je wel, voorzitter. Om te beginnen: ook wij vinden het fijn dat we hier weer mogen vergaderen.

Voorzitter. Met alle respect: een weinigzeggende nota zonder keuzes, wat moeten onze inwoners daarvan denken? Waar staat dit college voor? Als het om beleidskaders gaat, houden de coalitiepartijen ramen en deuren gesloten en bepalen vaak zelf wat er moet gaan gebeuren. Hoezo een open parlementaire samenwerking? Het debat over het beleidskader landbouw en voedsel heeft het weer eens bewezen, en nog erger: als de gemeente Deurne maling heeft aan provinciale besluiten, moet de rechter er aan te pas komen om de burger zijn recht te geven. En dan vinden we het gek dat de burger de overheid niet vertrouwt en niet meer naar de stembus gaat. Ik kan iedereen aanraden de uitzending van Zembla, die uit twee delen bestaat, te bekijken. Inwoners en boeren weten niet meer waar ze aan toe zijn en de wethouder daar zegt: ja, dat is democratie – het moet niet gekker worden! – en als de rechten van de burger worden geschonden, moeten ze maar naar de rechter. Een gang naar de rechter omdat de volksvertegenwoordiger het niet nauw neemt met de wet- en regelgeving en het niet zo nauw neemt met de rechten van de burger.

Voorzitter. In dit huis praten we regelmatig over ethiek en moraal, maar denkt u ook niet dat de burger daar het zijne van denkt? En wat denkt u van inwoners, vooral in het buitengebied, die openbaar vervoer weg zien vallen, waardoor een bezoek aan een specialist of ziekenhuis een drama wordt, inwoners die niet aan

een woning kunnen komen, het is vandaag al genoemd, inwoners die tegen windmolens zijn, die het beu zijn in de stank te wonen en daarom al jaren strijden tegen de komst en uitbreiding van mestfabrieken? Wat denkt u van inwoners, of een bedrijf zoals Pukkemuk in Dongen, die al een hele tijd zitten te wachten op een mogelijke lening uit het beroemde LOF-fonds? Wat denkt u van een speeltuin in Deurne, waar H2S in het grondwater zit en kinderen vergiftigd worden? Hoe gaan we daarmee om? Gebeurt er nu eindelijk iets? En als laatste: je praat over het LOF-fonds, dat zegt jullie allemaal wat, dat geeft leningen aan bedrijven zoals Libéma, de Efteling, waar we die leningen dus allemaal nooit verstrekt hebben, maar ondertussen wel 600.000 euro hebben weggegeven. Voorzitter, je zou er zelf een complex van krijgen. En dan hebben we het nog niet over Oekraïne gehad. Hoe gaan we daarmee om? Misschien kan de gedeputeerde alvast iets zeggen over de status van de breed gedragen motie om de Moerdijkhavens gesloten te houden voor schepen uit Rusland en haar vazalstaten. En, voorzitter, hoe kan het zijn dat wij in Brabant via een sportief evenement Poetin podium geven? In onze ogen, en die van vele burgers, het toppunt van een dubbele moraal, en we betalen er direct of indirect nog aan mee ook.

Zoals u gewend bent, wil 50PLUS altijd meedenken, maar wij willen wel keuzes maken en daarvoor dienen we vijf moties in. De eerste motie zit een beetje vast aan Oekraïne en heet 'Wegkijken is geen optie', waarin 50PLUS het college vraagt ervoor te zorgen dat Medvedev niet aan het Libématoernooi mee mag doen. Wimbledon is ons al voorgegaan, en daar is wel een duidelijke keuze gemaakt. Dat geldt overigens ook voor andere evenementen waaraan wij deelnemen.

Motie twee draagt de naam 'Uitvoeren rapport ouderenwerkloosheid'. Als we de 50+'ers weer eens gaan aannemen, en als het nodig is opleiden: nergens vind je zoveel ouderen – en ik praat uit eigen ervaring – die superervaren en supergemotiveerd zijn. Als provincie gaan we volgens de perspectiefnota nadrukkelijker inzetten op de uitvoering. De ideale kans voor de provincie om de 50+'er, maar vooral ook zichzelf, in deze krappe arbeidsmarkt de helpende en reddende hand toe te steken. Weer een duidelijke keus van 50PLUS-

De **voorzitter**: U hoorde uw stem al iets zwakker worden, dat komt omdat ik het ingedrukt had. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor de heer Brouwers van 50PLUS stellen dat Poetin een podium wordt gegeven bij het Libématennistoernooi. Wij willen natuurlijk niet dat de Russische inval in Oekraïne op wat voor manier dan ook wordt goedgepraat, maar de conclusie die hier wordt getrokken, door een op een te zeggen, omdat iemand met een Russische nationaliteit meedoet aan een tennistoernooi, dat iemand vanwege zijn nationaliteit moet worden geweigerd, vindt 50PLUS dat mensen vanwege hun nationaliteit bij een sportevenement geweigerd moeten kunnen worden? Zou 50PLUS zich dan bijvoorbeeld ook kunnen voorstellen dat er bijvoorbeeld bij een evenement iemand uit Saoedi-Arabië, of uit Iran, of uit Marokko, wordt geweigerd vanwege diens nationaliteit?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het antwoord is heel simpel. We praten over Oekraïne, we praten over Poetin, en zo zitten we vast aan de Russen. Wat ik overigens ook nog wil mededelen is dat sporters natuurlijk zelf ook nog iets kunnen beweren, en Medvedev staat achter Poetin, vandaar deze motie.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja., ik hoor dit met een grote stelligheid aan, maar het gaat hier om een individueel persoon, puur om zijn nationaliteit. 50PLUS vindt het dus correct om individuele personen te discrimineren op basis van hun nationaliteit?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dit, vastzittend aan de Oekraïne, aan Rusland: ja.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): In aanvulling op de opmerking van de heer Van Hattem op dit punt, ik onderschrijf helemaal wat hij zegt ten aanzien van het beoordelen van mensen op alleen maar de plaats waar hun wieg heeft gestaan: kunt u uitleggen waarom u vindt dat mijnheer Medvedev Poetin steunt, terwijl hij juist verschillende keren heeft uitgesproken, althans volgens de stukken die ik gelezen heb op social media, dat hij door te sporten probeert mensen ervan te overtuigen dat vrede ongeveer het belangrijkste goed is wat we hebben? Hoe rijmt u dat met de motie die u nu indient?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. Ik heb heel andere berichten gelezen, die anders zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Kunt u het met mij, en ik denk ook met de heer Van Hattem, eens zijn dat het op z'n minst twijfelachtig is, of het verstandig is iemand om reden van waar zijn wieg heeft gestaan een tennistoernooi te ontzeggen, om redenen die in de motie genoemd worden, waarvan je je ook nog kunt afvragen of wij als provincie daar wel over gaan?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Wij zitten er als 50PLUS heel principieel in. Wij vinden dat dat moet kunnen.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel.

De **voorzitter**: Toch niet, want ik zie nog iemand aan komen spurten. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik ben met spanning naar dit debat aan het kijken en besef nu dat mensen maar kort mogen interrumperen en een korte vervolgvraag stellen, vandaar. In aanvulling op wat mijnheer Van Hattem en mevrouw Dirken al zeiden: waar eindigt het dan? Dus een tennisser die uit Rusland komt, een Russisch paspoort heeft, zou hier niet mogen komen. Stel dat die motie wordt aangenomen, wat dan hierna: mensen die aan een zangconcours deelnemen die toevallig uit Rusland komen, mensen die hockeyen hier in de buurt, bij Den Bosch, misschien een internationaal toernooi voetballen, culturele uitwisselingen, schrijvers, muzikanten, toeristen die misschien hier komen en toevallig een Russisch paspoort hebben? Waar eindigt dit?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nou, voorzitter, daar waar de provincie deelneemt met financiën aan dit soort evenementen, willen wij het college vragen om deze organisatoren aan te sporen die mensen niet mee te laten doen.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dus dan begrijp ik goed dat de provincie nu een extra taak heeft, om overal waar wij op een of andere manier bestuurlijk aan wel financieel een belang hebben, erop toe te zien dat er geen enkele Rus deelneemt. Dat is nogal een bureaucratisch-administratieve belasting, afgezien nog van de vraag of je dit moreel zo kunt verantwoorden.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Een korte vraag, want wij willen deze motie graag goed kunnen beoordelen. Zou u dan bereid zijn met ons de informatie te delen die u heeft? Want we horen van mevrouw Dirken de ene kant en u zegt dat u andere geluiden hebt. Zou u dat willen doen voor ons, om een goede afweging te kunnen maken?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Natuurlijk.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Oké, we gaan naar motie drie, met de naam 'Altijd vervoer aanwezig'. We praten over Smart Mobility Z, hubs, duurzaamheid, maar waar blijven de bussen, waar blijven de creatieve oplossingen? Hoe halen we anders de duurzame mobiliteits- en milieudoelstellingen? OV weg, dan moet er een vervanging komen tegen dezelfde kosten. Weer een duidelijke keuze, voorzitter. 50PLUS heeft ook wel eens gezegd: misschien moeten we er weer een nutsvoorziening van maken.

Motie vier, 'Betaalbare woningen noodzaak!' 120.000 nieuwe, duurzame woningen die de meeste jongeren en ouderen helaas nooit kunnen betalen. 50PLUS maakt hier ook een duidelijke keuze: 80 procent van die 120.000 woningen moet betaalbaar zijn voor mensen met een laag- en met een middeninkomen, een insteek die de krapte op de woningmarkt aanpakt en onze inwoners, jong en oud, toekomstperspectief biedt. Weer een duidelijke keuze, voorzitter.

Motie vijf, de laatste motie: een onderzoek naar inzet van klimaatcoaches. Voorzitter. Niet alleen een regenton, maar begeleiding van inwoners naar de juiste klimaatmaatregelen, daar heb je wat aan; ik spreek uit eigen ervaring. Een duidelijke keuze weer van 50PLUS.

Voorzitter. Samengevat vijf moties waarbij 50PLUS naar de inwoners luistert, de afstand politiek naar de inwoners probeert te verkleinen en het vertrouwen wil terugwinnen door duidelijke keuzes te maken. Nog één laatste opmerking, die aansluit bij een van de moties. Brabant telt 1,2 miljoen woningen met ruim 2,5 miljoen inwoners, waarvan nu al 1 miljoen inwoners boven de 50 jaar zijn. Deze cijfers onderbouwen eens te meer de stelling van 50PLUS dat bouwen voor oud = bouwen voor jong. Ook weer een duidelijke keuze, voorzitter.

Voorzitter, dat was mijn eerste termijn.

Motie M63-2022: Uitvoeren rapport ouderenwerkloosheid

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- het rapport 'Ouderenwerkloosheid in Brabant: Inventarisatie van projecten in de Brabantse arbeidsmarktregio's', uitgevoerd door StrategieCentrale en Het PON & Telos, in opdracht van de provincie Noord-Brabant, concludeert dat oudere werkzoekenden nog steeds een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben;
- het rapport concludeert dat met name de kans op langdurige werkloosheid onder ouderen veel hoger is dan voor andere leeftijdsgroepen;
- de afspraak in het Pensioenakkoord om de pensioenleeftijd te verhogen, wel is gerealiseerd, maar de afspraak om dan ook de positie van oudere werkzoekenden te verbeteren, niet is gerealiseerd;
- projecten voor verbetering van de positie van oudere werkzoekenden binnen de vijf Brabantse arbeidsregio's en bij meerdere Brabantse gemeenten niet het gewenste resultaat hebben gebracht;

overwegende dat:

- met de toenemende levensverwachting in een vergrijzende samenleving het onbenut laten van het arbeidspotentieel van ouderen zwaar drukt op het sociale zekerheidsstelsel;
- het mede om die reden van belang is voor alle generaties dat ook ouderen kunnen blijven werken;
- bij de huidige krapte aan personeel iedereen nodig is;
- oudere werkzoekenden met hun ervaring van grote waarde zijn voor de arbeidsmarkt en de samenleving;

- StrategieCentrale en Het PON & Telos in hun rapport de provincie adviseren de arbeidsmarktregio's vanuit een ondersteunende en coördinerende rol te helpen bij de kennisontwikkeling en kennisdeling; roepen Gedeputeerde Staten op om:
 - de adviezen in het rapport 'Ouderenwerkloosheid in Brabant: Inventarisatie van projecten in de Brabantse arbeidsmarktregio's' ter harte te nemen en er mee aan de slag te gaan;
 - samen met de vijf arbeidsregio's en andere betrokken partijen te komen tot een plan van aanpak, waarbij naast werk voor ouderen ook volop aandacht en waardering is voor her- en bijscholing;
 - dit plan van aanpak niet alleen te richten op de korte termijn, maar er structureel beleid van te maken, zodat het ook ten goede komt aan toekomstige generaties oudere werkzoekenden;
 - hierover aan PS verslag te doen;
 en gaan over tot de orde van de dag."
- Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

Motie M64-2022: Wegkijken is geen optie

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat recentelijk bekend werd dat de Russische tennisspeler Daniil Medvedev meedoet aan het internationale grastoernooi Libéma Open, van 4 tot en met 12 juni, op nog geen steenworp afstand van de noodopvang voor vluchtelingen. Het enige wat Medvedev stelt is vóór vrede te zijn, maar dat doet Poetin ook. Er is echter een groot verschil tussen het begrip vrede van Poetin en diens belangen, en dat van Oekraïne, Europa en het vrije Westen: enerzijds Poetins vrede 'de overgave door Oekraïne', anderzijds een vrij Oekraïne waarbij de inwoners op zijn minst mogen rekenen op erkenning en eerbiediging van landsgrenzen, vrije meningsuiting, gegarandeerde persvrijheid en het vrijelijk voeren van oppositie; constaterende dat:

- in de reactie op de commotie, die vanzelfsprekend is ontstaan op deelname van Russische speler(s) aan dit toernooi, Libéma reageert met de stelling dat dit niet tegen de regels is van het NOC/NSF;
- Libéma zich weliswaar uitspreekt tegen de oorlog in Oekraïne maar - door Medvedev te laten deelnemen - uit vrije wil onderdeel uitmaakt van de Russische propagandamachine;
- dit een ongehoord besluit is en een klap in het gezicht van alle mensen, en alle Oekraïense vluchtelingen wereldwijd en Brabant specifiek, die de Russische agressie veroordelen;
- de uitspraak van tennisbonden dat het weren van spelers uit Rusland en Belarus discriminatie is geen hout snijdt, maar een logisch uitvloeisel is en/of gevolg is van de boycot van Rusland en Belarus;
- de provincie direct en/of indirect een financiële bijdrage levert aan het realiseren van het internationale grastoernooi Libéma Open;
- het handelen van Libéma ingaat tegen de ethische normen en waarden van de provincie Noord-Brabant;
- in de ogen van de fractie van 50PLUS, en alle mensen die de oorlog in Oekraïne veroordelen, gaat het handelen van Libéma in tegen alle denkbare ethische en morele regels;

roepen Gedeputeerde Staten op:

- zich krachtig uit te spreken tegen de deelname van Medvedev aan dit toernooi en er bij de organisatie op aan te dringen om, net als Wimbledon, spelers uit Rusland en Belarus te weren;
- indien Libéma niet ingaat op het verzoek van Gedeputeerde Staten en de wens van Provinciale Staten roepen zij Gedeputeerde Staten op om in het openbaar afstand te nemen van het door Libéma gevoerde beleid door onder andere:
 - uitnodigingen van Libéma- en of andere organisaties aan het openbaar bestuur van de provinciale en/of haar ambtelijke organisatie af te slaan;
 - indien van toepassing: geen enkele officiële activiteit en/of wedstrijden van het internationale grastoernooi Libéma bij te wonen;

- geen gebruik te maken of te laten maken van eventuele vrijkaarten, die al dan niet verbonden zijn aan bijvoorbeeld de sponsoractiviteiten van het toernooi;
 - bij ongewijzigd beleid toekomstige verzoeken om financiële bijdragen aan toernooien, respectievelijk financiële bijdragen aan het BrabantSport Fonds, te heroverwegen;
 - bij andere (sport)evenementen in Brabant dezelfde lijn te volgen als hierboven beschreven;
- en gaan over tot de orde van de dag."

Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

Motie M65-2022: Altijd vervoer aanwezig

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat:

- de frequentie van busritten op een lijn daalt;
- er buslijnen worden opgeheven;
- het college haar duurzaamheidsdoelstellingen wil halen;
- het college haar mobiliteitsdoelstellingen wil halen;
- het mobiliteitssysteem als doel heeft iedereen in staat te stellen mee te doen;

constaterende dat:

- inwoners de mogelijkheden van openbaar vervoer zien dalen;
- inwoners zelfs openbaar vervoer zien verdwijnen;
- zeker kleine kernen hier veel last van hebben/krijgen;
- steeds meer inwoners dan maar met eigen vervoer gaan reizen;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- als er een buslijn of busrit uitvalt, altijd voor een vervanging te zorgen, met als mogelijk uitgangspunt voor dezelfde prijs;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

Motie M66-2022: Betaalbare woningen, noodzaak!

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- Brabant zich volgens de perspectiefnota richt om vóór 2030 ten minste 120.000 woningen te bouwen;
- het aantal woningen dat beschikbaar is voor lage en middeninkomens schrikbarend laag is;
- er niet wordt gebouwd naar behoefte, namelijk betaalbare koop- en huurwoningen, maar voor het overgrote deel voor het zgn. duurdere segment;
- dit beleid (landelijk) ertoe heeft geleid dat de woningmarkt in brand staat;
- mensen met een laag inkomen, of met een inkomen aan de onderkant van de middeninkomens, definitief buiten de boot dreigen te vallen;
- PS aandringen op het bouwen van betaalbare woningen voor jong en oud;
- bouwen van betaalbare woningen een significante bijdrage levert aan het oplossen van maatschappelijke opgaven;

overwegende dat:

- om de woningbouw een noodzakelijke impuls te geven en jong en oud toekomstperspectief te bieden, het een voorwaarde is dat minimaal 80 procent van de te bouwen woningen betaalbare koop- en huurwoningen moet zijn;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- zich tot het uiterste in te spannen om aan de woningbouwprojecten waar de provincie of het Rijksvastgoedbedrijf als grondeigenaar, als financier of anderszins bij betrokken is, de eis te verbinden dat:
 - ten minste 80 procent van de 120.000 te ontwikkelen huur- en koopwoningen gebouwd gaan worden voor de lage en middeninkomens;
 - het resterende deel gebouwd gaat worden voor de midden- en hogere inkomens;
 en gaan over tot de orde van de dag."
- Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

Motie M67-2022: Onderzoek inzet klimaatcoaches om Brabanders te betrekken bij klimaatadaptatie in eigen omgeving

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat:

- de ambitie vanuit het RWP en beleidskader natuur (i.o) is om Brabant samen met de inwoners klimaatbestendig te maken;
- hiervoor meer nodig is dan alleen bestaande subsidies voor een regenton of groen dak, omdat deze mogelijkheden vaak niet worden uitgenut;
- bewoners stimulans en advies nodig hebben om te beslissen over (investeringen voor) passende klimaatmaatregelen in eigen omgeving, ook omdat klimaatmaatregelen vaak geen direct economisch voordeel opleveren;
- klimaatcoaches inwoners kunnen helpen bij het nemen van de passende klimaatmaatregelen, vergelijkbaar met bestaande coaches voor energiebesparing;

constaterende dat:

- de provincie in zowel het beleidskader natuur als het RWP zich ten doel stelt om de natuur, water en klimaatdoelen samen met de burgers te realiseren en bewoners en ondernemers wil betrekken bij en stimuleren om klimaatadaptief te handelen;

roepen Gedeputeerde Staten op:

- te onderzoeken hoe klimaatcoaches kunnen bijdragen aan het stimuleren van bewoners om klimaatadaptief te handelen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. Het woord is aan de heer Van Pinxteren, Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Mooi dat we hier weer terug in deze zaal met elkaar het debat kunnen voeren.

Alvorens deze perspectiefnota binnen Lokaal Brabant en de steunfractie ter discussie te stellen, heeft Lokaal Brabant deze perspectiefnota 2023 door een aantal anderen laten lezen, waaronder een aantal studenten bestuurskunde. Een korte bloemlezing van hun opmerkingen over deze notitie. "De perspectiefnota 2023 had minimaal 30 procent korter gekund, er zitten vele doublures in de tekst en wordt ervaren als wollig, weinig zakelijk, transparant en minder to the point." "De perspectiefnota geeft onvoldoende richting aan keuzes die de Staten te maken hebben." "Er is in de perspectiefnota weinig onderscheid tussen hier en nu, de korte termijn, de middentermijn (2030) en de lange termijn, richting 2050." "Veel gaat door op de huidige praktijk en is als weinig innoverend ervaren." De studenten hadden nog elf aanbevelingen, waar ik er zes van wil benoemen. De studenten hadden de vraag: hebben we wel lessen geleerd uit de coronatijd? Hoe gaan we in Brabant om met de gevolgen voor de mentale en psychische gezondheid van de jongeren? En wat doen we met blijvende effecten, de polariserende effecten van de coronamaatregelen? Ten aanzien van de Oekraïne en de oorlog die daar woedt vragen zij aandacht voor het vraagstuk van de vluchtelingen.

Moet Brabant daar niet een grotere rol in spelen en kunnen we daar niet een grotere rol in spelen? Ten aanzien van het onderwerp sport en cultuur vragen ze duidelijk meer aandacht voor regionaal werken, leefbaarheid in de dorpen en kernen, sport- en verenigingsleven, zowel lokaal, regionaal als provinciaal. Ten aanzien van de Brabantse politiek, en die wordt in één woord ook gebracht naar de Nederlandse politiek, onder andere meer aandacht te brengen voor de provinciale politiek, de Brabantse democratie en tevens aandacht te schenken aan het teruglopende vertrouwen in de lokale, regionale, provinciale en landelijke overheden. En de laatste die ik naar voren haal en die door hen genoemd is, met name in het stuk Ruimte en wonen: is er wel voldoende aandacht voor het huisvesten van studenten? Want dat is nog steeds, al sinds jaren, sinds decennia, een heel groot vraagstuk in een aantal Brabantse steden. Over het schoon opleveren hebben ze ook nog iets gezegd, maar dat was zo onduidelijk voor hen dat ze zeggen: we snappen niet wat hier geschreven staat.

Nu de reactie van Lokaal Brabant. De perspectiefnota 2023 is beleidsarm, weinig integraal en erg gericht op uitvoeringsmaatregelen richting 2030 op basis van bestaand beleid, terwijl toch – en daar hebben we vanmorgen al meer over gehoord – een aantal belangrijke integrale keuzes met grote impact binnenkort voorliggen. We hebben het daarstraks al gehad over het concurrerende van Brabant in een interruptiedebat met D66 en daaruit mag u afleiden dat Lokaal Brabant is voor een getemporiseerde groei van de economie en niet van op alle fronten mee varen.

Brabant bereikbaar, daar is ook al vaak wat over gezegd. Moeten we niet kiezen voor meer mobiliteit en weginfrastructuur die aangepast is op de toekomst, een intensiever, meer frequent multimodaal openbaar vervoersysteem voor Brabant, Brabantstad en de negen middelgrote steden? Een voorbeeld daarvan is te vinden in Schotland, bij Edinburgh, waar de regio een heel ander mobiliteitssysteem kent dat veel efficiënter werkt dan al die wegen die we hier hebben en volstromen en de congestie overal voelbaar is.

Voorzitter. Zo zijn er nog wel meer dilemma's te noemen die onmogelijk van elkaar te beschouwen zijn, maar integraal effecten hebben op elkaar. De kritiek van Lokaal Brabant is dan ook dat de perspectiefnota geen recht doet aan die fundamentele, integrale keuzes die wij hier als Staten moeten maken. In het interruptiedebat rond de landbouw hebben we daar al een voorbeeld van gehad. We kunnen wel kiezen dat de landbouw moet krimpen, we kunnen daar ook met elkaar beleidsuitspraken over doen, we kunnen de landbouw geleidelijk de nek dichtknijpen totdat ze zeggen "stop ermee, nou is het genoeg geweest", maar we zullen met elkaar moeten compenseren als provincie Brabant wat wij van die landbouw vragen. Als we die compensatie met elkaar goed regelen, is er heel veel mogelijk. Maar de landbouw voelt dat haar nek dichtgeknepen wordt en niet gecompenseerd wordt. Het past daar dan ook niet bij om door juridisch onhoudbare en nagenoeg onuitvoerbare regels van bovenaf geleidelijk aan een sector op hold te zetten. Wat dan wel? Aangaan van de dialoog en ruimhartig met elkaar kijken hoe je zaken kunt compenseren. Bij deze overdenkingen rijst onmiddellijk de vraag bij Lokaal Brabant: waar stoppen we dan mee en waar gaan we mee door?

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dan zal ik zo meteen wat dingen bewaren voor de tweede termijn.

Waar gaan we mee door? Dat is de cruciale vraag. Natuurlijk, de kerntaken zullen we overeind moeten houden en alles wat niet kerntaak is zullen we moeten stoppen. Voor de tweede termijn heb ik nog staan het energiedebat, opleiden van voldoende ambachtslieden, maar daar is ook al door anderen een vraag over gesteld, het polariseren in Brabant en het nieuwe beleidskader vrijetijd, waar wij met spanning naar uitkijken. Daarnaast, voorzitter, nog een oproep aan het college. 2023 is voor de hele Brabantse agrarische sector een cruciaal jaar. De Routekaart 1-1-'24, 'time to market' en de uitkomsten van de vele juridische geschillen die bij de rechter ter beoordeling liggen zullen in 2023 vorm krijgen.

De **voorzitter**: Wilt u echt afronden, want u bent er ruim doorheen.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja. Lokaal Brabant rekent erop dat GS zich waardig zullen gedragen, ook als de uitkomsten niet geheel in de door de provincie voorgestelde richting der verwachtingen liggen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Pinxteren, een vraag aan u, die u ook aan ons heeft gesteld en aan andere partijen. U zegt dat we barmhartig moeten zijn, mooie grote woorden. Waar legt u de keuzes en de prioritering, als het gaat om het verdelen van de ruimte?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Lokaal Brabant ziet heel duidelijk dat de landbouw zal moeten inleveren. Daar ontkomen we niet aan. Er komt geen vierkante meter Brabant bij en koeien op het dak van een bedrijfshal zien wij nog niet zo zitten. Zolang ze daar nog geen zonnepanelen op willen leggen, zullen we daar zeker geen agrarische activiteit op een groot bedrijfsgebouw kunnen ontwikkelen. Maar als we de keuze maken dat er minder landbouwareaal beschikbaar zal zijn, zullen we dat ruimhartig met elkaar moeten compenseren op een manier dat het kan. Daar zijn ook economische modellen voor te bedenken. Want we kunnen ook uit de grondprijs van die andere activiteiten die we dan in die ruimte gaan doen een stuk van die compensatie betalen. Daar zullen we met elkaar veel beter over na moeten denken.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Aan welke economische modellen denkt u dan?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Nou, als we kijken naar de woningbouw – en dat is niet vreemd, want in de jaren zestig van de vorige eeuw deden we dat al –: als er ergens een uitbreidingswijk opgekocht werd, werd een boer ruimhartig gecompenseerd voor de boerderij waar hij mee stopte. Hij kon dan óf elders in Nederland beginnen, maar dat is een stuk moeilijker, óf naar het buitenland vertrekken, wat heel veel van deze mensen hebben gedaan. In Canada bijvoorbeeld zijn zo ongeveer hele Nederlandse provincies uit de grond gekomen.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel, en dan horen we het vervolg in uw tweede termijn. Dan geef ik als laatste het woord aan de heer Van Zelst van ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. Voor ons ligt ter bespreking de perspectiefnota 2023, een nota met positieve vermeldingen, maar ook met een aantal vergeten zaken. In de nota is te lezen dat we moeten leren leven met corona. Ook de invloed van de Oekraïne-oorlog komt aan de orde en de gevolgen en invloeden hiervan op onze samenleving zijn nog niet helemaal duidelijk. Dat er invloed is, is zeker.

Er is dus nog steeds crisis in dit land, ook in ons mooie Brabantse land, dit ondanks dat de economie zich aan het herstellen is: crisis op het gebied van wonen, crisis in de agrarische sector, crisis op het gebied van de energiearmoede, schulden van onze inwoners, zeker bij de kwetsbaren onder ons; die schulden lopen op door bijvoorbeeld energiearmoede en de enorme inflatie op dit moment. De tweedeling in onze maatschappij wordt met de dag groter. Laten we aan al deze dingen samen iets gaan doen. Binnen de kerntaken van de provincie, zoals arbeidsmarkt en energietransitie, kunnen we ruim aandacht geven aan de sociale aspecten van de maatschappelijk opgaven. Graag de visie van GS op deze zaken.

Laten we samen de energiearmoede aan gaan pakken. Alle Brabanders aan de ledverlichting, gevolg: een lagere energierekening en er is minder transport nodig van elektriciteit. Laten we ons samen inzetten om een infrastructuur op te zetten waarbij een betere balancering en opslag van duurzame energie mogelijk wordt. Laten we ons samen inzetten om in 2030 het doel bereikt te hebben dat 35 procent van alle verplaatsingen per fiets zullen plaatsvinden.

Wat betreft wonen wordt vooral ingezet op verstedelijking. Graag wil ik aandacht vragen bij GS om toch ook vooral meer aandacht te schenken aan wonen in de dorpen en kleine kernen. Daar zijn vaak genoeg inbreidingslocaties en locaties aan de randen van de dorpen en de kernen waar gebouwd kan worden. Niet iedereen wil namelijk in de steden of in een stedelijke regio wonen. Jongeren blijven graag in hun eigen dorp, maar door de weinige woningen die beschikbaar zijn, of komen, lopen die dorpen leeg, wat een ernstige verstoring geeft in de leefbaarheid van die dorpen en kernen. GS, geef gemeenten meer ruimte om ook hier bouw mogelijkheden te ontwikkelen. Vraag aan GS is dan ook: wilt u zich inzetten om ook in de dorpen en de kleine kernen meer bouw mogelijkheden te realiseren?

En er is ook crisis in de agrarische sector-

De **voorzitter**: Voordat u daarmee verder gaat wordt u geïnterrupteerd. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ik hoorde de heer Van Zelst een soort van tegenstelling in zijn verhaal zeggen, want aan de ene kant had hij het over energiearmoede, en dan wil hij volgens mij ook met een motie ledverlichting gaan stimuleren, maar aan de andere kant wil hij ook dat er meer fietsbewegingen komen. Tegenwoordig hebben heel veel mensen een elektrische fiets en die moeten ze natuurlijk ook opladen thuis. Dus hoe rijmt die energiearmoede zich dan met het opladen van een elektrische fiets?

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Nou, mijnheer Gremmen, iemand die energiearmoede kent komt al niet meer toe aan het kopen van een elektrische fiets. Die is blij dat hij een fiets heeft, dat hij die kan onderhouden en gewoon kan fietsen. Daar begint het mee. De motie die wij hebben ingediend ziet erop dat wij als provincie voor mensen tot een sociaal minimum van 120 procent middelen beschikbaar gaan stellen aan gemeenten, die precies weten wie dat zijn, om op die manier die mensen te ondersteunen. Dus er zit niks geen tegenstelling in.

De **voorzitter**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegenwoordig zijn volgens mij gewone fietsen en elektrische fietsen, de goedkoopste elektrische fietsen en de normale stadsfietsen, ongeveer net zo duur. Dus in die zin zitten de stroomkosten van een elektrischer fiets voor heel veel mensen, heel veel gewone Brabanders, ook gewoon in de kosten van een energiehuishouding.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Gremmen, het is heel simpel. Mijn zoon is student. Hij was zijn fiets kwijtgeraakt en: "Pa, ik moet een andere fiets". Ik zeg: "Nou, dan moet je hier een paar deuren verderop zijn en dan ga je daar een fiets halen." Toen heeft hij een fiets gekocht voor 85 euro. Vorige week hebben mijn echtgenote en ik allebei een elektrische fiets gekocht en wij rekenden 7300 euro af. Dus er zit best wel verschil tussen de ene en de andere fiets.

De **voorzitter**: Tussen beide is ruimte, maar de heer Gremmen heeft zijn termijn gehad. U gaat verder, mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel.

Er is ook crisis in de agrarische sector. Deze sector verkeert in grote onzekerheid, zeker gezien de uitspraken van rechtbanken op dit moment. De sector weet echt niet hoe ze verder moet en loopt tegen de datum van het Veehouderijbesluit aan. Er wordt in deze nota gesproken over gebiedsgerichte aanpak tot 2030. Hoe kunnen we nu aanpassingen vragen, terwijl ook de gebiedsgerichte aanpak nog niet duidelijk is en er nog geen geld vanuit Den Haag beschikbaar is? En deze middelen gaan naar alle waarschijnlijkheid ook niet voor 2024 beschikbaar komen: 'time to market', goedgekeurde stalsystemen die voorgeschreven worden en volgens de rechtbanken niet voldoen, PAS-melders die nog steeds geen duidelijkheid hebben, maar waar

de onzekerheid, mede door de uitspraken van de rechtbank, steeds groter wordt. Grote crisis dus in de agrarische sector. In de voorliggende nota wordt gesteld: "Met de gebiedsgerichte aanpak hebben we een koers ingezet naar een Brabant waarin de condities voor natuur goed zijn en boeren en tuinders perspectief hebben". De laatste tijd heb ik veel gesproken met mensen uit de agrarische sector. Met de huidige regelgeving zien zij echter niet het perspectief waar hier over gesproken wordt, zeker niet met de huidige datum van het Veehouderijbesluit, 1 januari 2024. Immers, de gebiedsgerichte aanpak is nu in de fase van verkenning en visievorming en loopt minimaal door tot 2030. Ik spreek hier de hoop uit dat richting de verkiezingen volgend jaar een aantal partijen op zal staan om hieraan alsnog een halt toe te roepen, zodat we ook deze crisis kunnen beslechten en weer een werkelijk perspectief ontstaat voor de agrarische sector. Na het uitspreken van een deel van onze zorgen, nu een compliment aan Gedeputeerde Staten, een compliment voor het schoon opleveren aan het einde van deze bestuursperiode, een compliment ook voor het feit dat u de meeste incidentele middelen naar structurele middelen om heeft weten te zetten. Dat ziet er netjes uit. Fijn dat er nog 52 miljoen euro is in de vrije begrotingsruimte, waarvan 10 miljoen in de knelpuntenbuffer.

De titel van het bestuursakkoord is 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant'. Graag zou ik hier aandacht vragen voor het woord 'Samen' uit deze titel. Voorzitter. Ik noemde al de 52 miljoen euro uit de vrije begrotingsruimte. De fractie van ChristenUnie-SGP heeft een aantal moties opgesteld, waarvan de meeste mede ingediend door Lokaal Brabant. Voor de middelen die nodig zijn om onze plannen te verwezenlijken verwijs ik u dan ook graag naar de vrije begrotingsruimte. En dan kom ik bij het woord 'samen' uit de titel van het bestuursakkoord. Zullen we 'samen' perspectief bieden aan diegenen die door de tweedeling in de samenleving getroffen worden? Zullen we 'samen' de lasten dragen van de ontstane energiearmoede, die vooral de meest kwetsbare inwoners van Brabant raakt? Zullen we 'samen' zorg dragen voor een juiste infrastructuur bij het vraagstuk over balanceren en opslag van duurzaam opgewekte energie? Zullen we ons 'samen' inzetten om middelen te verkrijgen om in 2030 gerealiseerd te hebben dat alle verplaatsingen minimaal met 35 procent per fiets zullen plaatsvinden? Zullen we ons 'samen' inzetten om de agrarische sector te ondersteunen door een statiegeldregeling in te voeren bij faunaschade?

Voorzitter, ik ga afronden. Om deze vragen met 'ja' beantwoord te kunnen krijgen, dienden wij een aantal moties in en hopen op voldoende steun vanuit Provinciale Staten, waarmee we aan onze inwoners kunnen laten zien dat, ondanks dat er politieke verschillen te constateren zijn in deze zaal, we er vooral 'samen' voor al onze Brabanders, en zeker voor de meeste kwetsbare onder ons, zijn en wij hen 'samen' op een 'slimme' en 'slagvaardige' manier perspectief willen bieden.

Voorzitter, tot zover in eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik zou u meteen willen verzoeken nog even helder te maken welke moties u precies heeft ingediend, want dat is ons hier niet helder geworden, en daarna zal ik even het woord geven aan de mensen die een interruptie willen plegen. Misschien kunt u aangeven welke moties u heeft ingediend?

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Wij hebben deze week vijf moties in concept ingediend en die zijn vanmorgen ook doorgestuurd naar de griffie.

De **voorzitter**: Maar u moet ze ook even uitspreken.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): De motie 'Sociale ongelijkheid in Brabant', de motie 'Meer middelen voor de Brabantse fietsinfrastructuur', de motie 'Infrastructuur en energietransitie', de motie 'Ledverlichting als inzet om de energiearmoede te bestrijden' en de motie 'Statiegeldregeling bij faunaschade'.

Motie M68-2022: Statiegeldregeling bij faunaschade
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- de afgelopen 40 jaar het aantal overwinterende ganzen vertienvoudigd is van 250.000 naar 2.500.000;
- sinds enkele jaren zo'n 600.000 ganzen ook de gehele zomer in ons land aanwezig zijn;
- boeren steeds meer schade hebben door de groeiende ganzenpopulatie;
- ganzen ongeveer driekwart van alle faunaschade in Nederland veroorzaken;
- er vrijwel geen mogelijkheden zijn om de overlast van ganzen te bestrijden of ze te verjagen.

overwegende dat:

- tweederde van de provincies een statiegeldregeling kent of geen leges heft;
- de provincie Noord-Brabant 300 euro leges heeft, dit nog naast het eigen risico van vijf procent;
- de financiële drempel tot gevolg heeft dat er minder schades worden geclaimd; dat blijkt uit het feit dat sinds het invoeren van de legeskosten de aanvragen sterk zijn teruggelopen, terwijl de wildpopulaties die de schade veroorzaken in omvang zijn toegenomen;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- om een statiegeldregeling in te voeren;
- dit op te nemen in de begroting 2023;

en gaan over tot de orde van de dag."

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

Motie M69-2022: Ledverlichting als inzet om de energiearmoede te bestrijden

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- door de stijgende prijzen de energiearmoede in Brabant steeds meer toe neemt;
- de kosten van ledverlichting voor deze groep inwoners te hoog zijn.

overwegende dat:

- vervanging van traditionele verlichting door ledverlichting een enorme besparing op de energierekening gaat geven;
- alle Brabantse gemeenten zicht hebben op hun inwoners en over het algemeen regelingen hebben voor inwoners met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum;
- alle stroom die bespaard kan worden, niet getransporteerd hoeft te worden.

dragen het college op:

- om alle Brabanders met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum te voorzien van ledverlichting;
- daarin de Brabantse gemeenten te betrekken;
- de kosten hiervan in de begroting op te nemen en PS voor het einde van 2022 over de voortgang te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

Motie M70-2022: Infrastructuur en energietransitie

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- Provinciale Staten de Uitvoeringsagenda 2022-2023 hebben vastgesteld en in dit programma ingezet wordt op grootschalige en kleinschalige duurzame energieopwekking;

- er steeds meer vermogen aan wind- en zonne-energie beschikbaar is;
- er pieken en dalen zijn in de productie van duurzame energie;
- vooral bij zonnige dagen in de zomer of bij veel wind bestaande netwerken niet altijd het aanbod kunnen verwerken;
- grootschalige opslag van elektriciteit nog steeds niet van de grond komt;
- het balanceren van duurzame energieproductie in toenemende mate noodzakelijk wordt;
- de leveringszekerheid van elektriciteit in onze huidige maatschappij van zeer groot belang is en in de toekomst alleen maar toeneemt naar mate we meer overschakelen op elektriciteit als energiebron;

overwegende dat:

- diverse grote en kleine bedrijven werken aan ontwikkelingen om duurzaam opgewekte energie op te slaan of te converteren naar andere energiedragers;
- uitbreiding van duurzaam opgewekte elektriciteit geremd kan worden door beperkingen in de huidige infrastructuur;
- het bedrijfsleven wacht op een duidelijk signaal van de overheid welke richting wordt ingeslagen;
- de provincie zelf initiatief kan nemen voor het inrichten van duurzame energie;
- de provincie zich kan profileren door duidelijke keuzes te maken in de volledige breedte van de energietransitie;

roepen het college van GS op:

- samen met netwerkbeheerders Enexis en TenneT (meer) pilots in Brabant op te zetten voor de opslag en balanceren van duurzaam opgewekte energie, waaronder pilots met buurtbatterijen en met grootschalige omzetting en opslag van waterstof;

en gaan over tot de orde van de dag."

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

Motie M71-2022: Meer middelen voor de Brabantse fietsinfrastructuur

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- de provincie Noord Brabant bekend staat als een goede fietsprovincie en provincie en gemeentes daarin veel hebben geïnvesteerd;
- in de diverse plannen voor een bereikbaar Noord Brabant als doelstelling is opgenomen, dat meer van de mobiliteitsbewegingen in Noord Brabant uiteindelijk uit fietsbewegingen zullen moeten bestaan om Brabant bereikbaar te houden;
- in het afgelopen jaar het percentage fietsbewegingen ook in onze provincie vermoedelijk eerder is afgenomen in plaats van gestegen;
- het fietsverkeer nadrukkelijk verder gestimuleerd moet worden vanwege energiebesparing, CO₂-uitstoot, gezondheid en filebestrijding;
- het Nationaal Toekomstbeeld Fiets op hoofdlijnen I Rapport I Rijksoverheid.nl een dekkend netwerk van fietsinfrastructuur heeft gepresenteerd vanuit een brede coalitie van partners voor een schaa sprong van de fiets;

overwegende dat:

- voor het behalen van de doelstellingen in energiebesparing, CO₂-reductie, gezondheid en filebestrijding het van het grootste belang is om de neerwaartse trend in de richting van het doel van 35 procent van alle verplaatsingen in Nederland met de fiets in 2030 om te buigen;
- naast een dringend beroep op Rijksmiddelen (Nationaal Programma Toekomstbeeld Fiets) ook vanuit de eigen Brabantse middelen een maximale inspanning voor dit doel gepleegd moet worden, dat verstrekt immers ook de onderhandelingspositie richting de Rijksoverheid;

verzoeken het college van GS:

- alle mogelijke inspanningen te doen om op nationaal niveau voor het Landelijk Toekomstbeeld Fiets bij Rijk én IPO meer middelen te bepleiten voor de Brabantse fietsinfrastructuur;
- zich in te spannen om ook binnen de Brabantse begroting jaarlijks zowel in de structureel als incidenteel beschikbare middelen voor mobiliteit de middelen zodanig in te zetten, dat minimaal 35 procent van alle verplaatsingen in 2030 met de fiets zal plaatsvinden;
- PS over de voortgang te informeren voor de behandeling van de begroting 2023;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

Motie M72-2022: Sociale ongelijkheid in Brabant

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- in 2017 door BrabantKennis de verkennende studie 'Mind the Gap' is uitgebracht, waaruit blijkt dat Brabanders verschillen in werkzekerheid, gezondheid en levensverwachting, in toekomstverwachting en optimisme, in vertrouwen in politiek en overheid;
- de provincie Noord-Brabant - vanuit het programma VeerKrachtig Bestuur - en de Vereniging Brabantse gemeenten (VBG) in 2018 ervoor hebben gekozen om het onderwerp sociale tweedeling in Brabant te verkennen;
- toen de conclusie is getrokken dat overheden nog geen antwoord hadden gevonden voor het opheffen van deze veeldeling en dat de groeiende ongelijkheid een dringend beroep doet op ons vermogen tot verbinden en het overbruggen van de tegenstellingen;
- in februari 2019 het magazine 'Hoe dan? Wat gemeenten en provincie kunnen doen in een Brabant van verschillen' is verschenen;
- de provincie korte tijd aandacht is gaan besteden (monitor) aan de sociale veerkracht in Noord-Brabant;

overwegende dat:

- sindsdien de ongelijkheid verder is gegroeid;
- tijdens de pandemie de sociale veeldeling nog duidelijker aan het licht is gekomen;
- de monitor sociale veerkracht voor het laatst in 2018 is uitgebracht;
- de provincie binnen de kerntaken, zoals arbeidsmarkt en energietransitie, aandacht kan besteden aan sociale aspecten van de maatschappelijke opgaven;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- om - in het belang van alle Brabanders - te laten onderzoeken hoe het nu is gesteld met de sociale ongelijkheid en met voorstellen te komen om de sociale ongelijkheid terug te dringen en zo mogelijk op te heffen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan zijn ze bij dezen ingediend. De heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik hoor ChristenUnie-SGP spreken over de energietransitie en alles wat daarmee samenhangt en de opslag van energie. In dat kader heb ik de volgende vraag aan ChristenUnie-SGP. Kunt u zich voorstellen dat wij hier in Brabant vanuit de immunisatieportefeuille uiteindelijk weer komen tot een door de provincie beheerd en geëxploiteerd transport- en opslagbedrijf van overtollige energie?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ik zit even na te denken, want het is best een flinke vraag. Ik denk dat ik me daar wel iets bij kan voorstellen, ja, maar ik zou er nog wel even iets langer over willen nadenken. Maar ik kan me er wel iets bij voorstellen.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik stel die vraag bewust, omdat we op dit moment zien dat de transportmaatschappijen die verantwoordelijk zijn voor het transporteren van elektrische energie de boot lijken af te houden om het net op tijd klaar te hebben voor dat transport en die opslag. Mogelijk moeten we weer proberen zelf een eigen energiebedrijf op dat terrein te realiseren. Ik kan me voorstellen dat we dat vanuit de immunisatieportefeuille zouden kunnen doen, omdat dat meer rendement op zal leveren dan het huidige rendement.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ik hoorde een verhaal over de crises die er zijn in Brabant. Het leek heel veel op het betoog dat u eerder hebt gehouden bij het landbouw- en voedselbeleid over de landbouwcrisis. Maar ik heb een andere vraag. Wat is het perspectief voor de natuur, waar we nu ook een crisis hebben? Zou u daar nader op kunnen ingaan?

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Daar wil ik wel op ingaan. Ik zou graag zien dat de agrarische sector en de natuur samen kunnen optrekken, want voor de natuur moet er net zo goed perspectief zijn. Alleen, ik denk dat we nu de landbouwsector, misschien wat te populair uitgedrukt, de nek aan het omdraaien zijn en ik denk dat we dan dadelijk ook geen beheerders meer hebben voor de natuur. Dus ik denk dat we heel goed moeten opletten dat die twee heel goed ons landschap kunnen bewaren, verzorgen en onderhouden. Ik ben het met u eens dat binnen die sector echt iets moet gebeuren, maar op dit moment lopen de agenda's gewoon niet goed, de termijnen lopen niet goed. Van de week zie ik weer dat beweiden een probleem wordt, we hebben het nog niet over mest gehad, de stalsystemen die goedgekeurd zijn worden door rechters afgekeurd en die boeren moeten toch voor 1 januari 2024 die vergunning aanvragen en die stalaanpassingen doen of een luchtwasser maken. En als er dadelijk weer iets nieuws komt, hoe moet het dan? Zijn we dan niet belastinggeld aan het verkwanselen? Want dan moeten ze weer een tegemoetkoming krijgen. Kunnen we niet beter even iets meer tijd nemen? Maar ik ben het met u eens dat er iets moet gebeuren en dat we zuinig moeten zijn op onze natuur en er goed voor moeten zorgen.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, maar dit is ook wel de valkuil waar telkens in wordt getrapt, van "we moeten iets meer tijd hebben, de agenda's zijn niet op elkaar afgestemd". Wat we nu zien, is dat we elk jaar meer biodiversiteitsverlies hebben in Brabant; dat gaat nog door tot 2030. En weer hoor ik een verhaal over vooruit schuiven van maatregelen. Maar ik zou dan graag willen horen: hoe dan wel? Ik hoor van ChristenUnie-SGP altijd het verhaal "vooruit schuiven, meer tijd", maar ik zou u toch willen uitdagen om in tweede termijn, of op een ander moment, ook dat perspectief van de natuur erbij te pakken en met concrete maatregelen te komen. Het zijn inderdaad vrij lastige keuzes, maar aan telkens vooruit schuiven heeft de natuur helemaal niks. Sterker nog: de natuur gaat er elk jaar op achteruit.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Mijnheer Ludwig, we zijn het erover eens dat er voor de natuur ook een hele hoop moet gebeuren. Alleen, op dit moment gaat het mis door de maatregelen, de termijnen en de

middelen die beschikbaar komen vanuit Den Haag. Misschien verschillen we daarover van mening, maar ik denk dat wij natuur en de agrarische sector net zo belangrijk vinden als u.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. U heeft net een aantal keren gezegd dat we het op een nader moment over de datum zullen moeten hebben en dat alle mensen die nog niks gedaan hebben niet weten waar ze aan toe zijn. Maar de besluiten waar we het over hebben zijn in 2017 genomen en ik wil u, maar eigenlijk ook alle andere partijen – daar kunnen ze misschien in tweede termijn nog iets mee doen – het volgende voorleggen. We hebben ook een heleboel sectoren waarin een heleboel ondernemers gewoon hun verantwoordelijkheid genomen hebben en al investeringen hebben gedaan. Die krijgen nog geen dubbeltje meer per kilo dan de mensen die nog niks gedaan hebben. Wat zegt u tegen al dié mensen, die al een investering gedaan hebben en die het heel oneerlijk vinden dat hun collega's dat nog niet doen, als u vraagt om een datum opnieuw te gaan uitstellen?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dat vind ik een hele goeie vraag van u, maar het probleem zit erin dat de stalsystemen op dit moment door de rechter eigenlijk onderuit gehaald worden. Het probleem zit hier in: als de provincie een controle gaat doen bij een agrariër, dan zeggen ze "de uitstoot door die vloeren is nog te hoog", gewoon omdat het systeem niet functioneert, of omdat er op een verkeerd moment gemeten is. Maar we gaan dat wel gedogen en doen daar dan verder niks mee. En dan denk ik: we hebben gewoon nog niet de goede dingen, er moeten nog andere dingen komen en daar hebben we tijd en geld voor nodig. En als die 25 miljoen uit Den Haag komt, kunnen er meer boeren worden uitgekocht en kan de veestapel verkleind worden. Dan zijn er veel meer mogelijkheden dan nu.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ander debat, andere tijd, dat weet ik. Als iemand er vrijwillig voor kiest om bij nader inzien te stoppen met zijn bedrijf en uitgekocht wil worden, dan moet hij dat vooral doen. Wij hebben in 2017 om een hele goede reden met elkaar de besluiten genomen die we genomen hebben. Daar hebben een heleboel mensen hun verantwoordelijkheid in genomen en hebben daar eerlijk gezegd elke dag last van, want zij hebben een investering gedaan en daar krijgen ze eigenlijk niks voor terug, terwijl andere mensen dat geld nog over hebben. Dat zijn systemen die gewoon beschikbaar zijn, ze zijn in gebruik vanaf 2018, 2019, 2020. Ik zou toch wel graag van iedereen willen weten waarom we het nu hebben over die groep mensen die nog niks gedaan heeft, terwijl een heleboel mensen-

De **voorzitter**: Uw punt is helder.

Mevrouw **Dirken** (VVD): -aangetoond hebben dat het besluit helder is.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst, tot slot.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ik heb net antwoord gegeven op de vragen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Daarmee zijn we, denk ik, bij de afronding gekomen van de bespreking van uw Staten in eerste termijn. Het college wil in de voorbereiding graag even kort schorsen. We gaan om kwart over twee verder.

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. We zijn toe aan de eerste termijn van uw college. Het college heeft in totaal 36 minuten. U heeft achttien moties ingediend, dus dat is twee minuten per onderdeel, en u heeft nog heel veel vragen gesteld. Het college heb ik verzocht zo compact mogelijk te antwoorden. De termijnen zijn ook verdeeld binnen het college. Ik vind het andersom ook wel belangrijk dat zoveel mogelijk vragen worden beantwoord. Dus daar zal waarschijnlijk iets overheen gegaan worden. De heer Van Gruijthuijsen heeft vier minuten en hij heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Snel aan de slag, want het is ontzettend fijn om na twee jaar terug te zijn in het hart van de democratie, in de Statenzaal van dit provinciehuis. De bespreking van deze perspectiefnota is daarin ook weer een belangrijk moment om met de kennis van nu samen met u vooruit te kijken.

Wij komen uit een turbulente periode, de coronapandemie, een periode waarin Brabanders het zwaar te verduren hebben gekregen. Maar door de uitdagingen samen aan te pakken hebben onze inwoners, ondernemers en instellingen zich van hun beste kant laten zien en veerkracht getoond. Brabant staat er dankzij hen goed voor. Op dit moment steken wij de handen uit onze mouwen om Brabant elke dag aantrekkelijker, bereikbaarder, concurrerender en duurzamer te maken. Dit doen we door de plannen die u heeft goedgekeurd uit te voeren en daarnaast komen er dit jaar nog een aantal beleidskaders uw kant op waarover u dat alsnog mag doen. En u heeft in de perspectiefnota gelezen dat niet alles kan, ook financieel niet. We ontkomen er niet aan scherpe keuzes te maken. Het college is dan ook samen met de ambtelijke organisatie bezig om dit allemaal voor te bereiden, zodat u daarover in het najaar, zowel bij de Programmeringsdag als bij de begrotingsdag, uw oordeel kunt uitspreken.

Het college dankt u voor al uw vragen en uw ingediende moties. Gezien de krappe spreektijden die de voorzitter zojuist genoemd heeft, zal ik eerst ingaan op de moties en daarna uw vragen kort en bondig beantwoorden.

Motie M55, VVD, 'Zonder mobiliteit staat alles stil'. Zoals de motie nu beschreven is, wil het college haar ontraden, met dit specifieke dictum. U heeft zelf onderling een kort debatje gevoerd over het feit dat bij nog meer projecten vanuit andere programma's dezelfde problematiek speelt. Natuurlijk begrijpen wij als college de uitdagingen die er liggen, de zorgen die deze fractie uitte en de aandacht voor mobiliteit. Maar meer programma's hebben dezelfde uitdagingen en daarnaast ook een procespunt, dat we al vóór de begroting daarover een besluit zouden nemen. We zijn bezig met het proces van schoon opleveren, bezuinigen en de knelpuntenpot, en dat nemen we gezamenlijk mee naar de begroting 2023.

Dan motie M63, ingediend door 50PLUS-

De **voorzitter**: Ik denk dat de heer Van Hattem op deze motie wil interromperen. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik wil niet het gras voor de voeten van de VVD wegmaaien, maar die is misschien voor een deel ook wel veroorzaker van dit probleem, dus daarom neem ik toch maar even deze gelegenheid te baat. Ik verbaas me er eigenlijk over dat het college deze motie ontraadt, maar ondertussen wel al met concrete voorstellen is gekomen, onder andere via de notitie die richting PS is gegaan en via het interview, of opiniestukje, of hoe je het ook noemen wilt, in de krant met gedeputeerde Otters, waaruit blijkt dat er juist op dit vlak al allerlei maatregelen genomen zullen worden. Nu horen we tegelijkertijd van GS, die toch geacht worden met één mond te praten, dat alles nog in balans met elkaar moet worden afgewogen. Het één kan natuurlijk niet samen met het ander. Of er ligt al een duidelijke visie op-

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik.

De heer **Van Hattem** (PVV): -waar we heen willen. Hoe kunnen GS dit dan uitleggen?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij ligt uw vraag niet bij GS, maar meer bij uzelf. Het college heeft u een Statenmededeling gestuurd met daarin de mogelijke ontwikkelingen die in dit geval op het gebied van mobiliteit op ons af gaan komen. Voor zover ik geïnformeerd ben, zijn daarop vragen vanuit de pers gekomen en zoals het volgens mij een goed bestuur en een goede overheidsorganisatie betaamt hebben wij antwoord gegeven op een aantal vragen die door de pers gesteld zijn. Ik zou toch niet willen suggereren dat het niet beantwoorden van een persvraag beter zou zijn voor de democratie en voor het vervolg van de discussie, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Het gaat er niet om dát de vragen van de pers beantwoord zijn, maar om wat er in die beantwoording staat. In die beantwoording staan heel concrete beleidsvoornemens om te bezuinigen op de wegeninfrastructuur in Brabant. Nu ligt er deze notitie, die vlak na het verschijnen van de perspectiefnota is gepubliceerd. Niemand kan mij hier wijsmaken dat er ten tijde van het verschijnen van de perspectiefnota nog totaal geen idee was dat dit stuk eraan zat te komen. Dus waarom hebben GS deze ontwikkelingen niet gewoon meegenomen in de perspectiefnota, zodat we die hier gewoon integraal, met de perspectiefnota, kunnen afwegen, gelet op de begroting, en daarmee gewoon een algemeen, breed oordeel kunnen geven over waar wij in de begroting mee te maken krijgen in het najaar?

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): In de Statenmededeling staan de beleidsverwachtingen van het college, verwoord door collega Otters. Dat zijn de verwachtingen. De besluiten, en het voornemen tot besluiten, gaan de komende maanden uitgewerkt worden en dan kunt u tijdens de Programmeringsdag en uiteindelijk bij de behandeling van de begroting 2023 de besluiten daarover nemen, zoals wij die keurig elk jaar voorbereiden, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank, voorzitter, en dank aan de gedeputeerde voor de reactie op deze motie. Als fractie begrijpen wij dat deze problematiek van grondstoffenschaarste en oplopende prijzen natuurlijk breder speelt dan alleen op het gebied van mobiliteit. Logisch. Het raakt de provincie wel op de plekken waar de provincie opdrachtgever, of medeoprichter, is van projecten, heel specifiek op die plekken. Is de gedeputeerde het daarom met de VVD-fractie eens dat de scope wel zou moeten zijn op die projecten waar de provincie opdrachtgever, of medeopdrachtgever, voor is en dat we het daarmee dus niet gaan hebben over allerlei projecten die in heel Brabant plaatsvinden waar de provincie meer zijdelings bij betrokken is?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik haak namens het college aan op het feit dat u alleen mobiliteitsprojecten raakt in uw motie, terwijl de problematiek die u aanhaalt breder speelt dan alleen op het gebied van mobiliteit. Ik weid er niet over uit of er ook op andere terreinen of op een andere manier zorgen zijn, ongetwijfeld gaan we het daar ook over hebben, maar op uw motie is het advies 'ontraden', omdat u zo specifiek bij mobiliteitsprojecten blijft.

De heer **Van Nuland** (VVD): Helder, dank u wel. Dan gaan wij als fractie even in conclaaf, om te kijken of we de motie iets kunnen verbreden.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Motie M63, ingediend door 50PLUS, 'Uitvoeren rapport ouderenwerkloosheid', wil het college ook ontraden. Het rapport is ongeveer uitgevoerd rond het voorjaar, net voor de zomer van 2021, en juist op dat moment zijn er vanuit onze provincie middelen beschikbaar gesteld aan de arbeidsmarktregio's om aandacht te besteden aan de ouderenwerkloosheid. Wij zijn er nu mee bezig in samenwerking met de arbeidsmarktregio's en alle andere partijen die daarmee te maken hebben. De werkconferentie in november ging over dat rapport, maar dat rapport kwam vóór het moment dat wij besloten tot de impuls om de ouderen die langs de kant zouden staan te betrekken bij het arbeidsmarktlevens en het werkende leven.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Een hele simpele vraag: van alle conclusies die in dat rapport stonden zegt u "die nemen wij over en die gaan we meenemen"?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Die zijn met de arbeidsmarktregio's besproken en die pakken we samen met de arbeidsmarktregio's op. Het is voor een deel ook aan de arbeidsmarktregio's zelf waar zij hun prioriteit aan geven. Dus wij steunen de arbeidsmarktregio's, geven daar bepaald budget voor mee en het is uiteindelijk aan de arbeidsmarktregio's en de partijen die echt in de vuurlinie staan, zou ik bijna willen zeggen, om te kijken hoe zij daar hun prioriteiten aan stellen, maar doelstelling is ouderen bij het werkproces betrekken.

De heer **Brouwers** (50PLUS): En is daar nog een spoorboekje bij bekend gemaakt?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Voor '22 en '23 zijn de budgetten daarvoor ter beschikking gesteld. Het lijkt me zeer aannemelijk, en ook betamelijk, dat er na die tijd een evaluatie op komt wat voor effect en impact die middelen hebben gehad.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u verder. U heeft nog minder dan een minuut.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Laat ik dan maar op het schoon opleveren aanhaken, de financiële kant. Daarover zijn een aantal vragen gesteld. Wij hebben een afwegingsladder gemaakt, die door GS is vastgesteld. Daarvan afwijken lijkt ons op dit moment geen goed plan. Uiteindelijk is niet zozeer het bedrag dat schoon opgeleverd moet worden leidend als wel de ruimte die wij in een evenwichtige afweging maken tussen wat voor ruimte wij het nieuwe bestuur geven en wat we op dit moment ruimhartig genoeg vinden om geen problemen te veroorzaken en het nieuwe bestuur bij de onderhandelingen ook ruimte te geven.

De heer Ludwig informeerde naar trede 2 bij de grote programma's. Alles is natuurlijk relatief. Een klein bedrag voor een klein programma heeft hetzelfde effect als een groot bedrag op een groot programma. Wij hebben dit als GS nu eenmaal zo vastgesteld en afgesproken met elkaar. Geef ons even de ruimte om dat proces, waar we nu middenin zitten, te laten doorlopen. Richting de begroting zullen we daarmee naar u toe komen.

De gevolgen van de inflatie op de immunisatieportefeuille was een andere vraag – en dan maak ik hem af, anders zie ik de voorzitter al waarschuwen dat mijn tijd voorbij is. Er zitten twee kanten aan diezelfde medaille, aan de inflatie. Dat betekent dat er mogelijk een kans is dat op de immunisatieportefeuille met de leningen die uitgezet zijn, of worden, wat hogere rentepercentages op ons af kunnen komen, wat positief nieuws is. Aan de andere kant kan het natuurlijk ook betekenen dat onze uitgaven met die inflatiepercenten stijgen. Het probleem erkennen we en dat is inderdaad ook de uitdaging in de totaliteit van onze financiële huishouding, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: Dat zouden we niet doen, hè? Maar mijnheer Heijmans heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Misschien kan ik uw spreektijd enigszins verlengen, mijnheer Van Gruijthuijsen!

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Het geven van antwoorden op vragen telt niet mee!

De heer **Heijmans** (SP): Ik vind het een ontzettend belangrijk onderwerp, omdat het maatschappelijk geld is dat we hebben waarmee we heel veel goede dingen zouden kunnen doen voor onze provincie. Wat ik u zou willen vragen, gedeputeerde, is: is het voor u mogelijk om binnen nu en, nou, twee/drie maanden, te komen met een notitie, als u wat meer inzicht hebt in de gevolgen voor onze immunisatieportefeuille, of het misschien leidt tot heroverwegingen, om anders om te gaan met deze portefeuille? Een van de zaken die je nogal eens ziet gebeuren is het nemen van meer risico, noem maar op. Want ik vind dat we hier wel bovenop moeten zitten, omdat er ook grote risico's zijn. Zou u een dergelijke, korte notitie kunnen toezeggen? Ik vind het in ieder geval wel een punt waar wij ook als Staten, samen met GS, heel nauwgezet naar moeten blijven kijken.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Als u de termijnen aangeeft, zou ik willen voorstellen dat onderdeel te maken van de begroting. Dan kunnen we het op hetzelfde moment in z'n totaliteit meewegen, meenemen en ook bediscussieren.

De heer **Heijmans** (SP): Daar kan ik wel mee instemmen, omdat we in de vakantieperiode toch al niet zoveel doen, terwijl we anders ontzettend hard werken natuurlijk, maar dan even net niet. Laten we afspreken dat we daar bij de begrotingsbehandeling meer inzicht in hebben en ik zou ook graag willen dat we eventueel in een commissie dan de mogelijkheid hebben om daar met elkaar over te discussiëren.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Als de gedeputeerde toch gaat kijken naar de immunisatieportefeuille, laten we dan ook wat breder kijken. Een vraag aan het college. Van de 3 miljard euro Essentgelden is nog maar 2 miljard over, dat wordt steeds minder waard. Is het dan niet verstandig om ook naar de revolverendheid te kijken? Want we doen net alsof we dat geld nominaal terugkrijgen, maar zouden we niet de doelstelling moeten hebben om meer terug te krijgen in al die fondsen?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Met betrekking tot de immunisatieportefeuille: dat soort overwegingen zit natuurlijk in de manier waarop wij omgaan met de immuniteit van onze immunisatieportefeuille, en daar hebben we een aantal doelstellingen op. De heer Heijmans heeft gevraagd alert te zijn op de uitdagingen die erin zitten en de Staten daarin mee te nemen, zodat we daarover kunnen spreken. Dit zit, denk ik, in het verlengde van die vraag, ook al denk ik dat revolverendheid weer een ander aspect is en een andere richting geeft over de immunisatieportefeuille, want immuun betekent per definitie dat 'ie terugkomt. Alleen, of dat in de tijd met inflatie dezelfde waarde heeft, dat nemen we dan mee in de notitie die we bij de begroting meenemen.

De laatste opmerking was een verzoek vanuit de fractie van de VVD om een lijst per programma met wettelijk/niet-wettelijk. Ja, dat zeg ik u toe, maar ik geef ook aan dat het niet zomaar even met een schaarste te knippen is. Met die winstwaarschuwing ben ik van harte bereid om daarin in de aanloop naar de begroting meer inzicht te geven.

De **voorzitter**: U bent klaar met uw betoog hè?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja.

De **voorzitter**: Ik ga nog naar de heer Van Hattem toe hoor, maar dat we dat even duidelijk hebben. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik had nog de vraag gesteld: als dit college met deze perspectiefnota komt, die zogenaamd beleidsarm is, terwijl we nu al drie jaar op rij te horen hebben gekregen dat er een zogenaamd beleidsarme perspectiefnota is, en nu zien we een perspectiefnota waarin maar een deel van het provinciale beleid belicht wordt, en niet alles, voldoet dit dan wel aan de financiële verordening? Ons inziens niet. Zijn GS dan ook bereid om een volwaardige perspectiefnota neer te leggen, of, zoals hier zo mooi in deze zaal staat: Age, si quid agis – wat ge doet, doe het goed –, en niet het halve werk dat er nu ligt?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nee, wij zijn niet bereid om deze perspectiefnota in te trekken. We hebben ook heel goed geluisterd naar het advies van de commissie Sturen en verantwoorden, die deze perspectiefnota rijp vond voor besluitvorming in deze Staten – een belangrijk advies vanuit een belangrijke groep van uw Statenleden. Inderdaad, we kunnen niet alles opschrijven, en we hebben ook niet de ambitie om in de perspectiefnota zelf alles op te schrijven. Daarvoor hebben we heel bewust gekozen, zonder dat dat een integrale afweging of besluit in de weg kan staan, want alles kan hier besproken worden.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Nu plaatst de gedeputeerde eigenlijk een beetje een kleine jii-bak richting de commissie Sturen en verantwoorden, die volgens mij niet eens helemaal de formele taak heeft om te besluiten of een perspectiefnota rijp is voor behandeling. Mijn vraag is nog steeds: voldoet dit strikt gezien aan de financiële verordening?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar mevrouw Dirken. Ik zou de Statenleden, aanwezig en ook anderen, erop willen wijzen dat er best wel aardig wordt gepraat. Als u echt een gesprek wilt voeren, kunt u dat ook buiten de deur doen. Mevrouw Dirken heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): In de categorie “als je het doet, doe het dan goed” allereerst dank voor de toezegging dat u een lijstje wilt maken met wettelijke en niet-wettelijke taken. Maar voordat u over een paar maanden komt met het verweer “ja, u hoefde alleen een lijstje te hebben met wettelijk en niet-wettelijk”: zegt u daarmee ook toe dat u dat uit gaat splitsen, voor zover dat mogelijk is, per activiteit, met financiën erachter? Want dat is namelijk waar we behoefte aan hebben.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Laat ik u dit toezeggen, mevrouw Dirken: wij zullen per programma in ieder geval aangeven wat wettelijk en niet-wettelijk is, met de boodschap dat we dat niet met een schachtje kunnen knippen. Misschien kan het dan nog één trede wat concreter zijn, maar we gaan niet – en dat is dan wel de winstwaarschuwing – per project aanduiden wat wel of niet wettelijk is. Maar of dat per programma, of net een niveau daaronder is, moeten we even bekijken. Het is veel werk, heb ik begrepen, en het is ook dan nog steeds niet met een schachtje te knippen. Dus ja, ik wil recht doen aan de achterliggende vraag, en daar hebben we ook de tijd voor nodig, maar echt per project, of per activiteit, dit zo uitmeten, dat is lastig, dus daarop zou ik wel even de winstwaarschuwing willen geven.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Daar kan ik mee leven, als het eindresultaat maar niet is dat u uiteindelijk per programma aangeeft hoeveel geld er dan met een programma gemoeid is, want dan is het gewoon een normale begroting. Wij willen juist inzicht krijgen in waar wij strakjes de keuzes kunnen maken.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Wij begrijpen uw bedoeling en zullen dat voor u inzichtelijk maken. Verder is het aan u hoe u die keuze dan maakt.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik zou bij deze perspectiefnota het liefst nog een hele inleiding geven, maar aangezien het maar zes minuten zijn, gaat dat niet lukken. U heeft verzocht te beginnen met de beoordeling van de moties, dus dat ga ik ook doen.

De eerste motie is ingediend door het CDA rondom collectief particulier opdrachtgeverschap. De motie ligt in lijn met de voorbereidingen die wij aan het doen zijn in het kader van een motie die u als Staten eerder heeft aangenomen. Er is een regeling in voorbereiding voor collectieve wooninitiatieven, waarvan CPO-projecten, maar ook bijvoorbeeld wooncoöperaties gebruik kunnen maken. We zijn met de uitwerking bezig en wellicht kunnen we zelfs nog voor de begrotingsbehandeling al meer concreetheid geven. We werken er hard aan, dus helemaal in lijn met wat we aan het doen zijn: akkoord met de motie: oordeel Staten.

Dan kom ik bij de motie van GroenLinks en Partij van de Arbeid over het benutten van kansen voor duurzaam, toekomstgericht bouwen. U maakt hier nadrukkelijk ook een connectie met de betaalbaarheid rondom duurzaamheid en toekomstgericht bouwen. Dat is wel erg belangrijk, want betaalbaarheid is in de woningbouw alleen maar een groter item aan het worden. Zoals de motie is geformuleerd, is ze ook een onderschrijving van het beleid waarmee we bezig zijn. In de verstedelijkingsstrategieën is aandacht voor toekomstgericht, klimaatadaptief bouwen. Als het gaat om circulariteit is mijn collega Anne-Marie Spierings de circulaire bouwstromen echt aan het intensiveren met de partners in het veld. Dus in die zin een onderschrijving en akkoord met de motie zoals die ligt: oordeel Staten.

Dan kom ik bij de motie van 50PLUS met de titel 'Betaalbare woning noodzaak!'. De motie is zeer sympathiek en ik ben het ook hartgrondig eens met wat er staat. Alleen, als ik dan de motie ga lezen, moet ik toch constateren dat die onuitvoerbaar is, want als we de eisen gaan opleggen zoals die zijn geformuleerd in deze motie, komen er maar weinig projecten meer van de grond. Dan is het domweg onbetaalbaar geworden. In die zin moet ik deze motie ook ontraden.

De **voorzitter**: Kunnen de collegeleden, en dat zeg ik even in de breedte, ook het nummer van de motie noemen? Dat is ook voor de registratie van de griffie handig.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De motie van 50PLUS is M66-2022, de motie van GroenLinks en Partij van de Arbeid rondom duurzaamheid en toekomstgericht bouwen M60-2022 en M56-2022 was de eerste motie van het CDA.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, het is natuurlijk een motie van 50PLUS, maar ik vind het een bijzonder sympathieke motie en ik sta volledig achter de doelstelling van de motie, net als de gedeputeerde trouwens uitsprak. Ik kan me echter voorstellen dat u 80 procent enigszins aan de hoge kant vindt. Wat zou u acceptabel vinden om mee op pad gestuurd te worden. Zegt u "stuur mij met 40 procent op pad, dat vind ik verantwoord", 45 procent, 50 procent, 55? Kunt u daar een indicatie van geven? Want ik vind wel dat wij als Staten het recht hebben om u iets betere bagage mee te geven, zodat u ook wat sterker staat-

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik.

De heer **Heijmans** (SP): -als u kunt zeggen: de Staten hebben mij die opdracht meegegeven.

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik ben er geen voorstander van om een percentage te noemen in dit soort voorbeelden, zoals die hier genoemd worden, het investeren vanuit een provincie in initiatieven. Je moet kijken naar de regio, het gebied, hoe het daar staat met de betaalbaarheid van woningen. Dat is veelal ook een afweging die gemaakt wordt vanuit de gemeente, hoe de balans is. Wij zijn op dit moment in gesprek met het Rijk en u hebt kunnen zien dat de minister echt wil sturen op 30 procent sociaal. Nou, ik kan u zeggen dat wij als provincie daar heel dicht bij in de buurt zitten, zelfs iets óver die 30 procent, gemiddeld genomen. Op het moment dat je als Staten dit soort voorwaarden stelt bij dit soort investeringen, sla je juist de balans in de investeringen stuk. Want wij zijn ook voor gemengde wijken, we zijn ook voor een bepaalde kwaliteitsimpuls in een bepaald gebied en we moeten zorgen voor de juiste balans. Dat betaalbaarheid een belangrijk item is en dat dat elke keer op de agenda staat, ook als wij over dit soort elementen spreken, moge duidelijk zijn. U hebt in Bergeijk, bij de discussie rondom het overnemen van de woningen door twee corporaties, kunnen meemaken hoe belangrijk wij het vinden, maar het opnemen van harde percentages slaat juist het doel, voldoende woningen creëren in alle segmenten, stuk.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Fijn dat u nog over Bergeijk begint, want dat vind ik de grootste parel van de besluiten die wij de afgelopen vier jaar in de provincie genomen hebben. Toch zou ik me kunnen voorstellen, gedeputeerde, dat u wat positiever redeneert, zo van: als jullie als Staten mij – en ik noem maar iets – een percentage van 35 meegeven, dan sta ik in mijn onderhandelingen iets sterker, als ik terug kan vallen op dat percentage. En u moet mij geloven, en volgens mij zitten de hele Staten er zo in: als u goed beargumenteerd bij deze Staten komt en zegt “beste mensen, die 35 procent ga ik in dat project niet halen, het wordt maar 32 of 30 procent”, dan zijn deze Staten ook niet zo gek om te zeggen dat het hele feest niet doorgaat. Dus zou het vanuit strategisch oogpunt toch niet verstandig zijn om in die zin de motie aan te passen en u met een percentage op pad te sturen?

De **voorzitter**: Een duidelijk pleidooi. Ik ga meteen door naar mijnheer Brouwers, want dat gaat natuurlijk over hetzelfde.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Inderdaad voorzitter, het gaat over precies hetzelfde. Want je kunt het ook omdraaien en zeggen: we noemen geen percentage, en dan bouwen we straks 120.000 woningen die niemand kan kopen. Wat dan?

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat is een hele goede vraag, maar op het moment dat het een project betreft waarin je het niet hebt over sociale-woningbouw, kan het zijn dat er helemaal niet gebouwd wordt. En als dat een traject is in samenhang met een corporatie, in een gebied waarin ook corporaties actief zijn, en dus ook meer sociale-woningbouw in zo’n gebied zou komen, kan het betekenen dat je juist de boot mist doordat je niet die flexibiliteit hebt. Ik zou ermee kunnen leven als u ons oproept om bij investeringen voldoende oog te hebben voor betaalbaarheid, maar wel altijd in de context van een project. Als we dat aan de voorkant met percentages gaan inbakken, lopen we gewoon vast en dat kunnen we niet overeind houden.

De **voorzitter**: Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dat betekent dus, als we dan vastlopen, dat we straks 120.000 huizen gebouwd hebben die niemand kan kopen.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Nee, dat heb ik niet gezegd. Misschien mag ik nog eens verwijzen naar bijvoorbeeld 't Zoet in Breda, waarin we ook op projectniveau hebben gezegd dat er een flink percentage sociale-huurwoningen, of betaalbare woningen, komt. Ik zou gewoon die voorbeelden willen gebruiken om te laten zien hoe we daarmee omgaan. Tijdens dat traject hebt u als Staten – ook de raad van Breda, maar ook uw Staten – ons nadrukkelijk meegegeven op de inhoud van dat project, ook beoordeeld op die plek, ons daarin iets mee te geven, en dat heeft u ook gedaan. Maar het aan de voorkant vastplakken, zoals u dat hier doet, zou ik niet-

De **voorzitter**: Uw standpunt is helder. Ik ga naar mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel. De gedeputeerde geeft aan dat hij graag oog heeft voor voldoende betaalbaarheid bij investeringen als het om woningen gaat. Laten we dan ook weer een concreet voorbeeld nemen: Smart District, waar nu huurwoningen worden gebouwd die veel te duur zijn door alle extra gelden aan deugdoelen die erbij komen, waardoor mensen er niet eens willen gaan huren. Gaat u dat dan ook aanpakken?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Nou, er is ook in voorzien dat daar gesproken wordt met corporaties. Zoals u weet, moeten corporaties voor een groot deel ook bouwen in het sociale segment. Daarnaast is het zo dat nu ook een tijdelijk project is gepland. Omdat het te lang duurt voordat de definitieve woningen er komen, is die ruimte gebruikt om ervoor te zorgen dat er ook een stukje bijdrage komt om de nood te lenigen die er nu is. Dat zijn gewoon woningen die in de sociale categorie vallen. Ik begrijp niet waarom u er twijfels bij hebt dat ook niet daar een element van betaalbaarheid mee zou spelen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat komt – misschien ben ik dan wat beter ingelezen dan u, terwijl u toch het geld daaraan geeft – omdat het niet om sociale-huurwoningen gaat, maar om huurwoningen in de vrije sector, en daar vinden ze geen huurders voor, omdat ze veel te duur zijn. Bovendien, als u dan ook nog zegt dat u dat gaat oplossen door tijdelijke woningen, betekent dat dus dat we daar geld aan arbeid en materiaal gaan uitgeven voor woningen die daar niet enigszins permanent gaan blijven, dus nóg meer bakken geld over de muur worden gedonderd; laten we het dan zo noemen. Gaat u daar nou eens een keer wat aan doen!

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat doen we continu. In het voorbeeld dat u net aanhaalde van BSD is echt van beide sprake: sociale huur en middenhuur.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dan kom ik bij de kern waar het in de discussie over mijn portefeuilles om ging, en dat is de woningbouw. De VVD begon ermee en CDA, D66 en vele andere volgden. Het credo 'bouwen, bouwen, bouwen' zou volgens de VVD 'wonen, wonen, wonen' moeten worden. Ik hoor ook veel het credo 'bouwen, bouwen, bouwen', maar dat komt niet uit mijn mond. Ik ben vooral voor het volkshuisvestelijke aspect, waarin gezorgd moet worden dat er voldoende betaalbare,

passende woningbouw komt. U zegt: houd ook rekening met al die andere aspecten, en dat is precies ook het element waarmee rekening wordt gehouden bij de nieuwe verstedelijkingsstrategie die we aan het maken zijn. Volgens ChristenUnie-SGP zou 'verstedelijking' de indruk wekken alsof het alleen over de stad gaat, maar dat gaat ook over het dorp. Ook in het dorp heb je verstedelijkingsaspecten. In die zin doen we eigenlijk ook wat u zegt. Het brede maatschappelijke effect van wonen is niet alleen 'sec' het stapelen van stenen, je moet die andere aspecten er zeker bij betrekken.

De **voorzitter**: Mijnheer Manders gaat u interromperen. En ik zou u willen verzoeken echt compact antwoord te geven op de concrete vragen die zijn gesteld. Mijnheer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Als we naar Duitsland of Engeland kijken, dan hebben mensen daar gemiddeld 46 tot 45 vierkante meter woonruimte, in andere Europese landen zeg maar. Als je naar Nederland kijkt, en Brabant, is dat 65 vierkante meter. Dus eigenlijk wonen wij hier in Nederland, of in Brabant, ontzettend ruim. Dan hoor je altijd zeggen 'bouwen, bouwen, bouwen', maar je zou ook een keer kunnen denken aan 'vullen, vullen, vullen', of eigenlijk de vier B's, wat netter uitgedrukt: het beter benutten van bestaande bebouwing. Stel dat je die 65 vierkante meter in Nederland gemiddeld zou kunnen terugbrengen naar 45 vierkante meter, dan hebben we de komende tien jaar zelfs geen woning nodig in Brabant. Het is maar om even duidelijk te maken dat er ook andere manieren zijn om na te denken over het huisvesten van mensen. Hoe staat u tegenover de vier B's?

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De systematiek die u nastreeft van een slimmer ruimtegebruik en ga daar op een goede manier mee om: ja, maar je hebt ook te maken met een bepaald leefklimaat. Ik weet niet hoe u het zou willen doen, maar we moeten veel woningen creëren voor ouderen en probeert u het maar eens in een ruimte van 43 vierkante meter met een rolstoel, een douche, een badkamer, een toilet en slaapgelegenheid. Dus de nuance moet er wel bij dat je goed moet kijken voor welke doelgroep het is. Heel veel studenten zijn echt wel blij met kleinere wooneenheden, mensen die in stedelijk gebied wonen, maar ik hoorde D66 zeggen dat er ook echt naar de kwaliteit moet worden gekeken en naar de behoefte die er is, en dan ligt de standaard in Nederland echt anders. We moeten er wel naar kijken en daar waar het in een behoefte kan voorzien, moet het ook van de grond komen, en dat komt het ook. Als ik bijvoorbeeld naar een studentenwoning kijk, dan zie je ook echt dat daarop ingezet wordt in kleinschalige wooneenheden.

De **voorzitter**: Mijnheer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ik denk dat we met z'n alleen ook een keer de discussie moeten voeren over bijvoorbeeld wonen in een wijkgebouw, of wonen in een garage, of bijvoorbeeld het splitsen van woningen die daar gangbaar voor zijn. Ik denk dat we daarmee al een aardig deel van onze problematiek kunnen oplossen.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Prima. Ik ga hier nu niet de discussie met u over aan, maar er zijn echt hele mooie voorbeelden van waar dat ook al gebeurt. Met onze nieuwe verordening zijn er ook echt wel veel mogelijkheden om het op die manier in te vullen. Dank u wel voor uw suggesties ook.

Er werd ook gevraagd hoe je, kijkend naar de woningbouwopgave, ervoor kunt zorgen dat we op snelheid blijven. De Partij van de Arbeid gaf aan: maak je hard, college, om te zorgen dat we de snelheid die we nu hebben ook echt blijven volhouden. Het coalitieakkoord is in 2020 begonnen met gemiddeld tienduizend woningen per jaar, inmiddels zitten we op dertenduizend en wat het college betreft doen we er nog een tandje bij, maar dat zal niet alleen met de reguliere, traditionele bouw kunnen. We moeten naar nieuwe bouwmethodes gaan kijken, industrieel bouwen, en we moeten gaan kijken hoe we transformaties nog sneller

voor elkaar kunnen krijgen. Daar zit ook de winst. We zijn met een concept bezig om te kijken of we de gemeentes kunnen helpen met een gebundelde inkoop, om bijvoorbeeld met flexwoningen wat snelheid te krijgen in de woningbouw. Die concreetheid moet ook echt gaan leiden tot nog een stapje erbovenop. Wat mij betreft gaan we nog over die grens van dertienduizend heen. Op middellange en lange termijn zal een verstedelijkingsstrategie daar ook erg aan gaan bijdragen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik had ook nog een vraag gesteld over die flexwoningen. Ik weet niet of de gedeputeerde voornemens was die nog te beantwoorden, maar misschien heeft hij iets meer comfort heeft nu ik het in een interruptie doe. Mijn vraag is de volgende. Er wordt nu ingezet op die flexwoningen, en die tellen dan ook allemaal mee in de reguliere woningbouwopgave, maar ze worden meteen voor vijftien tot zelfs dertig jaar neergezet met heel veel rechtsonzekerheid voor bestaande omwonenden, die in een normale bestemmingsplanprocedure beroep en bewaar kunnen indienen, hun recht kunnen halen en eventueel planschade kunnen vorderen. Door deze rechtsbescherming te omzeilen, worden omwonenden eigenlijk tientallen jaren lang aan de kant geschoven. Hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen deze ontwikkeling? Is dit gewoon niet een heel onzuivere ontwikkeling ten opzichte van andere omwonenden en is het dan niet veel beter om in plaats van op deze manier wet- en regelgeving een beetje te omzeilen gewoon in te zetten op de bouw van reguliere woningen, die straks met de nieuwe Omgevingswet ook sneller gerealiseerd zouden moeten kunnen worden?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik ben voorstander van reguliere woningbouw, maar de tekorten die er nu zijn op de woningmarkt nopen ons creatief en innovatief te gaan denken. Flexwoningen zijn overigens echt niet allemaal tiny houses, er zijn flexwoningconcepten die een prima niveau bieden om te wonen. Die hebben we gewoon nodig en wat mij betreft is de tijdelijkheid vijftien jaar, al biedt de regelgeving wat meer ruimte. We zullen die instrumenten nodig hebben om in de woningbehoefte te kunnen voorzien. U kunt kiezen: óf u zegt "ik ga de instrumenten niet inzetten", maar dan komt u niet aan de aantallen woningen die we nodig hebben, óf u zegt "we gaan op een gepaste wijze kijken op welke plekken we heel realistisch kunnen versnellen". Er zijn heel veel plekken waar het naar mijn mening echt verantwoord is om in een versnelde procedure, hetzij met de Crisis- en herstelwet, hetzij met reguliere tijdelijke woningen, woningen te realiseren.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Dat het op zich nette huisjes zullen zijn, geloof ik graag, maar het gaat mij om de juridische procedure. In het verleden hebben we gezien hoe met artikel 19 WRO hele woonwijken met een omweg uit de grond werden gestampt en nu zien we dit opnieuw gebeuren. Er worden eigenlijk gewoon omwegen gezocht om de rechtsbescherming te omzeilen. Ik hoor graag van deze gedeputeerde hoe omwonenden van zo'n plan voor flexwoningen, die met een tijdelijke bestemming worden neergezet, toch op een volwaardige wijze hun rechtszekerheid kunnen verkrijgen en niet overvallen worden met een plan waar ze vijftien en misschien wel dertig jaar tegen aan moeten kijken en daarvan ook de gevolgen voor hun eigen woning moeten ondervinden.

De **voorzitter**: Uw vraag is helder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Het is een belangrijke verantwoordelijkheid voor het gemeentebestuur om op een goede manier die participatie te garanderen. Ik heb gisteren nog gesproken met een wethouder uit een gemeente die ook met tijdelijke huisvesting bezig was, die tegen initiatiefnemers zegt: één voorwaarde die ik aan de voorkant stel is dat het op een goede manier, in interactie met de buurt, gebeurt. Het sluit natuurlijk niet uit dat in zo'n traject uiteindelijk altijd een bestuurlijke afweging moet worden gemaakt wat de zaken

zijn die daar spelen, en dan is het aan het bevoegd gezag om daarover een besluit te nemen. Zo hebben we het met elkaar geregeld en als we het niet op die manier doen, komen we ook geen stap verder. Dan komen er geen woningen en zal iedereen op zoek blijven gaan naar een betaalbare woning.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): U vroeg ook om een aantal concrete zaken. Volgens mij was het D66 die vroeg: geef eens aan, gedeputeerde, waar u echt op hebt bijgeschakeld. Als we kijken naar de XXL-logistiek, dan hebben we daar echt voorop gelopen. Eerst was er vanuit andere provincies wat schrik voor, maar je ziet nu ook wel dat het navolging krijgt. Dat is een mooi voorbeeld. En zoals wij de versnelling geregeld hebben, de manier waarop wij met flexwonen bezig zijn en kijken hoe we aan de onderkant van de woningmarkt versnelling kunnen realiseren, dat is ook wel in de aandacht gesprongen bij andere provincies en bij het Rijk. We hopen ook met de maatregelen van het Kabinet in een situatie te komen dat we misschien nog wat extra ondersteuning vanuit het Rijk kunnen krijgen om-

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut!

De heer **Ronnes** (GS, CDA): -dat een extra boost te geven. Nog één punt op die verstedelijking. Door de heer Van Zelst werd het wat te gemakkelijk neergezet alsof wij het alleen zouden hebben over steden. Het gaat over steden en dorpen. In beide moet evenwichtig, in balans, gezorgd worden dat de woningen gerealiseerd worden, maar ook de fysieke leefomgevingen.

Op Oekraïne ga ik omwille van de tijd niet dieper in, maar als het goed is, is deze week een memo-gedeputeerde gestuurd waarin op de drie onderdelen uit de motie een toelichting is gegeven. Als het goed is, heeft u die inmiddels ontvangen.

De **voorzitter**: Ik geef eerst even het woord aan de heer Van Zelst, want die werd ook aangesproken, en daarna ga ik naar de heer Van Hattem. De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. Ja, mijnheer Ronnes, ik kreeg even het gevoel dat u zoiets had van "mijnheer Van Zelst heeft kritiek op ons beleid", maar ik had meer de vraag gesteld, ter bevestiging, of u ook voldoende aandacht hebt voor de dorpen en de kleine kernen. Uit uw beantwoording begrijp ik dat u er heel veel aandacht voor heeft en dat er gewoon goed gebouwd kan worden.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat is juist.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Nou, dank u wel. Het was geen kritiek, maar dank voor de bevestiging.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik heb nog enkele onbeantwoorde vragen die, naar ik aanneem, bij deze gedeputeerde liggen. Allereerst de inzet die in de perspectiefnota wordt genoemd op betaalbaar wonen. Er wordt gezegd dat dat zal worden voorgelegd aan die overlegtafels, maar uit de perspectiefnota kan ik niet concreet opmaken wat nou de concrete inzet in dit kader wordt van GS en hoe transparant die tafels zijn, of ze openbaar zijn en in hoeverre PS daarbij nog betrokken worden.

Mijn andere vraag die niet beantwoord is ging over de inzet op arbeidsmigranten en ook de kritiek die er nu ligt vanuit de Arbeidsinspectie.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De vraag over de kritiek rondom de arbeidsmigranten zou door collega Van Gruijthuijsen worden beantwoord. Dat heeft hij dan waarschijnlijk niet duidelijk genoeg gedaan. Gisteren was ik op het congres arbeidsmigrantenhuisvesting en daar heb ik nog eens echt gehoord welke schrijnende situaties er nog steeds zijn als het gaat om arbeidsmigrantenhuisvesting en welke uitdaging we daar met elkaar hebben. Daarom willen wij er als provincie Noord-Brabant ook voor zorgen dat er aan de onderkant van de woningmarkt voor al die mensen – en dat zijn arbeidsmigranten, statushouders, mensen die zonder huis komen te zitten, studenten – woningen bij komen die ook voldoen aan de huidige kwaliteitseisen die we met elkaar stellen. Dus die worden ook meegenomen in de brede huisvestingsopgave die er is.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan had ik nog mijn vraag over betaalbaar wonen. Maar de Arbeidsinspectie had het er ook over dat er eigenlijk een stop moest komen op die arbeidsmigratie, terwijl dit college nog altijd, ook in het economisch programma, in blijft zetten op arbeidsmigratie, omdat het noodzakelijk zou zijn om krimp te voorkomen. Dus de provincie moedigt het ondertussen ook nog aan. Hoe verhoudt die inzet vanuit het college zich tot de uitspraak van de Arbeidsinspectie dat het gewoon onwenselijk is en dat er gewoon een stop op moet komen?

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik kan er wel op antwoorden, maar ik heb met mijn collega afgesproken dat hij dat in tweede termijn zal doen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gruijthuijsen zegt naast mij dat hij dat in tweede termijn gaat beantwoorden. Mevrouw De Hoon.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik had de eerste vraag nog niet beantwoord-

De **voorzitter**: Oké, excuus. De eerste vraag gaat nog beantwoord worden.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Wij kennen vier subregio's waarin we in regionaal verband afspraken maken over de betaalbaarheid, over wat gezien wordt als een betaalbare woning en hoe categorieën worden ingedeeld. Dat is niet iets wat wij opleggen als provincie, dus het is ook niet iets waarover wij een inhoudelijke discussie met u als Staten nodig denken te hebben. De manier waarop wij het georganiseerd hebben in Brabant is echt iets wat in de regio moet worden afgesproken. Waar wij wel op zullen letten, is dat er betaalbare segmenten zijn, maar de afspraken daarover worden inhoudelijk echt aan die tafels gemaakt.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon, nu toch echt.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, gedeputeerde, voor uw beantwoording, heel uitvoerig, met het enthousiasme dat we gewend zijn van u. Fijn ook dat u positief op de motie reageert, als aanvulling. Een vraag waarop wij nog geen antwoord hebben gehoord is de volgende. De woonvisie die wij nu kennen dateert van 2017 en wij hebben u uitgedaagd te vertellen wanneer wij een nieuwe woonvisie kunnen verwachten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voor de zomer zullen wij u de voortgangsrapportage woningbouw doen toekomen, met ook al een aantal highlights uit de ontwikkelingen die er zijn en waarvan wij denken dat het goed is om die op korte termijn in te zetten. De middellange en lange termijn komen bij het beleidskader leefomgeving terug. Het is even de vraag of die nog in deze Staten wordt behandeld, of in de nieuwe Staten, maar daarin komt het nieuwe beleid inhoudelijk terug.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dus wij mogen niet een aparte woonvisie, een actualisatie op de huidige woonvisie, van u verwachten?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Nee, wij gaan er nu vooral op inzetten om u in de voortgangsrapportage te laten zien waar we staan en welke elementen we daar op korte termijn in oppakken. Wij denken dat het in de volgorde goed is om eerst het beleidskader leefomgeving vast te stellen en vanuit het uitvoeringsprogramma de woonvisie te actualiseren.

De **voorzitter**: U was in de afronding van uw verhaal, hè?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, ik ben erdoor, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, het was ontzettend jammer, maar de gedeputeerde is bijna niet te zien vanuit de zaal. Ik weet dat geprobeerd wordt het scherm wat naar beneden te halen, maar het zou wel fijn zijn als de gedeputeerden ook zichtbaar zijn als zij beantwoorden, want een gelaatsuitdrukking zegt zóveel meer dan woorden.

De **voorzitter**: Er wordt aan gewerkt, dus het signaal is afgegeven. Het woord is aan mevrouw Spierings, de gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. In het kader van de korte beantwoording ga ik in willekeurige volgorde door de moties heen, dus volgt u mij alstublieft goed.

Ik begin met M61, 'Praktijkproeven materialen- en grondstoffenpaspoort'. Als wij die zo mogen interpreteren dat eventueel een experiment met een partner van ons, of een derde partij, ook goed is, dan hebben wij geen bezwaar.

Dan motie M58, 'Benut alle treden van de zonneladder'. U vraagt vooral om informatie en daar kunnen wij natuurlijk geen bezwaar tegen hebben. Overigens is ons beeld dat trede 2 van de zonneladder behoorlijk goed in de RES'en verankerd is en ook op die manier wordt toegepast, waarbij ik wel de winstwaarschuwing moet geven dat met de verdeling tussen zon en wind, waar de RES-regio's nu voor kiezen, niet alleen met de treden 1 en 2 van de zonneladder volstaan kan worden om de ambities waar te maken. Dat neemt niet weg dat de treden 1 en 2 natuurlijk altijd ook moeten plaatsvinden voordat de treden 3 en 4 worden toegepast.

D66 vroeg hoe dit college bijstuurt in de uitvoering om ook werkelijk de doelen te bereiken. Een aantal van uw vragen hangt daarmee samen. Een van de vragen luidde "doet u iets aan de energiearmoede, de nood is heel hoog". Dat is precies een van de lessen. Wij hebben de afgelopen jaren flink ingezet op de ondersteuning van gemeentes, onder andere bij de transitievisies warmte, zijnde de plannen voor de langere termijn, terwijl we zien dat er op de korte termijn onvoldoende gebeurt. Wij zetten daar wel degelijk op in, we hebben er behoorlijk wat menskracht en energie op zitten, maar wij staan niet op de voorgrond en ik snap dan ook dat de mensen in de Graafsewijk niet denken "hé, dat is de provincie die dat doet". Misschien moeten we dat wel wat meer gaan doen, zodat de mensen in de Graafsewijk, die de toren bijna zien staan, ook weten dat wij daarmee bezig zijn. Daarbij zou ik overigens motie M69 rondom de ledverlichting willen ontraden, omdat wij dit echt primair de taken van de gemeentes vinden.

Daarnaast had de SP een vraag om de woningcorporaties te financieren met leningen voor zonnepanelen en dergelijke. Daar is gewoon geen noodzaak toe. Als wij nu de gesprekken voeren met de woningcorporaties over de twee keer 150 miljoen die het Rijk nationaal beschikbaar heeft gesteld om de energiearmoede aan te pakken, zeggen veel woningcorporaties: "gemeentes, zet u dat geld alstublieft in bij

particuliere woningen en particuliere verhuur, want wij kunnen het als corporaties zelf, wij hebben dit geld niet nodig”.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mag ik beginnen met mijn waardering uit te spreken en dat ik het ontzettend waardevol vind dat de gedeputeerde zegt dat we misschien wat beter zichtbaar en wat meer moeten gaan doen, zodat ook mensen in de Graafsewijk zeggen van “goh, we hebben toch wel iets aan de provincie”. Ik waardeer dat bijzonder. Maar nu wat u zegt over die woningbouwverenigingen: in een kort interruptiedebatje met de heer Van Hattem heb ik gezegd dat ik mensen spreek die zeggen “ik huur, maar ik ben niet arm en ik kan zelf mijn zonnepanelen best betalen, die vijf-, zesduizend euro, maar als mijn verhuurder dan zegt – want hij heeft toestemming nodig van de verhuurder – dat ze via het puntensysteem de huur vervolgens gaan verhogen, dan is mijn zin toch wel behoorlijk over om nog zonnepanelen op mijn dak te leggen”. Kunt u als provincie in samenspraak met de verhuurders hier niet iets aan doen? Want deze gang van zaken slaat natuurlijk nergens op.

De **voorzitter**: Mevrouw Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, kijk: het is voor de woningcorporaties natuurlijk zoeken naar een balans tussen investeren in de woning en in welke mate dan ook de huur moet worden verhoogd, omdat de energierekening omlaag gaat. Op het moment dat de huur meer verhoogd wordt dan de energierekening omlaag gaat, zijn we natuurlijk verkeerd bezig. Ik denk dat we het daar heel snel met elkaar over eens zijn. Laat ik de heer Heijmans toezeggen dat ik in de stuurgroepen-RES, waar soms wel en soms overigens ook niet een vertegenwoordiging van de woningcorporaties aanwezig is, met hen het gesprek zal voeren over de vraag in hoeverre huurverhogingen die gepaard gaan met energiebesparende maatregelen nog wel – hoe zal ik het zeggen? – gepast zijn in deze tijd van energiearmoede en ook noodzakelijk zijn voor de woningcorporaties. Maar uiteindelijk is het hun beleid en zijn de gemeentes ook het eerste aanspreekpunt voor de woningcorporaties, en omgekeerd.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Opnieuw dank, gedeputeerde. Ik realiseer me heel goed dat wij als provincie die woningbouwverenigingen niks kunnen opleggen, maar het feit dat u het gesprek wilt aangaan en het serieus wilt nemen waardeer ik weer. Het moet niet te gek worden zo!

De **voorzitter**: De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Even over motie M69, de ledverlichting. U zegt dat dat bij gemeentes thuishoort. Wij praten hier continu over een energietransitie, over alles wat we aan energie moeten doen, we hebben nog 52 miljoen in de vrije begrotingsruimte, waarvan 10 miljoen in de knelpuntenbuffer. Nou, volgens mij is dit echt een knelpunt, de energiearmoede. Het college zegt “samen slim en slagvaardig” en dan denk ik: laten we er nu samen voor de Brabander zijn die op dit moment gewoon in grote problemen verkeert, en die problemen worden alleen maar groter. Wil het college erover nadenken om dit aan te raden?

De **voorzitter**: Beste mensen, het is echt heel erg onrustig, dus ik zou u willen verzoeken uw onderlinge gesprekken te staken. Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij zijn op dit moment vooral bezig om op de achtergrond met de gemeentes en de woningcorporaties te kijken hoe we structurele maatregelen kunnen nemen, met name gericht op het gebouw en niet zozeer op de ledlampen. Wij denken dat met dat gebouw de grootste winst te behalen is op de energierekening en we willen ook een beetje focus aanbrengen. Soms zijn er gemeentes die wel iets doen met ledlampen, soms ook niet, maar we hebben – eerlijk is eerlijk – ook de ervaring dat mensen soms die energiebespaarpakketten van een euro of zeventig hebben opgevraagd en vervolgens op Marktplaats te koop hebben gezet. Dat verwijt ik ze niet, want ze hadden het geld nodig, en dat is heel schrijnend. Daarom zijn we wel op zoek naar oplossingen die structureel bijdragen en waar ze niet alleen vandaag en morgen, maar ook over drie jaar, als, vrees ik, de energierekening nog steeds hoog is, nog steeds iets aan hebben.

De **voorzitter**: De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. U kunt dat voorkomen door de gloeilampen om te ruilen tegen ledlampen, dan kunnen ze niet verkocht worden, want de lamp moet dan toch branden, maar dan haalt u die gloeilamp eruit en draaien we de ledlamp erin. Een gemeente kan dat prima organiseren. Het gaat erom of de provincie bereid is te investeren in de energiearmoede die ontstaan is. Het scheelt ook in transport, want er zijn echt enorme winsten mee te behalen, dit naast wat u zegt, wat goede ideeën zijn, over inderdaad de bouwaanpak.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De investeringen die nu worden gedaan gebeuren niet van provinciale middelen, maar gaan we doen van die twee keer 150 miljoen euro die het Rijk nationaal beschikbaar heeft gesteld. Het past ook gewoon niet binnen de financiële ladder en de informatie die wij aan uw Staten hebben gegeven om nu geld vrij te maken voor ledlampen. Wij vinden dat echt primair een verantwoordelijkheid van de gemeente. Overigens deel ik wel uw observatie dat ook daar natuurlijk veel winst te behalen is. Dus ik hoop dat veel mensen in ieder geval naar ons debatje luisteren over het belang van ledverlichting en nu bij zichzelf denken: ik ga zelf zo'n ledlamp aanschaffen, want die heb ik binnen twee jaar terugverdiend.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, maar-

De **voorzitter**: Nee, u heeft het woord niet meer. Dank u wel. De gedeputeerde gaat verder.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dan de netcapaciteit, voorzitter. Dat is ook zo'n vraagstuk waarbij ik me bijna dagelijks de vraag stel of wij het goede doen om vanuit de rol die wij hebben te helpen het probleem op te lossen. Het net is van Enexis en van TenneT en bij beide zit gewoon een probleem als het gaat om de Brabantse situatie, dus bij beide moet versneld worden. Nieuwe woonwijken zijn in die zin niet in gevaar, omdat die gewoon ver vooruit worden gepland en daar houden de netbeheerders dan ook ver vooruit rekening mee. Overigens zijn wij er wel scherp op om in de gaten te houden of ook werkelijk alle geplande woonwijken in de prognoses van die netbeheerders zitten, dus dat is wel degelijk een aandachtspunt.

Gevraagd is of wij iets kunnen doen rondom energieopslag en of we misschien toch weer ons eigen bedrijf moeten beginnen rondom netten en energieopslag. Dat lijkt ons niet meteen de bedoeling. Naar aanleiding van de evaluatie van het energiefonds zijn wij wel in gesprek om te kijken of het energiefonds wellicht ook iets rondom energieopslag, en misschien ook wel rondom smart grid, zou moeten gaan doen. Zodra daar meer duidelijkheid over is, informeer ik uiteraard uw Staten daarover.

Op dit onderwerp hebt u ook moties ingediend. Ik pak eerst motie M70, 'Infrastructuur energietransitie'. Gevraagd wordt daarin om samen met de netbeheerders pilots op te zetten voor de opslag en balanceren van het net. Het is wel goed u te realiseren dat netbeheerders wel energie mogen opslaan, maar niet meer mogen terugleveren aan het net. Dat is helaas zo vastgelegd in de nationale wetgeving, dus dat maakt dat

deze motie alleen al om die reden wat lastig uitvoerbaar is. En er gebeurt op dit gebied al heel veel. In die zin voegt de motie niet heel veel toe. De urgentie op dit punt is zo groot dat we volop aan het kijken zijn, vaak overigens ook weer op de achtergrond, ondersteunend aan gemeentes, of we meer kunnen doen om pieken op het net te voorkomen, gewoon omdat zaken anders niet meer op het net passen. Om die reden zou ik de motie toch willen ontraden.

Dan motie M57 over de buurtbatterij. De invalshoek is interessant, maar complex. Dat een buurtbatterij werkelijk kan gaan bijdragen aan het oplossen van een stukje van het energiearmoedevraagstuk, gegeven alle regels die hier een rol spelen, durf ik absoluut niet te beloven. Ik snap wel uw behoefte om hiernaar te kijken. Wij hebben aangekondigd dat er een vervolg komt op sociale innovatie in energietransitie en dit type vraagstukken past daar op zich goed in. Dus we gaan kijken of we daar een plek in kunnen geven. Geen garanties, maar binnen die context is er geen bezwaar.

De **voorzitter**: De heer Spooren heeft het woord.

De heer **Spooren** (CDA): Ik heb een vraag over de motie met betrekking tot balanceren en opslag. Opslag is één, maar balanceren is een heel ander verhaal. Als de balanceren van de netwerken niet goed wordt opgepakt, kunnen mensen wel zonnepanelen op hun dak leggen, maar de spanning wordt dan te hoog en dan schakelen in heel de wijk alle zonnepanelen uit. Dat is wel een heel lastig verhaal, als we mensen vragen te investeren in zonnepanelen, waarvan uiteindelijk de energie niet gebruikt wordt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Spooren** (CDA): Dus de vraag is: kunt in gesprek gaan met de netbeheerder om zeker de balanceren wel ter hand te nemen?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik ben bijna letterlijk dagelijks met de netbeheerder in gesprek, of ten minste toch een paar keer per week, en dit is niet een kwestie van even iets uitbalanceren, het is een kwestie van het net verzwaren. Dat moet eigenlijk gebeuren in alle woonwijken waarin zonnepanelen een behoorlijke opmars beginnen te maken, maar dat kunnen ze gewoon niet overal tegelijk. Dit is echt een vraagstuk van capaciteit bij de netbeheerder en heeft niet te maken met wil of onwil, wat ik ook een klein beetje terug hoorde bij een van de partijen. Ik wil het met alle liefde en plezier nog een keer onder de aandacht brengen, maar dat gaat geen versnelling meer opleveren vrees ik.

De heer **Spooren** (CDA): Nee, maar de balanceren zit niet zozeer in het verzwaren van het netwerk als wel in het balanceren van de fases die in de wijken gebruikt worden. Daardoor kunnen ze de spanning beter verdelen over de drie fases, zodat de zonnepanelen niet uitvallen. Het heeft niks te maken met verzwaring. Het gaat over het balanceren van de spanning op het netwerk.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. We worden wat technisch, maar dat vraagt er ook om dat mensen die een drie-fasenaansluiting hebben hun omvormer op drie fases aansluiten en niet op één fase, vrees ik.

De heer **Spooren** (CDA): Nee, het gaat om balanceren in de stations in de wijken door de netbeheerder. Het gaat niet over woningen.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik wil toch nog even reageren op deze motie en alles wat hieromheen speelt. Ik denk dat het terecht is dat de gedeputeerde de motie ontraadt, maar ik hoor

tegelijkertijd dat er ook nog allerlei andere zaken worden gedaan met netbeheerders om de capaciteit op orde te brengen, terwijl we nog niet zo lang geleden een forse bijdrage hebben geleverd aan Enexis, juist om dat net op niveau te brengen en te houden. Hoe moet ik die inspanning rijmen? Hoe vaak moet de provincie nog bijspringen om het beheer op orde te krijgen? En ten tweede: zou het dan niet veel verstandiger zijn om te zorgen dat het net niet verder overbelast raakt door af te zien van allerlei initiatieven op het gebied van wiebelstroom, zoals nieuwe windturbineparken en allerlei nieuwe zonnevelden?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Daar zijn een paar zaken over te zeggen, voorzitter. De gesprekken met de netbeheerder hebben niet te maken met de financiering, maar veel meer met vragen hoe je dingen nu slim aanpakt, ook in onderlinge interactie. Want er zijn soms ook gewoon vergunningen van de overheid nodig, om maar een heel concreet voorbeeld te noemen. Ik denk dat windparken een relatief weinig wiebelige vorm van stroom zijn en uiteindelijk hebben we hier gewoon met elkaar een beleidskader vastgesteld rondom energie en dat probeer ik zo goed mogelijk uit te voeren. We hebben ook gewoon een hele grote opgave als het gaat om het klimaat. Dus we blijven vol doorgaan in die energietransitie en we moeten natuurlijk wel de uitbreiding van het net en de uitbreiding van de duurzame energieopwekking beter op elkaar afstemmen én beter op de vraag afstemmen, een van de onderwerpen waar ik met de netbeheerder over spreek.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Als de gedeputeerde met de netbeheerder in gesprek is en er moeten afwegingen worden gemaakt in de keuzes rond die energietransitie, los van wat je ervan vindt, is het dan niet veel verstandiger om primair in te zetten op zo stabiel mogelijke vormen van stroomleveranties aan het net, dus bijvoorbeeld vormen van kernenergie of andere meer reguliere opwekking, in plaats van steeds weer in te blijven zetten op zon en wind, wat toch nog altijd grote pieken en dalen kent in de toelevering en daarmee een veel te grote capaciteit van dat net weg trekt?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, mijnheer Van Hattem, ik kan hierover natuurlijk een inhoudelijk debat voeren, maar ik kan ook gewoon zeggen dat we een uitvoeringsagenda energie hebben, een klimaatakkoord en regionale energiestrategieën, en die zijn we gewoon aan het uitvoeren.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Bij de behandeling van de omgevingsverordening heeft de SP het voorstel gedaan om onderzoek te doen naar de mogelijke collectieve opslag van energie op bedrijfsterreinen; dus geen buurtbatterij, maar een bedrijfsterreinenbatterij. Kunt u iets vertellen over de stand van zaken? Doen wij daar iets aan, zijn daar heel veel ontwikkelingen? Want volgens mij is het juist bijzonder effectief om op die bedrijfsterreinen, waar gigantisch veel vierkante meters dak zijn, te kijken naar collectieve opslag.

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik. De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, daar gebeurt het een en ander op. Tegelijkertijd is het complexe materie, omdat het ook een stukje solidariteit tussen bedrijven vraagt. Ik zou bijna willen zeggen: als u daar echt in geïnteresseerd bent, verzoek dan om een informerende themabijeenkomst, want anders ga ik ver over mijn spreektijd heen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank voor de suggestie om daarover een bijeenkomst aan te vragen. Want ik denk nou juist, omdat u zegt dat het soms moeilijk is, gezien die bedrijven, dat we juist als provincie dan die overkoepelende rol zouden kunnen spelen, waarbij we koppelen-

De **voorzitter**: En uw aanvullende vraag is?

De heer **Heijmans** (SP): -en schakelen, zoals we dat hier zo mooi noemen.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. De gedeputeerde gaat verder.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Volgens mij heb ik de essentie van alles rondom mijn portefeuille gehad.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan schakelen we door naar gedeputeerde Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter, drie moties en ook nog eens vier thema's met vragen op het terrein van mijn portefeuille.

Ik begin met motie M62 van de Partij voor de Dieren, 'Autochtoon plantmateriaal'. Het is een motie waarop wij in de versie die de vorige keer is aangeboden al positief konden adviseren, omdat die aansluit bij ons beleid. Edoch, er is voor gekozen om ons te vragen dit periodiek te rapporteren aan de Staten. Het is in de afweging heel ingewikkeld om dat te doen, en te blijven doen, als bijvoorbeeld een kpi. Mocht de Partij voor de Dieren de bereidheid hebben de motie aan te passen, dan hoop ik dat ik ook deze keer positief kan adviseren, maar in deze vorm moet ik deze gaan ontraden.

De **voorzitter**: Er komt een interruptie aan. Mevrouw Vlasveld heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Wij hebben het eventjes overlegd, ook met onze mede-indiener, en we zullen het woord 'periodiek' schrappen. Ik zal de gewijzigde motie indienen in mijn tweede termijn.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dan kom ik daar graag op terug.

Motie M67 van 50PLUS over klimaatcoaches is een heel sympathieke motie. Inderdaad kunnen bewoners op allerlei manieren praktisch aan de slag, maar ik ben wel een beetje bang dat we op de stoel van gemeenten gaan zitten als we dit gaan doen, en daarmee op een manier dat het ook niet effectief zal zijn in de praktijk en gemeenten zich ook een beetje overruled kunnen gaan voelen door de provincie in deze rol. We zijn al lang met gemeenten bezig met allerlei klimaatadaptatieprojecten, groene schoolpleinen bijvoorbeeld en het Buurtnatuur- en waterfonds. Maar door klimaatcoaches als provincie te gaan inzetten, terwijl bijvoorbeeld een gemeente als Tilburg dat al aan het doen is en het Land van Cuijk al heel praktisch bezig is, zouden we, denk ik, precies de verkeerde bestuurlijke impuls gaan geven. Dus moeten we als college deze motie ontraden.

Dan kom ik bij motie M68 van ChristenUnie-SGP en Lokaal Brabant, 'Statiegeldregeling bij faunaschade'. Op 1 november heb ik het memo-gedeputeerde gestuurd en op 25 maart is het onderwerp toegelicht in een themabijeenkomst. De financiële gevolgen van het invoeren van een statiegeldregeling door de provincie Noord-Brabant kunnen niet gedekt worden vanuit het programma natuur. Sinds november is dat niet veranderd, dus daarom moeten we als college deze motie ontraden.

De **voorzitter**: De heer Van Zelst is onderweg voor een interruptie, op dit onderwerp schat ik zomaar in. De heer Van Zelst heeft het woord.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. U zegt dat we dit niet uit het potje natuur kunnen betalen. Misschien is er een ander potje waaruit u het wel kunt betalen, en wilt u daarnaar dan op zoek gaan? Want er wordt veel schade ondervonden en in andere provincies is het prima geregeld met die statiegeldregeling. Waarom zou Brabant daar niet in kunnen volgen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik begrijp uw vraag en ik heb ook uw Staten gehoord over allerlei onderwerpen vandaag. Ook voor deze vraag geldt dat wij een financiële ladder af te lopen hebben met elkaar. Ik denk dat u vooral uw collega-Statenleden moet vragen of er mogelijkheden zijn voor een andere financiering voor de door u gewenste statiegeldregeling. Het is niet iets wat ik op dit moment kan toezeggen vanuit het college. Daarmee zou ik ook uit de pas lopen met zaken die wij u hebben verteld over hoe wij de financiële ladder en de financiële systematiek doorlopen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel. Maar u vindt het op zich wel een goed idee en zou het niet gek vinden als de Staten dit besluit zouden nemen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Nou, in het brede veld van faunabeheer, faunapreventie en faunaschade kijk ik wel met zorg naar de begroting natuur, omdat het een steeds groter deel omvat van het programma natuur, terwijl wij nog zoveel natuurtaken en natuurdoelen te adresseren hebben als Noord-Brabant. Dus vanuit de financiële blik in mijn natuurportefeuille vind ik deze echt wel ingewikkeld. En zegt u "ik kan de Staten bereid vinden om het op een andere manier op te lossen", dan heb ik daar ook helemaal geen oordeel over, want dan vind ik het een oordeel van uw Staten daarover. Maar zover zijn wij natuurlijk nog niet en als college moeten wij daarop natuurlijk ook de afweging integraal maken, als u dat van ons vraagt.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil hetzelfde punt eigenlijk op een andere manier aansnijden. Kunt u niet op zoek gaan naar lagere kosten, taxatiekosten en andere kosten, of die omlaag kunnen gaan?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Over zaken als taxatie maken wij als twaalf provincies afspraken met het uitvoeringsbureau BIJ12, dus het lijkt me niet zinnig om dit eenzijdig als één provincie te gaan doen. Alle provincies hebben momenteel te maken met de zaken waar Noord-Brabant mee te maken heeft, namelijk dat de programma's onder druk staan, zeker ook de ecologische programma's. We zijn al op zoek naar de slankst mogelijke uitvoering van deze zaken, maar punten als zorgvuldigheid en wettelijkheid moeten wel geborgd zijn.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Vier thema's met vragen, voorzitter. Verdroging: logisch dat daar in deze tijd vragen over komen vanuit de Staten. Het CDA wilde weten of onttrekken voor alle Brabanders in gelijke mate geldt. Nou, alle Brabanders merken nu al de effecten van verdroging en alle Brabanders zullen merken dat wij die verdroging willen gaan aanpakken. Er zijn een aantal zaken die we willen gaan doen. Vorige maand heeft u een voorstel gekregen voor het aanpassen van de grondwaterheffing. U weet dat wij in gesprek zijn met bedrijven, drinkwaterbedrijven, maar ook industriële bedrijven, over innovatieve manieren voor het terugdringen van gebruik van grondwater en hergebruik van grondwater en wij zullen natuurlijk ook de vergunningen tegen het licht houden. Daarnaast zijn we in gesprek met de waterschappen, zoals we u ook hebben toegezegd naar aanleiding van een motie, om ook te kijken naar de kleinere onttrekkingen, omdat die zeker in een optelsom, cumulatief, seizoensgericht, toch een behoorlijk verdrogingseffect kunnen

hebben. In die optelsom is er geen Brabander die er niet iets van zal gaan merken. In zoverre gaan alle Brabanders het merken, elke druppel telt. Het is iets waarmee we met z'n allen in toenemende mate geconfronteerd zullen worden.

Is die verdrogingsaanpak voldoende?, vroeg de fractie van GroenLinks. Nou, dat ligt eraan hoe je het bekijkt. Hydrologisch, ecologisch mogelijk niet, maar dat moeten nadere rapporten gaan uitwijzen. Tegelijkertijd moet het echter ook maatschappelijk en economisch haalbaar en draagbaar zijn, vindt het college.

Functie volgt peil; dat was een vraag van de Partij voor de Dieren. Dat is natuurlijk iets wat in de GG-aanpak heel erg centraal staat, dat wij wat meer de vernatting gaan combineren met ecologische verbetering, structuurverbetering voor de landbouw. Ik ben ervan overtuigd, en vertrouw erop, dat we de komende jaren grote stappen gaan maken, juist in de bufferzones rond Natura 2000, rond onze beekdalen, maar ook rond onze drinkwaterbeschermingszones. Ik zie gewoon een ontzettende bereidwilligheid van de partners om daarin te investeren.

De **voorzitter**: De heer Ludwig interrumpeert.

De heer **Ludwig** (GL): Dank voor de beantwoording op dit punt. Waar ik me zorgen over maak is het volgende. In de droge jaren '18, '19 en '20 hebben we gezien dat op korte termijn heel veel beken zijn opgedroogd, waardoor we bepaalde soorten kwijt zijn geraakt. Ik ben benieuwd of we nu ready zijn om ervoor te zorgen dat dat in die mate niet meer gebeurt, dat onze vennen droog komen te staan en onze beken, waar bijvoorbeeld kwetsbare soorten in zitten die we dan ook kwijt zijn.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Een terechte vraag, voorzitter. Wij hebben ooit gedacht dat dit de vijf-procentsjaren waren, de uitzonderingen, en daar hadden we ook ons beleid op geënt. Je denkt dan dat je in dit soort uitzonderingsjaren tijdelijk op een andere manier moet omgaan met je grondwater. Maar de uitzondering is door de klimaatverandering mogelijk de nieuwe realiteit geworden en dat is iets waartoe we ons vervolgens ook bestuurlijk zullen moeten verhouden. Dat moeten we echter wel doen op basis van de nieuwe klimaatmodellen, we moeten dat niet eenzijdig doen omdat we nu met zo'n jaar worden geconfronteerd. Dat is echt iets wat nu aan de orde van de dag is in de gesprekken met waterschappen en andere stakeholders. Ik kan me niet anders voorstellen dan dat het college daarop bij u terugkomt als daarvoor nader beleid nodig is.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wij vragen ons af of de gedeputeerde eventueel in verband met de grondwaterheffing, om daar nog even snel op terug te komen, bereid zou zijn om daar een differentiatie in te doen, dus dat bijvoorbeeld kleine onttrekkers een ander bedrag betalen dan mensen die nogal veel grondwater onttrekken.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Dit lijkt mij nu het gesprek dat we moeten voeren bij het Statenvoorstel, want ik kan me voorstellen dat u misschien ideeën heeft die aanpalend hierop zijn, andere ideeën. De perspectiefnota lijkt mij niet het moment om dat met elkaar te bespreken. Dus als u daarin meegaat, zullen we graag dan ook deze variant meenemen.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): De Partij voor de Dieren vroeg wat we doen met het afstromend water van de Brabantse Wal. Ik kan u zeggen dat vanuit het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta het project 'Water tussen Wal en Schelde' voortvarend wordt opgepakt door het drinkwaterbedrijf, door de groene partners, met name het Brabants Landschap, door de agrariërs en anderen die daarbij betrokken zijn. We zijn echt goed aan het kijken naar alle mogelijkheden om daar het water langer vast te houden, te infiltreren en op allerlei manieren te gebruiken, zodat het niet met die 30 miljoen kuub per jaar alleen maar afstromend z'n werking heeft verderop in het systeem, maar dat we er meervoudig en slim gebruik van kunnen maken.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Is dat ook ergens terug te vinden? Komt er een memo van, of een stuk, waarin we dat terug kunnen lezen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Zodra wij als provincie daarin gaan investeren, of de bereidheid hebben om dat te gaan doen, zullen we u nader informeren. Ik wilde u nu even vertellen dat wij in de onderzoekende fase heel erg bezig zijn met elkaar in dat gebied. Ik mag ook voorzitter zijn van het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta. Er zit heel veel energie op. Ik was per ongeluk vergeten het Waterschap Brabantse Delta te noemen, maar dat heeft veel energie zitten op dit dossier. U bent financieel aan zet om op enig moment ja of nee te zeggen als wij hierin als provincie gaan investeren en dan wil ik graag met u nader het gesprek aangaan over de voorwaarden waaronder wij voorstellen dat te gaan doen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Kunt u ook aangeven wanneer dat ongeveer zal zijn, of is dat nog onbekend?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Omdat er zoveel partijen bij betrokken zijn, kan ik u niet een tijdsframe geven. Er is sprake van allerlei onderzoeken, scenario's en varianten, en dat zijn er teveel om er een tijdsbestek aan vast te klikken op dit moment.

Voorzitter. Het derde van de vier thema's is het thema bossen. D66 informeerde naar het Actieprogramma Bos, eigenlijk de nieuwe naam van het uitvoeringsprogramma. Het Actieprogramma Bos komt voor het zomerreces naar u toe. Uw vraag of een bepaald percentage gronden kan worden bestemd voor bos is best een ingewikkelde ruimtelijke vraag. Want je wilt naar die integratie van functies, ook door een aantal anderen hier genoemd, zoals de VVD: hoe noem je een voedselbos? Dat is natuurlijk ook een integratie van functies. En soms wil je kijken of je bijvoorbeeld meer fauna- en kruidenrijk grasland wilt gaan ontwikkelen omdat je ook de natuur en visie van landbouw perspectief wilt bieden. Dus het is een zoekplaatje op allerlei manieren. Nu een percentage bos kan onbedoeld rigide gaan werken tegen ons in bijvoorbeeld de gebiedsgerichte aanpak, in landschapsgronden, in het perspectief geven aan de natuur en visie van AG. Dus ik denk dat het onverstandig is om ons als college vast te klikken op een percentage. Maar wij vinden bos natuurlijk ontzettend belangrijk, en dat gaf u ook aan, als oplossing voor het klimaatprobleem, et cetera. Voorzitter. D66 vroeg ook om groene daken: de subsidieregeling sedumdaken. Ik kan u zeggen dat er al een subsidieregeling is vanuit het Buurnatuur- en waterfonds. Wij als provincie investeren daarin, maar ook de waterschappen. Daaruit kunnen ook sedumdaken worden gesubsidieerd, mits er drie eigenaren zijn die het aanvragen. Dus die mogelijkheid bestaat al. Vertel vooral tegen uw contacten dat daarvan gebruikgemaakt kan worden.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank, gedeputeerde, voor deze beantwoording. Uw laatste toevoeging was inderdaad relevant, want wij gaven al aan dat wij bekend zijn met die regeling vanuit de provincie. Hartstikke goed dat die regeling er is. Maar wij merken constant, echt constant, dat daar heel veel

onbekendheid mee is. Ik zou u daarom willen oproepen- natuurlijk vertellen wij het op het moment dat er vragen komen, maar ik denk ook dat er echt gewoon meer zichtbaarheid aan gegeven mag worden vanuit dit huis.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Ik vind het een mooie oproep. Er zijn inderdaad veel kansen, zeker ook met de nieuwe colleges, om in gesprek te gaan over allerlei manieren om, nou ja, klimaatadaptief te gaan werken, dus ik zie het als een aansporing aan ons college en die pak ik graag op. Hiermee ben ik aan het eind van mijn beantwoording gekomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik zie nog twee mensen rennen, dus- Nou ja, vooruit, laat ik daar de kans maar voor geven. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Je moet er tegenwoordig hard voor lopen! Ik heb nog één vraag aan u, of aan de voorzitter, over de veiligheid van het grondwater. Er zijn een aantal plaatsen in Noord-Brabant waar het grondwater zwaar vervuild is met H₂S; denk aan het geval van Deurne. Kunt u daar iets meer over vertellen, gezien de motie die in het verleden is aangenomen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ja. Wij hebben daarbij gezegd dat het aantreden van de nieuwe colleges een goed moment is om weer te informeren over de problematiek, zo die niet al op het netvlies staat van de nieuwe bestuurders. We zullen u binnenkort ook informeren over een brief die we weer gaan sturen. En daar volgt dan vanzelfsprekend, ook in het geval van Deurne, een bestuurlijk gesprek over. Dus dit staat op het netvlies en zal ook op de lijst met toezeggingen aan uw Staten worden opgevolgd. Zo u wilt, kunnen wij u ook de brief toesturen die daarbij hoort.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Graag.

De **voorzitter**: De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw De Hoon had nog een vraag gesteld over het beroep op het transitiefonds. Dus graag antwoord.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Goed dat u mij daaraan helpt herinneren. Er zijn verschillende fondsen die je als een transitiefonds zou kunnen aanmerken. Je hebt het Landelijk Programma Natuur waarvan wij als Brabant met de gebiedspartners hopelijk 80 miljoen euro kunnen gebruiken, waarvan tien miljoen euro bestemd is voor bos. We zijn volop bezig om invulling te geven aan plannen om dat te gaan realiseren in die zeventien gebieden. Het klimaatakkoord moeten we nog afwachten, met een klimaatfonds. Dat is natuurlijk ook een transitiefonds. Daarover moeten we u nader informeren, want dat is niet iets waar ik u nu wat meer over kan vertellen. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is volop in ontwikkeling. Daarin hebben we natuurlijk best wel heel veel ambities in een aanbod aan het Rijk. Het is aan het Rijk om te reageren, en hopelijk zo positief mogelijk, op de ideeën die de heren in Brabant leveren, die zeker ook perspectief zullen geven aan de landbouw in de zones waar ik het net over had. Maar ook over het begrip landschapsgronden hebben we heel veel ideeën, gedeputeerde Lemkes in het bijzonder. Ik vertrouw erop dat dat op een later moment naar u toe komt, maar het is nog volop in ontwikkeling, dus op dit moment, bij de perspectiefnota, is het nog te vroeg om u daarover meer te vertellen. Maar ik weet dat bijvoorbeeld collega Ronnes dag en nacht bezig is met dat NPLG en de besprekingen daarover.

De **voorzitter**: Mijnheer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Dank u wel, voorzitter. We wachten het af.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Mevrouw Roijackers was aan het einde van haar beantwoording gekomen. Derhalve geef ik graag het woord aan de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ja, dank. Vier minuten, twee moties, één concrete vraag, ik denk dat het gaat lukken. We gaan het proberen.

Allereerst motie M59 van de fractie van D66, 'Cultuur: podium voor jong talent in het provinciehuis'. Die motie krijgt het predicaat 'geen bezwaar', helemaal niet zelfs. Er wordt al geëxposeerd in ons provinciehuis. Wij zullen op een rij zetten wat we al doen, want ik kan me best voorstellen dat dat niet bij iedereen even helder is. Wij inventariseren ook wat in de toekomst in het nieuwe werkconcept dat in ons provinciehuis, ook op de begane grond, wordt uitgerold, mogelijk is. Wij zullen met de griffie schakelen omtrent mogelijkheden rondom Statenvergaderingen, want dat wordt ook in de motie genoemd. En we zullen u een memo sturen met de verkenning daarover. Dat kunnen we ook gezwind doen. Dat gaan we hier gewoon in huis doen, daar hebben we ook geen adviesbureau bij nodig, en ik denk dat daardoor zelfs de fractie van JA21 voor deze motie kan gaan stemmen. Bij dezen: geen bezwaar.

Door naar motie M64, 'Wegkijken is geen optie', van 50PLUS. Ons college heeft met interesse het debat in PS gevolgd dat hierover net gevoerd werd. Laten we het erop houden dat het goed is dat het gesprek gevoerd is en dat er een aantal argumenten worden genoemd die ook zwaarwegend zijn. Wij hebben eerder in dit huis ook een motie behandeld, die zag op de haven van Moerdijk en op de steun voor opvang van Oekraïense vluchtelingen. Die motie heeft gedeputeerde Ronnes toentertijd van een reactie voorzien, ook omdat ik zelf geveld was en in Covid-quarantaine zat. Deze week bent u nog geïnformeerd, ook door collega Ronnes, omtrent de uitvoering van die motie, dus dat is helder. Wij hebben als college bij de motie die de vorige keer is ingediend een bepaald standpunt ingenomen, met de essentie dat wij onze afschuw uitspreken over die oorlog en die ten eerste afkeuren. Dat is heel helder en dat is ook het standpunt van Provinciale Staten. We zetten ons ook in voor Oekraïense vluchtelingen en de opvang daarvan. We hebben begrip voor de gevoelens die in de samenleving, en ook in PS, leven omtrent dit thema, want het zijn verschrikkelijke beelden en het doet iets met je. Maar we hebben er ook bij gezegd dat we niet alleen op de wereld zijn en dat we ons dus te verhouden hebben aan nationale en internationale afspraken die er zijn omtrent de omgang met Rusland en Wit-Rusland. Ons college kiest er ook voor om die consistente koers die we neer hebben gezet te handhaven en die uitgangspunten blijven overeind.

En dan door naar deze motie en de situatie rondom Libéma Open, het tennistoernooi in Rosmalen. Dat is een privaat initiatief van Libéma. Wij verlenen als provincie Noord-Brabant geen directe subsidie, dat loopt via BrabantSport. Desalniettemin zijn er wel middelen van de provincie bij betrokken. Wij gaan als provincie en BrabantSport niet over het deelnemersveld. Er zijn ook hier internationale en nationale afspraken hoe hiermee om te gaan. NOC*NSF heeft daar een richtlijn voor, die is afgestemd met de Rijksoverheid. Het is ook zo dat er internationale EU- en sportafspraken zijn. De ATP en de WTA hebben daar richtlijnen voor; dat zijn de tennisbonden. Die richtlijnen worden gevolgd, ook door het toernooi, en ook internationaal. De heer Brouwers zei: bij Wimbledon doen ze dat niet. Nee, dat klopt, maar bij alle andere toernooien wel. Het is goed om dat er ook bij te zeggen, mijnheer Brouwers. Bij Wimbledon is het zo dat de Britse regering daarover een afwijkend standpunt had ingenomen, wat ook makkelijker is omdat zij geen onderdeel meer uitmaakt van de Europese Unie en het dus zelf kan bepalen. Bij ons gaat het via Den Haag en dus ook Brussel, en daar wordt internationaal in opgetrokken, wat, denk ik, ook goed is. Het toernooi volgt die richtlijnen. Individuele sporters zijn welkom als ze niet deelnemen onder Russische of Wit-Russische vlag. Nu, dat gaat hier gebeuren. Die tennissers doen niet mee onder hun eigen vlag en teamsporters zijn niet welkom. Ook daar is hier geen sprake van; het zijn individuele sporters. Als u iets wilt veranderen aan die richtlijnen, is het echt effectiever om dat in Den Haag te gaan regelen via de Tweede Kamerfracties dan dat hier in Provinciale Staten te doen. Om die redenen wil ons college deze motie ontraden. Ik wil er nog iets aan toevoegen. Ons college kan zich heel veel situaties voorstellen die in de motie te gieten zijn – mijnheer Rutjens heeft daar daarstraks ook aan geraakt – en wij moeten er echt voor waken dat we elke maand een

motie omtrent Rusland in deze Staten bespreken, want ik denk dat dat afbreuk doet aan de stellige positie die PS eerder gewoon hebben ingenomen omtrent de oorlog in Oekraïne en de situatie van Rusland en wat wij daarvan vinden en hoe we daar mee omgaan. Volgens mij is die hartstikke duidelijk en hebben wij daar een stevig standpunt.

Vervolgens nog één vraag, voorzitter, de vraag van mevrouw Dirken hoe om te gaan met de bestuursopdracht veiligheid na 2022. Dat is een goeie vraag, want die loopt inderdaad tot en met volgend jaar en daarna loopt ze af, dus ja, dan moet je inderdaad gaan nadenken over de vraag hoe we daarmee doorgaan. PS zijn er eerder over geïnformeerd dat we inzetten op een evaluatie van die bestuursopdracht, en die loopt nu. PS krijgen daar ook een rol in. Met de griffie zijn we in gesprek over hoe we dat organiseren en daar kunnen PS ook input in brengen. Wij brengen de opties in kaart. Dat wordt een soort bouwstenennotitie waarover PS na de verkiezingen kunnen besluiten. Ik zal er vast bij zeggen dat het gedeeltelijk ook een financiële afweging vergt, aangezien een aantal van die activiteiten tijdelijk gefinancierd is.

De heer Van Hattem gaat mij een vraag stellen en ik ben heel benieuwd waar die over gaat.

De **voorzitter**: Wat hadden we nou afgesproken: dat ik over de orde zou gaan! De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Af en toe gaat het hier heel vlotjes in elkaar over, maar ik wil een vraag stellen over de aanpak van die veiligheid. Het is op zich goed om nieuwe beleidskaders pas na de Statenverkiezingen te behandelen, alleen is in deze periode wel heel sterk ingezet op veiligheid en er is gewoon een noodzaak – we hebben zonet het voorbeeld gezien van wat er in Maarheeze speelt rond het azc –, dus dit moet je gewoon niet laten verslappen. Het is gewoon iets wat acuut nodig is en binnen de bestaande opdrachten die er liggen zou ik zeggen: zet daar maximaal op in.

Dat ten eerste, maar mijn vraag is eigenlijk: ik had nog een aantal vragen gesteld, en daar heb ik geen antwoord op gehad, over de amateurkunst en over erfgoed en de bezuinigingen daarop. Ik wil toch graag een reflectie van de gedeputeerde op hoe met deze bezuinigingsslag op amateurkunst en erfgoed eigenlijk de brede basis van de cultuur in Brabant door dit college onderuit wordt gehaald en wat er kan worden gedaan om dit verder te voorkomen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank u wel, voorzitter. Nog heel even terug naar veiligheid. De bestuursopdracht die u hebt vastgesteld als PS loopt het volgend jaar nog door, dus voorlopig blijven we die activiteiten gewoon uitvoeren. Daarover hoeft u zich geen zorgen te maken. We moeten zorgen dat er voor '24 een nieuw perspectief ligt. Dat is de situatie.

Op de amateurkunst wordt voornamelijk nog niet bezuinigd. We zijn bezig met het maken van een nieuw beleidskader, dat bij u zal voorliggen in december. Dat is in ieder geval ons voorstel. Vanaf 2024 zal geprogrammeerd worden op basis van dat nieuwe beleidskader. En ja, daar zit wel de afweging in: wat willen we nou? Willen we inzetten op professionele kunst, of op amateurkunst, en alles wat daartussenin zit? Dus dan kunt u die keuze gaan maken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Die bezuiniging ligt in ieder geval wel al op erfgoed, en dat is ook een belangrijke basis voor onze cultuur, en met name voor onze identiteit. Dus daar had ik ook nog wel graag een reflectie op. Maar ik heb wel begrepen dat er al wel een bezuiniging ligt, in ieder geval een verminderde inzet, op amateurkunst bij Kunstloc Brabant. De personen die binnen de organisatie waren vrijgemaakt om zich in te zetten voor amateurkunst, dat is afgeschaald vanuit de provinciale opdracht. Kan

de gedeputeerde misschien aangeven of dat juist niet contraproductief werkt, zeker nu de amateurkunstverenigingen in Brabant juist dat stukje extra hard nodig zouden hebben?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ja, er is een ombuiging op Kunstloc Brabant doorgevoerd, daartoe is in het voorjaar van het vorig jaar besloten, en Kunstloc Brabant is die ombuigingstaakstelling van twee keer 600.000 euro, dit jaar en volgend jaar, aan het verwerken. Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik zo echt niet paraat heb waarop ze dat doen, maar dat kan ik wel nagaan en u daarover later informeren. Ik stel voor dat te doen, want ik weet het nu simpelweg niet. Dat is één.

En twee: erfgoed. Ik heb u daar een Statenmededeling over gestuurd. Daar ligt ook een ombuigingstaakstelling, van 1,3 miljoen euro. In de helft daarvan hebben we voor het volgend jaar inmiddels kunnen voorzien. We hebben dat gedeeltelijk gedaan door het werkbudget van onze organisatie af te romen; dat leek me een verstandige keus. Daarnaast is de matching van de Rijkssubsidies voor Rijksmonumenten, eigenlijk gewoon een Rijkstaak, verminderd. Een aantal dingen die belangrijk zijn blijven we wel doen, onder andere onze topmonumenten. Alleen, dat was altijd structureel gefinancierd en dat gaan we nu in ieder geval verminderen in die structurele financiering. En er ligt nog een bezuinigingstaakstelling die in ieder geval voor het volgend jaar gedeeltelijk met incidentele middelen wordt opgelost. Daarna moeten er wel keuzes gemaakt worden. De helft van het bedrag is nu al gerealiseerd, de andere helft moet nog, en de vraag is waar die op gaat vallen; dat weten we nog niet. Dat gaat ook meelopen in ons nieuwe beleidskader. Op basis van het beleidskader dat u in december vaststelt worden daarin het volgend jaar keuzes gemaakt.

De **voorzitter**: Oké.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Nog één opmerking, voorzitter. Mocht u als PS daarin willen sturen, dan kan dat gewoon. Bij het beleidskader kunt u moties indienen over wat voor u belangrijk is.

De **voorzitter**: Dank u wel. U was aan het einde gekomen van uw beantwoording. Dan kijk ik ter linkerzijde naar mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel. Nou, daar gaan we. Vier minuten, dus ik begin heel snel met motie M65, 'Altijd vervoer aanwezig'. Helaas moet ik die ontraden, en dat ligt aan het woordje 'altijd'. Ik kan wel toezeggen dat de provincie zich blijft inspannen om voor alternatieven te zorgen als de bussen uitvallen, want dat past natuurlijk ook in de visie 'Gedeelde mobiliteit', en we gaan zeker proberen het huidige OV-aanbod overeind te houden in 2023, als de beschikbaarheidsvergoeding weg zou vallen. Motie M71, 'Meer middelen voor de Brabantse fietsinfrastructuur'. Op zich is het wel leuk te vertellen dat vandaag drie gedeputeerden met de fiets gekomen zijn. Daarvan zeg ik: oordeel Staten. Als ik kijk naar het eerste dictum, dan kan ik u zeggen dat we daarover de eerste afspraken gaan maken tijdens het BO MIRT in november. Vervolgens komen die terug tijdens de RMP's: de regionale mobiliteitsprogramma's. En natuurlijk gaan we ons inspannen voor het Brabantse Toekomstbeeld Fiets. Het is wel leuk u te informeren dat de Brabantse regio's en de provincie samenwerken hierin. En er komt een Statenmededeling voor de zomer.

Er waren een aantal vragen vanuit het CDA. Over de N615 is in september '21 een planstudie geweest. Er lagen twee varianten, maar er is uiteindelijk geen voorkeursvariant gekozen. Beide zijn vooralsnog ook niet realiseerbaar, dus wij gaan andere varianten ontmoeten en ik kan u zeggen dat het nog zeker tot eind 2022 zal duren voordat we er eentje kunnen presenteren, want wij moeten daarin gaan samenwerken, althans daarover in overleg gaan, met de gemeenten, het Rijk en belanghebbenden.

De **voorzitter**: U wordt op dit punt geïnterrupteerd door de heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Krijgen wij ook een Statenmededeling over waarom beide varianten niet mogelijk zijn?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): In september zijn die varianten voorgeschoteld. Ik ga even nakijken of die Statenmededeling al of niet verstuurd is.

De heer **Hendriks** (CDA): Ik heb hem in ieder geval niet gezien.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dan zullen we zorgen dat u de juiste informatie krijgt.

U had ook een vraag over de buslening. Nou, dat instrument is ingezet voor de concessie van Zuidoost-Brabant en het zit ook in onze instrumentenkoffer voor de komende aanbestedingen.

Gevraagd is naar de Maaslijn. ProRail is bezig met de nieuwe planning. De directe opdrachtgevers, de provincie Limburg en I&W, zitten er bovenop om die vertraging te voorkomen. Het is niet aan mij om daarover een toezegging te doen, want we zijn natuurlijk ook afhankelijk van de markt.

Er is ook een vraag gesteld over de spoorlijnen, de doorkruisingen en de vorderingen wat betreft de Brabantlijn. Diverse overwegen worden al aangepakt, bijvoorbeeld met onderdoorgangen – ik noem Gilze en Rijen, Boxtel en Deurne. Er ligt ook een onderzoek van ProRail 'Risicoanalyse overwegen Dordrecht en Venlo' en er is ook een opdracht gegeven aan I&W om daarmee aan de slag te gaan.

GroenLinks had ook een vraag, die ging over de motie van 3,6 miljoen. Als gevolg van corona zijn het vorig jaar die OV-middelen overgeheveld. Dat is voor 2023 0,9 miljoen, voor '24 1,8 miljoen en voor '25 0,9 miljoen. De reizigersaantallen geven op dit moment nog geen aanleiding om te gaan opschalen, want op dit moment zitten we op ongeveer 80 procent van onze reizigers ten opzichte van het jaar 2019, dus vóór corona. Wij proberen zoveel mogelijk weer die alternatieve vervoersopties in te zetten. Weet in ieder geval dat de vervoerders dit continu monitoren. Als de frequenties te laag zijn, wordt daarop gereageerd, en als ze te vol zijn gaan er weer extra bussen rijden. In juni krijgen we de nieuwe ramingen van de passagiersaantallen en wij hopen de OV-plannen in ieder geval vóór '23 in GS te hebben liggen.

Ja, D66 – ik heb nog tijd blijkbaar, het gaat kennelijk heel erg snel –: snelfietsroutes. Als u zegt: "wat is er allemaal in uitvoering?": de hubs, smart-maatregelen, verkeersveiligheid-

De **voorzitter**: Wat hadden we nou afgesproken? Goed, mijnheer Ludwig heeft het woord.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, voorzitter. Ik had ook nog een vraag over het Rijk, dat ervoor gekozen heeft in 2023 niet meer geld te geven voor het openbaar vervoer. Volgens mij heeft de provincie daarover een brandbrief gestuurd aan het Rijk en ik ben benieuwd wat daar de reactie op is. Nou, laat ik het eerst maar bij deze vraag houden.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dat is nog een verwachting, hè? Het is inderdaad gezegd dat het in september zou stoppen, maar uiteindelijk hebben ze gezegd dat ze het nog verlengen tot 1 januari '23. De staatssecretaris was er heel duidelijk over. Zij zegt: er is geen corona meer, dus ja, dan is die beschikbaarheidsvergoeding ook niet meer nodig. Wij proberen vanuit het IPO een lobby te starten, om ze om te tunen naar een transitievergoeding, dus daar zijn we echt wel mee bezig.

De heer **Ludwig** (GL): En dan vraag twee, die gaat over de uitspraak "als de reizigersaantallen weer toenemen, dan schalen we op". Alleen, dat wordt wel een beetje een cirkeffect, want als die bus niet meer rijdt, gaan mensen wel kiezen voor iets anders en komen ze niet meer terug. Ik ben even benieuwd hoe met die 'struggle' wordt omgegaan, want als op een gegeven moment die bus weg is, dan kunnen mensen niet meer reizen en pakken ze de auto, dus kun je ook niet meer opschalen. Hoe wordt daar rekening mee gehouden?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): We zijn in ieder geval heel goed in overleg met het ROB, het Reizigersoverleg Brabant. Wat ik al zei: we zijn bezig met – dat gaat ook vanaf medio 2022 – het nieuwe Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, het KIM. Ik zeg het maar even voluit, want ik moet enorm wennen aan alle afkortingen die er zijn. Dus we zijn bezig om te kijken hoe het zit met die reizigersaantallen. Ook ik heb die vraag aan het ROB gesteld, van ‘hoe weet je het nou van mensen die niet meer met het OV gaan?’, en zij zoeken juist ook weer hun mogelijkheden om de mensen die uiteindelijk niet meer in het OV zijn gestapt, dus die die auto hebben gekocht, misschien omdat ze het onveilig vinden om met het OV gaan- die weten zij ook weer te benaderen, want daar zijn ook mensen lid van, of die kijken op de site. Er worden enquêtes uitgezet.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Er al voorzichtig van uitgaand dat de gedeputeerde gelet op de tijd niet meer zou toekomen aan de door mij gestelde vragen, dan toch maar even per interruptie. Ik heb namelijk ook nog een vraag gesteld over het BO MIRT, het Bestuursoverleg MIRT met de Rijksoverheid, dat binnenkort plaatsvindt, en het ontbreken van de inzet vanuit GS op de Ruit om Eindhoven, in ieder geval op een oplossing voor de Ruit om Eindhoven, een oplossing voor dat gebied. Ik had toch graag van de gedeputeerde gehoord of daar misschien alsnog op ingezet kan worden, want de afgelopen week hebben we gezien dat het daar gewoon structureel vastloopt en een echt alternatief nog steeds afwezig is. En als we daar toch financiering voor moeten hebben, is de gedeputeerde dan ook bereid om toch weer stevig in te zetten op een Spaar- en infrafonds, dat echt bedoeld is voor die wegeninfrastructuur, en dat daar ook echt de focus op ligt?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Voorzitter. Ik heb juist zoveel mogelijk en zo snel mogelijk willen praten, omdat ik ook wilde toekomen aan uw vragen, maar nu heb ik de rust dat ik er iets langzamer in kan praten. Ik dacht al: ik mis de heer Van den Berg, dus die vraag over de Ruit om Eindhoven wordt ongetwijfeld niet meer gesteld, maar ik ben blij dat dat wordt voortgezet! Zolang er politiek geen draagvlak is in de regio, gaan wij door met de plannen die er nu liggen. Dat is het antwoord daarop. En wat betreft het SIF: ja, dat speelt eigenlijk na 2030 en zal straks tijdens de onderhandelingen met de nieuwe coalitie die dan zal gaan aantreden aan bod komen. Dus ik stel voor: ga flink de campagne in en zorg dat u mee aan de onderhandelingstafel zit.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja, dat zou natuurlijk het allerbeste zijn, maar het zou al heel mooi zijn als in deze collegeperiode, bij de komende begroting, in ieder geval ook al daarop ingezet zou worden. En aangezien dat toch ook een verkiezingsbelofte was van de VVD, zou ik het alleen maar toejuichen als dat nu al zou gebeuren. Dus mijn vraag is: in hoeverre kan daar al werk van worden gemaakt richting de komende begroting? En ten tweede, ten aanzien van de Ruit: er wordt nu gezegd dat er lokaal geen draagvlak voor is, maar is dat ook al bekeken na de laatste gemeenteraadsverkiezingen? Want er is natuurlijk een nieuw speelveld in de regio. En welke andere oplossingen worden voorzien voor dit knelpunt rond de Brainport Eindhoven, of zelfs de Mainport, zoals we hem nu mogen noemen? En in hoeverre kan daar toch ook Rijksfinanciering bij worden betrokken? Moet dat dan ook niet gewoon in het BO MIRT worden meegenomen?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Nou, voorzitter, hij doet het wel heel erg slim, want het zijn twee vragen in één interruptie in de tweede termijn. Prima. Nogmaals: dat SIF, dat zijn afspraken die we met dit bestuursakkoord hebben gemaakt, en dat stopt na 2030, dus- En wat betreft dat draagvlak waarnaar u vroeg: als gedeputeerde mobiliteit moet ik natuurlijk zeggen dat wij zeer tevreden zijn over het pakket dat

er nu ligt en dat door mijn voorganger is ingezet. En ja, ik geef toe: mensen staan in de file daar en dat is ook heel erg frustrerend. Juist daarom is het goed dat we nu vanuit die verstedelijkings- en mobiliteitspakketten die we aan het maken zijn juist gaan inzetten op een mobiliteitstransitie, de Modal Shift: mensen ertoe bewegen – zie ik daar achterin al gejuich vanuit de SP? – dat ze wellicht ook het OV gaan nemen. En, nou ja, vanuit ons misschien ook de oproep: neem de fiets! En ‘peak shaving’ is een woord dat ik laatst geleerd heb: ga niet allemaal gelijktijdig op hetzelfde tijdstip die snelweg op, maar ga een uurtje later.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Nou, hartstikke fijn dat u het OV ook zo omarmt. U praat inderdaad heel snel, dus dat is even wennen. Dank voor uw beantwoording. Ik heb nog wel een vraag voor u openstaan, want u ging heel snel. Bij spoorlijnen vroegen wij u naar- Want we zijn het ook eens over bereikbaarheid, veiligheid en ontsluiting hulpdiensten. U geeft aan dat het hier en daar al gebeurt. Gilze gaf u als voorbeeld, u noemde de lijn Dordrecht-Venlo, de Smartwayz-lijn, maar goed-

De **voorzitter**: En uw vraag?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): -dus die grote..., dat weet u heel goed, Midden- en West-Brabant. Hoe denkt u daarmee om te gaan? Want we hebben ook gemeentes waar nog geen enkele oplossing is. Betekent dit dat ProRail en de provincie er wel voor openstaan om in gesprek te gaan met gemeentes over eventuele oplossingen aldaar?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ja, zeker als het gaat om verkeersveiligheid, dat sowieso. Tijdens de BO-kennismaking in Moerdijk ging het natuurlijk ook over het spoorgoederenvervoer en ook over de Brabantlijn. Ook daar heb ik nogmaals neergelegd wat betreft de Brabantlijn, dat voor ons de veiligheid, met name de leefbaarheid in de dorpen, een heel erg belangrijk iets is.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dus als daar verzoeken komen vanuit gemeenten, dan zullen de provincie en ProRail samen aan tafel gaan zitten en zullen er oplossingen gezocht worden, ook als dat kosten inhoudt?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Nou, dan verwijst ik eigenlijk toch naar de Statenmededeling die begin deze week verstuurd is. Laten we daar tijdens de Programmeringsdag in september nog maar eens goed naar kijken. Maar luisteren kan altijd natuurlijk.

De **voorzitter**: Mijnheer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde triggerde mij met haar opmerking over ‘niet shiften’, of – hoe noemde ze dat – ‘niet tegelijk naar het werk gaan’. In die zin zou ik zeggen: kijkt u ook met de werkgevers in de omgeving naar de mogelijkheden die er zijn voor bijvoorbeeld hybride werken, wat wel een hele handige manier is om de files te verminderen. Bent u daarover in overleg met de werkgevers in de omgeving? Want niet alle werkgevers staan te trappelen om hun medewerkers die kans te geven.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Het woord was ‘peak shaving’; dat zullen we nu nooit meer vergeten! Als het gaat om goed werkgeverschap, staan we als provincie hoog. Ook vanuit de provincie hebben we een visie ‘Anders werken, reizen en ontmoeten’, waarin we heel erg propageren om thuis te werken en af te spreken wanneer je elkaar in het provinciehuis ontmoet. Moge dat een voorbeeld zijn voor de werkgevers hier in de buurt. Wij hopen eigenlijk dat de volgende keer andere werkgevers boven ons staan.

De heer **Kutlu** (D66): Ik ga ervan uit dat u zich daar de komende tijd voor gaat inzetten.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik ga het in ieder geval wel promoten, ja. Kijk, we kunnen het natuurlijk allemaal wel op een schoteltje gaan neerleggen, maar als je in de file staat, kun je er ook over nadenken en het wellicht zelf bij je werkgever aankaarten.

De **voorzitter**: Dank u wel. U was volgens mij gekomen aan het einde van uw beantwoording. Dan ga ik tot slot naar gedeputeerde Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Twee minuten, hekkensluite, met één motie. Motie M72 van ChristenUnie-SGP verzoekt GS om in het belang van alle Brabanders te laten onderzoeken hoe het nu is gesteld met de sociale ongelijkheid en met voorstellen te komen om die sociale ongelijkheid terug te dringen en zo mogelijk op te heffen. Zoals u bekend is, ligt het aanpakken van sociale ongelijkheid primair bij de gemeenten. Wij kunnen natuurlijk proberen hen daarin te faciliteren. In 2020 heeft de laatste verkenning van sociale tweedeling plaatsgevonden en die zou dit jaar weer door PON worden uitgevoerd. We zijn nu aan het verkennen of dit onderzoek breder kan worden opgepakt in het kader van brede welvaart, want het is natuurlijk een belangrijk onderdeel van brede welvaart. In de samenwerkingsagenda met VBG is het thema 'Sociale veedeling en brede welvaart' opgenomen. Op dit moment wordt bekeken hoe we de samenwerking op dit thema verder kunnen vervolgen. In die zin ontraden wij de motie, omdat we er in feite mee bezig zijn op dit moment.

Verder ingaand op een aantal vragen-

De **voorzitter**: Wat hadden we nou afgesproken!? Dit is al de derde keer! Mijnheer Van Zelst. Nee, ik had het niet tegen u, hoor, ik zeg het tegen de gedeputeerde. Maar mijnheer Van Zelst, ga uw gang.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Excuus, voorzitter, want ik heb u fout geïnformeerd. We ontraden de motie níét. Die beantwoorden we dus op deze manier met het onderzoek dat we gaan doen.

De **voorzitter**: Misschien kunt u voor de duidelijkheid dan nog eventjes aangeven hoe u wél adviseert op de motie.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Geen bezwaar, omdat we dat onderzoek aan het doen zijn, op voorwaarde dat u wat ik net heb toegelicht aanvaardt als invulling van de motie.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. Dan is dit, denk ik, een hele mooie motie en hoop ik dat die brede steun krijgt. Het is een extra stimulans voor u om hiermee aan de gang te gaan en er uitvoering aan te geven.

Dank u wel.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Er is een aantal vragen gesteld die betrekking hebben op brede welvaart. Daarover heb ik net al het een en ander gezegd. We zullen in het najaar ook een symposium gaan organiseren op dit gebied en we zijn druk bezig met te kijken naar onze rol en functie daarin. Dus wij zullen u daarover informeren en we komen ook met een uitvoeringsagenda op het gebied van brede welvaart.

Daarnaast zijn door u vragen gesteld op het gebied van landbouw. Daar ga ik nog even heel kort op in, want we hebben er al uitgebreid over gesproken bij de vaststelling van het beleidskader landbouw en voedsel.

Dan toch weer ingaand op een aantal specifieke vragen. De VVD heeft gevraagd naar de stand van zaken met het begrip voedselschaarste. Daarvan is nog steeds het beeld dat we ons daarover op dit moment geen zorgen hoeven te maken. Als er verandering van inzicht komt, zullen we u daarover natuurlijk informeren. U heeft gevraagd wat de gevolgen van verdroging zijn: kunnen de gewassen die nu geteeld worden nog wel geteeld blijven worden? Het is natuurlijk altijd aan de boer om dat te beoordelen. Het is wel zo dat wij hard werken aan het bevorderen van bodem- en waterbeheer door de boeren, via onder andere het programma BodemUP. Ook precisielandbouw heeft daar een rol in, zodat je heel gericht en beperkt kunt beregenen. Dat doen we onder andere via de Boerderij van de toekomst. Wij doen ook klimaatstresstests als provincie en de agrarische sector is een van de onderwerpen daarin.

De **voorzitter**: De heer Holleman.

De heer **Holleman** (VVD): Voorzitter. De Statenvraag ging over de droogte van de afgelopen maanden en in de beantwoording stond onder andere dat u nog niet weet wat de gevolgen voor de gewasopbrengst zouden kunnen zijn. Maar toch: als wij als VVD de laatste tijd zo het nieuws bijhouden en alle artikelen die erin verschijnen, dan maken wij ons in ieder geval wel ernstig zorgen. Ik zou de gedeputeerde dan ook graag willen vragen: hoe kunt u onze zorgen wegnemen, in ieder geval als het gaat om de dreigende voedselschaarste voor dit jaar?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Zoals ik net al zei, hebben wij geen signalen dat de huidige droogte tot voedselschaarste zal leiden. De verdroging is zeker een zorgpunt, in relatie tot zowel landbouw alsook, niet te vergeten, natuur. Zoals ik net al zei, proberen wij als provincie instrumenten en systemen aan te dragen waardoor gewerkt kan worden aan een evenwichtige grondwaterbalans. Dat zou structureel moeten gaan zorgen voor een verbetering en een vermindering van die verdrogingseffecten.

De heer **Holleman** (VVD): Het is natuurlijk heel goed om eraan te werken om dit probleem structureel aan te pakken, maar dan constateer ik dus dat Gedeputeerde Staten blijkbaar anders denken over de berichten die de laatste tijd in de media verschijnen. Wij blijven ons in ieder geval wel zorgen maken, wij geloven wel wat er in die berichten staat. Het is bijzonder dat Gedeputeerde Staten dat niet onderschrijven.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dan heeft u mij misschien verkeerd begrepen, of ik heb het niet duidelijk toegelicht. Natuurlijk maken wij ons ook zorgen en zien wij die signalen, die wij uiteraard heel serieus nemen. Maar goed, het is, zoals ik net ook al zei, uiteindelijk ook aan de boer om met zijn bedrijfsvoering in te spelen op de natuurlijke omstandigheden. De jaren van goede en slechte oogsten kennen we ook met elkaar en dit is natuurlijk een serieus probleem, dat misschien de voorbode is van een situatie die veel vaker gaat voorkomen. Het is aan ons als provincie, als overheid in dit geval, om aan structurele oplossingen te werken en de preventie ervan. Dat doen we op vele manieren. Mijn collega Hagar Roijackers is daar heel druk mee bezig. Ik noem het drinkwaterconvenant en de beregeningsvraagstukken die daarover spelen. Dus u kunt ervan op aan dat dit onze serieuze aandacht heeft als Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Goed te horen dat u dit wel als een serieus probleem ziet, want er is natuurlijk niet incidenteel, maar praktisch elk jaar rond deze tijd sprake van droogte. Daarom de vraag: bent u bezig om, samen met de landbouwsector, kan ik me voorstellen, en de waterschappen, te kijken naar een mogelijke opvang van regenwater? Want een van de problemen is dat, als het dan een keer regent, het binnen de kortste keren weer is weggestroomd. Opvang van regenwater zou één mogelijkheid zijn, om die dan te gebruiken in tijden van droogte. Bent u daarmee bezig, wordt daaraan gewerkt, of zegt u van: nou ja, wij zien dat niet als een reële bijdrage aan het oplossen van het probleem?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Het bergen en borgen van water, dus het opvangen van water, is een van de mogelijkheden om te voorzien in het oplossen van de effecten van droogte. Ik kijk ook naar mijn collega Roijackers, die natuurlijk ook met verschillende organisaties daarover spreekt, en ik doe dat zelf ook, met de agrarische sector onder andere. Ik merk dat er grote bereidwilligheid is om tot innovatieve oplossingen daarvoor te komen, als het gaat over het borgen van water.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Goed te horen dat u en de andere gedeputeerde daarmee bezig zijn. Ik kan me ook voorstellen dat die bereidheid toeneemt naarmate we steeds vaker, helaas, beregeningsverboden moeten instellen en er geen grondwater opgepompt mag worden. Dat kan in die zin elkaar ook nog versterken.

Dank u wel.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dank u wel.

Tot zover over verdroging en voedselschaarste. Daarnaast heb ik zorgen gehoord over het onttrekken van landbouwgronden en het vergoeden van de afwaardering daarvoor, en ook over de toegankelijkheid van financiële middelen ten aanzien van verduurzaming en innovatie. Daarvoor verwijs ik naar de mogelijkheden die nu landelijk gecreëerd worden met het transitiefonds van minister Van der Wal in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Wij proberen natuurlijk – dat is ook een opdracht die u ons gegeven hebt – daartoe ook toegang te krijgen voor de Brabantse boeren. Het is een actueel onderwerp, want de minister heeft aangegeven een miljard naar voren te willen trekken uit dat fonds van 25 miljard. Wij dienen ook fiches in om daarop een beroep te kunnen doen.

Door het CDA is daarnaast gevraagd naar het plan voor jonge boeren. Daar wordt aan gewerkt. We zullen ervoor zorgen dat het in het najaar aan u aangeboden kan worden. Hetzelfde geldt voor de Routekaart 2024. Daarvan hebben we aangegeven dat we die voor de zomer aan u zullen toesturen.

Volgens mij heb ik hiermee de meeste van uw vragen – misschien wel alle – beantwoord op dit moment.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik zie op de valreep toch mevrouw Vlasveld nog rennen. Zij heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, maar ik weet niet zeker of deze vraag bij gedeputeerde Lemkes thuishoort; anders kan ze hem ook doorspelen naar degene bij wie hij wel thuishoort. Ik had nog een vraag gesteld over het gebruik van glyfosaat: of u zich ervoor gaat inzetten dat het in navolging van de provincie op eigen pachtgronden met waterschappen ook bij de Brabantse Delta niet meer gebruikt gaat worden.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voor de beantwoording daarvan kijk ik even naar collega Roijackers.

De **voorzitter**: Ik denk dat het verstandig is dat dat in de tweede termijn wordt meegenomen. Zullen we het zo afspreken?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja.

De **voorzitter**: Dan is gedeputeerde Lemkes aan het einde van haar betoog. Daarmee zijn we ook aan het einde gekomen van de eerste termijn van het college. Ik stel voor twintig minuten te schorsen en daarna verder te gaan.

Schorsing (16.09-16.32)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Mevrouw Dirken heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel, en ik denk dat dit zomaar eens een hele snelle tweede termijn kan worden.

Allereerst dank aan GS voor hun reactie, en ook dank aan de collega's die wél op tijd terug in de zaal zijn! Fijn dat het college de toezegging heeft gedaan om in beeld te brengen wat we zoal aan wettelijke en niet-wettelijke taken hebben en hoeveel geld we daaraan gaan uitgeven.

De **voorzitter**: Dames en heren, we zijn al begonnen! Of u wilt plaatsnemen, met spoed. Mevrouw Dirken is namelijk al begonnen met haar tweede termijn. Mevrouw Dirken heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u, en aangezien de collega's het meest interessante deel waarschijnlijk gemist hebben, mogen ze straks nog eens aan een collega vragen waar dat uit bestond! In ieder geval hopen wij op die manier straks gedegen keuzes te kunnen maken waar we wel en waar we niet op willen bezuinigen. We missen nog wel een antwoord op een van onze vragen rond energie, maar volgens mij mis ik ook nog een gedeputeerde, dus als een collega daarvoor waar zou kunnen nemen, zou dat heel fijn zijn. Wij willen namelijk graag nog een antwoord op onze vragen over een zekere en betaalbare energievoorziening, en in het bijzonder wat GS concreet gaan doen – ik zal heel langzaam praten, dan hoort ze de vraag zelf – om te zorgen dat er sneller nieuwe, stabiele energieconcepten beschikbaar komen in Brabant, in lijn met concepten als de zoutreactoren.

Dank aan de gedeputeerde die antwoorden gaf over veiligheid. Als wij hem goed begrijpen, wordt bij de begroting opnieuw een afweging gemaakt hoeveel geld we daarvoor willen gaan inzetten in de komende periode. In ieder geval hoeft u wat de VVD betreft op dit onderwerp niet al te enthousiast te gaan korten. Zoals wij al eerder aangaven, vinden wij het als VVD belangrijk dat iedere Brabander zich veilig kan blijven voelen.

Wat doen we dan met onze motie? Die dienen we in gewijzigde vorm in. Zoals we vanmorgen zelf in antwoord op vragen van andere fracties al aangaven, hebben wij er geen bezwaar tegen dat voor alle projecten waarvoor de provincie zelf opdrachtgever is, of medeopdrachtgever, in beeld wordt gebracht waar prijsstijgingen door grondstoftekorten et cetera zorgen voor financiële nood. Van ons mag alles in beeld worden gebracht, als vooral ook maar helder wordt welke financiële vraagstukken echt door alle prijsstijgingen op het mobiliteitsterrein liggen, vraagstukken die om een oplossing vragen. En voor alle helderheid misschien nog de toevoeging dat we hiermee écht de stijgingen door grondstoftekorten en juridische vertragingen bedoelen en níet de regulier te voorziene prijsstijgingen, zoals cao-ontwikkelingen en dat soort zaken.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik ben eigenlijk wel benieuwd waarom de VVD ervoor kiest om nog steeds zo'n zware nadruk op het mobiliteitsdomein te houden, en niet dit gewoon breder te houden op alle terreinen waar het over gaat, en anderzijds om het niet alleen maar op de projecten, maar ook gewoon op de lopende kosten te houden, want ook daar is natuurlijk sprake van prijsstijgingen.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Het zal u niet verbazen, als u de VVD een beetje gevolgd heeft de afgelopen jaren, dat wij mobiliteit een warm hart toe dragen in alle vormen die er zijn, omdat, zoals ik vanmorgen zei, mobiliteit voor ons een randvoorwaarde is om andere dingen te kunnen doen in Brabant. Vandaar dat wij ook in de herziene vorm van onze motie nog steeds willen benadrukken dat dit ook voor mobiliteit belangrijk is. Als u de motie goed leest, ziet u dat wij daarin, zowel in onze overwegingen als in het dictum, hebben toegevoegd dat we ook graag zien dat voor andere projecten waarvoor de provincie opdrachtgever of medeopdrachtgever is in beeld willen hebben waar dan juist door die grondstofschaarste, et cetera, de tekorten worden veroorzaakt, zodat we – want daarvoor is ooit de knelpuntenbuffer in het leven geroepen – kunnen kijken, als we de begroting vaststellen, voor welke projecten een beroep op die buffer wordt gedaan, of dat we dat op andere manieren moeten gaan bekostigen, maar dat hangt ervan af wat we allemaal zien.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel. Misschien in het verlengde hiervan ook nog een reactie op de laatste projecten, ook de lopende kosten. Als u eigenlijk zegt dat u meer nadruk wilt op die mobiliteit, zo kennen we de VVD, maar u spreekt over de begroting voor 2022 en hoe is dan in de optiek van mevrouw Dirken nu de verhouding tussen het geld dat we uitgeven aan mobiliteit en infrastructuur ten opzichte van de andere terreinen? Heeft mevrouw Dirken daar zicht op, hoeveel procent we nu bijvoorbeeld al uitgeven aan mobiliteit en infrastructuur?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik denk dat u een beetje naar de bekende weg vraagt, want ik denk dat u weet, net als wij, dat een aantal hele grote uitgavenposten van de provincie ligt op het terrein van mobiliteit en dat we daarnaast ook heel veel geld uitgeven aan natuur. Dat zijn zo'n beetje de grootste posten die we hebben als provincie, omdat we daar ook verschillende taken hebben liggen. Dus het is ook logisch dat daar grote bedragen in omgaan. In de beeldvorming naar buiten toe kan misschien leven dat er nog wel een grote reserve is op mobiliteit, maar daar al blijkt dat die eigenlijk onvoldoende is voor wat er normaal in de pipeline zit, om dat te bekostigen. Dat staat nog los van waar wij het in onze motie over hebben, namelijk dat er incidenteel nog van alles overheen is gekomen wat we helemaal niet hadden voorzien door alles wat er de laatste maanden in de wereld is gebeurd. Wij richten ons specifiek op wat er de afgelopen maanden is gebeurd. Dat is iets wat we echt niet hadden kunnen voorzien en daarvoor willen wij ook een beroep doen op die incidentele extra middelen.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Wij zien als VVD met belangstelling het overzicht tegemoet waarover we het net al hadden en dat wij opvragen met onze motie. Dat overzicht willen we hebben, zodat we een goede politieke afweging kunnen maken over de inzet van extra middelen. En het zal niemand die inmiddels wel in de zaal aanwezig is verbazen dat die afweging wat de VVD betreft in elk geval richting de tekorten of mobiliteit moet gaan.

Wij wensen het college veel succes met de voorbereiding en we zien graag tegemoet wat we bij de begroting van het college krijgen.

Tot zover.

Motie M55A-2022: Zonder mobiliteit staat alles stil

"Provinciale Staten van Noord Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022 behandelend Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023;
constaterende dat:

- investeringen in mobiliteit belemmerd worden door het tekort aan grondstoffen en materialen en door sterk gestegen prijzen, zoals ook beschreven in de Perspectiefnota 2023;
- mobiliteitsprojecten daarnaast te maken hebben met oplopende kosten door langlopende juridische procedures en onzekerheden op het gebied van stikstof;
- de financiële ruimte voor mobiliteitsprojecten van de provincie Noord-Brabant steeds kleiner wordt;
- het daarmee steeds moeilijker wordt voor de provincie om projecten te realiseren die het Brabantse mobiliteitsnetwerk en de bereikbaarheid van onze provincie structureel versterken;

overwegende dat:

- de bereikbaarheid van Noord-Brabant onder druk staat, met dagelijks files en vertragingen voor Brabanders als gevolg, en bovendien in de nabije toekomst verder onder druk komt te staan, kijkend naar de voorspelde groei en verdere verstedelijking van onze provincie;
- goede bereikbaarheid essentieel is voor een goed woon-, werk- en leefklimaat in Noord-Brabant en de economische positie van onze provincie;
- het daarom van groot belang is om projecten te realiseren die het Brabantse mobiliteitsnetwerk en de bereikbaarheid van onze provincie structureel versterken;
- het hiervoor nodig is om financieel prioriteit te geven aan deze projecten die door forse prijsstijgingen, inflatie, oplopende kosten en andere externe factoren in de knel komen;

roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- in beeld te brengen welke geconstateerde en verder geprognosticeerde tekorten er zijn op lopende mobiliteitsprojecten waarvoor de provincie Noord-Brabant (mede) opdrachtgever is, veroorzaakt door het gebrek aan grondstoffen en materialen, langlopende juridische procedures en daarmee gepaard gaande prijsstijgingen en kosten;
- hierover Provinciale Staten voor de begrotingsbehandeling te informeren, zodat er in de begroting 2023 middelen gealloceerd kunnen worden, bijvoorbeeld uit de knelpuntenbuffer, om projecten ook daadwerkelijk te realiseren;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jelle van Nuland, VVD.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Dirken. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Een mooi voortvarend debat, als fractie zojuist met elkaar gesproken, een mooie diversiteit aan moties en goed om ook ieders verhaal en de kleuring daarvan, van hoe de wereld nu is, en ons perspectief te mogen horen. Een aantal vragen staat wat ons betreft nog open. Eén is: wij hebben GS voorgelegd wat het college ervan vindt om de paragraaf gezondheid in de Statenvoorstellen te vervangen door de paragraaf brede welvaart. Verder hebben wij nog een vraag openstaan op economie. Wij hebben de gedeputeerde de toezegging gevraagd dat hij met een gerichte aanpak de afstand tot de arbeidsmarkt wil verkleinen en zo iedereen de kans op een goed inkomen en een schuldenvrije toekomst gaat bieden, ook omdat dat aspect van brede welvaart voor ons heel belangrijk is.

Een laatste vraag die wij hebben voorgelegd aan dit college gaat over minder regels en een betere dienstverlening. Wij hebben GS opgeroepen een meldpunt Minder regels in te richten, Minder regels, meer service, met als nieuwe uitdaging 'van minder regels naar betere regels', met als doel om de dienstverlening vanuit de provincie te verbeteren, en wij zijn heel benieuwd wat GS van deze suggestie vinden.

Daarnaast rest ons u te danken voor de uitvoerige beantwoording op het perspectief dat wij hebben geschetst. Veel dank voor de uitgebreide beantwoording op natuur, op water, op wonen. Heel erg helder. U zit vol ambitie en wij hebben ook heel veel zin om daar het komende jaar met elkaar verder aan te gaan werken. We zijn heel benieuwd wat dit jaar ons gaat brengen.

Dank ook voor de uitvoerige beantwoording op onze moties. Alle drie hebben ze 'geen bezwaar'. Van de buurtbatterij heeft de gedeputeerde aangegeven dat dat inderdaad lastig is en dat dat op een bepaalde manier moet worden meegenomen. Nou, dat kunnen we onderschrijven. Wij lezen en horen ook wel dat

dat lastig is, maar desalniettemin van beide kanten alle inzet om het tot een succes te gaan maken, dus dank voor uw oordeel.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik de heer Van Hattem het woord voor een interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank aan het CDA voor alle dankbaarheid! Maar ik heb toch nog een vraag over één motie van het CDA, om daarbij een goede afweging te kunnen maken. Het betreft motie M56 over de CPO-projecten. Het is eigenlijk een vrij open motie, er wordt niet heel specifiek in gezet wat nu van de provincie wordt verwacht op dit vlak. Zou mevrouw De Hoon misschien iets meer kunnen toelichten wat zij met deze motie specifiek verwacht van de provincie, bijvoorbeeld dat met gemeentes wordt gekeken naar versoepeling van regels bij CPO-projecten, of zit het echt meer in het beschikbaarstellen van grond of andere, toch meer op kapitaal gestoelde middelen? Kunnen we daar iets meer toelichting op krijgen?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank voor uw vraag, mijnheer Van Hattem, en geheel terecht. De insteek die wij met deze motie beogen is de volgende. Er zijn heel veel projecten waar mensen heel enthousiast aan beginnen; dan denken ze over een jaar aan het bouwen te zijn en dan komen ze er gaandeweg achter dat er allerlei zaken en punten zijn waar ze tegen aanlopen. Wij vragen de provincie dat uiteen te zetten, zodat er eigenlijk een soort routekaart ontstaat waardoor zowel gemeentes als fanatieke groepen die vol enthousiasme beginnen weten waar ze tegen aan gaan lopen. Daarnaast dagen we het bestuur uit om eens goed te onderzoeken en te bezien of wij ook kunnen ondersteunen in expertise vanuit dit huis, om mensen tegemoet te komen en te ondersteunen in hulpvragen, misschien zelfs in middelen, maar dat is wel een uitdaging richting de begroting. Dat is dus de insteek: niet zozeer naast u gaan staan en aan het handje de grond uit te zoeken, maar meer een soort routekaart-hulp te bieden om het voortvarender te laten verlopen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Het is dus meer een idee van een ondersteunende brochure, zoals ik het maar even noem, voor ontwikkelaars en, voor alle duidelijkheid: als er dan eventueel nog niets in de geest van middelen moet komen, dat er dan bij de begroting nadere voorstellen komen, en niet dat daarop nu al wordt ingestoken. Kan mevrouw De Hoon van het CDA misschien ook nog duidelijk maken waarom dit nu specifiek een provinciale taak zou moeten zijn, in plaats van dit gewoon aan de gemeentes over te laten?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Klopt, dit gebeurt gemeentelijk, dat is waar, maar na een aantal groepen te hebben gesproken dachten wij als fractie dat het mooi zou zijn als je vanuit de provincie overkoepelend een duidelijke kaart zou kunnen ontwikkelen, want als alle gemeentes dat voor zichzelf moeten gaan bedenken, betekent dat alleen maar middelen en meer ambtelijke uren om dat te gaan ontwikkelen. Wij kunnen dat veel efficiënter en veel sneller doen. Dat was het idee erachter. Wij denken echt dat, als we het nu vragen aan sommige groepen die halverwege zijn, of bijna klaar, die heel erg geholpen hadden kunnen worden met zo'n kaart. We vragen het college te onderzoeken welke mogelijkheden ze nog meer zien om aanvullend te kunnen ondersteunen en we gaan dat richting de begroting inderdaad met elkaar heel graag samen bekijken.

De **voorzitter**: Dank u wel. U was volgens mij klaar met uw betoog?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja.

De **voorzitter**: Dan geef ik graag het woord aan de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik kan vrij kort zijn. De SP-fractie dient bij deze perspectiefnota geen moties in. Wij zullen moties en amendementen bij de begrotingsbehandeling indienen. Ik sta hier op zich wel redelijk tevreden, voorzitter. In mijn eerste termijn heb ik aangegeven dat het wat ons betreft afgelopen moet zijn met 'alles voor de economische groei en de economische groei voor alles'. En ik moet zeggen: ik heb daarvoor bij verschillende fracties enige weerklank gehoord, in de trant van "laten we serieus nadenken of het altijd wel nodig is om werkgelegenheid en economische groei boven alles te stellen, en moeten we niet aan bijvoorbeeld zaken als natuur en openbaar vervoer meer belang hechten?". Wat dat betreft ben ik hoopvol, voorzitter.

Ik heb nog een paar vragen, maar eerst wil ik nog even ingaan op een opmerking die een van de gedeputeerden maakte, en dat was: "er is geen corona meer". Voorzitter, ik vind dat een gevaarlijke uitspraak voor een bestuurder. Als wij gaan leven en denken dat corona er niet meer is, krijg je gauw bij mensen dat ze denken "ik voel me niet goed, ik voel iets, maar ik ga me niet laten testen, want er is geen corona meer". Voor deze houding zou ik willen waarschuwen. We moeten er echt voor uitkijken. In maart en april was er nog elke week een oversterfte van ruim 300 mensen, waarschijnlijk – het is niet voor honderd procent zeker – veroorzaakt door griep en corona en ik vind het gevaarlijk als wij, zoals we in eerdere zomers gedaan hebben, gaan denken "het is allemaal achter de rug en we hoeven nergens meer aan te denken". Daar wil ik echt serieus voor waarschuwen.

Voorzitter. Ik heb nog een paar vragen, die ik in eerste termijn niet heb kunnen stellen.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik vind dat het nog steeds erg onrustig is. Ik moet me al concentreren om de heer Heijmans te kunnen verstaan en ik zou u willen verzoeken daarmee rekening te houden. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dat wil wat zeggen als je mij niet kunt verstaan, want ik praat over het algemeen redelijk duidelijk.

Hoe is de stand van zaken met de opwekking van dure-, nee: juist níét dure, maar *duurzame* energie? Gaan we de 50 procent reductie halen in 2030?

Een andere vraag die ik nog heb: ongetwijfeld bent u bekend met de 29 Overijsselse uitspraken, gaan die gevolgen hebben voor de Brabantse woningbouw? Ik kan me voorstellen dat het een ingewikkelde vraag is, die misschien niet zó te beantwoorden is, maar ik hoor dat graag van de gedeputeerde, en als er grote gevolgen aan zitten, zou ik het op prijs stellen wanneer we daar, eventueel via een korte notitie, een reactie van GS op kunnen krijgen.

Laatste vraag, voorzitter. In de Gelderse Vallei is al enige tijd sprake van vogelgriep. Volgens mij is Brabant hiervan nog redelijk verschoond, maar houdt het college rekening met de dreigende gevolgen van verspreiding van die vogelgriep? En als het college zich daarmee bezighoudt: hoé houdt het zich daarmee bezig?

Dat was mijn termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, en dan gaan we naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Het was een hele logische verspreking van de heer Heijmans, volgens mij was het zelfs niet eens een verspreking, want het *is* dure, duurzame energie. En dan verbaast het me dat de heer Heijmans in eerste termijn met een verhaal kwam over de zorgen van de mensen in de Graafsewijk, die vaak tegen hoge kosten van hun energierekening aanlopen, et cetera, en nu zelf die ambitie voor 2030 hier nadrukkelijk voorlegt aan het college. Dus mijn vraag aan de heer Heijmans van de SP is: tegen welke prijs, voor met name die mensen in de Graafsewijk die tegen die hoge energierekening aanlopen, is hij bereid die ambities voor 2030 te halen? Mag die prijs nog hoger worden, ten laste van de burgers die een steeds hogere energierekening betalen, steeds hogere energielasten-

De **voorzitter**: Uwe vraag is duidelijk, denk ik.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Van Hattem, u houdt de mensen echt voor de gek als u hen probeert wijs te maken dat de energie in Nederland zo duur is vanwege het feit dat we investeren in duurzame energie. Elk weldenkend mens zal zich realiseren dat op de lange termijn, als je investeert in duurzame energie, zon en wind, de energierekening betaalbaarder zal worden en goedkoper. Ik heb u al gezegd: er is behoorlijk wat subsidie naar windenergie gegaan bijvoorbeeld, maar de tijd is al lang angebroken dat windmolens zonder subsidie kunnen draaien, terwijl de energie die opgewekt wordt goedkoper en betaalbaarder is dan via fossiel opgewekte energie.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Dan is de heer Heijmans hier juist zelf de boel aan het verdraaien, want er worden een hoop bijkomende kosten niet berekend: alle ontwikkelkosten, plankosten, bouwkosten en afvoerkosten van al die windturbines en zonnepanelen. Zonnepanelen worden in de toekomst het nieuwe asbest, want dat gaat nog een groot probleem worden met het niet kunnen hergebruiken van die materialen. Heeft de heer Heijmans daar wel rekening mee gehouden, dat dit er ook nog allemaal bij komt kijken, dat het inderdaad allemaal via subsidie gaat en daarmee met belastinggeld, dat via die energietoelagen moet worden opgebracht, wat dus ten koste gaat van die burgers die die energierekening-

De **voorzitter**: Uw vraag is helder, denk ik .

De heer **Van Hattem** (PVV): Misschien nog één punt erbij, voorzitter: dan zien we daarnaast ook nog het gasloos maken van veel wijken, wat vijftig- tot zeventigduizend euro per woning kost, zo blijkt uit cijfers van het Economisch Instituut voor de Bouw. Wil de SP daar ook mee doorpakken, met het gasloos maken van die woningen, wat een ontzettend dure operatie is om al die huizen te verbouwen, wat allemaal ook in de huurkosten, in hogere huren, doorgerekend gaat worden-

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik vind dat sommige interrupties- U gaat erover, maar als ik daar sta om te interrumperen, word ik sneller door u in de rede gevallen.

De **voorzitter**: Nou, alles is relatief. Dat voelt u, denk ik, alleen maar zo. Ik geef nu het woord aan de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nou, mijnheer Van Hattem: berekent u alle kosten mee van het verbranden en verstoken van fossiele energie, hoeveel doden er jaarlijks vallen door fijnstof, et cetera? Ja, nu staat u te lachen en een beetje te schudden, maar berekent u de maatschappelijke kosten van het gebruik van die vorm van energie door, wat we als samenleving daarvoor aan kosten maken?

Voorzitter. Het is een beetje flauw van mij dat ik met een tegenvraag eindig, terwijl mijnheer Van Hattem twee keer geïnterrupteerd heeft, maar ik weet zelf hoe het voelt, dus ik vind dat een ander dat ook eens mag voelen!

De **voorzitter**: Zeiden de twee grote interrumpeers tegen elkaar. Ik ga naar de heer Janssen. Mijnheer Heijmans, u kunt wel weglopen, maar er staat nog iemand die u wil interrumperen. Dat is toch ook altijd een kans, hè, als je geïnterrupteerd wordt? De heer Janssen heeft het woord.

De heer **Janssen** (VVD): Ja, mijnheer Heijmans, ik liet uw verhaal nog even indalen, maar begreep ik nu goed dat u geen geld wilt investeren in de economie voor banen in Brabant?

De heer **Heijmans** (SP): Op dit moment zou ik werkelijk niet kunnen bedenken voor welke mensen wij banen moeten creëren in Brabant. U weet net zo goed als ik: in de landbouwsector, in de technische sector, we hebben er de mensen niet voor! En dan gaat u zeggen dat we nog meer banen moeten creëren! En weet u: u bent van de VVD, meen ik hè? Gaat u mij nu voorhouden dat de overheid banen moet creëren? Ik dacht altijd dat uw partij van de bedrijven was, van de markt. De markt creëert banen, werkgevers zorgen voor werk, dat hoeven wij toch niet te doen?

De **voorzitter**: Mijnheer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Nee, maar regeren is wel vooruitzien, mijnheer Heijmans, ook als je naar de woningmarkt kijkt. Als je nu niks doet, komt er in de toekomst niet veel goeds. Dus je moet met elkaar kijken hoe we Brabant gezond kunnen houden, en dat geldt dus ook voor de economie. Als je daar geen energie of geld, of wat dan ook, in wilt steken, weet ik wel wat ervan komt.

De heer **Heijmans** (SP): Dus u zegt: als wij als overheid ons niet met het Brabantse bedrijfsleven bemoeien, dan wordt het niks? Ik ben echt verrast om zo weinig vertrouwen bij de VVD aan te treffen in onze Brabantse bedrijven! Het gaat de goede kant op met die partij van u!

De **voorzitter**: Goed, dank u wel. De heer Janssen wil daar dolgraag op reageren, maar dat kan niet. Ah, ik zie toch nog iemand op de valreep: de heer Spooren. Maar ik zou u willen verzoeken om dan wel eerder te gaan staan. Ik geef u nu het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Noemt u mij maar Heintje Davids!

De **voorzitter**: Precies. Mijnheer Spooren. En graag kort, dames en heren, want we gaan de tweede termijn niet zo lang maken dat hij door de interrupties zo meteen langer wordt dan de eerste termijn. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Dat zal ik niet doen. De heer Heijmans voelt zich hier goed thuis, dus daar wil hij wel een keer extra voor lopen. U heeft misschien wel gelijk dat we geen banen moeten creëren voor mensen die zichzelf op de arbeidsmarkt kunnen bedruipen, maar er zijn ook mensen die ver van de arbeidsmarkt af staan, met een geestelijke afstand tot de arbeidsmarkt, ouderen. Zou u daarin dan wel willen investeren, of moet dat ook gewoon de markt doen?

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Spooren, u bent niet de fractievoorzitter, dus ik kan me heel goed voorstellen dat u niet de hele dag continu, honderd procent, hebt geluisterd, maar ik heb nadrukkelijk gezegd dat van het onderdeel economie talentontwikkeling-, en onder talentontwikkeling versta ik het bijscholen en omscholen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, van vluchtelingen die de Nederlandse taal niet goed beheersen, van mbo'ers richting techniek, noem-maar-op: ja, daar moeten we zeker in investeren, dat ben ik absoluut met u eens. Maar dan creëren we daarmee geen nieuwe banen, maar maken we het mogelijk dat de bedrijven die nu zitten te springen om mensen ook een beroep kunnen doen op de mensen die wij omscholen en bijscholen. Van mij mag daar provinciaal geld in, en dan interesseert het mij werkelijk niet of dat een kerntaak van ons is. Wij moeten dat zien als een taak van ons als provincie, en daarmee doen we indirect iets voor het bedrijfsleven. Eigenlijk zou je zeggen dat het de taak is van het bedrijfsleven om mensen op te leiden die zij nodig hebben, maar in deze situatie vind ik dat wij als overheid dat ook mogen zien als een taak van ons.

De **voorzitter**: Uw standpunt is helder, denk ik.

De heer **Spooren** (CDA): Dank je wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga ervan uit dat u nu echt kunt gaan en dat mevrouw Meeuwis niet nog een keer terug hoeft te lopen. Mevrouw Meeuwis heeft het woord.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Bewegen is gezond hè, voorzitter?

Voorzitter. Allereerst dank, college, voor de antwoorden op bijna al onze vragen en voor de positieve reactie op onze cultuurmotie. Nogmaals: D66 legt bij deze perspectiefnota het accent op brede welvaart, net als het CDA hoorde ik. Het gaat over welzijn, over de leefomgeving, over balans tussen economische groei en kwaliteit van leven. Daar moeten onze keuzes op gebaseerd zijn en niet op één aspect. Economische groei is pas echte groei als die wordt vertaald in kwaliteit van leven, in een betere gezondheid, in beter wonen en in schone lucht én, mijnheer Van Zelst, als er tempo wordt gemaakt, vooral ook vanwege het klimaat. Hoe langer we wachten, of uitstellen, hoe moeilijker het wordt om de klimaatveranderingen binnen de perken te houden. Er is geen planeet B, er is geen Brabant B. Niet alleen de leefomgeving en de natuur staan onder druk, het klimaat verandert sneller dan gewenst. Economische groei mag het dus niet winnen van welzijn, ook niet op de korte termijn. Onze zorg over de toekomst, over ons klimaat en de biodiversiteit blijven groot. Goed dat het college al veel doet, samen met gemeenten en andere partners, op het gebied van klimaatadaptatie, circulair bouwen en de energietransitie.

Voorzitter. Er moeten serieus keuzes gemaakt worden, daar zijn de meeste partijen hier het gelukkig wel over eens. D66 blijft benadrukken dat die keuzes gevolgen hebben voor de toekomst van Brabant, voor volgende generaties. Daarom willen wij zoveel mogelijk duurzaam investeren voor de lange termijn. En wij denken dat gemeenten door de provincie toch nog beter gefaciliteerd kunnen worden, gedeputeerde Ronnes, vooral rondom regelgeving met betrekking tot wonen. Hoe kan er versimpeld en/of versneld worden?

Tot slot, voorzitter. Helaas hebben we nog geen antwoord gekregen op onze vraag aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen om met een plan te komen richting bedrijven, zodat jongeren, en hun ouders, op tijd – en dan heb ik het over de basisschoolleeftijd van kinderen – weten waar de banen van de toekomst zitten. En als u dan toch met ondernemers daarover in gesprek gaat, wellicht kunt u het dan met hen ook nog even hebben over de peak-geving van uw collega Otters, want daarvan werd ook door mijn collega-fractiegenoot gevraagd om met ondernemers te praten.

Tot slot, voorzitter, een onduidelijkheid bij ons over de reactie op motie M72. We hoorden een goede verbreding richting brede welvaart van het onderzoek van PON / Telos, maar daardoor leek ons dat die motie overbodig zou zijn, dus het was even onduidelijk wat er precies van ons gevraagd wordt, want het leek ons tamelijk overbodig.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Meeuwis. Ik geef het woord aan de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter, en dank voor de beantwoording. Er zijn een aantal punten die ik wil maken in tweede termijn. Het gaat over de afwegingsladder. Daar zijn een aantal antwoorden op gekomen, met name over de 20 miljoen die wordt gehanteerd. De heer Van Gruijthuijsen gaf aan: "dat is wat wij bepaald hebben met z'n allen, 20 miljoen vinden wij redelijk, zodat ook een volgend bestuur nog voldoende middelen heeft om zaken te doen". Toch zouden wij ervoor willen pleiten om dat niet rigide aan te pakken. Als het 22 miljoen is, of 24 miljoen, en het zijn echt zaken die we met elkaar door willen zetten, dan zou het wat ons betreft goed zijn om aan de Staten voor te leggen.

Van stap 2 in de afwegingsladder werd gezegd "laat ons nu een goede afweging maken". Daar ben ik het wel mee eens, maar laten we ons ook niet blindstaren op het verhoudingsgewijs alles bekijken. Laten we ook daarbij kijken van "wat vinden we dat nou door moet gaan?".

Dan over de moties die zijn ingediend door GroenLinks, samen met de PvdA. Fijn dat de moties 'Benutten kansen duurzaam en toekomstgericht bouwen' en 'Praktijkproeven materialen- en grondstoffenpaspoort' respectievelijk 'oordeel Staten' en 'geen bezwaar' hebben. Volgens mij goede stappen vooruit voor Brabant. Dan het openbaar vervoer-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Ludwig, wij hebben een vraag over motie M60. De indieners ervan focussen zich heel erg op de harde kant van het duurzaam bouwen / toekomstgericht bouwen. Wat wij jammer vinden, is dat we hier de zachte kant missen. Als je duurzaam wilt bouwen, wil dat ook zeggen dat je moet denken aan de mensen, en hij denkt eigenlijk aan de brede welvaart, dus dat je ook maatschappelijke meerwaarde moet creëren als je nieuwe projecten gaat realiseren. Is er een mogelijkheid dat u dat bedoelt en dat u het zou willen toevoegen?

De heer **Ludwig** (GL): Motie M60 gaat over duurzaam en toekomstgericht bouwen. Ja, dat ben ik met u eens. Volgens mij is dat ook de inzet van het college, maar goed, misschien moet Erik Ronnes nog iets meer vertellen over welke stappen nu worden gezet. Maar deze is zo bedoeld, dat alles wat we gaan doen klaar moet zijn voor de toekomst, en dat betekent de harde kant, maar ook de zachte kant hoort erbij.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel.

De heer **Ludwig** (GL): Ik was gebleven bij het openbaar vervoer. Ik ben blij dat wordt aangegeven dat de inzet is om de huidige OV-beschikbaarheid overeind te houden. Want wij voelen ons als Staten weleens overvallen door wat er gebeurt: dat je in de krant leest "die buslijn wordt weer minder", of "daar is weer een afschaling te vinden", en wij zouden het goed vinden als Provinciale Staten meer worden meegenomen in wat ons de komende tijd te wachten staat, wat de ondergrens is en hoe onze chauffeurs daarin worden meegenomen, want niet voor niets wordt nu ook een staking in gang gezet. Dus daar zou ik nog een reflectie op willen van GS.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik heb, als dat mag, nog een vraag met betrekking tot uw motie over het duurzaam bouwen.

De heer **Ludwig** (GL): Ja?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Er zit nu een soort van tegenstrijdigheid in, omdat er ook 'betaalbaar' in staat. Wat ik me afvraag is of de BENG-normen voldoende zijn en of GroenLinks en PvdA ook zouden willen dat de woningen energieneutraal en energiepositief worden gebouwd, dus een stap verder dan de BENG-normen.

De heer **Ludwig** (GL): Waar deze motie ook aan refereert, zijn de kansen die er zijn bovenop de wettelijke minimumnormen. Je ziet ook dat de bouwbedrijven aangeven, en ook de Tweede Kamer, van: onderzoek nu wat je nog meer zou kunnen doen. Wij hebben zelf een aantal werkbezoeken afgelegd en dan zie je gewoon dat het elkaar niet hoeft te bijten, ook niet qua betaalbaarheid, en waar het elkaar bijt moet je daarin een afweging maken, waarbij betaalbaarheid ook een belangrijk thema is, omdat we allemaal die

huizen willen kunnen betalen. Maar in de voorbeelden die wij hebben bekeken van zowel sociale-huurwoningen als particuliere huurwoningen en koopwoningen zien wij dat het elkaar niet hoeft te bijten als je er in een vroeg stadium naar gaat kijken.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Maar stel dat u zou moeten kiezen tussen die bovenwettelijke acties, zeg maar, dus meer dan de BENG, et cetera, of een stukje betaalbaarheid: waar zou u dan voor kiezen? Want als we nu de focus vooral leggen op betaalbaarheid, zeg maar: die woningen gaan wel langer mee op het moment dat ze eventueel wat duurder zijn, omdat we ze energieneutraal of -positief bouwen. Dus je hebt dan woningen waarvan je over een langere termijn plezier hebt.

De heer **Ludwig** (GL): Ik vind toch dat er nu een tegenstelling wordt gecreëerd die wij niet hebben gezien. Ik ben er al een tijd mee bezig, ik bekijk projecten, in Brabant ook, gewoon waar het daadwerkelijk gerealiseerd is, en een woningbouwcorporatie doet dat niet als ze het niet kunnen betalen. Ze kijken natuurlijk wel van: is er een terugverdientijd, dat het, als wij dit gaan doen, binnen tien of twintig jaar revoluerend is, of dat we die kosten hebben terugverdiend? Er wordt heel vaak een tegenstelling in gezien, terwijl wij dat in de praktijk niet zien in die projecten.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik wil de heer Ludwig even een vraag stellen rond mobiliteit en openbaar vervoer, waar hij over begon. Hij redeneert nog heel sterk vanuit de bestaande concepten zoals we die kennen. Ik heb daarstraks al gerefereerd dat er in het buitenland concepten zijn die anders in elkaar zitten, andere modellen kennen die ook heel erg positief werken en waarbij de opstarttijd eigenlijk zeer gering is geworden. Wij hebben dat ook zelf hier in Nederland gezien. Als je kijkt naar de lijn Maastricht-Amsterdam, wat betreft de treinverbinding: daar kun je om de zeven, acht minuten opstappen nu. Dat is een enorme verbetering ten opzichte van vroeger. De concepten zoals in Edinburgh, in Schotland, kennen een dergelijk systeem ook, met buiten de steden gelegen transferia. Kunnen we daar in uw gedachte ook aan denken als we denken aan het verbeteren van het openbaar vervoer hier in Brabant?

De **voorzitter**: Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, helemaal mee eens. Volgens mij hebben we ook in Helmond een center dat zich daarmee bezighoudt, van: hoe kunnen we nou zorgen voor slimme mobiliteit? Ook daarbij moet je kijken naar mobiliteitsconcepten bij het openbaar vervoer: wat kan er beter? Die ontwikkeling staat niet stil, maar wat wij erg belangrijk vinden, is dat je een basisniveau overeind houdt, dat, als je geen auto hebt in Brabant, je nog van A naar B kan komen.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik wil het nog iets meer specificeren. De vorige gedeputeerde sprak steeds over hubs nabij kleinere woonkernen, en die woonkernen dan om te bouwen tot een soort transferia, waar je dan vanaf die plek heel snel in de steden kunt komen. Hoe kijkt u daartegenaan?

De heer **Ludwig** (GL): Ook daarbij, zeker als het past binnen het vervoersconcept dat we in Brabant hebben, want je kunt vaak niet alles een op een kopiëren vanuit het buitenland, je hebt vaak ook een culturele inslag en je hebt natuurlijk ook een bepaalde infrastructuur die er al ligt. Maar ja, je zult wat mij betreft heel breed moeten kijken en daarbij is ook de bus niet heilig. Je kunt ook naar andere concepten kijken, maar wel vanuit de gedachte dat iedereen, ongeacht je portemonnee, ongeacht of je een auto hebt, van A naar B kan reizen.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Is er behoefte om-

De **voorzitter**: Nee, nee, dat weet u heel goed volgens mij! Mijnheer Ludwig gaat verder.

De heer **Ludwig** (GL): Dan blijf ik toch even bij het openbaar vervoer. Graag zou ik meer willen horen over de inzet die de provincie Brabant pleegt richting het Rijk voor 2023, en de middelen daarvan. Want ik vind het echt onbestaanbaar dat we in de coronatijd miljarden hebben gegeven aan Schiphol om te vliegen waar we naartoe willen gaan, maar dat het Rijk nu niet over de brug komt om te zorgen dat je naar school kan, dat je naar je werk kan, dat je naar familie kan, dat je eigenlijk die reisbehoeftes doet die voor de mens van belang zijn. Dus ik zou er heel erg voor willen pleiten vanuit ons, als Provinciale Staten, om landelijk aan te spreken van: kom nou met een paar tientallen miljoenen over de brug. Daar zit het openbaar vervoer op te wachten. Want als we die bussen, die lijnen, kwijt zijn, krijgen we ze niet meer terug.

Voorzitter, en dan wil ik nog één punt maken over een opmerking van de PVV, die aangaf eigenlijk alle azc's te willen sluiten. Wij kijken heel erg anders naar de wereld, maar we zien op dit moment dat mensen die vluchten voor oorlog en geweld op de grond slapen in Ter Apel, waar geen bed voor hen is, mensen die vluchten uit Oekraïne, mensen die vluchten uit Syrië, mensen die vluchten uit Afghanistan. Ik vind het echt onbestaanbaar dat er partijen zijn die zeggen dat we onze azc's maar moeten gaan sluiten. Juist in deze tijd, waarin we solidair moeten zijn, niet alleen solidair binnen Nederland, maar ook buiten Nederland, vind ik dat echt-, ja, het is een ander wereldbeeld dat we hebben, maar ik hoop dat de PVV daar echt anders tegen aan gaat kijken.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, waar ik hoop dat GroenLinks eens een keer anders tegen aan gaat kijken is die afkeer van de eigen bevolking, anderen op de eerste plaats stellen, de vreemdeling hier binnenhalen die al door vijf, zes, zeven, acht veilige landen is gereisd om hier te komen profiteren van onze welvaart, of, zoals we het hier zo graag noemen, de bréde welvaart. Wat we hier ondertussen in Brabant zien, is dat al wekenlang in Tilburg een Brabants gezin in een bushokje moet slapen omdat er voor hen geen onderdak wordt geregeld. Dát is totaal beschamend. Daar wordt niks aan gedaan en ondertussen is het één grote jankpartij als daar in Ter Apel die asieleisers die hier komen profiteren daar buiten staan, die hier onze welvaart komen opeisen. Daar maakt GroenLinks zich zorgen over-

De **voorzitter**: Wat is op basis-

De heer **Van Hattem** (PVV): -en we hebben u niet gehoord over een Brabants gezin dat in een bushokje in Tilburg moet slapen als sinds Pasen.

De **voorzitter**: Wat is op basis van-

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat is de wereld op z'n kop-

De **voorzitter**: Wat is op basis van de provinciale taak uw vraag aan de heer Ludwig?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter, als we het over provinciale taken hebben, en ik wil er niet luchtig over doen, maar een bushokje zou nog binnen de provinciale busdiensten kunnen vallen! Maar de heer Ludwig begint hier met zijn jammerverhaal over al die zielige vluchtelingen die door al die veilige landen hiernaartoe zijn gekomen om hier van onze welvaart te komen profiteren-

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): -en die spreekt mij erop aan. Dan is mijn respons hierop: denk eerst aan onze eigen inwoners en onze eigen Brabanders, die hier in de steek worden gelaten, in plaats van jezelf zo hard te maken voor die asielcentra die voor veel overlast zorgen, en daarom roepen wij op om ze te sluiten. Wat er in Maarheeze is gebeurd, waar vrouwen worden aangerand bij een supermarkt-

De **voorzitter**: Wilt u tot uw vraag komen?

De heer **Van Hattem** (PVV): -door een asielzoeker uit het azc in Budel, dat is onacceptabel en daar zou de heer Ludwig van GroenLinks eigenlijk eens wat harder over na moeten denken.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ik ga het kort houden. Mijn partij is niet van het creëren van een tegenstelling tussen mensen. Het is heel erg dat mensen in een bushokje moeten slapen, het is ook heel erg dat mensen die moeten vluchten voor oorlog en geweld op de grond moeten slapen, dat daar geen bed voor is. En een tegenstelling creëren, daar is GroenLinks niet van, de PVV helaas wel. Je zult beide moeten aanpakken. Daarom zijn we ook een sociale partij die zorgt dat je, om het maar zo te zeggen, in Nederland goed rond kunt komen, dat je in Nederland een goede toekomst hebt, maar dat geldt niet alleen voor Nederlanders, maar ook voor mensen die vluchten voor oorlog en geweld.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. GroenLinks stuurde vanmiddag in het kader van dit debat een infographic rond op Twitter en daar zette ze alle dingen in die ze belangrijk vindt. En wat staat er op de eerste plaats: het opvangen van vluchtelingen. Dat is wat voor GroenLinks op de eerste plaats komt, niet onze eigen Brabantse inwoners, maar de opvang van die vluchtelingen. De PVV daarentegen is een echte sociale partij voor onze eigen inwoners. Wij willen onze eigen inwoners met prioriteit, met voorrang, huisvesting bieden en goede sociale voorzieningen. Wie te maken heeft met oorlog en geweld moet ook opvang krijgen, maar niet in deze regio, maar in de eigen regio. Daar moet een goed heenkomen en een goed onderdak worden gevonden, maar niet hier. Hier komen onze eigen mensen, onze eigen Brabanders, op de eerste plaats.

De **voorzitter**: De heer Ludwig gaat verder.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, het is voor mij een groot zwaktebod om te refereren aan een infographic waarin we ook de vervoersarmoede noemen, waar ik een pleidooi houd, zowel in de eerste termijn als in de tweede termijn, dat ik vind dat je ongeacht je portemonnee overal moet kunnen gaan reizen. Daar laat ik het bij, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Van Hattem- O, sorry, ik zie toch nog een interruptie. Mevrouw Arts, ga uw gang.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Sorry dat ik zo op de valreep ben, dat was eigenlijk niet de bedoeling, maar ik moest even iets uitzoeken. Ik ben toch wel een beetje verbaasd over het verhaal van GroenLinks. Ik meen mij te herinneren dat wij het vorig jaar, bij de behandeling van het bestuursakkoord, een motie hebben ingediend, samen met 50PLUS, waarin wij behoud van bereikbaarheid en leefbaarheid in Brabant, met name voor het busvervoer, vroegen aan het college. Dat is toen weggestemd en ook GroenLinks heeft daar onder andere niet voorgestemd. Het verbaast me dat u nu dit pleidooi houdt, terwijl

u toen onze motie niet gesteund hebt, terwijl wij daarin duidelijk vroegen om er samen met vervoerders en gemeentes voor te zorgen dat de lijnen niet verdwijnen, dat de ritten door de coronacrisis niet opgeheven worden en hier middelen voor te reserveren in de komende begroting. Dat is niet gebeurd en nu komt u met dit verhaal, dus dat is een beetje tegenstrijdig.

De heer **Ludwig** (GL): Maar dan moet u het hele verhaal vertellen. Uiteindelijk staat in het bestuursakkoord dat we gaan investeren in opschaling van het OV na de coronacrisis. Dat staat heel duidelijk in het bestuursakkoord. Ook in deze perspectiefnota staat weer dat we een mobiliteitstransitie naar het OV gaan doen. Tegelijkertijd hebben we ook, en we refereerden al aan de aangenomen motie van de heer Bart Verkade, 3,6 miljoen euro vrijgemaakt. Maar wat we niet kunnen doen is beloven dat elke rit altijd in stand zal worden gehouden. We hadden net al een discussie over nieuwe vervoersconcepten. Dat hoort er ook bij. Wat voor ons belangrijk is, is dat je uiteindelijk van A naar B kan reizen als je geen auto hebt. Dat kan op verschillende manieren, maar daarbij moeten betaalbaarheid en bereikbaarheid wel centraal staan. Dus nee, soms, en dat zie je nu ook gebeuren, zullen er harde keuzes gemaakt moeten worden, maar het gaat om het basisniveau, en dat hebben we in het bestuursakkoord gezet. Daar hebben we ook extra geld voor uitgetrokken. Dat is voor ons de lijn waarop we door willen gaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. De praktijk is dus dat er wel alternatieven ontwikkeld worden, maar dat die veel duurder en dus juist níét betaalbaar zijn, terwijl u suggereert dat dat wel het geval is. In de praktijk blijkt dat het per se níét het geval is en dat zaken soms bijna zelfs drie keer zo duur zijn als het normale OV-tarief. Dat betekent juist voor de mensen die uitsluitend op openbaar vervoer aangewezen zijn dat het voor hen niet meer bereikbaar is. Vandaar ons pleidooi om juist het reguliere busvervoer in ieder geval zo lang mogelijk te waarborgen.

De **voorzitter**: De heer Ludwig, in de afronding.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, maar daar zijn we het ook over eens, vandaar ook die 3,6 miljoen euro die we daarin vrij hebben gemaakt, om te kijken waar die knelpunten nu zitten. Tegelijkertijd – dat hebben we ook gezien en met elkaar vastgesteld – zal er tijdens de coronacrisis op bepaalde plekken een afschaling zijn. Alleen, het gaat erom dat, op het moment dat het weer gaat herstellen, we zo snel mogelijk weer een tandje bij zetten, en dat is waarvan GroenLinks zegt: hé, laten we daar naar kijken. Dat is ook wat ik vraag: om daarover vanuit GS richting de Staten meer informatie te doen toekomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan kijk ik naar de heer Van Hattem. Hij heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Dan begin ik maar vast met een punt dat zojuist is aangehaald: een Brabants gezin dat al wekenlang in een bushokje moet slapen. We horen de Staten en ook het college hier spreken over brede welvaart in Brabant. Mijn vraag aan het college is nog: wat kan het college doen voor een dergelijk gezin, dat in een bushokje van onze provinciale Brabantse openbaarvervoersmaatschappij moet vertoeven om onderdak te vinden? Kan er in het kader van die zogenaamde brede welvaart niet ook eens naar gekeken worden of daarvoor een oplossing mogelijk is? Ik hoor graag of daar, misschien samen met de gemeente Tilburg en instanties – want blijkbaar lukt het de lokale overheid nog niet –, misschien ook eens naar gekeken kan worden.

In eerste termijn hebben we van VVD-gedeputeerde Van Gruijthuijsen gehoord dat de financiële verordening correct is toegepast. Nou, als dit de correcte toepassing is, betekent het dat de financiële verordening gewoon uitgekleeft wordt en dat er in één keer een beroep wordt gedaan op de commissie Sturen en verantwoorden, die er eigenlijk helemaal niet over gaat of zo'n stuk rijp voor behandeling is of niet. Dus dit

vind ik toch wel een bijzondere procedure. Daarom vraag ik nogmaals: kunnen we gewoon de aandacht vestigen op de juiste bedoeling van deze financiële verordening – want dat is een wettelijke regeling op basis van de Provinciewet –, om er goed naar te kijken of die afdoende wordt ingevuld? Zeker richting de begroting moeten we daar gewoon voldoende handen en voeten krijgen.

Ook in het kader van die financiële ontwikkelingen lees ik in de beantwoording van de technische vragen bij vraag 3, een vraag van de VVD, dat, terwijl nu aan alle kanten bezuinigd gaat worden, sprake is van leningen die worden gesloten met decentrale overheden buiten de provincie, en daarbij wordt ook gesproken over het spreiden van het renterisico. Mijn vraag aan het college is: hoe moet ik dit zien in het licht van alle tekorten die er zijn? Blijkbaar is er in één keer wel geld beschikbaar om dat weg te zetten buiten onze provincie, bij andere decentrale overheden. Graag een toelichting nog op dat punt. Want we zien nu dat er geen geld is voor ons eigen asfalt, dat nog altijd hard nodig is, en steeds harder nodig zal zijn, maar dat ondertussen wel flink hobbyprojecten worden opgetuigd, zoals anderhalf miljoen voor visvrije tonijn waarin door de provincie geïnvesteerd wordt. Sorry, maar er zijn realistischer dingen te bedenken dan visvrije tonijn. Dit valt echt onder de hobbycategorie.

Voorzitter. In eerste termijn heb ik aangekondigd dat we als PVV-fractie nog met een aantal moties zouden komen. We hebben bewust even gewacht tot de tweede termijn, om de beantwoording van het college aan te horen. Allereerst een motie over het stoppen met de inzet op arbeidsmigratie en de inzet op XXL-distributiecentra. Zeker na de uitspraken van de Arbeidsinspectie is dit een belangrijk onderwerp waar we gewoon paal en perk aan moeten stellen.

Dan hebben we nog een motie ingediend over het herwaarderen van onze amateurkunst, want er wordt toch op bezuinigd vanuit GS en de amateurkunst is gewoon de basis van ons culturele systeem, dus die moet gewoon overeind blijven. Richting de begroting willen we daar een herwaardering.

Hetzelfde geldt voor erfgoed. We dienen een motie in om erfgoed weer op peil te houden, want erfgoed is onvervangbaar. Als het eenmaal verdwijnt, krijg je het nooit meer terug. Dus dat moet ook weer op peil worden gebracht.

Verder hebben wij nog een motie om voorrang te verlenen aan onze eigen bewoners in het kader van de woningbouw. De provincie zet aan alle kanten in, samen met gemeentes, op woningbouw. Daar kun je naar kijken met een lokale binding: als mensen een lokale binding hebben in hun gemeente, een sociaaleconomische binding – dat is een begrip dat in het verleden al heel lang is toegepast door woningcorporaties –, dan kun je er bij zowel koop als huur op inzetten om de eigen mensen in de eigen gemeente van woningen te voorzien en dat als eis stellen vanuit de provincie als de provincie deelneemt aan dergelijke projecten.

Tot slot de motie over de Ruit. Die kan natuurlijk ook niet ontbreken, dat is een belofte aan mijn oud-collega Harry van den Berg. Het blijft nog altijd nodig, zoals ik in mijn eerste termijn uitvoerig heb betoogd. Ik hoor dit college niet verder komen dan een verhaal over Modal Shift en andere hippe projecten. Nou, als je een trekschuit op het Wilhelminakanaal gaat inzetten, heb je ook Modal Shift, maar dat kan nooit de bedoeling zijn. Dus we willen gewoon een goed wegenverkeersnet in Mainport- / Brainportregio Eindhoven. Daarvoor moeten gewoon bij het Rijk de plannen voor de Ruit op tafel liggen en lokaal draagvlak worden geïnventariseerd.

Ter afsluiting, voorzitter, heb ik nog twee vragen, als ik nog tijd heb, aan twee andere fracties over ingediende moties. Allereerst motie M59 van D66 en PvdA over jong talent. Ik had nog graag een nadere toelichting over wat zij verstaan onder opkomend talent. Gaat dat om amateurtalent, amateurkunstenaars? En zijn er ook nog kosten aan verbonden? Dat is voor ons belangrijk om een goede afweging te kunnen maken over deze motie, die op zichzelf sympathiek is, maar we willen wel graag weten wat dit allemaal teweeg kan brengen.

Tot slot motie M66 van 50PLUS over betaalbare woningen. Die motie zet in op een uiterste inspanning, maar er zit vervolgens wel een behoorlijk rigide norm aan vast van 80 procent. Zo kan 'tot het uiterste 'inspannen' heel breed worden uitgelegd en die 80 procent kan misschien ook niet op alle plaatsen even hard nodig en noodzakelijk zijn. Dus ik had ook graag een toelichting van hoe rigide die uiterste inspanning dan moet

worden uitgelegd. En wat dat betreft: de inspanning om voldoende betaalbare woningen in onze provincie te hebben kan ook op een andere manier worden bereikt, namelijk door te zorgen dat de instroom van de massa-immigratie wordt beperkt. Dan blijven er ook meer woningen over voor onze eigen mensen.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, even een korte reactie, omdat de heer Van Hattem vroeg om een toelichting op onze motie. Ik verwacht sowieso natuurlijk nog een uitwerking, daar heeft de gedeputeerde ook al een reactie op gegeven. Onze gedachte is dat het gaat over jonge talenten. Amateur of professional, waarnaar u vroeg, is een heel rekbaar begrip. In principe zijn het vaak nog mensen in opleiding, in talent daarnaartoe, dus dan heb je het officieel misschien nog over amateurs. Uiteraard zijn er allerlei kosten aan verbonden, want je moet mensen daarvoor natuurlijk wel een vergoeding geven, maar dat kan op een zeer beperkte en heel normale manier. Talenten, of het nu kunstenaars zijn of musici, kunnen nu eenmaal niet van een boekenbon leven.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Dank voor de toelichting. Dan heb ik nog een vraag bij 'een vergoeding', want er wordt nu gezegd "van een boekenbon leven", maar moeten we dat dan zien in de sfeer van een onkostenvergoeding om hier naar het provinciehuis te komen, of om een hapje en een drankje te kunnen nuttigen, echt gewoon, zeg maar, een dagvergoeding, of dat er echt mensen worden ingehuurd voor een professioneel tarief, zeg maar? Want dat vind ik nogal een verschil. Kijk, als hier een aantal mensen hun schilderijen komen exposeren, of er wordt hier een keer een optreden gegeven, prima, maar als dat, zeg maar, door de provincie moet worden ingekocht, of tegen professionele tarieven moet worden vergoed, dan wordt het natuurlijk een ander verhaal-

De **voorzitter**: Uw vraag is wel duidelijk, denk ik. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik wil wegblijven van de tarieven, want dan zijn we echt met de uitvoering bezig. Ik vind dat het college daar een antwoord op kan geven, wat dat betekent. Ik vind dat we het gewoon over een eerlijke vergoeding moeten hebben in dit geval.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. U was klaar met uw betoog, volgens mij?

De heer **Van Hattem** (PVV): Tot over mijn tweede termijn, voorzitter, ja.

Motie M73-2022: XXL-logistiek en arbeidsmigratie schrappen uit het economisch programma
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 13 mei 2022, ter bespreking van Statenvoorstel Perspectiefnota 2023;
constaterende dat:

- een groot deel van de (XXL-)logistiek in Noord-Brabant enkel doorvoer voor het buitenland betreft^{1 2}, een feit dat ook in andere bronnen stelselmatig wordt aangehaald;
- doorvoerlogistiek weliswaar in termen van het BNP bijdraagt aan de economie, maar in termen van banen blijkt de bijdrage aan de economie (lokale werkgelegenheid) slechts zeer gering. Ook levert de XXL-logistiek slechts zeer weinig arbeidsplaatsen in verhouding tot de benodigde oppervlakte;
- voor de logistiek stelselmatig veel arbeidsmigranten worden ingezet, werknemers die voor Nederlandse begrippen uitermate goedkoop zijn voor werkgevers (zowel ten aanzien van het salaris alsook fiscale voordelen, en het gemak waarmee eventuele kosten op de samenleving kunnen worden afgewenteld);

- de Arbeidsinspectie stelt³ dat er veel redenen zijn om te streven naar minder arbeidsmigranten - zoals uitbuiting en de woningnood, maar ook het milieu;
- de Arbeidsinspectie concludeert 'Het zijn vooral werkgevers en uitzendbureaus die profiteren, de lasten en de kosten zijn voor de samenleving.'²;
- Inspecteur-generaal de Boer van de Arbeidsinspectie stelt⁴: "Juist het 'ruime aanbod van goedkoop buitenlands personeel' zorgt ervoor dat bedrijven weinig prikkels voelen om te innoveren of arbeidsvoorwaarden te verbeteren"

overwegende dat:

- van XXL-distributiecentra gerust gesteld kan worden 'Ze verpesten het landschap, souperen de schaarse ruimte op, zorgen voor nog meer files, trekken hoofdzakelijk arbeidsmigranten aan waarvoor geen huisvesting is en voegen niets toe aan de producten die ze binnenkrijgen';
- het tijd is dat we resoluut kappen in Brabant met dozenschuivende distributiecentra en kiezen voor bedrijven die passen bij de Brabantse economie;
- het in stand houden van het lage-lonen-verdienmodel met de exploitatie van arbeid en huisvesting van arbeidsmigranten tegelijkertijd ook nog eens de Nederlandse werknemer op achterstand zet;
- het dus niet uit te leggen is om een verdienmodel zoals dat van arbeidsmigratie wilens en wetens in stand te houden door in te zetten op het soort bedrijvigheid dat vooral arbeidsmigranten aan een baan helpt;

dragen GS op:

de inzet op XXL-logistiek alsmede arbeidsmigratie te schrappen uit het economisch beleid van de provincie en hiervoor in de plaats in te zetten op bedrijvigheid die Brabanders een fatsoenlijke boterham biedt; en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://pointer.kro-ncrv.nl/onderzoeken/verdozing-in-nederland>

² <https://pointer.kro-ncrv.nl/nederland-staat-vol-pakhuizen-en-bevoorraadt-ook-europa-waarom-eigenlijk>

³ <https://www.trouw.nl/economie/arbeidsinspectie-wil-minder-arbeidsmigranten-b6564987/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

⁴ <https://www.parool.nl/nederland/inspectie-arbeidsmigratie-is-heilloze-weg-laet-bevolking-niet-verder-groeien-b26fb464/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Patricia van der Kammen, PVV

Motie M74-2022: Meer waardering voor amateurkunst

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, ter bespreking van Statenvoorstel Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- als onderdeel van de eerder afgesproken taakstelling van 7,2 miljoen euro voor het programma Vrijetijd en Erfgoed er middels deze perspectiefnota wordt ingezet op een verlaging van de structurele inzet op (de ondersteuning voor) amateurkunsten;
- overwegende dat:
- de amateurkunst en het lokale verenigingsleven, hard getroffen zijn door de coronamaatregelen, met alle gevolgen voor de leefbaarheid van dien;
- GS hebben ingezet op een ombuiging bij Kunstloc Brabant ten aanzien van de ondersteuning van amateurkunst, die daarmee in het gedrang komt;
- de Brabantse amateurkunst en het culturele verenigingsleven de basis van het Brabantse cultuursysteem vormen en daarom juist een steuntje in de rug kunnen gebruiken;

dragen GS op:

richting de begroting met een voorstel te komen om de amateurkunst in Brabant weer een volwaardige basis te geven binnen het 'Levendig Brabant';

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV

Motie M75-2022: Geen bezuiniging op erfgoed

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, ter bespreking van Statenvoorstel Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- als onderdeel van de eerder afgesproken taakstelling van 7,2 miljoen euro voor het programma Vrijetijd en Erfgoed er middels deze perspectiefnota vanaf 2023 een structurele taakstelling binnen Erfgoed wordt opgelegd van 550.000 euro;

overwegende dat:

- Brabants erfgoed van onvervangbare waarde is;

dragen GS op:

de structurele taakstelling van 550.000 euro op erfgoed terug te draaien en deze bezuiniging ergens anders binnen het culturele domein te zoeken;
en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV

Motie M76-2022: Voorrang eigen bewoners

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, ter bespreking van Statenvoorstel Perspectiefnota 2023;

constaterende dat:

- in de perspectiefnota door het college wordt gesteld dat 'betaalbaar wonen' de blijvende aandacht heeft;
- het college zich actief bemoeit met de woningvoorraad in Brabant en hier ook financiering tegenover stelt;

overwegende dat:

- het gebrek aan betaalbare woningen in eerste instantie een groot probleem is voor onze eigen Brabanders, die al jaren op een lijst voor een huurwoning staan of als starters op de koopmarkt te weinig aanbod vinden;

dragen GS op:

om bij hun inzet op het 'betaalbaar wonen' en het vergroten van de woningvoorraad de taak op zich te nemen om onze eigen Brabantse inwoners in hun gemeenten voorrang te geven bij betaalbare woningen, door bijvoorbeeld met gemeenten afspraken te maken over de maximale inzet van het criterium van lokale binding (als bedoeld in de Huisvestingswet) c.q. sociaaleconomische binding¹, dat al langer door gemeenten wordt gehanteerd;
en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.bndestem.nl/oosterhout/geertruidenberg-voorrang-voor-woningzoekers-met-lokale-binding~afd6c0d2/>

Alexander van Hattem, PVV

Motie M77-2022: Ruit Eindhoven

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 13 mei 2022, ter bespreking van Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023

constaterende dat:

- een Ruit om Eindhoven onmisbaar is voor een goed functionerend hoofdwegennet en om de regio Eindhoven - Helmond bereikbaar te houden;

overwegende dat:

- vergevorderde plannen tenminste deels opgepakt kunnen worden om realisatie te bespoedigen;

dragen GS op:

met voorrang onderzoek te doen naar het lokale draagvlak voor de 'Ruit' (met name de Noord-Oostcorridor), de kosten en de benodigde tijd tot realisatie en op basis van de resultaten hiervan bij voldoende steun het proces tot voltooiing van de Ruit te hervatten; en gaan over tot de orde van de dag."

Niels Jansen, PVV

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Kort. Nee? Dan ga ik door naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Dames, mijne heren, Brabanders. Het ding waar we het vandaag over hebben is de perspectiefnota. Is er dan geen perspectief dat wij zien, is er dan geen sprankje hoop? Nou, helemaal op het eind gaat het over schoon opleveren en dat geeft ons in ieder geval wel wat hoop. Helaas gaat het dan niet over het stoppen van de bomenstook, of het intrekken van de vergunning voor de Amercentrale bijvoorbeeld, maar het gaat over financieel schoon opleveren. Minstens 45 miljoen euro zou er over moeten blijven voor een volgend college en het ziet ernaar uit dat het 52 miljoen euro wordt. Er wordt zelfs aangekondigd dat we gaan streven naar 29 miljoen euro aan bezuinigingen. Dat klinkt heel veel, maar is dat dan ook veel? Wat zijn de proporties, wat is het gevoel dat je daarbij moet hebben? Ik begrijp dat dat in deze zaal een beetje lastig ligt. Als we een Statenlid hebben dat niet weet hoeveel een fiets kost en een ander Statenlid dat denkt dat we in te grote huizen wonen, te veel vierkante meter per Brabander, dan moet je je echt afvragen hoe de verhoudingen liggen, wat voor gevoel voor proporties we hebben. Nou, op ongeveer 1 miljard euro begroting hebben we het over een half procentje dat een nieuw democratisch gekozen coalitie mag gaan verdelen. Dat is natuurlijk niet zo heel veel. De rest ligt allemaal al vast en daar borduurt de perspectiefnota lekker op voort.

Wat ook vastligt, en dat is wel een vraag aan het college: hoe zit het dan met al die fondsen BV'tjes et cetera, de 2 miljard euro die nog over zijn van de 3 miljard euro aan Essentgelden? Wordt dat ook schoon opgeleverd, of blijft dat ook allemaal vastliggen? Niet alleen is het geld steeds minder, we hebben nog maar 2 miljard euro over, maar dat wordt ook steeds minder waard vanwege de inflatie. Is het dan niet een veel beter idee om dat op een veel gestructureerdere manier veel sneller aan de Brabantse burgers terug te geven? Op die manier kunnen we de energiearmoede oplossen, kunnen de burgers zelf bepalen wat ze met hun geld doen en blijft er ook veel minder aan de strijkstok hangen.

Het perspectief dat JA21 voor Brabant ziet is heel duidelijk in 2023. Er komen namelijk verkiezingen aan en dan kunt u dit allemaal gaan veranderen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voorzitter, dank. Ik houd het kort. Het beleidsarme karakter van de perspectiefnota hebben wij al toegejuicht. Wij geven graag het goede voorbeeld. Ik wil wel van de gelegenheid gebruikmaken om te benadrukken dat kpi's, succesnormen, wenselijk zijn. Het college is het met ons eens: dromen mag, luchtfietserij niet. Maar BVNL wijst erop dat zonder succesnormen dromen juist alleen maar luchtfietserij zijn. Dus onze vraag aan het college: wat doet het college concreet om scherpe succesnormen standaard te implementeren?

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. In 2021 moesten de woordvoerders natuur en milieu het meest aan de bak in de themabijeenkomsten. Afgaande op het antwoord van de gedeputeerde zal dat dit jaar niet veel minder worden. We horen dan ook zeer graag hoe dit allemaal vorm gaat krijgen

en zien ernaar uit dat er stevige stappen worden gezet om Brabant aan te passen aan de watercrisis, en niet andersom.

Fijn is te horen dat alle partijen zo enthousiast zijn over de aanpak van het afstromen van het kwelwater op de Brabantse Wal. Wij zijn ook hier wederom benieuwd naar de vorderingen en kijken uit naar de stukken. Zoals al aangekondigd in de eerste termijn van gedeputeerde Roijackers, dien ik bij deze versie A in van de motie die ik in eerste termijn heb ingediend, waarin het woord 'periodiek' komt te vervallen en de motie inhoudelijk verder ongewijzigd blijft.

Veel fracties hebben het hier over bouwen, woningen en de betaalbaarheid ervan. Wij willen zeker coöperatief particulier opdrachtgeverschap, of medeopdrachtgeverschap, steunen. Daarom ook de vraag aan het CDA over haar motie M56: heeft uw motie als doel om de prijzen te drukken en te investeren in duurzame woningen? Want als dat het geval is, kunnen wij voorstemmen.

Bij de woningbouw ligt de focus op winst maken- Zal ik even wachten?

De **voorzitter**: Nou ja, goed.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik was net aan een nieuw blokje begonnen namelijk.

De **voorzitter**: Dan wachten we eventjes. Ja, ga uw gang.

De heer **De Heer** (CDA): U heeft het over de motie-CPO, bouwen. Zoals mijn fractievoorzitter Ankie de Hoon al toelichtte, komen we gewoon heel vaak tegen dat mensen daar wat gemakkelijk en enthousiast aan beginnen. Het is eigenlijk heel belangrijk wat ze doen, want je kunt in een CPO-project maatwerk met elkaar maken, het is goed voor de cohesie tussen bewoners, dus het heeft heel veel voordelen, maar er zit soms ook een zeker gebrek aan kennis, en soms zelfs een lichte naïviteit in, van: "nou, als we dat in augustus besluiten, dan hebben we in januari wel de vergunning rond". Bijvoorbeeld natuurvergunningen worden veel te laat aangevraagd, nog los van de vraag of je vindt dat ze wel of niet terecht zijn verleend, maar ze worden gewoon te laat aangevraagd. Dus het zijn echt hele gestructureerde processen en het zou enorm helpen, hebben een aantal CPO-projectenthousiastelingen ons aangegeven, als we van tevoren hadden geweten hoe dat er precies uit had gezien. En in dat traject zouden er misschien ook momenten kunnen zijn waarop de provincie gestructureerde kennis aanbiedt van "nou, let hier op, let daar op", dus eigenlijk een uitwerking van de Routekaart, om op die manier te zorgen dat mensen enthousiast blijven in dat project en het ook tot een goed einde brengen.

De **voorzitter**: Volgens mij helder. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dus het gaat meer om het proces begeleiden eigenlijk dan om de betaalbaarheid van de woningen, zagezegd. Dat is mooi meegenomen, maar het gaat echt meer om het proces begeleiden?

De heer **De Heer** (CDA): Bij 'proces begeleiden' lijkt het weer alsof zich hier coaches mee gaan bezighouden, en dat is niet de bedoeling. Maar wat wel zeker zo is, is dat een aantal van die projecten op hogere kosten terecht zijn gekomen doordat ze in het proces fouten maakten, of verkeerde stappen namen en weer terug moesten. Dat leidt tot hogere kosten en soms hele onaangename situaties. Dus wij denken eerder dat, als het proces duidelijk is, je ook goedkoper kunt bouwen.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Helder, dank u wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Bij de woningbouw ligt de focus op winst maken door projectontwikkelaars, die huizen aanbieden voor de marktprijs. Daardoor zijn woningen veel duurder dan de daadwerkelijke kosten van bouwmaterialen, arbeid en de grondprijs. Dit verschil kan met de huidige prijzen tot wel 30 procent per woning oplopen. Dit zorgt ervoor dat we woningen blijven bouwen die onbetaalbaar zijn, laat staan klimaatbestendig, circulair en energiepositief. En hoe langer je wacht, hoe duurder het wordt.

Waar ik nog mee blijf zitten heeft betrekking op motie M60 van GroenLinks en PvdA. De heer Ludwig gaf net heel fijn aan dat zij van mening zijn dat dit voor woningcorporaties niet geldt, maar ik blijf toch vrezen voor de projectontwikkelaars. Die gaan voor winst en niet per se voor duurzaamheid, zoals ik hierboven al heb geschetst. Dus ik zou zeggen: laten we dit soort praktijken aanpakken, om zo woningen zowel betaalbaar als klimaatbestendig te maken. Het is namelijk niet voor niets dat het in de Quote 500 wemelt van de projectontwikkelaars.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank. Ik weet niet hoeveel projectontwikkelaars in de Quote 500 staan, want ik lees die niet, maar wat ik wel weet, is dat juist projectontwikkelaars als een Heijmans de Tweede Kamer hebben opgeroepen om natuurinclusief bouwen de norm te maken. Ook de voorman van Ballast Nedam heeft gezegd dat we natuurinclusief, klimaatadaptief, moeten bouwen, omdat anders ook hun portemonnee eraan gaat, want dan moeten ze het over tien jaar allemaal weer gaan doen. Ik was misschien in het begin ook wel sceptisch, maar juist het feit dat zij de voorvechter zijn om dat samen met bijvoorbeeld Vogelbescherming te doen, samen met een aantal andere partijen, laat ook zien, en ook de praktijkvoorbeelden die wij hebben gezien, dat ze dat echt willen gaan doen. Dus ik zou u willen uitdagen om eens met de projectontwikkelaars te kijken welke dan tegen zijn, want wij hebben signalen die het tegendeel beweren.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik ben benieuwd naar dat soort projectontwikkelaar, want ik heb tot nu toe inderdaad meer de andere variant gezien.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tot slot, voorzitter, heb ik nog een zaadje dat ik graag bij het college wil planten. Zou het een idee zijn om in het kader van het klimaat, duurzaamheid en het verlagen van het gebruik van olie uit Rusland, de buskaartjes goedkoper te maken? Ik heb namelijk ook een suggestie waar we dat dan van zouden kunnen betalen: de motorrijtuigenbelasting flink omhoog en evenredig de buskaartjes omlaag.

Dank u wel.

Motie M62A-2022: Autochtoon plantmateriaal

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat

- plantmateriaal van inheemse soorten die aangepast zijn aan het Nederlandse klimaat een grote bijdrage kan leveren aan de biodiversiteit;
 - de ambities van de bossenstrategie een enorme plantopgave met zich meebrengen;
 - naar schatting 161 miljoen bomen en struiken nodig zijn voor de uitvoering van de bossenstrategie¹;
- constaterende dat

- vanwege de doorwerking van de vastgestelde Brabantse bossenstrategie, ter behoud van het areaal bos, altijd compensatie nodig is middels nieuwe aanplant of spontane bosontwikkeling;
- niet- autochtoon plantmateriaal genetisch minder goed is aangepast aan de lokale biodiversiteit;
- het planten van niet-autochtoon plantmateriaal kan leiden tot een mismatch en tot gevolg kan hebben dat bomen en struiken in bloei staan terwijl de insecten nog niet actief op zoek zijn naar voedsel en al uitgebloeid zijn wanneer er wel voedsel nodig is;
- de bossenstrategie ook in de omgevingsverordening wordt genoemd;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- bij de beplanting en herplanting in het kader van de bossenstrategie, nadrukkelijk de voorkeur te geven aan autochtoon plantmateriaal;
- Provinciale Staten hierover te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ <https://www.wur.nl/nl/nieuws/rapport-planten-voor-de-toekomst-meer-aandacht-voor-genenbronnen-bomen-en-struiken.htm>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Willem Rutjens, Groep Rutjens.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde iemand ‘visvrije tonijn’ noemen, en dat vond ik wel een heel bijzondere opmerking. Het is best lekker, wil ik even zeggen, en als je kijkt naar duurzaamheid, naar tonijn en alles wat wij als mensheid willen doen, lijkt me dat een hele mooie innovatie. Dat even als start.

We hebben vandaag gesproken over-

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Van Hattem wil interrumperen, maar ik zou ons ook allemaal willen oproepen om ons tot de zaak te beperken. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het is geen verzonnen opmerking, want het is iets waar de provincie concreet mee bezig is en het kan misschien wel lekker zijn, maar het is geen tonijn en noém het dan ook geen tonijn. Sterker nog: dat is gewoon de boel voor de gek houden. Het is gewoon een of ander kunstmatig product, maar geef het dan geen ander etiket mee. Als er een markt voor is, laat het dan aan de markt over, maar ga als provincie niet hier in de marge lopen rommelen en daar miljoenen tegen aan smijten, terwijl het geld op andere fronten gewoon keihard nodig is.

De **voorzitter**: Mijnheer Brouwers gaat verder, en laten we ons tot de hoofddiscussie beperken. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Daarom, we gaan naar belangrijke onderwerpen, voorzitter.

We zijn vandaag bij elkaar voor het behandelen van de perspectiefnota en daarbij gaat het om keuzes. 50PLUS heeft getracht wat keuzes aan te geven om de inwoners van Brabant toch weer wat vertrouwen terug te geven. Ik ga de moties langs, die zal ik even benoemen en er dan even wat bij vertellen.

Ik begin met motie M63, het uitvoeren van de conclusies van het rapport ouderenwerkloosheid. De gedeputeerde had daar een heel goed antwoord op: de middelen waren er en iedereen is ermee bezig. Ik vind het allemaal fantastisch, maar ik wil de gedeputeerde toch vragen om eens wat dichterbij te kijken, naar de eigen provinciale organisatie. We zeggen allemaal dat we mensen nodig hebben, en er zijn een hoop 50+’ers die graag aan het werk willen, dus ik wil de gedeputeerde vragen om, zeg maar, in ieder geval eens te kijken naar datgene wat heel dicht bij hem ligt, waar hij zelf mede verantwoordelijk voor is, of we

daar niet op de hoogte gehouden kunnen worden van wat hier allemaal mogelijk is, en dus niet alles overlaten aan de markt, zoals u zei, maar in dit geval aan het provinciehuis zelf.

De tweede motie, M66A, die we net hebben ingediend, gaat over de noodzaak van betaalbare woningen. We dienen die samen in met de SP. We hebben gesproken over 80 procent, waarbij de gedeputeerde zei van: goh, we praten over 30 procent; daar zijn we het dan wel over eens. 50PLUS en de SP hebben daarover gesproken en gezegd: laten we dan uitgaan van 40 procent in plaats van 80 procent, en laten we nou eens aan de gedeputeerde vragen of hij dat een beetje als, ja, noem het maar een soort kpi, zou willen zien, om daar naartoe te werken. Dat zouden wij erg belangrijk vinden, dus ik ben heel benieuwd wat de gedeputeerde daarvan vindt – hij is er niet, maar iemand neemt het hopelijk over.

Motie M67A betreft het onderzoek naar de inzet van klimaatcoaches. We hebben het dictum ietsje veranderd en roepen GS nu op om gemeenten waar nog geen klimaatcoaches actief zijn te informeren over de voordelen van de klimaatcoaches bij het nemen van klimaatadaptieve maatregelen en hen desgewenst te adviseren over het aanstellen van die klimaatcoaches. Dus ik wil de gedeputeerde even meegeven dat eigenlijk in het dictum nu staat wat, dacht ik, de gedeputeerde ook zei.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Ik heb een vraag over de motie over de woningbouw en de 40 procent. Waarom is gekozen voor 40 procent en niet voor 42 procent, 38 procent of 45 procent? Zou u dat nader kunnen toelichten?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, dat is een hele goeie vraag. Je moet een keus maken, je moet een getal noemen en dat, ja, kijk: 30 procent is al toegezegd, waarom geen 31 procent?

De **voorzitter**: Mijnheer Ludwig.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Laten we proberen het percentage betaalbare woningen wat hoger te maken. Dat is eigenlijk mijn antwoord.

De **voorzitter**: Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank, en ook een eerlijk antwoord! Maar dat maakt het wel lastig, omdat we dan richtinggevende uitspraken doen. Dat doen we nu op basis van 40 procent en dan vind ik het noodzakelijk om goed te onderbouwen waarom is gekozen voor 40 procent. Anders gaan we nu iets besluiten wat ik een soort handjeklap vind, en dat is wel iets wat ik even terugneem naar de fractie.

De **voorzitter**: Ik weet niet of u hierop nog wilt reageren, maar ik wil ook best doorschakelen naar de heer Heijmans. Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, omdat de heer Brouwers zo netjes was om te zeggen dat wij samen overleg hebben gehad over het wijzigen van deze motie, zou ik de heer Ludwig willen zeggen dat het percentage van 40 in z'n algemeenheid gebaseerd is op bestaande woonvisies van gemeenten, die vaak uitgaan van 30, 35 procent. Wij willen de lat iets hoger leggen en dan zit je inderdaad heel snel op die 40 procent. En dan moet u dat ook vooral zien, zo heeft de heer Brouwers dat in eerste instantie ook bedoeld, niét als een resultaatverplichting, maar als een inspanningsverplichting, juist om te proberen wat extra te doen voor die betaalbare woningen. Ik hoop dat dat een voldoende antwoord is om GroenLinks over de streep te trekken, en dat de heer Brouwers kan instemmen met deze reactie van mij!

De **voorzitter**: En daar gaat de heer Brouwers nu misschien op antwoorden, en anders gaat hij verder.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Daar kan ik volledig mee instemmen, voorzitter.

Oké, dan de laatste motie. Er is in het begin erg veel over gesproken, en dan praten we over Medvedev, Oekraïne en sporters, motie M64, met de naam 'Wegkijken is geen optie'. Daar wil 50PLUS graag het volgende over zeggen. Op 11 maart diende 50PLUS een motie in over de haven in Moerdijk en die werd uiteindelijk breed gedragen door deze Staten. Wij liepen wel vóór, moet ik zeggen, want in april breidde de EU haar sancties uit en stelde toen pas een verbod in. Misschien lopen wij nu ook voor met dit tennistoernooi, vandaar dat ik de vraag iets wil optillen richting de gedeputeerde: is de gedeputeerde misschien bereid om in lijn met het besluit van de Engelse regering Russische sporters te verbieden mee te doen aan sporttoernooien?

Daar wil ik het even bij laten, voorzitter. Dank u wel.

Motie M66A-2022: Betaalbare woningen, noodzaak!

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- Brabant zich volgens de perspectiefnota richt om vóór 2030 ten minste 120.000 woningen te bouwen;
- het aantal woningen dat beschikbaar is voor lage en middeninkomens schrikbarend laag is;
- er niet wordt gebouwd naar behoefte, namelijk betaalbare koop- en huurwoningen, maar voor het overgrote deel voor het zgn. duurdere segment;
- dit beleid (landelijk) ertoe heeft geleid dat de woningmarkt in brand staat;
- mensen met een laag inkomen, of met een inkomen aan de onderkant van de middeninkomens, definitief buiten de boot dreigen te vallen;
- PS aandringen op het bouwen van betaalbare woningen voor jong en oud;
- bouwen van betaalbare woningen een significante bijdrage levert aan het oplossen van maatschappelijke opgaven;

overwegende dat:

- om de woningbouw een noodzakelijke impuls te geven en jong en oud toekomstperspectief te bieden, het een voorwaarde is dat minimaal 80 procent van de te bouwen woningen betaalbare koop- en huurwoningen moet zijn;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- zich tot het uiterste in te spannen om aan de woningbouwprojecten waar de provincie of het Rijksvastgoedbedrijf als grondeigenaar, als financier of anderszins bij betrokken is, de eis te verbinden dat:
 - ten minste 40 procent van de 120.000 te ontwikkelen huur- en koopwoningen gebouwd gaan worden voor de lage en middeninkomens;
 - het resterende deel gebouwd gaat worden voor de midden- en hogere inkomens;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jan Frans Brouwers, 50PLUS

Nico Heijmans, SP.

Motie M67A-2022: Onderzoek inzet klimaatcoaches om Brabanders te betrekken bij klimaatadaptatie in eigen omgeving

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op vrijdag 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; overwegende dat:

- de ambitie vanuit het RWP en beleidskader natuur (i.o) is om Brabant samen met de inwoners klimaatbestendig te maken;

- hiervoor meer nodig is dan alleen bestaande subsidies voor een regenton of groen dak, omdat deze mogelijkheden vaak niet worden uitgenut;
- bewoners stimulans en advies nodig hebben om te beslissen over (investeringen voor) passende klimaatmaatregelen in eigen omgeving, ook omdat klimaatmaatregelen vaak geen direct economisch voordeel opleveren;
- klimaatcoaches inwoners kunnen helpen bij het nemen van de passende klimaatmaatregelen, vergelijkbaar met bestaande coaches voor energiebesparing;

constaterende dat:

- de provincie in zowel het beleidskader natuur als het RWP zich ten doel stelt om de natuur, water en klimaatdoelen samen met de burgers te realiseren en bewoners en ondernemers wil betrekken bij en stimuleren om klimaatadaptief te handelen;
- in een aantal gemeenten klimaatcoaches actief zijn, maar in een aantal andere gemeenten niet;

roepen Gedeputeerde Staten op:

- gemeenten waar nog geen klimaatcoaches actief zijn, te informeren over de voordelen van klimaatcoaches bij het nemen van klimaatadaptieve maatregelen en hen desgewenst te adviseren over en ondersteunen bij het aanstellen van klimaatcoaches;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Met belangstellingen volgen wij, en doen we mee aan, dit debat. We komen tot de conclusie dat we ook komend najaar waarschijnlijk nogal stevige besluiten zullen moeten nemen. Dat is inherent aan de ontwikkelingen die we met elkaar nu meemaken. In Den Haag vinden op dit moment ronden plaats langs de verschillende departementen en de verschillende politieke fracties over hoe met de financiën omgegaan moet worden. In een aantal antwoorden wordt gerefereerd aan de mogelijke, grote transitiefondsen die er zijn, maar de vraag is of die er straks nog wel zullen zijn, dan wel misschien voor andere onderwerpen gebruikt zullen moeten worden. De komende maanden zullen ons dat leren en ik verwacht in deze Staten eind van dit jaar ook een stevig debat en ook een aantal stevige beslissingen te nemen.

Lokaal Brabant wil heel helder zijn. Wij willen de economie niet op slot zetten – want dat werd tijdens de pauze even gevraagd –, maar wij willen temporiseren en die economie beheerst laten groeien, en niet, zoals een stoomtrein die op volle snelheid is, steeds maar kolen erbij blijven gooien, terwijl de negatieve effecten van dat kolen bijgooien uiteindelijk heel erg groot zijn; daar hebben we het vanmorgen al uitgebreid over gehad.

Tweede punt: de energietransitie, die had u nog van mij tegoe, want ik had gezegd dat ik in tweede termijn op een aantal onderwerpen terug zou komen. In de vraagstelling die ik gedaan heb, ook naar aanleiding van een interruptiedebatje, is aangegeven dat Lokaal Brabant heel nadruk wil blijven nadenken over het mogelijk komen tot een Brabants transport- en opslagbedrijf voor energie, om minder afhankelijk te zijn van een aantal landelijke spelers, laat staan Europese spelers.

Dan even het stukje over opleiden van goede en voldoende ambachtslieden voor de bouw, landbouw, productiesector, maar ook zeker voor de zorg. Het is ons als Lokaal Brabant een doorn in het oog dat Brabant heel veel effort steekt in het aantrekken en mogelijk maken dat hier expats een hoeveelheid werk komen verrichten. Natuurlijk, die zijn erg belangrijk, maar nog belangrijker zijn die gouden handjes die wij voor de toekomst zelf nodig hebben. Het blijkt steeds meer dat we de waardevolle gouden handjes van steeds verder weg moeten gaan halen, om hier onze arbeid gedaan te krijgen. Laten we proberen onze eigen mensen daarvoor zo goed mogelijk op te leiden, en dat doen we samen met de ROC's, en dat doen we ook samen met het omscholen van ouderen die mogelijk weer op de arbeidsmarkt komen. En daar zit volgens mij een belangrijke kans voor onze economie.

En dan het stukje 'Brabant polariseert'; ik had gezegd dat ik ook daarover iets zou zeggen. Het barst in onze social media van fake news. Ik roep hier namens Lokaal Brabant ook het provinciebestuur op om, zodra niet op cijfers of feiten gebaseerde fake news-zaken de ronde doen, daar het werkelijke, feitelijke nieuws tegenover te zetten. Dat kunnen wij ermee doen, maar dat kan ook het provinciebestuur ermee doen, want vaak zijn het meningen en zaken die niet gefundeerd en niet op feiten gebaseerd zijn.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Ja, voorzitter, ik hoor mijnheer Van Pinxteren zeggen dat ROC's en omscholing en bijscholing zo belangrijk zijn, maar wij hebben in onze bijdrage daarstraks ook al gezegd dat het juist zo belangrijk is dat kinderen op vroege leeftijd, en hun ouders, al voorbereid zijn op de keuzes die ze in beroepen kunnen hebben en welke beroepen dan voor de toekomst zijn. Want er zijn gewoon kinderen, en ouders, die daar echt geen idee van hebben. Er zijn vaak open dagen van bedrijven, maar de kinderen waar het dan wat lastiger voor is om te kiezen-

De **voorzitter**: En wat is uw vraag richting de heer Van Pinxteren?

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): -omdat het voor de kinderen wat lastiger is om bij bedrijven voorlichting te krijgen, die komen daar niet. Is mijnheer Van Pinxteren het dan met ons eens dat het belangrijk is dat ook die basisschoolleerlingen, en hun ouders, worden voorgelicht over waar het met de arbeidsmarkt naartoe gaat in Brabant?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): De vraag stellen is hem meteen beantwoorden. Ja, natuurlijk. Als Lokaal Brabant zijn we daar groot voorstander van. Laat kinderen, zeker in het primair onderwijs, kennismaken met wat er gebeurt in het bedrijfsleven. Dat kan via de ouders, maar dat kan ook op allerlei andere manieren. Voorheen had je nog de technoplanets en dat soort dingen, die in heel veel steden en dergelijke een plek hadden, zeg maar het oude Evoluon in Eindhoven. Ja, dat zijn plekken waar kinderen spelenderwijs ervaring kunnen opdoen met het bedrijfsleven en kunnen zien wat voor moois daar te beleven is.

De **voorzitter**: Het klinkt alsof u het eens bent. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Dank u wel.

De **voorzitter**: Ja, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel. Met de laatste bijdragen uit de Staten bestaat natuurlijk het gevaar dat we allemaal niet zo heel goed meer opletten, maar ik meende toch echt te horen dat mijnheer Van Pinxteren het had over fake news en dat Gedeputeerde Staten daar iets aan moesten gaan doen. Dan word ik toch een beetje verontrust, want dan neigt het toch dat we hier in het gebiedje vrijheid van meningsuiting komen, censuur door een overheidsapparaat, namelijk Gedeputeerde Staten, die op een of andere manier zullen moeten gaan bepalen wat er wel en niet waar is, want ik neem aan dat dat niet meteen duidelijk is. Ik maak me ontzettende zorgen en ik wil hier toch even een puntje van aandacht hebben, dat we het niet zomaar laten gaan dat Lokaal Brabant blijkbaar censuur hier wil gaan toepassen, of zien we dat verkeerd, bedoelt u dat heel anders? Wat is hier toch aan de hand?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank voor de vraag, mijnheer Rutte-

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Rutjens!

De **voorzitter**: Een curieuze verspreking!

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dat was fake news!

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Rutjens, sorry. Dat is juist niet de bedoeling, maar waar ik toe oproep is het volgende: zodra iemand constateert dat ergens fake news de ronde doet, ook het college van GS, daar de feitelijkheid – en daar heb ik het over: de feitelijkheid – tegenover te zetten, niet meer, niet minder, zonder oordeelsvorming. Dat is wat ik zei.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik luister heel goed naar wat u zegt. U begint met de woorden “Zodra iemand vaststelt dat er fake news is”, en dat is nou net de vraag. Wie gaat vaststellen dat er fake news is?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Laten we het zo stellen: als er nieuws de ronde doet waarvan het twijfelachtig is of de bronnen – want wetenschappelijk moeten we tegenwoordig allerlei bronnen vermelden-

De **voorzitter**: U wordt gered, zie ik, door de heer Heijmans.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): -waarvan de bronnen niet te achterhalen zijn, om daar de feitelijkheid tegenover te zetten.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik zou bijna zeggen dat mijnheer Rutjens hier staat te beweren dat feiten ook maar een mening zijn. Wat u suggereert is dat feiten niet bestaan. Nou, ik wil u best fake news noemen als bijvoorbeeld gezegd wordt dat de provincie Noord-Brabant 1 miljard uitgeeft aan armoedebestrijding. Dat is niet waar, dus dat is fake news. Nou, dan zet je daar het feit tegenover. Is dat zo moeilijk? Is dat beperking van de vrijheid van meningsuiting?

De **voorzitter**: Nou, u mag er nog even op reageren, maar we gaan hier niet een heel debat over dit onderwerp met elkaar voeren. Kort graag. Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Daar ben ik het helemaal mee eens. Ik ben ook blij dat juist de heer Heijmans er wat over zegt, want mijnheer Heijmans is degene die hier beweert dat wiebelstroom, zon- en windenergie, tegenwoordig zonder subsidie zou kunnen. Dat staat hij in zijn bijdrage te vertellen! Nou, als er iets fake news is, als er iets niet klopt, als iets door de feiten niet gestaafd wordt, dan was het die opmerking. Maar goed, dat debat gaan we hier niet voeren. Ik spreek nogmaals mijn zorgen uit voor de censuur die Lokaal Brabant hier wil gaan toepassen.

De **voorzitter**: Ik ga even terug naar mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik wil even reageren op de heer Rutjens, die nu iets zegt- Nou, dan is het aan de heer Rutjens, als hij beweert dat het fake news is, om daar de feitelijkheid tegenover te zetten. Graag zelfs, want dan hebben we het met elkaar over de goede dingen hier en dan kunnen we hier met elkaar de juiste besluiten nemen, mijnheer Rutjens. En dan hebben we het met elkaar over inhoud. Laten we daar de discussie dan over voeren.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, en daarna ga ik naar mijnheer Van Hattem.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, het is de bekende techniek van mijnheer Rutjens om gewoon geen antwoord te geven op de vragen die hem gesteld worden. Want hij beweerde dat feiten niet bestaan, dat feiten ook maar een mening zijn en dat je naast fake news niet de feiten kunt zetten-

De **voorzitter**: Maar, dames en heren, volgens mij gaan we stoppen met dit debat, want dit debat heeft helemaal niets meer met de perspectiefnota te maken.

De heer **Heijmans** (SP): Dat is een feit!

De **voorzitter**: Ik ga door naar- Heeft u iets nieuws in te brengen, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Wel op dit punt, voorzitter. Of het met de perspectiefnota te maken heeft hangt er natuurlijk vanaf of wij dat als PS vinden. Als de heer Van Pinxteren het nodig vindt om op basis van de perspectiefnota een onderdeel over fake news richting de begroting in te schieten, ja, dan is het onderdeel van het debat. Ik heb net de discussie een beetje beluisterd, maar het is mij nog steeds onduidelijk wat hij hiermee precies wil en waar GS dan allemaal naar zouden moeten kijken. Ik kan me voorstellen dat, als er een bericht uitgaat waarin bijvoorbeeld wordt gezegd dat de provincie 300 kilometer autosnelweg wil gaan aanleggen, er dan wel even een tegenbericht komt dat dat toch fake news is, want de provincie doet helemaal niks op dat vlak.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren gaat even heel kort reageren-

De heer **Van Hattem** (PVV): Wat is nou precies de concrete uitleg en duiding, en dan vooral de inkadering, van wat hij met zijn voorstel wil?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, volgens mij is het punt helder. Mijnheer Van Pinxteren gaat nog even kort reageren en dan stoppen we met dit debat, want dat brengt ons niet veel verder. Mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Het mag duidelijk zijn dat daar waar zaken twijfelachtig zijn en niet feitelijk onderbouwd, we ze dan met feiten zouden kunnen onderbouwen, om uiteindelijk de publieke opinie op de juiste manier daarop te sturen en op de juiste manier de beslissingen te nemen in deze Staten.

De **voorzitter**: Heel kort!

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, heel kort. Het blijft nog steeds onduidelijk, want nu gaat het over feiten en toen ik aan het eerste jaar van mijn universitaire studie begon-

De **voorzitter**: Dit is niet kort!

De heer **Van Hattem** (PVV): Misschien toch wat feiten betreft: er werd toen gezegd, op een postmodernistische manier van "feiten bestaan niet, het zijn alleen maar constructies", et cetera, en nu krijgen we te horen dat feiten bepalend zijn-

De **voorzitter**: Uw afrondende zin?

De heer **Van Hattem** (PVV): -en daar moet de publieke opinie op bijgestuurd worden. Maar wat is dan de inkadering waar de heer Van Pinxteren op doelt? Zijn dat de beleidsterreinen van de provincie, of moet er in één keer heel breed een opiniewaakhond worden ingezet vanuit de provincie?

De **voorzitter**: Ik ga terug naar mijnheer Van Pinxteren en die gaat hier kort op antwoorden. Daarna gaat hij verder met zijn betoog.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik begrijp dat de heer Van Hattem toch iets voelt bij het onderwerp. Ik zou graag een keer een open discussie met hem voeren over dit soort onderwerpen.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik heb daarstraks niets gezegd over het GOL en daarop wil ik toch even terugkomen. Bij onze technische vragen hebben wij daarop antwoord gekregen. Het GOL in ontwikkeling, om het zomaar te zeggen, ligt ook bij de andere partners, de gemeenten, op dit moment erg gevoelig. Ik begrijp ook dat de nieuwe gemeenteraden nog niet unaniem vinden dat het GOL door zou moeten gaan. Dus het lijkt me goed om de komende tijd goed in de gaten te houden wat de nieuwe gemeenteraden, die partner zijn en beslisser zijn in het GOL, uiteindelijk nu gaan beslissen, want daar zijn nogal wat verschillende meningen over, heb ik begrepen. En of de meerderheden er nog zijn is de vraag, dat kan ik niet voorspellen, maar het is een discussiepunt.

Voorzitter. Daarstraks zijn ook een aantal keren de gemeenten genoemd. Ik denk niet dat we moeten zeggen "dit is geen taak van de provincie, gooi het maar over de schutting naar de gemeenten", ik denk dat we juist in deze moeilijke tijden samen met de gemeenten moeten optrekken, in plaats van verder van elkaar af te komen staan. Dat is mijn oproep ook hier vanaf dit spreekgestoelte.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel mijnheer Van Pinxteren. Ik geef tot slot het woord aan de heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dank u wel. GS bedankt voor de beantwoording. Sommige antwoorden waren teleurstellend, sommige positief, maar ik kijk er in elk geval met genoeg op terug.

In tweede termijn heb ik nog enkele dingen. Over de motie 'sociale ongelijkheid' heb ik even overleg gehad met de gedeputeerde. In verband met de uitvoerbaarheid is het dictum daarvan aangepast. Inmiddels is de motie bij de griffie, ik weet niet of ze al op iBabs staat, maar ik zal de aanpassing van het dictum even voorlezen: "verzoeken Gedeputeerde Staten om – in het belang van alle Brabanders – te laten onderzoeken hoe het nu is gesteld met de sociale ongelijkheid en met voorstellen te komen om deze terug te dringen, dit voor zover ze binnen de invloedssfeer van de provincie vallen".

Verder hadden wij motie M68 over de faunaschade. Die willen wij graag aanhouden.

Mevrouw Meeuwis gaf al aan dat ik van tempo hield. Dat klopt, dus ik wil het hier graag bij laten.

Dank u wel.

Motie M72A-2022: Sociale ongelijkheid in Brabant

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 13 mei 2022, behandelend het Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023; constaterende dat:

- in 2017 door BrabantKennis de verkennende studie 'Mind the Gap' is uitgebracht, waaruit blijkt dat Brabanders verschillen in werkzekerheid, gezondheid en levensverwachting, in toekomstverwachting en optimisme, in vertrouwen in politiek en overheid;

- de provincie Noord-Brabant - vanuit het programma VeerKrachtig Bestuur - en de Vereniging Brabantse gemeenten (VBG) in 2018 ervoor hebben gekozen om het onderwerp sociale tweedeling in Brabant te verkennen;
- toen de conclusie is getrokken dat overheden nog geen antwoord hadden gevonden voor het opheffen van deze veeldeling en dat de groeiende ongelijkheid een dringend beroep doet op ons vermogen tot verbinden en het overbruggen van de tegenstellingen;
- in februari 2019 het magazine 'Hoe dan? Wat gemeenten en provincie kunnen doen in een Brabant van verschillen' is verschenen;
- de provincie korte tijd aandacht is gaan besteden (monitor) aan de sociale veerkracht in Noord-Brabant;

overwegende dat:

- sindsdien de ongelijkheid verder is gegroeid;
- tijdens de pandemie de sociale veeldeling nog duidelijker aan het licht is gekomen;
- de monitor sociale veerkracht voor het laatst in 2018 is uitgebracht;
- de provincie binnen de kerntaken, zoals arbeidsmarkt en energietransitie, aandacht kan besteden aan sociale aspecten van de maatschappelijke opgaven;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- om - in het belang van alle Brabanders - te laten onderzoeken hoe het nu is gesteld met de sociale ongelijkheid en met voorstellen te komen om deze terug te dringen, dit voor zover ze binnen de invloedssfeer van de provincie vallen;

en gaan over tot de orde van de dag."

Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Maar ik zie toch nog een interruptie. Ga uw gang, mevrouw Meuwissen.

Mevrouw **Meuwissen** (VVD): Ik zal het kort houden. Wij hebben nog een vraag over motie M71. U wilt graag een stimulans voor de fiets, dat willen wij uiteraard ook als voorstander van mobiliteit. Wij dringen er bij het Rijk op aan om daarvoor steeds middelen ter beschikking te stellen. Maar wij vroegen ons even af of wij de motie goed lezen, als daarin staat dat de provincie daarvoor ook meer middelen beschikbaar moet stellen en of die ten laste komen van de mobiliteit op de weg, of het OV. Want daar zouden wij wat moeite mee hebben.

De **voorzitter**: De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Wij dringen er in de motie voornamelijk op aan om geld uit Den Haag te halen.

Mevrouw **Meuwissen** (VVD): Dan kunnen wij de motie van harte ondersteunen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan is het nu zes uur geworden. We zijn aan het einde gekomen van de tweede termijn van uw Staten. We schorsen drie kwartier, dan heeft u even tijd om een hapje te eten, en daarna gaan we verder. Ik doe een beroep op u om dan wel een beetje op de tijd te letten, want de vorige keer waren hele fracties absent op het moment dat we begonnen. Dus graag om kwart voor zeven hier.

Schorsing (18.00-18.47)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Voordat we aan de tweede termijn van het college beginnen, moet ik bekennen dat mij eventjes een verjaardag ontschoten was, en dat nog wel van iemand die in ons midden is: Bart Verkade. Hij is vandaag jarig, dus van harte gefeliciteerd!

Applaus

De **voorzitter**: Dan hebben we deze omissie een klein beetje goedge maakt! Ik geef het woord aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen. U realiseert zich dat, gezien het feit dat u zelf kort bent geweest in uw tweede termijn, wat natuurlijk prima is, ook de spreektijd voor het college buitengewoon kort is. De maximumbijdrage kan drie minuten zijn per collegelid en bij sommigen is dat zelfs korter. De heer Van Gruijthuijsen heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik ga aan de slag, voorzitter.

Motie M55A, ingediend door de VVD: geen bezwaar.

Motie M73 van de PVV over XXL-logistiek willen we ontraden. Wij zetten niet in op grootschalige XXL-logistiek en op de komst van arbeidsmigranten, dus wij kunnen onze inzet ook niet schrappen. De vraag van de heer Van Hattem over de uitspraak van de inspectie: dat is contrair aan datgene wat wij in het landelijke regeerakkoord lezen over hoe daarmee wordt omgegaan. Dat is wat wij ook in een themavergadering al hebben aangegeven: het is niet zo dat wij een beleid hebben om arbeidsmigranten naar Brabant te laten komen, maar als ze er zijn, moeten we er op een goede manier richting en invulling aan geven, opdat zij goed gehuisvest worden.

Dan een aantal vragen die gesteld zijn-

De **voorzitter**: Nou, ik denk dat het goed is dat ik eerst even de heer Van Hattem het woord geef.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Het is misschien niet mijn eerste interruptie vandaag, maar wel op een belangrijk punt. Ik hoor de heer Van Gruijthuijsen zeggen dat er geen beleid wordt gevoerd op XXL-locaties en op arbeidsmigratie, maar in het economisch programma is arbeidsmigratie, en ook de aanwezigheid van distributiecentra, wel een wezenlijk onderdeel. In de verstedelijkingsagenda bijvoorbeeld wordt nadrukkelijk gezegd dat wordt uitgegaan van een bevolkingsgroei, om hier de banen te kunnen opvullen door middel van arbeidsmigratie. Dus de hele provinciale insteek volgt wel de lijn van die arbeidsmigratie en faciliteert die ook-

De **voorzitter**: En uw punt?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn oproep aan het college is: kan de gedeputeerde aangeven dat achter het faciliteren van die arbeidsmigratie gewoon eens een punt wordt gezet en dat het juist een halt wordt toegeroepen in plaats van gefaciliteerd?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): De motie luidt "wij zetten via het economisch programma ons in", en dat doen wij niet. Wat ik zei in de beantwoording op het ontraden, is: als ze er zijn, hebben we daarmee te dealen. Dat is ook het bevolkingsperspectief waar u aan reikt. We hebben daar gewoon mee te maken en dan vinden wij het wel heel erg verstandig om ervoor te zorgen dat de mensen die in diverse sectoren werken, of het nu gaat over landbouw, of over de gezondheidszorg, of over de high tech-maakindustrie, of over het onderhoud, ook goed gehuisvest worden, mijnheer Van Hattem. Dat we er als provinciaal bestuur rekening mee blijven houden dat het gebeurt, vind ik alleen maar goed.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, kort.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. 'Er rekening mee houden' is ook een bepaalde vorm van faciliteren, ook op het gebied van huisvesting. En als dat dan plaatsvindt, kun je dat op verschillende manieren doen. Je kunt zeggen "we gaan bepaalde, strenge eisen stellen aan bedrijven die daarmee aan de slag gaan, bijvoorbeeld door minimaal de normen te hanteren die uit het rapport van Emile Roemer komen", of je neemt genoeg met allerlei lagere normen die nu vanuit de sector zijn neergelegd, de SNF-normen, zeg ik even uit mijn hoofd. Hoe kijkt het college daartegenaan? Moet je proberen het niet te veel te stimuleren door juist strenge normen te stellen, om ook uitbuiting door minder goedwillende werkgevers en huisvesters-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): -te ontmoedigen, of is het van: "we zorgen ervoor dat alles gefaciliteerd wordt volgens die lage normen?"

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik ben blij dat u de heer Roemer noemt, die ontzettend veel van zijn adviesrapport over de werkwijze heeft opgehaald uit Brabant, zoals wij de aanpak arbeidsmigranten hebben opgebouwd de afgelopen jaren. Hij heeft dat in zijn adviesrapport benoemd. Alle adviezen die daarin staan heeft het Rijk overgenomen, en dat staat in het coalitieakkoord. En ja, ik ben het er helemaal mee eens dat we elke dag ons best moeten doen voor de adviezen die Emile Roemer in zijn rapport heeft. Primair zijn daar de gemeenten, de werkgevers, verantwoordelijk voor en daar hebben we de afgelopen jaren op ingezet. Dat betekent dat Brabant ook hierin wat dat betreft voorloper is in de normering zoals voorgesteld door Emile Roemer.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Rondom de arbeidsmarkt zijn door een aantal fracties diverse uiteenlopende vragen gesteld. Het doet me deugd dat daar ontzettend veel aandacht voor is. Of het dan gaat over op-, om-, bijscholing, inclusief-

De **voorzitter**: Dames en heren, het is nog steeds heel onrustig. Wilt u er rekening mee houden dat het heel erg lastig is om dan dit debat te volgen? De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Een goed lopende arbeidsmarkt is ons een lief ding waard, en of het dan gaat om de inclusieve arbeidsmarkt, het op-, om- en bijscholen, het leven lang ontwikkelen, de aandacht voor de handen, of het gaat om de ouderen, de jongeren, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt: we doen daar elke dag vanuit onze provinciale rol heel veel aan. Dat doen we natuurlijk samen met onze partners, dat doen we in Pact Brabant, waarin werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen, gemeenten en de arbeidsmarktregio's vertegenwoordigd zijn, en daar hebben we een pijler jongeren bijvoorbeeld. Met Brabants Besten zetten we Brabantse ondernemers in het zonnetje als ze echt inclusief arbeidsbeleid voeren en laten ze ook echt de provincie ingaan, om te vertellen hoe zij dat doen in hun bedrijf. Brabant Leert, een voorbeeld bij het ministerie van Sociale Zaken hoe we op-, om- en bijscholing faciliteren. Het MBO Pact, een aantal van uw woordvoerders zijn op 1 april – en dat is geen grap! – mee geweest om een aantal voorbeelden te geven hoe het mbo zich inspant om juist de goede handen voor onze economie ook in de toekomst te borgen. En daarnaast zijn we ook nu bezig om te kijken hoe we daadwerkelijk een impuls kunnen geven om, juist gericht op een aantal transities, daarvoor te zorgen, vanuit provinciaal beleid daar een impuls op te geven, bijvoorbeeld-

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut!

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): -kijken wat ze kunnen doen met-, pardon?

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): -op een aantal transities.

Dan financiën. Groep Rutjens zei: 2 miljard op de immunisatieportefeuille. Ja, immunisatieportefeuille bedoelt dat het immuun is en als er grote prijsstijgingen komen – dat zei ik in eerste termijn al –, ja, daar moeten we goed naar blijven kijken, maar 2 miljard blijft 2 miljard, en daar zetten we ook alles op in. Dus dat managen we allemaal via het treasurystatuut dat de Staten hebben goedgekeurd. Daar blijven we op letten.

De VVD, de bezuiniging van 29 miljoen: ja, daar zijn we mee aan de slag en in het najaar en bij de begroting wordt u geïnformeerd over hoe wij voorstellen om dat in te vullen. De tegenvallers die nog niet vermeld staan: nee, anders hadden we ze namelijk wel vermeld, mevrouw Dirken. Op pagina 17 staan die welke ons op dat moment bekend waren. Nieuwe potentiële tegenvallers hebben we niet.

Leningen aan andere gemeenten: ja, dat is een vorm om onze immunisatieportefeuille op orde te houden en daar hebben we een keurig rendement voor, om ervoor te zorgen dat onze immunisatieportefeuille ook daadwerkelijk immuun blijft.

Dat was het wat mij betreft, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik heb toch nog een vraag aan de gedeputeerde. U hebt schriftelijke vragen gehad van mevrouw Koopman van onze fractie over Fokker, zo'n voorbeeld van een bedrijf waarin de provincie volgens mij in het verleden behoorlijk heeft geïnvesteerd ten behoeve van de werkgelegenheid. Nu heeft de gemeente Papendrecht, of Dordrecht, meen ik, stevig geïnvesteerd door het bedrijf geld te bieden, en het bedrijf gaat naar Zuid-Holland. Vindt u dat nou de manier waarop wij als overheid met onze economie moeten omgaan: geld geven aan een bedrijf om hier werkgelegenheid te laten ontstaan, vervolgens met geld weggekocht worden – laat ik het maar even zo simpel zeggen – door een andere gemeente, waardoor de werkgelegenheid hier verdwijnt en daar terechtkomt. Is dat nou handig, om zo met ons geld om te gaan?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij staat in de beantwoording dat wij geen geld geïnvesteerd hebben in, dan wel geleend hebben aan Fokker, of alle rechtsvoorgangers van Fokker, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dan valt de helft weg, maar dan nog wordt een bedrijf met gemeenschapsgeld hier vandaan gelokt naar een andere provincie en blijft mijn vraag: is dat nou de manier waarop overheden moeten omgaan met gemeenschapsgeld?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Twee weken voordat uw fractiegenoot de vraag had gesteld, had ik het rondvraagmoment van een aantal andere fracties en daarin werd ook de vraag gesteld of ik het slim vond dat de gemeente Papendrecht op deze manier werkgelegenheid uit Brabant naar Zuid-Holland haalde. Toen heb ik volgens mij gezegd: ik zou, denk ik, een betere manier vinden om werkgelegenheid te stimuleren,

want met deze, ik dacht Engelse, venture capitalist zou ik niet een langetermijnverbinding willen leggen als overheid, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Misschien dat ik het net gemist heb, maar het rapport ouderenwerkloosheid, en dan toegespitst op de provincie: wat was daar uw antwoord op?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Daar heb ik geen antwoord op gegeven, mijnheer Brouwers, omdat wij namelijk een portefeuillehouder organisatie hebben die zo dadelijk in haar inbreng ingaat op het specifieke punt van het HR-beleid van onze provincie, mijnheer Brouwers.

De **voorzitter**: Kortom, dat komt nog. Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Ronnes, die al klaar staat.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Er zijn drie punten voor mij blijven liggen. Allereerst de motie 'Betaalbare woningen noodzaak'. Ik gaf al aan dat ik het een sympathieke titel vind en nu is het dictum aangepast richting 40 procent. In eerste instantie heb ik aangegeven dat ik een percentage lastig vind, maar ik vind ook, en dat blijkt ook uit het debat dat we in eerste termijn gehad hebben, dat we allemaal dezelfde bedoeling voor ogen hebben: betaalbare woningen in de goede verhoudingen. Derhalve wil ik de motie ook 'oordeel Staten' geven, omdat ik de geest van de uitspraak van de motie kan onderschrijven en in die zin ook positief kan beoordelen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem loopt naar voren voor een interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik blijf toch een beetje twijfel houden bij deze motie. Er wordt nu heel breed gesproken over betaalbare woningen en over een vast percentage, tegelijkertijd zien we ook enkele ontwikkelingen vanuit de landelijke politiek, waarbij CDA-minister Hugo de Jonge van Volkshuisvesting nu ook een norm van 30 procent wil vastleggen voor onder andere woningen voor statushouders, spoedzoekers, et cetera. Hoe moeten die landelijke ambities worden gezien in verhouding tot de eventuele uitvoering van deze motie? Kan de gedeputeerde toelichten hoe hij daarmee wil omgaan?

De **voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Die bijten elkaar niet, voorzitter. 30 procent gaat om sociale-huurwoningen. Dat is de norm waarvoor de minister op zoek is naar afspraken. Overigens moet dat ook nog allemaal ingevuld worden, ook de exacte voorwaarden en hoe dat geïnterpreteerd wordt: is er maatwerk mogelijk, ja/nee? Dus dat moet nog allemaal gebeuren. De motie hier geeft aan: huur- én koopwoningen. Dat is wat anders dan 30 procent sociale huur. Wij denken dat dat bij elkaar uit kan komen. We kunnen het hier gaan hebben over de vraag of het 5 procent lager of hoger moet zijn, maar dat wil ik niet doen. Ik wil in de geest van wat de Staten zeggen – wij opteren ervoor om in Brabant te zorgen dat er betaalbare woningen zijn – , die geest van de motie wil ik gewoon omarmen en derhalve ook gewoon het oordeel aan de Staten laten, om op die manier aan te geven dat het college, maar ook de Staten, aan dezelfde kant van het touw trekken als het gaat om huisvesting.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, kort.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Bij mij zit ook een beetje de partijpolitieke vrees erin dat Stel dat wij voor deze motie zouden stemmen en er worden straks heel veel woningen gerealiseerd en er komt die opdracht vanuit het Rijk te liggen om die 30 procent sociale-huurwoningen te realiseren, in hoeverre

zal er dan sprake van zijn dat het college met deze motie in de hand ook fors gaat inzetten om woningen met prioriteit aan statushouders weg te geven?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Het is de gebruikelijke inbreng van de heer Van Hattem om de woningproblematiek te verkleinen tot een discussie rondom statushouders. Dat wil ik niet doen. Het gaat hier echt om huisvesting voor Brabanders, betaalbare huisvesting. Dat is voor mensen die hier geboren en getogen zijn, voor mensen die hier als statushouder zijn gekomen, als arbeidsmigrant, mensen die in een situatie zijn gekomen waarin ze dakloos zijn geraakt. Wij vinden dat we daar onze nek voor uit moeten steken, daar waar we dat kunnen vanuit onze eigen rol.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, dan kom ik bij de GOL. Ik kan daar kort over zijn. We zitten in een stuurgroep, samen met de gemeentes. De vraag was om ook goed het financiële aspect scherp te houden, gezien de huidige marktsituatie, en ook te kijken naar welke oplossingsrichting we toe moeten. In de stuurgroep wordt dat heel nauw besproken met de gemeenten.

En als laatste – die had ik in eerste termijn laten liggen –: de vraag die Lokaal Brabant stelde over de studentenhuishuizing. Vandaag heeft u – die hebben we al eerder deze week uitgestuurd, maar ik denk dat u die vandaag ontvangen hebt –: een update van de memo-gedeputeerde omtrent de uitvoering van de motie die eerder is aangenomen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Spierings heeft het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Zoals ik op een interruptie van de heer Van Hattem in eerste termijn heb gezegd rondom stabiele energiebronnen, is dat ik de uitvoeringsagenda energie uitvoer, dat dat de opdracht is aan ons college, het klimaatakkoord, et cetera, en dat we daarmee volgens mij geen diepgaand debat over dit onderwerp hoeven voeren.

De heer Heijmans had de vraag of we de 50 procent CO₂-reductie in 2030 gaan halen. Het is lastig om daar op dit moment iets over te zeggen. We zien wel dat de CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving en de industrie sinds een jaar of vijf tot zeven aan het dalen is, van verkeer en vervoer en landbouw helaas nog niet. Ik ben vooral hoopvol, omdat de industrie ontzettend aan het inzetten is op CO₂-reductie, maar ik heb ook geen glazen bol. Uiteraard werken wij hier elke dag aan.

De vraag van Lokaal Brabant over een Brabants opslag en netwerkbedrijf had ik in eerste termijn reeds beantwoord

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het blijkt dat de heer Ronnes een vraag niet heeft beantwoord, maar we gaan eerst naar een interruptie op de bijdrage van mevrouw Spierings. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, ik had een vraag aan u gesteld, maar in het laatste stukje van mijn zin was u nog aan het binnenlopen, vandaar dat ik uw collega's had gevraagd de vraag door te geven, maar ik denk dat dat fout is gegaan. De vraag die wij in tweede termijn nog gesteld hebben is de volgende. In eerste termijn hadden wij gevraagd naar een stabiele en betaalbare energievoorziening. Daar bent u van alles in aan het doen, maar wij zijn ook benieuwd of u nog meer dingen kunt doen, en daarvoor bijvoorbeeld bij het Rijk op aan kunt dringen, om sneller naar andere manieren van energie te komen, bijvoorbeeld in de lijn van de investering die gedaan wordt in het onderzoek naar zoutreactoren. Kunt u nog meer in de lijn van dat soort ontwikkelingen doen, om tot andere manieren van energie te komen?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter, ik meen dat ik deze vraag inmiddels twee keer heb beantwoord, namelijk dat de uitvoeringsagenda energie leidend is voor wat wij doen en dat dit niet tot die kern behoort.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dan komen we er op een ander moment nog wel op terug.

De **voorzitter**: Dan gaan we nog eventjes het punt afmaken rond de niet beantwoorde vraag van de heer Ronnes. Even een korte reminder graag, mijnheer Heijmans, en dan gaat de heer Ronnes snel antwoorden.

De heer **Heijmans** (SP): 29 Overijsselse uitspraken stikstof.

De **voorzitter**: Ja, die herinner ik me ook nog. De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat dacht ik wel. We hadden afgesproken dat we die vraag zouden beantwoorden vanuit Vergunningen, Toezicht en Handhaving, maar op het eerste zicht heeft het niet een relatie met de woningbouw. Gedeputeerde Lemkes zal zo meteen aangeven hoe ze hiermee omgaat.

De **voorzitter**: Oké, dan gaan we daar ook nog op terugkomen, en let op: op tijd naar de interruptiemicrofoon! Dan ga ik naar mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dank u wel, voorzitter, ik heb twee gewijzigde moties vanuit de Staten en er staat ook nog een vraag open.

In de gewijzigde motie M62A van de Partij voor de Dieren, 'Autochtoon plantmateriaal', is het tweede dictum aangepast. Het verzoek aan GS is nu om bij de beplanting en herplanting in het kader van de bossenstrategie nadrukkelijk de voorkeur te geven aan autochtoon plantmateriaal en Provinciale Staten hierover te informeren. Die voorzien wij van 'geen bezwaar'.

Dan de aangepaste motie M67A van 50PLUS, waarin ons wordt gevraagd om gemeenten waar nog geen klimaatcoaches actief zijn te informeren over de voordelen van klimaatcoaches bij het nemen van klimaatadaptieve maatregelen en hen desgewenst te adviseren over en ondersteunen bij het aanstellen van klimaatcoaches. Een beetje met pijn in mijn hart, want ik zie ook hoe bijvoorbeeld de tuin- en klimaatcoaches in Tilburg zo goed werken, moet ik de motie ontraden, omdat wij anders als provincie onbedoeld ofwel te sturend, ofwel adviserend te beperkend zouden zijn richting de gemeenten, omdat wij zien dat zij bij hun uitvoeringsagenda's op het gebied van klimaatadaptatie zo'n veelheid aan creatieve en goede ideeën hebben richting hun bewoners over hoe om te gaan met acties op het gebied van klimaatadaptatie. Ik zie dat op zulke goede manieren gebeuren – het Land van Cuijk doet dat weer op hele mooie, andere manieren, die ook heel effectief zijn om hun bewoners te betrekken en tot actie aan te zetten – dat ik ons niet wil beperken in ons gesprek met de gemeenten. Maar ik heb in uw inbreng vandaag eigenlijk ook een aanmoediging en een aansporing gevoeld aan ons college om gewoon nog meer die gemeenten die misschien nog een beetje achterblijven op dit nieuwe onderwerp, klimaatadaptatie, in die actiestand te zetten. Op die manier zal ik uw aansporing overnemen, maar moet ik helaas uw motie ontraden.

Dan is er nog een vraag vanuit de Partij voor de Dieren over het gebruik van glyfosaat op de pachtgronden vanuit het Waterschap Brabantse Delta. Twee van de drie Brabantse waterschappen hebben dat niet gedaan: De Dommel en Aa en Maas. Ik ben met alle waterschappen in gesprek over de Kaderrichtlijn Water in den brede. Ik kan deze vraag meenemen en ze vooral ook elkaar de vraag laten stellen, want waarom de een wel en de ander niet? Het antwoord van Brabantse Delta is ook van belang hierin, want je moet ook systemisch kijken naar het gebruik van een middel in relatie tot de rest. Soms kan het verbod van één middel leiden tot een toename van andere middelen in onze bodem en in ons water. Op die manier wil ik ook het gesprek aangaan over wat dit betekent hierin. We staan gewoon met z'n allen aan de lat om die

Kaderrichtlijn Water te halen en ik voel daarin ook een grote urgentie bij onze Brabantse waterschappen om dat met ons te gaan doen.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Smeulders. Ik realiseer me dat het een lange dag is geweest en dat het verleidelijk is om met de burens te gaan praten, maar ik vraag u toch nog eventjes aandacht voor datgene wat hier gebeurt. De heer Smeulders heeft het woord.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank u wel, voorzitter. ik moet bekennen dat ook ik met mijn burens aan het praten was, dus u verraste mij! Maar desalniettemin: ik sta er heel snel en we gaan snel van start.

Drie minuten. Allereerst twee moties van de PVV-fractie over twee punten waarover we zonet al een gesprek met elkaar gehad hebben. Desalniettemin liggen er nu moties en daar gaan we dan op in. Eerst motie M74, 'Meer waardering voor amateurkunst'. Die titel is mooi natuurlijk, maar los van de vraag of het klopt dat er bezuinigd wordt op de amateurkunst – daar stuur ik u nog een memo over –, wordt in december een beleidskader Levendig Brabant aan u voorgelegd, Daarin worden de strategische keuzes gemaakt over wat we gaan doen op het gebied van sport, cultuur, vrijetijd en erfgoed, dus of er meer geld naar amateurkunst moet, of naar professionele kunsten, of dat we topsport of breedtesport moeten gaan doen. Al die keuzes kunnen dan gemaakt worden. In de tweede helft van '23 volgt een uitvoeringsagenda, waarin vertaald wordt waar de middelen heen gaan en wat we dan gaan doen. Mijn advies, mijnheer Van Hattem, is: deze motie aanhouden tot de behandeling van het beleidskader in december. Als u dat niet doet, moet ik de motie helaas ontraden. Maar daar krijgt 'ie sowieso een plek, denk ik, want u komt er dan nog mee terug en dat is helemaal prima.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dit stelt mij een klein beetje voor een dilemma. Ik ben graag bereid om mee te denken met de gedeputeerde over de invulling op deze manier, maar de behandeling van het beleidskader vindt pas na de begrotingsbehandeling plaats en als wij hierop nog budgettaire willen bijsturen, dan is de begrotingsbehandeling daarvoor natuurlijk het moment. Vandaar dat ik deze motie bij de perspectiefnota neerleg, om dit in ieder geval bij de begrotingsbehandeling te kunnen borgen. Als het pas behandeld kan worden bij het beleidskader, dat overigens wat mij betreft ook pas na de Statenverkiezingen zou mogen worden behandeld, om het nog zuiverder te houden, dan hebben we die budgettaire bijstellingsmogelijkheid niet meer en zitten we er eigenlijk al, misschien zelfs wel meerjarig, aan vast. Dus ik had toch graag een reflectie van de gedeputeerde op hoe dat zich tot elkaar gaat verhouden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ik snap uw punt wel. Volgens mij kunnen we het als volgt doen. Ik stuur u die memo, en dat kunnen we volgens mij redelijk snel doen; we moeten gewoon even bij Kunstloc ophalen wat zij in die ombuigingstaakstelling van zes ton voor dit jaar aan het verwerken zijn. Ik weet simpelweg nu niet waarop ze dan aan het duwen zijn, wie er wel en niet een andere baan hebben gevonden. Als u die memo heeft, kunt u altijd bij de begroting een motie indienen, of een amendement, en dan kunnen we het alsnog financieel regelen. Heel exact denk ik dat het niet om subsidie gaat, maar eerder om een fte die gedeeltelijk anders ingezet wordt. Dat is mijn inschatting, maar daarover ga ik u eerst nog informeren.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Met die insteek lijkt het me een goede, zuivere gang van zaken. We kunnen het dan inderdaad bij de begrotingsbehandeling nog opnieuw afwegen. Dus op dit moment zal ik de motie aanhouden.

De **voorzitter**: Oké, helder, dank u wel.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Fijn.

Dan motie M75, 'Geen bezuiniging op erfgoed'. PS hebben het vorig jaar in januari het bestaande beleidskader erfgoed verlengd tot er een nieuw beleidskader is. Nou, dan gaan we weer naar december, want dan komt 'ie in het kader van het beleidskader Levendig Brabant. In januari '21 is die taakstelling opgenomen, dus ook voor erfgoed. Mocht deze motie worden aangenomen, dan zetten PS daarin een stap terug, want er is een taakstelling opgenomen en die wordt dan weer teruggedraaid. De vraag is of dat heel logisch is, maar goed, dat is een afweging van PS. Maar als je nogmaals wilt herprioriteren, financieel gezien, dan is mijn overtuiging dat het veel logischer is om dat te doen bij de vaststelling van het beleidskader en die herprioritering dan gewoon te laten verwerken in de uitvoeringsagenda die volgend jaar wordt vastgesteld. Het budget is helder en als volgend jaar na de Statenverkiezingen de uitvoeringsagenda wordt vastgesteld, kan bijvoorbeeld deze bezuiniging teruggedraaid worden, als dat de wens van PS is. Dat kunnen we op die manier volgens mij gewoon doen. Dus ook hier het advies: aanhouden tot de behandeling van het beleidskader in december. Dan kun je sturen wat je wilt gaan prioriteren. Dat lijkt me de zuivere weg.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja?

De heer **Heijmans** (SP): 'Aanhouden' kan geen advies van het college zijn.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Mijnheer Heijmans heeft, denk ik, gelijk. Ik ben te aardig, ik moet de motie ontraden. Desalniettemin: als u de motie aanhoudt, past die in december heel goed bij de behandeling van het beleidskader!

De **voorzitter**: Nou, zo kan die wel weer. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Dank voor het proactief meedenken vanuit de gedeputeerde, maar ik zit hier met hetzelfde probleem, want het is maar de vraag welk budget aan het beleidskader gekoppeld zal worden in december. Dus ik denk dat ik hiermee hetzelfde doe: dat ik de motie aanhoud tot de begrotingsbehandeling, dan hebben we in ieder geval al wat meer zicht voor het komend jaar, en dan kunnen we op dat moment nog afwegen of de motie op dat moment ook nog moet worden aangehouden tot het beleidskader. Misschien is er dan nog wel iets meer zicht op. Maar voor dit moment houd ik de motie aan, om het bij de begrotingsbehandeling opnieuw te heroverwegen.

De **voorzitter**: Nou, het niet gegeven advies wordt opgevolgd. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter.

Dan nog een vraag die de heer Brouwers heeft gesteld in het kader van motie M64 over Oekraïne. De heer Brouwers vroeg of ik, als ik de motie een goed idee vind, wel in Den Haag wil gaan vragen of ze de regels willen aanpassen. Nou, daarvan hebben wij eerder gezegd dat we een consistente lijn hebben, en die is dat we vasthouden aan nationaal en internationaal beleid. Dus we vinden het niet onze rol om dat te gaan

doen. Desalniettemin: als PS zich daartoe willen uitspreken, kan dat. Maar wij vinden het niet onze rol. Dat zal u niet verbazen, want dat is precies hetzelfde als wat ik eigenlijk zei bij de behandeling van uw motie. Ten slotte naar mevrouw Dirken. In haar tweede termijn zei ze dat wij als college voornemens zouden zijn te gaan bezuinigen op veiligheid in de begroting voor '23. Die zorg kan ik echt wegnemen: dat is niet zo. De middelen voor veiligheid én onze bestuursopdracht lopen het volgend jaar gewoon door, dus voor '23 geen vrees. Het is wel zo, en dat heb ik in mijn eerste termijn geprobeerd te zeggen, maar misschien was ik niet helemaal duidelijk, dat na '23 wel middelen aflopen, omdat ze incidenteel gefinancierd waren, onder andere middelen voor SSiB, onder andere de middelen voor de taskforce. Dus dat is wel een aandachtspunt voor het volgend jaar, als besloten wordt, bijvoorbeeld na de Statenverkiezingen, hoe om te gaan met structurele middelen. Ik zie u knikken. Nou, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb één motie, M77, 'Ruit Eindhoven'. Op dit moment hebben we een integraal pakket liggen van mobiliteitsmaatregelen. Dat ligt klaar voor het verstedelijkingsakkoord, voor het MIRT, en dat betreft Eindhoven-Helmond, ook wel genoemd Mainport / Brainport. Daarin zitten de OV, de fiets, maar ook de infra-oplossingen. Dus we kunnen wel een onderzoek doen naar draagvlak, maar we moeten daarnaast wel constateren dat, mocht er draagvlak zijn voor die hele Ruit, wij daar niet de middelen voor hebben, en ook het Rijk niet. Daarom ontraad ik deze motie. Ik ga door naar het CDA, en kijk even naar de heer Hendriks, over de N615. Ik heb het even nagevraagd en wil eigenlijk voorstellen dat wij komen met een memo-GS over de stand van zaken.

Een suggestie is door het CDA ook gedaan over een meldpunt Minder regels, meer service. Wij hebben een Brabantloket en daarmee staan wij in verbinding met de buitenwereld. Daarom zou mijn advies zijn: ga niet nog een nieuw loket opzetten. Het doel is sowieso altijd om de Brabantse burgers en ook de bedrijven centraal te stellen, en dat doen we dus al met dat loket.

GroenLinks: de ontwikkelingen in het OV. Er is een Statenwerkgroep Gedeelde mobiliteit. Ik wil eigenlijk voorstellen dat als gremium te gebruiken om elkaar op de hoogte te houden, en wellicht meer van mijn zijde naar u, van de ontwikkelingen in het OV. U had ook een opmerking over de chauffeurs. Dat is de verantwoordelijkheid van de vervoerders. Ik kan u vertellen dat de vervoerders werken met een flexibele schil, dus zo wordt het ook opgevangen.

De **voorzitter**: Ik ga nu eerst naar de heer Ludwig, want dat gaat over het laatste onderwerp. De heer Hendriks wil het hebben over iets dat eerder gepasseerd is volgens mij, toch? Nou ja, ik zag dat non-verbaal. Mijnheer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter, en dank ook voor de beantwoording. Wat we fijn zouden vinden, is dat in die Statenwerkgroep een stand van zaken wordt gegeven. Nu worden we telkens geïnformeerd, of zien we dat een bepaalde buslijn wordt afgeschaald, en wij vinden het fijn om daar een overzicht van te hebben, zodat we met elkaar goed die afweging kunnen maken. Ik begrijp ook dat de vervoerders zelf aan zet zijn voor de cao's, maar ik vind het wel belangrijk dat wij als indirecte werkgever volgen wat er gaat gebeuren, want dat kan natuurlijk wel van grote invloed zijn op de mobiliteit in Brabant. Ik zou het heel fijn vinden als we ook daarover geïnformeerd zouden kunnen worden.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Prima, laten we daar die Statenwerkgroep voor gebruiken.

De **voorzitter**: Mijnheer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): De N615. Heeft het college nu het besluit genomen om beide varianten niet uit te voeren en een nieuwe variant te gaan bedenken begin volgend jaar? Dat is mij in eerste termijn door uw hele snelle gepraat niet helemaal duidelijk geworden.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): U had heel geconcentreerd moeten luisteren! 'Begin volgend jaar' heb ik niet gezegd. Het is zo dat er niet gekozen is voor een voorkeursvariant. Beide varianten die er lagen, of die er liggen eigenlijk, zijn in onze optiek niet realiseerbaar en wij moeten dus andere varianten gaan onderzoeken. Dat is momenteel de stand van zaken. Daar komen wij nog bij u op terug. Ik neem aan dat u ook wilt weten hoe dat kan, of wat het inhoudt dat ze niet realiseerbaar zijn. Dat zijn die twee varianten B2A en B1. Daar kan ik u nu mee vermoeien, maar ik heb het idee dat iedereen nu wil afronden en ik ben heel blij dat ik een interruptie heb, want dan kan ik iets langer praten, maar laat ik dat even in die memo verwoorden.

De heer **Hendriks** (CDA): Dan heb ik nog één adviesvraag: neem ook asjeblieft het college mee in Gemert-Bakel en Laarbeek, want beide besturen zitten nog te wachten op een keus. Uw voorganger heeft aangegeven dat in het laatste kwartaal vorig jaar, of het eerste kwartaal dit jaar, een besluit genomen zou worden, maar tot op de dag van vandaag zitten ze er nog op te wachten. Die weten nog niet dat het uitgesteld is. Een adviesje.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Het is net een adviezenclub vandaag. Helemaal goed. Dan ga ik door naar 50PLUS over het aannamebeleid. Het zal u niet verbazen, maar echt iedereen is welkom om te solliciteren bij de provincie Brabant. Kijk eens op de site – dat geldt niet voor u, want u hebt natuurlijk een rol als Statenlid, maar voor al die mensen die nog meekijken –, daar zijn hele mooie vacatures en ze staan allemaal op de website. Wij willen inderdaad een diverse organisatie zijn qua medewerkers, maar dat wil niet zeggen dat wij bij een vacature een oproep gaan doen aan bepaalde doelgroepen om te gaan solliciteren, want dat zou discriminatie zijn. Dus wij zullen echt kijken naar kwaliteit en of het profiel van de kandidaat ook aansluit bij de profielschets. Dank u wel.

De **voorzitter**: Vandaag kunt u in ieder geval mogelijk een plaatsvervangend griffier van boven de zestig benoemen, maar dat is natuurlijk aan u. Ik ga naar gedeputeerde Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Motie M72 is aangepast naar motie M72A en wordt nu ingediend door ChristenUnie-SGP samen met Lokaal Brabant. De dictie in het tweede gedeelte is veranderd en met inachtneming daarvan is er geen bezwaar tegen deze motie.

Er is één vraag uit de eerste termijn die ik nog niet had beantwoord en er zijn twee nieuwe vragen gesteld. De eerste vraag is van het CDA. Zij stelt voor de paragraaf gezondheid die we hebben afgesproken bij het beleidskader gezondheid in Statenvoorstellen te vervangen door een paragraaf brede welvaart. Ik begrijp het belang daarvan, maar brede welvaart is een zodanig breed begrip dat het best lastig is om dat expliciet in die breedte te beschrijven in de Statenvoorstellen. Wij stellen voor 'gezondheid' vooralsnog te handhaven als paragraaf, want dat moeten we nog gaan uitvoeren, dus we zijn ook aan het kijken hoe we dat gaan doen. Er komt bovendien een uitvoeringsagenda brede welvaart en in dat verband zouden we nog eens kunnen kijken naar uw suggestie.

Dan twee nieuwe vragen. Eén vraag, van de SP, ging over de uitspraken in Overijssel. Zoals collega Ronnes al heeft gezegd, worden die op dit moment bestudeerd. Het is een complexe materie, alle uitspraken zeg maar, en de verwachting is niet dat het een direct effect zal hebben op onze woningbouw, maar dat weten we nog niet zeker. We zullen u informeren wat daaruit naar voren komt.

Uw andere vraag heeft betrekking op zoönose. Daar hebben wij als provincie geen expliciete rol in. Dat wil niet zeggen dat we ons niet op de hoogte stellen van de stand van zaken. We kunnen u melden dat op dit

moment nog geen Brabantse bedrijven getroffen zijn. Er zijn wel dode watervogels aangetroffen in Boxtel en Moerdijk. Er is een website waarop al die informatie te vinden is. Het is wel zo dat wij een Brabants Kennisnetwerk Zoönosen hebben met de GGD. Daar maken wij ook deel van uit, dus we houden onszelf goed op de hoogte. Ik kan u ook melden dat onze commissaris van de Koning betrokken is bij een oefening in het kader van voorzorg, een landelijke oefening zoönosen, tezamen met de Brabantse veiligheidsregio's, de GGD's en de ministeries van VWS en LNV, de NWVA en het RIVM. Die oefening zou plaatsvinden in 2020, is vanwege corona uitgesteld en zal nu dit jaar gaan plaatsvinden. Tot zover mijn beantwoording, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Met uw beantwoording zijn we ook aan het einde gekomen van de beantwoording door het college. Wij gaan zo meteen richting de stemmingen en ik stel voor eventjes te schorsen voordat we dat gaan doen. Ik heb begrepen dat we ongeveer een kwartier nodig hebben. Ik schors de vergadering.

Schorsing (19.25-19.52)

De **voorzitter**: Beste mensen, we gaan beginnen. Ik heropen de vergadering. De techniek laat ons helaas in de steek. Het is onduidelijk hoe het in elkaar zit, maar we gaan het per fractie doen, zoals dat vroeger te doen gebruikelijk was, want het systeem doet het niet. We kunnen nog wel een halfuur wachten, maar als we gewoon met elkaar een halfuur aan de slag gaan, hebben we het afgerond. Dus ik stel voor dat toch maar te doen.

Na elk onderwerp zal ik u vragen of u een stemverklaring wilt afleggen. Ik ga er overigens van uit dat u dat per fractie doet, en dat doet u gewoon vanaf uw plaats. Bij de perspectiefnota zal ik dat pas aan het eind doen van alle stemmingen, dus dan kunt u én het ontwerpbesluit zelve en alle moties in één keer pakken, als u daar behoefte aan zou hebben. Dus we gaan op de ouderwetse manier per fractie stemmen en het eerste waar we over gaan stemmen is motie M26A.

Stemming

Motie M26A: Actief en reëel grondbeleid om belangrijke transities te ondersteunen.

De **voorzitter**: Op 8 april hebben we ook over deze motie gestemd, toen staakten de stemmen. Als de stemmen op dit moment weer zouden staken, is de motie verworpen.

We gaan nu over tot de stemmingen. Ik lees de partij op en vervolgens registreert de griffier. Er zijn 49 mensen aanwezig in dit gezelschap, dus dan weten we ook waar de meerderheid ligt. Ik begin. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen met stemverklaring. We vinden het een sympathieke motie en we denken graag mee hoe we de natuurinclusieve boer kunnen ondersteunen, maar we vinden de motie op dit moment te open.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Griffier?

De **griffier**: Er zijn 25 stemmen voor uitgebracht, 24 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee aangenomen.

De **voorzitter**: Is er nog iemand anders die behoefte heeft om een stemverklaring af te leggen? Nee, dat is niet het geval. Ik verzoek u zo meteen trouwens bij de hele rits die ik nu doe niet bij elke keer een stemverklaring te doen. Ik begreep dat dat nu gebeurde. Die gelegenheid geef ik straks helemaal aan het eind aan u allen. Dan gaan we over naar statenvoorstel 30/22, de perspectiefnota 2023.

30/22 Perspectiefnota 2023

De **voorzitter**: Het ontwerpbesluit is aan de orde. Statenvoorstel 30/22 de perspectiefnota 2023. Het statenvoorstel zelf. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. De getallen volgen.

De **voorzitter**: Nu ik bij de moties ben aangeland, even het volgende. Ik heb begrepen dat een aantal moties wordt ingetrokken, c.q. aangehouden. Ik geef het woord aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank je wel, voorzitter. 50PLUS trekt motie M67A ten aanzien van de klimaatcoaches in, gezien de toezegging, mag ik het zo zeggen, van de gedeputeerde om die aansporing mee te nemen. We trekken ook motie M63 in, die ging over de ouderenwerkloosheid. En we willen graag motie M65 aanhouden; die gaat over het vervoer, dank u wel.

De **voorzitter**: Daarmee is dit verwerkt. Zijn er nog anderen die iets in deze zin wensen in te brengen? Dat is niet het geval. Dan gaan we nu verder stemmen over de moties die overgebleven zijn. De eerste motie is motie M55A, 'Zonder mobiliteit staat alles stil'. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen, hoor ik van de griffie.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M56, 'Stimuleren collectief particulier opdrachtgeverschap. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze lijkt mij aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M57, 'Potentie buurtbatterij'. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze lijkt mij ook aangenomen.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M58, 'Benut alle treden van de zonneladder'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze lijkt mij ook aangenomen.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M59, 'Cultuur: podium voor jong talent in het provinciehuis'.
VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lijkt mij aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M60, 'Benutten kansen duurzaam en toekomstgericht bouwen'.
VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lijkt mij aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M61, 'Praktijkproeven materialen en grondstoffenpaspoort'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Is aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M62A, 'Autochtoon plantenmateriaal'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Volgens mij aangenomen. Ja.

De **voorzitter**: Motie M64, 'Wegkijken is geen optie'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Is verworpen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M66A, 'Betaalbare woningen noodzaak'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Verworpen.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M69, 'Ledverlichting als inzet om energiearmoede te bestrijden'.
VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Verworpen volgens mij.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M70, 'Infrastructuur energietransitie'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Ik denk verworpen. Ja, dat klopt ook.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M71, 'Meer middelen voor de Brabantse fietsinfrastructuur'. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M72A, 'Sociale ongelijkheid in Brabant'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Tegen.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M73, 'XXL-logistiek en arbeidsmigratie schrappen uit het economisch programma'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Verworpen volgens mij.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M76, 'Vorrang eigen bewoners'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M77, 'Ruit Eindhoven'. VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Verworpen.

De **voorzitter**: Dan geef ik ruimte voor een stemverklaring. Is er iemand die behoefte heeft aan het afleggen van een stemverklaring? Ik ga gewoon die kant langs. De heer De Kort?

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, een tweetal stemverklaringen. Eentje over motie M55A. Als wij het dictum lezen, kunnen wij het er eigenlijk niet mee oneens zijn om dat allemaal in kaart te brengen. Het lijkt ons iets wat je sowieso moet doen. De tekst daarboven spreekt ons vanzelfsprekend een stuk minder aan, dus daar is geen steun uit te lezen, ondanks de steun voor de motie.

En dan nog motie M69. Nou, daar heb ik gewoon verkeerd gestemd. Het is wel fijn dat dat nog in de notulen komt. Hoewel ik de motie wel bijzonder sympathiek vind, was ik het wel met de gedeputeerde eens dat het niet een provinciale taak is.

De **voorzitter**: Ik kijk eventjes verder. Ja, de heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank. Ik heb een drietal stemverklaringen.

M56. Wij ondersteunen elk particulier initiatief, en dus ook het collectief particuliere opdrachtgeverschap.

M58. De zonneladder dient wat ons betreft onverkort te worden uitgevoerd en deze motie legitimeert indirect afwijking van de zonneladder.

M66A. De sturing die de motie beoogt stoort de markt en is dus contraproductief.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk eerst de achterste rij langs. Nee? Dan ga ik hier langs. Ja, de PVV, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Wij hebben tegen motie M58 gestemd, want wij willen überhaupt geen zonnevelden en dergelijke projecten. Dus die zonneladder zou je helemaal niet nodig hoeven te hebben.

Dan motie M66 over de betaalbare woningen. Uit de beantwoording van de gedeputeerde bleek dat ook wordt ingezet op bouwen voor statushouders. Wij willen liever de grenzen sluiten in plaats van deze woningbouwproductie hiervoor in te zetten. Dus tegengestemd.

En motie M64 over 'wegkijken is geen optie'. Nou, we laten liever een Rus met een racket slaan dan met raketten.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik kijk eventjes verder of er behoefte is aan een stemverklaring. Ja, bij D66. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Eén stemverklaring bij motie M55A. Dat is tegen met stemverklaring. De motie is weliswaar ietsepietsie aangepast, maar de titel en het eerste dictum zijn

ongewijzigd gebleven, en dat vinden wij jammer, want het accent in deze motie ligt nog steeds bij mobiliteit en dat vinden wij niet handig.

De **voorzitter**: Ja, ik zie de heer Van Zelst. Ga uw gang.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dank u wel. Een stemverklaring bij motie M58. Wij vonden hem eigenlijk overbodig, maar we hebben toch voor willen stemmen. En bij motie M62 wil ik graag een aantekening laten maken, want daar heb ik volgens mij verkeerd gestemd. Ik had voor willen stemmen en volgens mij heb ik 'tegen' gezegd. Daar wil ik graag aantekening van hebben in het verslag. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, dat gaan we doen. Is er nog iemand anders die behoefte heeft aan het afleggen van een stemverklaring? Ja, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Ik heb een tweetal stemverklaringen. De eerste bij motie M66A over de betaalbare woningen. De Partij voor de Dieren is een groot voorstander van sociale-huurwoningen en vindt daarom ook de ambitie van 40 procent te laag. Dit zou een stuk hoger mogen zijn, vandaar dat wij tegen hebben gestemd.

De tweede stemverklaring betreft motie M73 met betrekking tot XXL-distributie. Wij zijn een heel groot tegenstander van de XXL-distributiecentra, maar kunnen ons niet honderd procent vinden in de motie en hebben daarom tegengestemd.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk nog eventjes verder. Is er verder nog iemand die behoefte heeft aan een stemverklaring? Dat is niet het geval.

Dan kom ik bij een viertal besluiten waarbij ik me zomaar kan voorstellen dat we dat bij acclamatie doen. Bent u daarmee akkoord?

20/22 Ontwerpbesluit I Zienswijze op ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) – ontwerpbesluit I

20/22 Ontwerpbesluit II Zienswijze op ontwerpbegroting 2023 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) – ontwerpbesluit II

39/22 Aanwijzing loco-griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant

35/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 13 mei 2022

De **voorzitter**: Deze zijn bij acclamatie vastgesteld.

Ik ga nu achter het kathedraal staan en verzoek Miriam van Kampen even op mijn stoel plaats te nemen.

Applaus

De **voorzitter**: Ja, Miriam, vandaag is jouw laatste Statenvergadering en de laatste van heel veel Statenvergaderingen, want in 2014 kwam jij het griffieteam versterken. Jouw kennis en kunde, die je onder andere hebt opgedaan als bestuursadviseur van gedeputeerde Ruud van Heugten, was welkom bij de griffie. In 2017 was je toe aan een uitdaging op inhoudelijk vlak. Je bent toen gaan werken als procesmanager regionaal openbaar vervoer, tot in 2018 de griffier tijdelijk afwezig was. Er werd onmiddellijk een beroep op jou gedaan en je kwam terug bij de griffie. In 2020 ben je loco-griffier van Provinciale Staten geworden. Ook deze rol paste jou goed. We kennen jou als een echte aanpakker, als

een pragmaticus met een groot probleemoplossend vermogen, waarvan wij blij zijn dat we daar de vruchten van hebben kunnen plukken. We vinden het enorm jammer dat je besloten hebt de provincie te verlaten, maar wensen je natuurlijk ongelooflijk veel succes toe bij je nieuwe uitdaging, die we je natuurlijk wel van harte gunnen.

Namens Provinciale Staten wil ik je graag iets aanbieden: een perenboom, omdat we, zoals ik al zei, enorm blij zijn dat we jarenlang de vruchten hebben mogen plukken van jouw rijke ervaring en tomeloze inzet én we jou natuurlijk ook een vruchtbare toekomst toewensen. Een boom als symbool van je lange en succesvolle carrière bij de provincie, met daaraan een persoonlijke afscheidsboodschap van alle Statenleden. Het kan je bijna niet ontgaan zijn, want op subtiele wijze zijn ze vandaag rondgedeeld! Die hangen aan de boom, sommige volgen nog en daarnaast overhandig ik je natuurlijk ook graag een bos bloemen.

Miriam, het ga je ongelooflijk goed. Nogmaals, heel veel dank.

Applaus

De **voorzitter**: En daarmee- Of wil je nog wat zeggen?

Mevrouw **Van Kampen**: Ja, heel hartelijk dank voor deze mooie woorden, voorzitter. Ik loop hier inderdaad al heel lang rond, want voordat ik bestuursadviseur werd had ik al bij een fractie gewerkt. Ik kom al 21 jaar in deze zaal, dus dat is heel lang. Ik heb heel veel zien veranderen, van monisme – heel kort – naar dualisme, en bij het waterschap ga ik weer terug naar het monisme, want daar hebben ze een monistisch systeem.

Ik wil jullie allemaal heel hartelijk danken voor jullie steun en voor jullie wijze woorden af en toe. Ik heb ook geleerd dat een relativering bij de Staten soms heel erg op z'n plaats is. Jullie weten: ik kan ook heel streng zijn. Ik zei wel eens chargerend: dan klim ik op mijn bezemsteel! Het was altijd vanuit de beste bedoelingen voor jullie en voor Brabant. Jullie hebben een geweldig griffieteam onder leiding van Kirsten, ik zou zeggen: koester dat. Ik wens jullie allen nog heel veel succes in deze bestuursperiode en vanzelfsprekend ook in de toekomst.

Dank jullie wel.

Applaus

De **voorzitter**: Dames en heren. Daarmee komen we aan het einde van deze vergadering. Ik wil eenieder heel erg danken voor zijn of haar inbreng. De eerstvolgende vergadering vindt plaats op 24 juni. Ik wil jullie verzoeken de sprekers- en stempasjes te laten liggen op de tafel voor jullie. Ik nodig jullie graag uit voor een drankje buiten de zaal, in de Statenlounge. Een heel mooi weekend toegewenst.

Sluiting

De voorzitter sluit om 20.19 uur de vergadering.